

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Social Science and Humanities

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2563 / Vol. 10 No. 1 January-April 2020

ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสาร EAU Heritage เป็นวารสารราย 4 เดือน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและเปิดโอกาสให้นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชน และได้แลกเปลี่ยนความรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ

บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์

บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น เรื่องที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน (Double-blind peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนลงตีพิมพ์ และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในวารสารอื่นๆ (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง) บทความที่ได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิและทำการปรับแก้ให้ถูกต้องแล้วจึงจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารฯ

การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 15 หน้า
2. รูปแบบตัวอักษรให้ใช้ Angsana new ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และขนาดของตัวอักษร หากเป็นชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 หัวข้อต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 และส่วนเนื้อหาทั่วไปใช้ตัวอักษรขนาด 15
3. รูปแบบการจัดหน้า และจัดแนวข้อความชัดเจน (ไม่ต้องปรับขวา)
4. เขียนชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและที่อยู่ของผู้เขียนอย่างชัดเจน โดยแยกออกจากส่วนต้นฉบับและบทคัดย่อ
5. แนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาพร้อมกับบทความ โดยกำหนดความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 15 บรรทัด พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (key words) ไม่เกิน 6 คำ
6. แยกไฟล์ตาราง รูปภาพ ที่ประกอบในเนื้อหาบทความ และส่งมาพร้อมกับไฟล์บทความ

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี (APA) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าที่ข้อมูลปรากฏอยู่ (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น (ธวัชชัย สันติวงษ์, 2540, น. 142)

(Fuchs, 2004, p. 21)

ส่วนการเขียนรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ให้ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง มีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือหน่วยงานที่พิมพ์.

ประคอง วรรณสูตร. (2541). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Sharp, W. F. (1985). *Investment* (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

2. ข้อบทความในหนังสือรายงานการประชุม

Hay, S. P. (1975). Political parties and the community-society continuum. In W. N. Chambers & W. D. Burnham (Eds.), *The American party systems Stage of political development* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2539). สารสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

สุจินต์ สิมารักษ์. (2550). หลากหลายปัญหาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจการเกษตร*, 27(2), 53-57.

4. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า. ศรีสกุล ลีวาฬะพันธ์. (2545, กรกฎาคม 11). จับทีวีใส่กระเป๋าท่ามกลางอย่างไร?. *มติชน*, หน้า 19.

5. วิทยานิพนธ์

กอบกุล สรรพกิจจานง. (2541). การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนา นโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6. สารานุกรมจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). ชื่อเรื่อง. ค้นจาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

มานพ แก้วผกา. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงกับการค้าเสรีไปด้วยกัน ได้จริงหรือ. ค้นจาก <http://www.ftawatch.org>

Prizker, T. J. (1989). *An early fragment from central Nepal*. Retrieved from <http://www.ingress.com/-astranart/prizker.html>

การบอกรับเป็นสมาชิก

ผู้สนใจสามารถติดต่อบอกรับเป็นสมาชิกได้ที่ กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage อัตราค่าสมัครเป็นสมาชิกปีละ 800 บาท

สถานที่ติดต่อ

ผู้สนใจเสนอบทความหรือบอกรับเป็นสมาชิก สามารถติดต่อได้ที่

กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage

อาคาร ชวน ขวัญชัย ชั้น 4 ห้อง C423

200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี

จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์: 0-2577-1028 ต่อ 377

e-mail address: eau_heritage@eau.ac.th

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

Social Science and Humanities

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2563 / Vol. 10 No. 1 January-April 2020

ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

ความเป็นมา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (EAU Heritage) ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมมีกำเนิดพร้อมฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ด้วยความหลากหลายของบทความและต้องการให้มีความชัดเจนของการเป็นแหล่งข้อมูล จึงได้มีการบริหารจัดการแยกออกจากฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2554 โดยใช้นับเวลาการเผยแพร่ต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2557 ได้เริ่มเผยแพร่วารสารเป็นฉบับออนไลน์จนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มการออกเผยแพร่วารสารเป็นปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) และในปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตวารสารจากตัวเล่มหนังสือเป็นการผลิตแบบ CD ในปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2561) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตอีกครั้ง โดยการผลิตเป็น Flash Drive ส่งมอบให้สมาชิก หากไม่ได้สมัครสมาชิก สามารถสืบค้นเพื่ออ้างอิงหรืออ่านบทความได้ที่ <https://eauheritage.eau.ac.th/> หรือสืบค้นได้จากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Center: TCI)

ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการรับรองคุณภาพจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper) ที่มีคุณภาพของอาจารย์ประจำ บุคคลภายนอก ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ สาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่สังคม โดยสนับสนุนให้อาจารย์ประจำ และบุคคลภายนอกนำเสนอผลงานวิชาการในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการรับบทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มีความยินดีรับตีพิมพ์บทความสาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศีลภาศาสตร ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. ผลงานวิชาการที่ส่งมาขอตีพิมพ์ ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง กองบรรณาธิการฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณากลับกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Review) จำนวน 2 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

3. ข้อความที่ปรากฏภายในบทความแต่ละเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการและคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหา และการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใดๆ ผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบบทความของตนเอง

4. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

5. ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ สามารถส่งบทความออนไลน์ได้ที่ <https://eauheritage.eau.ac.th/> หรือ <https://www.tci-thaijo.org/>

หากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อกองบรรณาธิการวารสาร

วิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย อาคาร ชวน ชวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423

เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 อีเมล eau_heritage@eau.ac.th

ผู้สนใจส่งบทความกรุณาอ่านรายละเอียดการส่งบทความ ซึ่งระบุไว้ใน website <https://eauheritage.eau.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

กำหนดการเผยแพร่

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดออกเผยแพร่ราย 4 เดือน ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1: มกราคม-เมษายน (กำหนดออก เมษายน)

ฉบับที่ 2: พฤษภาคม-สิงหาคม (กำหนดออก สิงหาคม)

ฉบับที่ 3: กันยายน-ธันวาคม (กำหนดออก ธันวาคม)

การจัดพิมพ์

ผลิตเป็นอิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) และเผยแพร่ฉบับ Online ที่ website <https://eauheritage.eau.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

แหล่งผลิต

ศูนย์ผลิตเอกสารทางวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย/ กองบรรณาธิการวารสารฯ

	ที่ปรึกษา	อาจารย์โชติรัส ชวนิชย์ อาจารย์สุภกัญญา ชวนิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุษยมาส สีนรุประมา	อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
	คณะที่ปรึกษากอง บรรณาธิการ (Editorial Advisory Board)	รองศาสตราจารย์ ครรชิต มาลัยวงศ์ รองศาสตราจารย์ บุญมี เณรยอด	ราชบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	ประธานบรรณาธิการ บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุษยมาส สีนรุประมา อาจารย์นันทยา จรูญแสง	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
	กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ เซาว์ โรจนแสง ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุเทพ เซาว์ลิต รองศาสตราจารย์ โครีน เพ็ญเกษม รองศาสตราจารย์ นภลัย สุวรรณธาดา รองศาสตราจารย์ อรุณีประภา หอมเศรษฐี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภาส ภาวินันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชญาพิมพ์ อูสาโ รองศาสตราจารย์ กิติมา อินทร์มพรรย์ Mr.O. Leorard Trudo Mr.Joseph C. Gumbel	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เลขที่ 3 ซ.จินตะเวช ถ.สุทิสราวินิจัย ห้วยขวาง กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 50/335 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ประธานสภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพ และการกระจายเสียง มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย สำนักงานทนายความบำรุง
	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
	ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์ อาจารย์วิลาวรรณ สุขมาก	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
	พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	นางสาวสุจิตรา สัตบุศย์ นางสาวเสาวลักษณ์ ชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

จรรยาบรรณการตีพิมพ์ บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้ครบถ้วน
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน Template ของวารสาร
5. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์ และ ผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ โดยต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้นๆ ก่อน
6. บรรณาธิการต้องไม่มีประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร
7. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง ประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

จรรยาบรรณการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้พิมพ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ และปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ผู้ประเมินต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้พิมพ์ไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินต้องชี้แจงให้บรรณาธิการทราบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ เกียรติชัย เวชฎาพันธุ์
รองศาสตราจารย์ โกศล มีคุณ
รองศาสตราจารย์ คมเพชร ฉัตรศุภกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน
รองศาสตราจารย์ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์
รองศาสตราจารย์ ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์
รองศาสตราจารย์ เชาว์ ไรจนแสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญัฐพงศ์ บุญเหลือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญัฐพล รำไพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวรุ่ง ไอยเดช
รองศาสตราจารย์ เทิดชาย ช่วยบำรุง
รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์
รองศาสตราจารย์ ธนิตา จิตรน้อมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีระวัฒน์ จันทิก
รองศาสตราจารย์ นพพร แหยมแสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิต จันทรโรจนกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปองสิน วิเศษศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรธิดา วิเศษศิลปานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ
รองศาสตราจารย์ มალიณี บุญยรัตพันธุ์
รองศาสตราจารย์ เมธินี วงศ์วานิช รัชมภาภรณ์
รองศาสตราจารย์ ระหัดร ไรจนประดิษฐ์
อาจารย์ รุจา รอดเข็ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาสิณี วิเศษฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาศ พุริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ
รองศาสตราจารย์ วรณัฐ แหยมแสง
รองศาสตราจารย์ ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ
รองศาสตราจารย์ สถาพร โอภาสานนท์
รองศาสตราจารย์ สมอง โลหิตวิเศษ
รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ เอี่ยมกาญจนาลัย

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ทรงคุณวุฒิอิสระ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล
รองศาสตราจารย์ สุชาดา นันทะไชย
รองศาสตราจารย์ สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์
รองศาสตราจารย์ สุพัตรา จุณณะปิยะ
เรืออากาศโท สฐิต ห่วงสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เอี่ยมอรพรรณ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

สวัสดีสมาชิกและท่านผู้อ่านเราพบกันอีกครั้งในฉบับแรกของปี 2563 สำหรับวารสารวิชาการ EAU Heritage มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมฯ ปีที่10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ยังคงรักษาคุณภาพไว้ได้และยังคงอยู่กลุ่ม 2 การจัดทำวารสารฯได้จัดทำรูปเล่มเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์อย่างเต็มรูปแบบ บทความทุกบทความของวารสารได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 2 ท่านตั้งแต่ฉบับแรกปีแรกของวารสารจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบันการศึกษา และในฉบับนี้ก็เช่นกันยังมีจำนวนบทความหลังไหลเข้ามารอรับการตีพิมพ์จากกองบรรณาธิการ เป็นบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารจำนวนทั้งสิ้น 22 บทความ บทความวิชาการ 6 เรื่องบทความวิจัย จำนวน 16 เรื่อง เป็นบทความที่มีความหลากหลายทางความคิดทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาการจัดการ ศิลปะศาสตร์ บริหารธุรกิจ บัญชี นิติศาสตร์ ศาสนาและศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ส่วนสุดท้ายที่ไม่เคยขาดหายเลย คือแนะนำหนังสือดีที่ควรอ่านสักครั้งในชีวิตเพราะการอ่านหนังสือเป็นเรื่องที่ดีสำหรับทุกคนแต่การเลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่าก็เป็นเรื่องสำคัญเพราะจะทำให้นำเรื่องราวจากการอ่านนั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตหรือใช้ชีวิตได้เช่นเดียวกับหนังสือที่ขอแนะนำเรื่อง Fortress Besieged นำเสนอโดยอาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาจีน ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับภาษาต่างประเทศที่ได้สรุปเรื่องราวในหนังสือเกี่ยวกับ ยุคที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกลายเป็นเรื่องง่ายแค่ปลายนิ้ว รายละเอียดต่างๆในชีวิตของคนดังถูกนำมาเปิดเผยอย่างหมดเปลือก รวมถึงประวัติด้านการศึกษาที่คนดังควรรู้ว่าการโกหกในเรื่องนี้ไม่ใช่สิ่งที่ทำกันได้ง่ายๆอีกต่อไป

ในสังคมปัจจุบัน การศึกษาทุกระดับในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน "การเรียนรู้ยุคใหม่" ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานการเรียนรู้ ซึ่งเน้นสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูงในการผลิตนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตและการบริการจะต้องใช้องค์ความรู้ในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องเร่งปรับบทบาทของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแหล่งรวมความรู้และจินตนาการที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ เน้นการวิจัยที่มุ่งเป้าให้เป็นศูนย์ บ่มเพาะและผลิตผู้ที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและต่อยอดเชิงพาณิชย์ ด้วยการผสมผสานร่วมกับการบูรณาการหลักสูตรข้ามศาสตร์ตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ปรับภารกิจใหม่ของอาจารย์ในการพัฒนาสมรรถนะและฝึกทักษะของผู้เรียนด้วยการใช้สื่อการสอนแบบใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้และการทำงาน หรือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมก้าวเข้าสู่อาชีพ ทั้งนี้ล้วนเป็นทิศทางสำคัญและท้าทายการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในยุค 4.0 ในขณะนี้

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งทางวิชาการที่จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ด้านการเรียนรู้ยุคใหม่” ของนักวิชาการ นักวิจัยและผู้อ่านทุกท่านเพื่อการมีส่วนร่วมในการจุดประกายความคิดหรือต่อยอดความคิดที่จะก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์ให้เป็นผู้สามารถก้าวทันโลกและทันเทคโนโลยียุคดิจิทัลตามนโยบายประเทศไทย 4.0

วารสารฉบับนี้ออกในช่วงเวลาประเทศไทย และประเทศทั่วโลก กำลังเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดจากไวรัสร้าย โควิด-19 (COVID-19) มีผลกระทบในทุกท่านของความเป็นอยู่การใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนชีวิตการทำงานก็เปลี่ยนไป เช่น ต้องทำงานที่เรียกว่า Work From Home แต่ทั้งนี้การดำเนินการผลิตเอกสารไม่ได้หยุด ยังมีความมุ่งมั่น ที่จะออกวารสารให้ทันตามกรอบเวลา

สุดท้ายขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของวารสารและ
ยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

- 1 ■ การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา: สาขาพยาบาลศาสตร์
Qualitative Research Design and Data Analysis in Phenomenology: Nursing Science
ชัชวาล วงศ์สารี
- 15 ■ The Connotation of Chinese Digital Culture
นัยแห่งตัวเลขในวัฒนธรรมจีน
Chanoksuda Tamai
- 26 ■ พัฒนาการของการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมไทย
Development of Government, Economy and Society of Thailand
พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ (ศรียอด)
- 40 ■ การสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ ตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน
The Synthesis of Computer Practice Skills Instruction from the Concepts of Teaching the Practical Skills of Davies, Harrow and Simpson
ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, สุกัญญา สมมณีดวง และรัตนา บุญเลิศพรพิสุทธิ์
- 51 ■ คอร์รัปชัน: รูปแบบและแนวทางการแก้ไข
Corruption: Models & Solutions
ประภัสสร ทองยินดี และอรทิณี ทวยนาค
- 60 ■ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย
The Approach of Gastronomy Tourism Development for Thailand
อัทธนาถ ยกขุน, ชนกนารถ ราชภักดี และธนีสร พิตรชญารมย์

สารบัญ

บทความวิจัย

- 69 ■ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง
การทำเรือแห่งประเทศไทย
The Development In the Service Quality For Container System of Customs Office
at Laem Chabang Port, Port Authority of Thailand
พิทักษ์ ศิลป์ประสิทธิ์
- 80 ■ การศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทยและความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของ
นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง
A Study of Thai Language Listening-Speaking Abilities and Interest Towards Thai
Language of Kindergarten ii Students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa)
School by Using Songs Activities
ทิพย์พร น่วมเงิน
- 93 ■ การศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์และความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์ด้วย
กิจกรรมเกมคณิตศาสตร์
A Study of Mathematical Abilities and Interest Toward Learning Mathematics of
Kindergarten iii Students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) School by
Using Math Games Activities
นิตยา บัวขาว
- 106 ■ การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารระหว่างคนไทยใน
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
The Comparison Satisfaction towards Buying Supplementary Food between
Thai People in Bangkok, Thailand and Vietnamese People in Ho Chi Minh City,
Vietnam
อารยา ระดิงหิน
- 117 ■ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของ
บุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
Factors Relating to the Motivation to Participate in the Quality Improvement
Among Staffs in Nakhon Si Thammarat Municipality Hospital
ธามน เต็มสงสัย, อารยา ประเสริฐชัย และพานิ สัตกะสิน

สารบัญ

- 128 ■ ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Students' Satisfaction Towards Educational Management of College of Aviation & Transportation Sripatum University
ชนิดา จันท์สาร
- 138 ■ การพัฒนางานบริการในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหาร กรณีศึกษา ซานตาเฟ สเต็ก ในเขต กรุงเทพมหานคร
Service Development of Franchise Restaurant: A Case of Santa Fe' Steak in Bangkok
รุ่งโรจน์ เจือสนธิ
- 151 ■ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6
Factors Affecting Student Quality in Schools Under the Office of Secondary Education Service Area 6
พงศกร โมงขุนทด
- 159 ■ Entrepreneurial Marketing and Its Effect on MSME Performance in Kaski and Syngja Districts, Nepal
Shrijan Gyanwali and Chanchai Bunchapattanasakda
- 178 ■ การศึกษาสถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี
The Study of Financial Position of The Food and Beverage Industry in Ubon Ratchathani Province
วีระชัย ผ่องบุรุษ
- 190 ■ ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์
Faith, of Dhamma in Buddhism of the buddhists in the Era of Globalization
พระสุพัทธ์ โตเพ็ง
- 203 ■ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
Academic Administration of Private Schools Under the Office of the Private Education Commission
อรรถัย สุรทัตโชค และสุรชัย ลิกขาบัณฑิต

สารบัญ

- 214 ■ การบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามแนวทางการบริหารจัดการยุคดิจิทัล
Administration to Adopt Modern Technology and Network in the Small and Medium Enterprises Promotion of the Office of Small and Medium Enterprise Promotion According to the Digital Era Administration Concept
อิศรา ศิสรเตตวัฒน์ และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ
- 227 ■ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล
Participation in Water Conservation of Communities Along the Raw Water Distribution Canal in The Conservation Area and Raw Water Receiving Point
วิจิตร วิชัยสาร, กริธา ไชแสง, ประภัสสร ทองยินดี, นันทวุฒิ จำปางาม, เกียรติชัย เวชภูพานธุ์ และรัฐพล ลั่นสน
- 238 ■ การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
Implementing Good Governance Principle in Operating School Cluster in Klong Luang, Pathumtani Province
ธนพงษ์ ตันเจริญ
- 249 ■ วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
Organizational Culture Affecting Learning Organization of Schools Under the Secondary Educational Service Area Office 2
พงษ์ธร หนูฤทธิ์ และสุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต

แนะนำหนังสือ

- 260 ■ Fortress Besieged
Li Zhao Di

การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์

วิทยา: สาขาพยาบาลศาสตร์

Qualitative Research Design and Data Analysis in Phenomenology: Nursing Science

ชัชวาล วงศ์สารี

Chutchavarn Wongsaree

อาจารย์ประจำวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Instructor College of Nursing and Health, Suansunandha Ratchabhat University

Received: September 3, 2018

Revised: November 27, 2018

Accepted: November 28, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยโดยอาศัยกระบวนการย่อความ การนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์รายประเด็นและการสรุปความที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตรงตามประเด็นการวิจัย การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาเป็นการศึกษาประสบการณ์จากตัวบุคคลซึ่งได้รับความนิยมมากขึ้นในสาขาพยาบาลศาสตร์ ประเด็นท้าทายของนักวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพคือการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลและข้อค้นพบจากการวิจัย บทความนี้จึงมุ่งอธิบายการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่ถูกต้องและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้วิจัยได้ศึกษาให้เกิดความชัดเจนก่อนวางแผนและก่อนลงมือวิจัยต่อไป เนื้อหาบทความประกอบด้วย (1) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 5 ประเด็น ได้แก่ คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการศึกษาวิจัยและความถูกต้องตรงตามประเด็นของผลการวิจัย พร้อมทั้งตัวอย่างการออกแบบการวิจัยที่ถูกต้องเพียงพอตามหลักวิชาการและ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา เสนอตามแนวคิดของฮัสเติร์ลและไฮเดกเกอร์ ซึ่งแต่ละแนวคิดมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่แตกต่างกันจากการทบทวนวรรณกรรมพบวิธีที่ได้รับการนิยมนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ โคลไลซี (Colaizzi) จีออจี (Giorgi) และแวน คัม (Van Kaam) วิธีที่ได้รับการนิยมนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ไดเคิลแมนและอัลเลน (Diekemmann and Allen) เลียนวนาร์ด (Leonard) และเบนเนอร์ (Benner)

คำสำคัญ: การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ, การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา, พยาบาลศาสตร์

Abstract

Qualitative research is creating inductive summaries, by data reduction, data display presentation of data linking the relationship, the issue and the interpretation of the correct interpretation of the research. Phenomenology research is the study of personal experiences, which are increasingly popular in the field of nursing Science. Challenges of Qualitative Researchers are the creation of credibility and the findings of research. The article focus describe the design,

qualitative research, and appropriate analytical methodology for the researcher to make clear before planning and before research. The content included; First, qualitative research design the focus is on five elements: research questions Research objectives, research framework, the research methodology and the accuracy of the results of the research. Include examples of research design that are sufficiently academic. Second, analysis of phenomenological data proposed by the concept of Edmund Husserl and concept of Heideggerian each of these ideas has a way of analyzing data that relies on the reliability of the data. The literature review found popular ways of the concept of Husserl phenomenology method: Colaizzi, Giorgi, and Van Kaam method. The popular ways of concept of Heideggerian phenomenology method: Diekelmann and Allen, Leonard, and Benner.

Keywords: Qualitative Research Design, Data analysis in Phenomenology, Nursing Science

บทนำ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่แสวงหาความจริงในสภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ (Naturalistic inquiry) ซึ่งเป็นการสอบสวน มองภาพรวมทุกมิติ (Holistic perspective) ด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สนใจกับสภาพแวดล้อมนั้น โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นความรู้สึคนึกคิด คุณค่าของมนุษย์ และความหมายที่มนุษย์ให้ต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัว เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive analysis) (Oumtane, 2016) การพยาบาลเป็นการดูแลด้วยบทบาท 4 มิติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้ป่วยแบบองค์รวมตามปัจเจกบุคคลอันได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การช่วยแพทย์ทำการรักษาโรค และการฟื้นฟูภาวะสุขภาพ ให้ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจและจิตวิญญาณของผู้รับบริการ โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ในการบริการ (Wongsaree and Pongboriboon, 2014) การวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาศาสตร์การพยาบาลจึงเป็นการมุ่งหาความรู้ซึ่งเป็นเหตุเป็นผลที่อยู่ในตัวของบุคคลซึ่งเป็นผู้รู้ข้อมูลหรือเป็นบุคคลที่รู้ประสบการณ์ตามบริบทของตน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจุบันมีรายงานวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาศาสตร์การพยาบาลของประเทศไทยถูกเผยแพร่มากขึ้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ข้อค้นพบคือ ข้อค้นพบด้านการบริหารการพยาบาล ข้อค้นพบด้านการ

บริการทางการแพทย์และข้อค้นพบด้านการศึกษาในสาขาศาสตร์การพยาบาล ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีคุณค่าในการพัฒนาศาสตร์การพยาบาล

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาความหมายและกระบวนการที่อยู่ในสถานการณ์หนึ่งให้เกิดความกระจ่างชัดด้วยการให้คำอธิบายที่ได้มาจากการรับรู้บริบทของสถานการณ์นั้นๆ อันเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณาและปัจจัยการดำเนินชีวิตตามปัจเจกบุคคลซึ่งวิจัยเชิงคุณภาพมักมองหาเหตุผลในสถานการณ์หนึ่งๆที่เกิดขึ้น เพื่อนำเหตุผลนั้นมาอธิบายสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเรียกโดยรวมในการศึกษารูปแบบนี้ว่า การศึกษาตาม “ปรากฏการณ์วิทยา” นั่นเอง มโนทัศน์ทางการวิจัยเชิงคุณภาพมีความเชื่อว่าบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ บุคคลที่ร่วมเหตุการณ์เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และความรู้สึก ที่ดีที่สุดในบริบทนั้นๆ (Phothisit, 2009) กล่าวคือประสบการณ์เป็นความรู้และทักษะเฉพาะของบุคคลที่ได้มาจากการเผชิญกับเหตุการณ์ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน การเรียนรู้จากเหตุการณ์จะตกผลึกเป็นความรู้ แง่คิด มุมมองและการปรับตัวหลอมรวมเป็นพฤติกรรมของบุคคลตามมา ดังนั้นการศึกษาเชิงคุณภาพจึงเป็นการศึกษาประสบการณ์ที่อยู่ในตัวของบุคคลซึ่งมีความแตกต่างที่ซับซ้อนตามภูมิภาคของที่อยู่อาศัย ความคิด ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิต ระดับการศึกษาและการเปลี่ยนผ่านของกลุ่มคน เป็นต้น ดังนั้นการเก็บข้อมูลให้ได้ความชัดเจนสมบูรณ์นักวิจัยเชิงคุณภาพ

จึงต้องใช้ความอดทนที่ยืดหยุ่นสูงและตั้งมั่นอยู่ในความไม่ลำเอียงในการตีความหมายและการวิเคราะห์ข้อมูล

บ่อยครั้งที่ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพถูกโต้แย้งถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูล กลุ่มนักวิจัยเชิงคุณภาพจึงพยายามคิดวิธีที่จะทำให้ผลงานเชิงคุณภาพเกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (Guba and Lincoln, 1989) ผู้นิพนธ์จึงได้เขียนบทความนี้ขึ้นเพื่อเสนอวิธีการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาพยาบาลศาสตร์ให้ผู้สนใจได้ทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยพัฒนาศาสตร์การพยาบาลสืบต่อไป เพราะเชื่อว่าการออกแบบการวิจัยที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามวิธีที่เหมาะสมจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุด ช่วยลดข้อโต้แย้งในความน่าเชื่อถือของข้อมูลลงได้ อนึ่งเนื้อหาในบทความนี้ส่วนใหญ่ล้วนมีความคลาสสิกในแหล่งที่มา ดังนั้นเอกสารอ้างอิงบางฉบับอาจล้าหลังแต่ให้ความชัดเจนตามแหล่งกำเนิดของนักทฤษฎี

1. การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาพยาบาลศาสตร์ (Qualitative research design in nursing science) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ปรากฏขึ้นเกิดความน่าเชื่อถือทางวิชาการ ซึ่งการออกแบบที่เพียงพอจะทำให้ได้ขั้นตอนที่มีแบบแผนสมบูรณ์ตามกระบวนการวิจัย นักวิจัยที่มีประสบการณ์มากจะให้ความสำคัญกับการออกแบบการวิจัยที่ถูกต้อง

ตามหลักวิชาการก่อให้เกิดความเหมาะสมในโครงสร้างอันเปรียบเสมือนการกำหนดแผนที่ความคิดของนักวิจัยในการทำวิจัยเพื่อบรรลุในคำตอบที่สนใจ (Phothisita, 2009) ความแตกต่างในการออกแบบวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ความเข้มงวดในโครงสร้างที่ถูกออกแบบโดยวิจัยเชิงปริมาณเมื่อกำหนดแนวคิด ทฤษฎี ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วต้องปฏิบัติตามแผนนั้นซึ่งมีความยืดหยุ่นน้อยมากหรืออาจไม่มีความยืดหยุ่นเลยก็ได้ในงานวิจัยที่ต้องควบคุมอย่างเคร่งครัด (Srisatidnarakoon, 2010) ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจะออกแบบที่ยืดหยุ่นตามความจำเป็นตามหลักการและแนวคิดทฤษฎี นอกจากนี้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพยังต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เช่น ขณะสัมภาษณ์เกี่ยวกับความทุกข์ทรมานในการดูแลลูกที่ป่วยในระยะสุดท้าย แม้ร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่ร่วม 10 นาที ก่อนจะหยุดร้องไห้และกล่าวว่า “...ดิฉันไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูลนี้...” ในลักษณะเช่นนี้ผู้วิจัยต้องยืดหยุ่นและปรับตัวทุกบริบทในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลนั้น อาจนัดสัมภาษณ์อีกครั้งตามให้ผู้ให้ข้อมูลพร้อม เป็นต้น ฉะนั้นการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพจึงปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์เฉพาะหน้า (emergent design) (Phothisita, 2009; Umtanee, 2016)

Maxwell (1996-2012) เสนอว่า ในการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 1

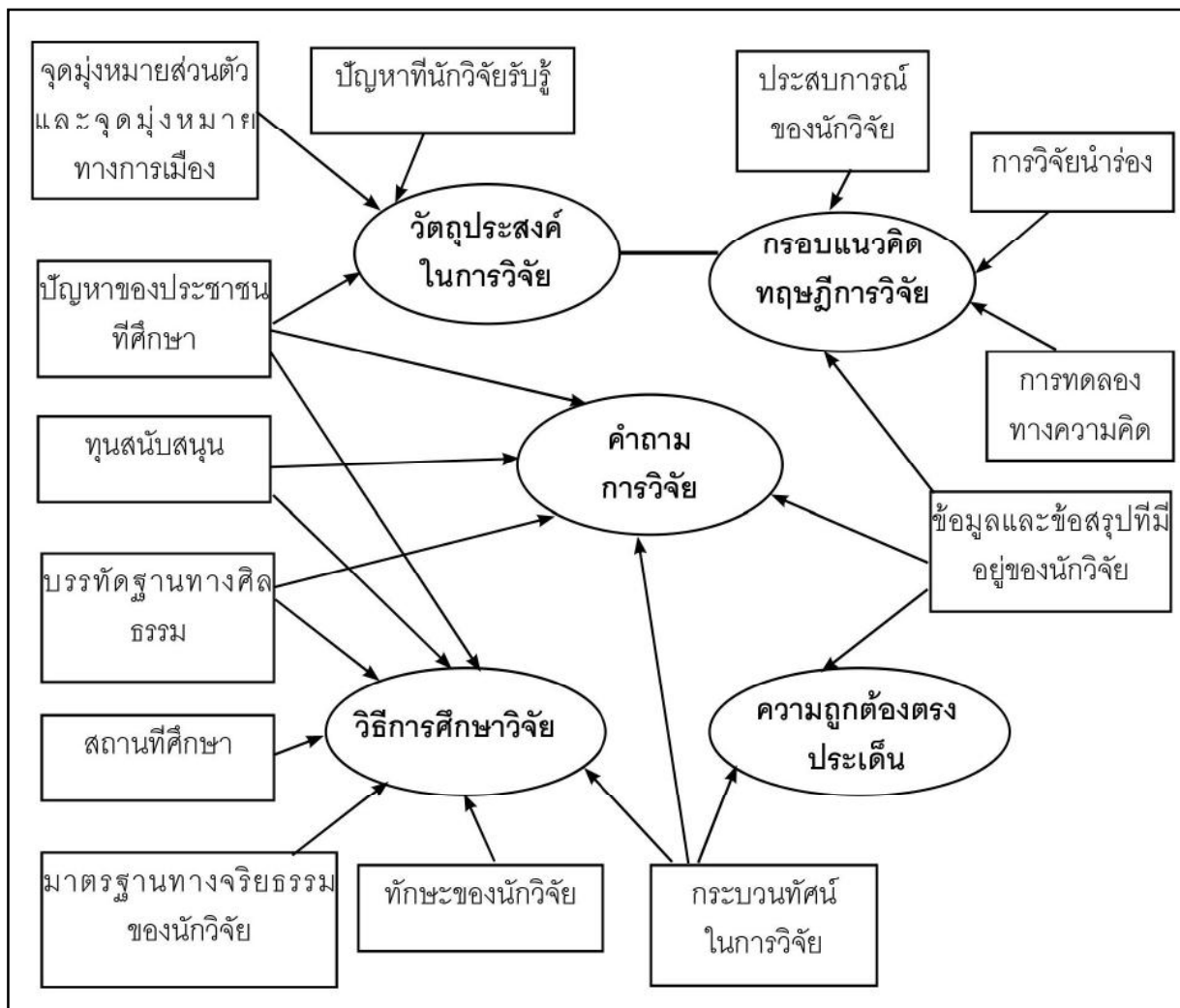
องค์ประกอบสำคัญและคำอธิบายองค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ

องค์ประกอบสำคัญ	คำอธิบายองค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ
1. คำถามการวิจัย (research question)	เป็นข้อคำถามที่นักวิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด มุมมอง ประสบการณ์ของผู้วิจัย กรอบแนวคิด ทฤษฎีชั่วคราวและทฤษฎีถาวรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าผู้ให้ข้อมูลต้องตอบคำถามการวิจัยจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเองในเรื่องที่กำลังศึกษา คำถามวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพจัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมาก เปรียบเสมือนศูนย์กลางในการออกแบบการวิจัย

องค์ประกอบสำคัญ	คำอธิบายองค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย (purpose)	เป็นเป้าหมายสูงสุดที่นักวิจัยต้องการบรรลุถึงการวิจัยในเรื่องนั้นๆ โดยนักวิจัยต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องการวิจัย เหตุผลที่จะศึกษาวิจัยและนักวิจัยต้องมีกระบวนการอันจะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายนั้นๆ ด้วย
3. กรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual frame work)	เป็นกรอบมโนทัศน์หรือมุมมองที่นักวิจัยจะใช้ตอบคำถามการวิจัยที่ตั้งเอาไว้ กรอบแนวคิดการวิจัยจะบอกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับปรากฏการณ์ทางแนวคิดและทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษาค้นคว้า ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัยผู้วิจัยสร้างมาสร้างขึ้นได้จาก 4 ทางเลือกหรืออาจสร้างผสมผสานกันจากการทบทวนวรรณกรรมจากหลายแหล่งก็ได้ กล่าวคือ (1) สร้างจากแนวคิดเบื้องต้นอันเกิดจากทักษะความรู้หรือประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยที่อยากจะรู้หรือพัฒนาในบางเรื่องให้ดีขึ้น (2) สร้างจากทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีอยู่แล้ว (3) สร้างจากการศึกษานำร่อง และ (4) สร้างจากการคิดสังเคราะห์ขึ้นมาโดยเชื่อมโยงเหตุผลของผู้วิจัยเอง อนึ่งบางการศึกษาไม่จำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดการวิจัย
4. วิธีการศึกษาวิจัย (research methodology)	เป็นการออกแบบแนวทางวิธีการที่จะปฏิบัติจริงในการศึกษา โดยประกอบด้วย การบูรณาการเทคนิคการได้มาซึ่งข้อมูลด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปในขั้นตอนวิธีการศึกษาวิจัยต้องแสดงให้เห็นถึง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับกลุ่มประชากร (2) การเลือกพื้นที่และผู้ให้ข้อมูล โดยส่วนใหญ่จะเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถให้ข้อมูลในเรื่องนั้นได้ลึกซึ้งที่สุด (3) วิธีการที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งรูปแบบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีหลายรูปแบบ ผู้นิพนธ์เสนอรายละเอียดตามข้อ 2

องค์ประกอบสำคัญ	คำอธิบายขององค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ
5. ความถูกต้องตรงตามประเด็นของผลการวิจัย (validity)	เป็นการตรวจทบทวนความถูกต้องของผลการศึกษาเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ในการวิจัยเชิงคุณภาพนิยมทำการตรวจสอบแบบสามเส้าตามแนวคิดของ Denzin (1970) คือ การตรวจสอบสามเส้าได้แก่ การตรวจสอบด้านข้อมูล(data triangulation) ซึ่งได้จากการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ออกแบบไว้ร่วมกับการสังเกตไปด้วยขณะสัมภาษณ์ (methodological triangulation) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแยกกันก่อนนำข้อมูลมาหาข้อสรุปร่วมกัน(investigator triangulation) ก่อนนำข้อสรุปที่ค้นพบกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (member checking) หรือผู้วิจัยอาจตรวจสอบกับทฤษฎีที่มีอยู่ (theoretical triangulation) หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการแก้ไขข้อมูลตามผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ เขียนอธิบายประเด็นข้อมูลและแปลความหมายเป็นความเรียงจนมั่นใจว่าได้ข้อมูลที่อึดตัว และอภิปรายผลการวิจัย

ชาย โพธิสิตา (Phothisita, 2009) ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญการในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้เขียนสรุปเชื่อมโยงองค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพโดยได้ดัดแปลงมาจากแนวคิดของ Maxwell (1986) ดังนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบของการออกแบบวิจัยและบริบทที่มีผลกระทบต่อการออกแบบวิจัย
ที่มา: คัดลอกมาจาก ชาย โพธิ์สีดา หน้า 115

ตัวอย่างการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพสาขาพยาบาลศาสตร์

เพื่อให้เกิดความชัดเจนสำหรับการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาพยาบาลศาสตร์ ผู้นิพนธ์เสนอให้เห็นภาพรวมของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดของชัชวาล วงศ์สารี (Wongsaree, 2015) รายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2

ตัวอย่างการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพสาขาพยาบาลศาสตร์

หัวข้อวิจัย	ประสบการณ์การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุแบบองค์รวมตามมุมมองของนักศึกษาเจนเนอเรชันแซตโดยใช้ชีवालโมเดล
คำถามการวิจัย	คำถามหลัก ท่านมีมุมมองและประสบการณ์การเรียนรู้/การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุแบบองค์รวมจากการใช้ชีवालโมเดลอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ละเอียดให้อ่านแนวคำถามตามตารางที่ 2
กรอบแนวคิดการวิจัย	ชีवालโมเดล (CHUTCHAVARN MODEL หรือ “N” MODEL) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก 12 ขั้นตอนย่อย ซึ่งสร้างขึ้นจากการผนวกแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านอธิบายรายละเอียด ดังนี้ การนำแนวคิดการใช้สติสัมปชัญญะของชาร์มเมอร์ (Scharmer, C. O., 2007) มาผนวกเพื่อเป้าหมายให้ผู้เรียนเจนเนอเรชันแซตได้ตื่นรู้ เปิดใจกว้างยอมรับความรู้และทักษะที่เป็นพลวัตรตามสภาวะแวดล้อมที่แตกต่าง และได้ผนวกแนวคิดการสอนบนคลินิกในวิชาการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่สำหรับนิสิต Generation Z ของชีवाल วงศ์สารี (Wongsaree, 2015) ตามประเด็นที่สอดคล้องกับยุคของนักศึกษาเจนเนอเรชันแซต (ตามรูปที่ 2).....(อธิบายกรอบแนวคิดให้สมบูรณ์ แต่ในตัวอย่างนี้ขอยกมาบางส่วนให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นเท่านั้น).....

ภาพ 2 CHUTCHAVARN MODEL หรือ โมเดลรูปตัวเอ็น (N)

1. ขอบเขตการศึกษาวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตีความตามแนวความคิดปรากฏการณ์วิทยาของ เอ็ดมันด์ ฮัสเลอร์ (Edmund Husserl, 1875-1965) เพื่อศึกษาประสบการณ์การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุแบบองค์รวมตามมุมมองของนักศึกษาเจนเนอเรชันแซดโดยใช้ซิวาลโมเดล ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ขึ้นฝึกประสบการณ์บนคลินิก คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 รายและยินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและบันทึกแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้าง ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2561 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2561

2. ผู้ให้ข้อมูล: ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ขึ้นฝึกประสบการณ์บนคลินิกรายวิชาการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 2 คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 ราย ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีความสามารถในการรับรู้และสื่อความหมายเข้าใจด้วยภาษาไทย มีการมองเห็น การได้ยินปกติ มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

3. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล: การศึกษาวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่.....

4. คณะผู้วิจัยวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายทราบรายละเอียดในการทำวิจัยตั้งแต่วันแรกที่ขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 2 และในวันสุดท้ายหลังการฝึกปฏิบัติวิชาดังกล่าวของแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่ถูกคัดเลือกเป็นรายบุคคลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนละ 15 – 20 นาที พร้อมบันทึกแบบสอบถามตามโครงสร้าง และสรุปประเด็นทั้งกลุ่มโดยให้ผู้เรียนได้สะท้อนประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการพัฒนาทักษะการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุแบบองค์รวมโดยใช้ซิวาลโมเดล โดยใช้เวลา 30 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล : ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 5.1) ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นขณะทำการสัมภาษณ์เพื่อจับประเด็นสำคัญใช้สร้างคำถามต่อเนื่องในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึก 5.2) ถอดเทปแบบคำต่อคำหลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปประเด็นตามขั้นตอนของจีโอจี (Giorgi's thedthod, 1985) โดยอ่านข้อมูลทั้งหมดเพื่อรับรู้ในภาพรวมจัดแยกข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ตามมุมมองการใช้ซิวาลโมเดลออกจากข้อความบรรยายของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Atlas 6.1 หลังจากนั้นทำการเชื่อมโยงความเข้าใจทางจิตวิทยาในแต่ละขั้นตอนตามกรอบแนวคิดการวิจัย และสังเคราะห์ความหมายของประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนที่ได้ให้มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

ความถูกต้องตรงประเด็น ของผลการวิจัย	ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบสามเส้าตามแนวคิดของเดนซิน (Denzin, N. K, 1970) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ซึ่งได้จากการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ออกแบบไว้รวมกับการสังเกตไปด้วยขณะสัมภาษณ์ เน้นการพิจารณาสถานที่ บุคคลและเวลาหากมีความต่างกันข้อมูลอาจต่างกันได้ (methodological triangulation) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแยกกันก่อนนำข้อมูลมาหาข้อสรุปร่วมกัน (investigator triangulation) ก่อนนำข้อสรุปที่ค้นพบกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (member checking) จำนวน 5 คน ผู้วิจัยทำการแก้ไขข้อมูลตามผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ เขียนอธิบายประเด็นข้อมูลและแปลความหมายเป็นความเรียงจนมั่นใจว่าได้ข้อมูลที่อึดตัว
--	--

การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวผู้วิจัยเอง คือ เครื่องมือการวิจัยที่สำคัญที่สุดเพราะจะเป็นคนวิเคราะห์จับประเด็น ถ้ามั่วสับสนก็ไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้รู้ที่มีประสบการณ์มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามการเตรียมตัวของผู้วิจัยที่ดีจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ภายใต้เงื่อนไขเวลาที่จำกัด สิ่งที่ผู้วิจัยต้องเตรียมตัว ได้แก่ ภาษาถิ่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการเผชิญกับความเจ็บป่วย ความเชื่อและวัฒนธรรมประจำถิ่น การแต่งกายที่เหมาะสม สมุดบันทึก เทป ดินสอ ปากกา กล้องถ่ายรูป และแนวข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตาราง 3

ตัวอย่างแนวข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก คัดลอกมาจากชัชวาล วงศ์สารี (Wongsaree, 2018)

คำถามหลัก	ท่านมีมุมมองและประสบการณ์การเรียนรู้/การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุแบบองค์รวมจากการใช้ชัชวาลโมเดลอย่างไร
คำถามรอง	- ชัชวาลโมเดลพัฒนาทักษะทางคลินิกได้อย่างไรบ้าง - ท่านมีความรู้สึกที่ประทับใจจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชัชวาลโมเดลอย่างไรบ้าง - ท่านคิดว่าชัชวาลโมเดลช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้คนในช่วงอายุของท่านด้านใดบ้าง
คำถามลึกลับ	1. ท่านจะให้ความหมายของชัชวาลโมเดลอย่างไรบ้าง 2. ท่านคิดว่าชัชวาลโมเดลช่วยให้ท่านได้เรียนรู้ในการเป็นนักศึกษาพยาบาลที่ดีของพระราช/การพัฒนาทักษะทั้งการสนทนาด้านสุขภาพและการปฏิบัติการพยาบาล/การทำงานเป็นทีมในวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างไรบ้าง 3. ท่านคิดว่าชัชวาลโมเดลช่วยให้ท่านได้พัฒนาท่านในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้บนคลินิก/การสร้างและสรุปฝังความคิดแบบมีวิจารณญาณ/การดูแลผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์/ช่วยสร้างทัศนคติ ความรับผิดชอบและความพร้อมในการทำประโยชน์ต่อวิชาชีพการพยาบาลอย่างไรบ้าง 4. ท่านคิดว่าชัชวาลโมเดลช่วยในท่านได้พัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลภายใต้หลักกฎหมายและจริยศาสตร์ การสะท้อนคิดเนื้อหากระบวนการพยาบาลผ่านฝังความคิดที่ผ่านมาทำให้ท่านมีมุมมองในการสร้างแบบจำลองการเป็นพยาบาลที่ดีในอนาคตได้อย่างไรบ้าง

วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล	-การสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล / สันทนากลุ่ม
	-การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
	-การจดบันทึก/บันทึกเทป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาศาสนา หมายถึง การจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคต่างๆ ผ่านกระบวนการตีความข้อมูลด้วยวิธีทางวิจัยเชิงคุณภาพตามสถานการณ์ที่เป็นจริงในสาขาศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพยาบาล การบริการทางการพยาบาลในคลินิก/ชุมชน และการศึกษาพยาบาล โดยข้อมูลที่ได้ต้องถูกวิเคราะห์สังเคราะห์ออกมาเป็นข้อความที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆตามความเชื่อและความหมายที่บุคคลรับรู้ในสิ่งที่ประสบมาได้ (Poggenpoel, 1998; Whiting, 2001; Hasanvand, Ashktorab, & Seyedfatemi, 2016)

ซึ่งในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นตอนที่ตีความเชื่อมโยงข้อความประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Phothisita, 2009) สร้างเป็นประเด็นหลัก ประเด็นย่อย พร้อมพรรณนาความอธิบายให้เกิดความชัดเจน โดยใช้กระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ (Miles & Huberman, 1984; Plodpluang, 2013; Phothisita, 2009) ได้แก่ 1) กระบวนการย่อความ (data reduction) เป็นการจัดกระทำกับข้อมูลได้เทคนิคต่างๆให้เหลือเฉพาะข้อความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอันนำมาสร้างเป็นประเด็นหลัก ประเด็นย่อยได้อย่างมีความหมายและให้คำอธิบายที่ชัดเจนในรายประเด็น 2) การแสดงข้อมูล (data display) เป็นการนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาให้เห็นความชัดเจนด้วยตัวอักษรที่สื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งข้อมูลที่เขียนในวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่นิยมการแสดงผลที่เป็นตัวเลข ดังนั้นตัวเลขที่บ่งบอกจำนวนหากตีความและอธิบายได้ด้วยตัวอักษรจะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ถูกหลักวิชาการของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ 3) การหาข้อสรุป ตีความและตรวจสอบความถูกต้องตรงตามประเด็นการวิจัย ยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ จากการทบทวนพบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยามีแนวคิดสำคัญ 2 แนวคิด แบ่งตามนักทฤษฎีที่คิดค้น คือ แนวคิดของ เอ็ด

มันด์ ฮัสเซิร์ล (Edmund Husserl, 1875-1965) และแนวคิดของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Heideggerian, 2003) ซึ่งทั้งสองแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาจะมีวิธีและรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะ รายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาศาสนาตามแนวคิดของเอ็ดมันด์ ฮัสเซิร์ล (Edmund Husserl, 1875-1965, 2001) แนวคิดนี้จะพิจารณามนุษย์ในฐานะผู้ที่รับรู้โลกและถือว่ามนุษย์อาศัยอยู่ในโลกซึ่งว่าเป็นวัตถุในการรับรู้ของมนุษย์ กล่าวคือแนวคิดนี้มองกายกับจิตแยกส่วนต่อกัน ดังนั้นการทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างการรับรู้ของบุคคลต่อโลกประสบการณ์นั้นๆ การศึกษาตามแนวคิดของฮัสเซิร์ลจึงเป็นการศึกษาที่ไม่เน้นประวัติศาสตร์ภูมิหลังของมนุษย์ แต่จะเน้นการสืบหา/ค้นหาความจริงผ่านโครงสร้างของกระบวนการรับรู้ของบุคคลต่อประสบการณ์ที่บุคคลประสบมา ในแง่การตีความผ่านความเชื่อมุมมองแห่งตนและการให้ความหมายในมุมมองนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่นำความจริงจากประสบการณ์มานำเสนอในแง่คิด มุมมอง ความรู้สึกที่มีความหมายและอธิบายประเด็นให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ค้นพบ โดยละเว้นการลำเอียงกับผู้ให้ข้อมูล ละเว้นการเพิ่มเติมแต่งข้อมูลและอคติต่างๆ มีนักวิจัยที่ใช้แนวคิดของฮัสเซิร์ล (Husserlian Phenomenology) ในการศึกษาวิจัยและค้นพบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะของตนซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาศาสนาตามแนวคิดของฮัสเซิร์ลที่ได้รับความนิยมมี 3 วิธี (Plodpluang, 2013) ได้แก่ โคลซี (Colaizzi) จีออจี (Giorgi) และแวน คัม (Van Kaam) ในแต่ละวิธีมีสาระสำคัญดังนี้

2.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของโคลซี (Colaizzi, 1978; Wojnar & Swanson, 2007) วิธีของโคลซีมีจุดเด่นตรงที่มีการเน้นความแม่นยำจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำผลการวิจัยกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง แบ่งออก

เป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดเทปหรือเรียงถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำพร้อมอ่านทบทวนถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกและความเข้าใจในความหมายเหล่านั้นในภาพรวมทั้งหมดให้เกิดความเข้าใจในข้อมูล (2) ทบทวน/ตรวจสอบข้อความพร้อมตั้งประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ (3) ทำความเข้าใจในข้อความให้ตรงกันกับผู้ให้ข้อมูลพร้อมการให้ความหมายและคำอธิบายที่ถูกต้องตรงกัน (4) จัดหมวดหมู่ข้อความเขียนเป็นประเด็นหลัก ประเด็นรองโดยให้คำอธิบายประกอบ (5) เขียนพรรณนาเชื่อมโยงผลการศึกษาที่ปรากฏตามปรากฏการณ์วิทยาด้วยการบรรยายและอธิบายให้ตรงประเด็น (6) อธิบายผลการศึกษาให้ละเอียด ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ภายใต้ระเบียบวิธีการวิจัยกำหนด และ (7) นำผลการศึกษาที่ค้นพบจากการวิจัยกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของความหมายและการอธิบายประเด็น พร้อมปรับแก้ไขให้ครบถ้วนก่อนอภิปรายผลการวิจัยในลำดับถัดไป

2.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของจีโอจิ (Giorgi, 1985) วิธีของจีโอจิมีจุดเด่นตรงที่เป็นวิธีที่สร้างความเข้าใจประสบการณ์ของบุคคลที่เชื่อมโยงกับภาวะสุขภาพ เพื่อให้ได้แนวคิดใหม่ที่มีส่วนออกแบบกำหนดทิศทางการดูแลสุขภาพของบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดเทปหรือเรียงถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำพร้อมอ่านข้อความทั้งหมดให้เกิดความรู้สึกที่เป็นความเข้าใจในภาพรวมของชุดข้อมูลการวิจัย (2) แยกแยะสถานการณ์ ความสัมพันธ์ ความหมายและพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมออกจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลขณะที่ศึกษาให้ชัดเจน (3) เชื่อมโยงเหตุผลที่เกิดจากการเข้าใจในกระบวนการทางจิตวิทยาที่ผู้ให้ข้อมูลถ่ายทอดผ่านการบอกเล่า อธิบายประสบการณ์ให้ครอบคลุมประเด็นหลักและประเด็นย่อย และ (4) สังเคราะห์ประเด็นหลัก ประเด็นย่อยให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพร้อมยกข้อความที่ได้จากการศึกษาประกอบอธิบายรายประเด็นให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ก่อนนำผลการศึกษาที่ค้นพบจากการวิจัยกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องและปรับแก้ไขให้ครบถ้วน

2.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของแวน คัม (Van Kaam, 1966) วิธีของแวน คัม มีจุดเด่นตรงที่เน้นการวิจัยทางจิตวิทยาซึ่งประยุกต์

ใช้ได้กับการวิจัยในสาขาพยาบาลศาสตร์ ผู้วิจัยต้องเป็นอิสระจากผู้ให้ข้อมูลทุกขั้นตอน สาระสำคัญทุกประเด็นจะปรากฏเป็นประเด็นย่อยพร้อมการอธิบายข้อความที่ชัดเจนสมบูรณ์ ความน่าเชื่อถือของวิธีนี้อยู่ที่การรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งที่มีความสอดคล้องกันหรือการใช้ผู้วิจัยหลายคนร่วมวิจัยพร้อมอธิบายข้อมูลได้สอดคล้องกัน แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดเทปหรือเรียงถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำพร้อมจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้เป็นหมวดหมู่โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้นๆ และผู้เชี่ยวชาญจะร่วมตรวจสอบข้อมูลทุกขั้นตอน (2) ลดทอนข้อมูลที่ไม่ชัดเจนด้วยการตัดออกหรือนัดเก็บข้อมูลเพิ่มให้เกิดความชัดเจนของข้อมูลที่สลดการซ้ำซ้อนของข้อมูลที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันก่อนตั้งประเด็นสำคัญโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกันของข้อมูล (3) กำจัดข้อมูลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาออก เพื่อให้เหลือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ชัดเจนที่สุด (4) เขียนบรรยาย อธิบายข้อมูลให้สอดคล้องกับสมมติฐานหรือคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมประเด็นหลักและประเด็นย่อย (5) เลือกผู้ให้ข้อมูลที่เคยให้ข้อมูลแล้วเพื่อถามซ้ำคำถามเดิมและตรวจสอบประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่าตรงกับข้อค้นพบจากการศึกษาโดยภาพรวมหรือไม่ และ (6) พิจารณาทบทวนประสบการณ์ตามข้อ (5) และเขียนเพิ่มเติมข้อค้นพบจากการศึกษาให้เกิดความสมบูรณ์

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Heideggerian, 2003) แนวคิดนี้เชื่อว่าชีวิตของมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงของโลกไม่สามารถแยกออกจากกันได้นั้นหมายถึงโลกให้ความหมายกับมนุษย์และมนุษย์เองก็ให้ความหมายกับโลก ดังนั้นการทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นการทำความเข้าใจการรับรู้ของมนุษย์ต่อปรากฏการณ์ภายนอกและการรับรู้ปรากฏการณ์ของมนุษย์ต่อโลกนั้นๆ การศึกษานั้นจึงเน้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาภูมิหลังของมนุษย์ และภาษาของมนุษย์ เพื่อให้ได้แนวคิดการดำรงอยู่ของบุคคล เป็นการสืบหา/ค้นหาความจริงจากความเป็นอยู่ การดำรงอยู่ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามนุษย์เข้าใจเช่นไร และข้อค้นพบจากการศึกษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งในกระบวนการตีความของผู้ให้ข้อมูลที่รับรู้ตนเองและมีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับตนเองอยู่ก่อนแล้วซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขา

พยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ ที่ได้รับความนิยมมี 3 วิธี (Plodpluang, 2013) ได้แก่ ไคเคิลแมนและอัลเลน (Diekelmann and Allen) เลียนวาร์ด (Leonard) และเบนเนอร์ (Benner) ในแต่ละวิธีมีสาระสำคัญดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของไคเคิลแมนและอัลเลน (Diekelman, Allen, and Tanner, 1989) วิธีของไคเคิลแมนและอัลเลนมีจุดเด่นตรงที่การใช้นามแฝงหรือสัญลักษณ์บ่งบอกที่มาของข้อมูลวิจัยได้และเป็นแนวคิดที่นิยมใช้วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษากันเกี่ยวกับการพยาบาลแบบองค์รวม (Wojnar & Swanson, 2007) แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดเทปหรือเรียงถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำพร้อมอ่านข้อความทั้งหมดให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกของประสบการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลถ่ายทอด (2) วิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่สอดคล้องสมบูรณ์และที่ไม่สมบูรณ์ออกจากกัน ก่อนเขียนสรุปข้อความที่มีความหมายที่ให้ความละเอียดในการอธิบายข้อความได้ (3) ทีมนักวิจัย/ผู้วิจัยเขียนคัดลอกเนื้อหาสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์และใส่นามแฝงตามข้อมูลที่ปรากฏ (4) นำข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์แต่เห็นว่ามีสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยมาศึกษาเพิ่มเติมกับตำรา เอกสารทางวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับให้ความหมาย อธิบายข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้เกิดความสมบูรณ์ (5) แยกแยะความเหมือนและความต่างของประสบการณ์ในชุดข้อมูล (6) ค้นหาความสัมพันธ์ของข้อความพร้อมเขียนสาระสำคัญขึ้นเป็นประเด็นหลัก ประเด็นย่อย และ (7) นำผลการวิจัยที่เป็นสาระสำคัญตามประเด็นหลัก ประเด็นย่อยกลับไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือตามหลักวิชากับทีม (ทีม หมายถึง นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และ/หรือผู้ให้ข้อมูล) ก่อนแก้ไขปรับปรุงให้ได้ความสมบูรณ์และอภิปรายผลการวิจัยเป็นขั้นตอนสุดท้าย

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของเลียนวาร์ด (Leonard, 1989) วิธีของเลียนวาร์ดมีจุดเด่นตรงที่ผู้วิจัยจะพยายามอธิบายสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นวิธีนี้ผู้วิจัยจะต้องมีประสบการณ์กับความรู้อันลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษาอย่างเพียงพอที่ค้นหาความสัมพันธ์จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การถอดเทปหรือเรียงถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำพร้อมฟังเทปหรืออ่านบทสนทนาหลายๆครั้งจนเข้าใจประสบการณ์

ที่ชัดเจน (2) เขียนความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยแยกแยะประเด็นหลัก ประเด็นย่อยเท่าที่อธิบายได้ไว้เป็นส่วนๆ (3) จัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ตามประเด็นหลัก ประเด็นย่อย ผนวกธีม (Theme) ที่เป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน (4) อธิบายคำที่เป็นจุดสะท้อนประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลและให้ความหมายเชื่อมโยงภาพเหตุการณ์ระหว่างเก็บข้อมูลสะท้อนความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลต่อความหมายของประสบการณ์ให้เกิดความชัดเจนในแต่ละประเด็น และ (5) เขียนสรุปสาระสำคัญ (Theme) ทั้งประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่มีความสัมพันธ์กันตามความหมาย/ตามพฤติกรรม ให้เข้าใจชัดเจนตามขอบเขตของความหมายหรือธีมนั้นๆ

2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามวิธีของเบนเนอร์ (Benner, 1994) วิธีของเบนเนอร์นิยมใช้กับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ต่อยอดทางประสบการณ์หรือกระบวนการที่มีอยู่เดิมจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ (1) วิเคราะห์กระบวนการที่สัมพันธ์ทุกมิติทางประสบการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล โดยพยายามอธิบายคำตามสถานการณ์ให้ได้ความหมายที่สื่อถึงพฤติกรรมที่ชัดเจนหรือที่เป็นประเด็นมากที่สุด (2) วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (thematic analysis) ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลทุกคน โดยจัดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องของเนื้อหาสาระด้วยให้รหัสข้อมูลก่อนสรุปรวมโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลสร้างเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่สัมพันธ์กัน (3) เขียนประเด็นจากข้อค้นพบพร้อมอธิบายการเป็นแบบอย่างที่ดีของปรากฏการณ์นั้นๆ เพื่อให้ความหมายในสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงหรือที่เกี่ยวข้องได้

บทสรุป

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสำคัญกับคำถามการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รู้จริงในเรื่องที่นักวิจัยสนใจศึกษาซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการดำเนินการศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพที่จะออกแบบการวิจัยได้ขึ้นกับนักวิจัยต้องมีทักษะการเก็บข้อมูลการวิจัยที่ดี มีจริยธรรมในการวิจัยและต้องรู้บริบทหรือบุคคลที่นักวิจัยกำลังศึกษาวิจัยเป็นอย่างดีด้วย นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องมีการทบทวนวรรณกรรมแต่จะมีกรอบแนวคิดการวิจัยหรือไม่ก็มีกรอบแนวคิดการวิจัยก็ได้ ปัจจุบันในสาขาพยาบาล

ศาสตร์นิยมศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยาที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดของฮัสเซิร์ลและตามแนวคิดของไดเคิลแมนและอัลเลน มีความแตกต่างกันตั้งแต่พื้นฐานของความเชื่อที่ก่อเกิดประสบการณ์ของบุคคล แตกต่างกันในวิธีวิทยาของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามรูปแบบปรากฏการณ์วิทยา ดังนั้นผู้วิจัยควรตระหนักถึงการออกแบบวิธีวิจัยโดยเฉพาะ

การตั้งคำถามการวิจัยจะต้องยึดโยงกับแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตั้งแต่เริ่มต้นก่อนลงมือศึกษาวิจัย เพราะการตีความของแต่ละวิธีให้ความละเอียดอ่อนที่สร้างความชัดเจนในความสัมพันธ์ทางประสบการณ์ที่แตกต่าง การออกแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาในสาขาพยาบาลศาสตร์จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดก่อนวางแผนศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

References

- Benner, P. (1994). *Interpretive phenomenology: embodiment caring and ethics in health and illness*, USA: SAGE publication. Inc.
- Scharmer, C. O. (2007). *Theory U: Leading from the emerging future. A social technology of freedom (working title)*. USA: MIT Sloan School of Management Presencing Institute
- Colaizzi, P. F. (1978). *Psychological research as the phenomenologist views it in existential phenomenological alternatives for psychology*. London: Oxford University Press.
- Diekelmann, N., Allen, D., & Tanner, C. A., (1989). *The nln criteria for appraisal of Baccalaureat Programs: a critical hermeneutic analysis* (No. 15). [n.p.]: Natl League for Nursing Pr.
- Denzin, N. (1970). Strategies of multiple triangulation. *The research act in sociology: a theoretical introduction to sociological method*, 297-313.
- Giorgi, A. (1985). Sketch of a psychological phenomenological method. *Phenomenology and Psychological Research*, 8-22.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. [n.p.]: Sage publications.
- Hasanvand, S., Ashktorab, T., & Seyedfatemi, N. (2016). The analysis of phenomenological experiences based on Giorgi method. *Advances in Nursing & Midwifery*, 25(89), 69-80.
- Husserl, E. (1965). *Phenomenology and the crisis of philosophy: philosophy as rigorous science, and philosophy and the crisis of European man*. New York: Harper & Row
- Husserl, E. (2001). *Analyses concerning passive and active synthesis: lectures on transcendental logic* (A. J. Steinbeck, Trans.) Boston: Kluwer Academic.
- Laverty, S. M. (2003). Hermeneutic phenomenology and phenomenology: a comparison of historical and methodological considerations. *International Journal of Qualitative Methods*, 2(3), 21-35.
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: an interactive approach* (Vol. 41). Sage publications.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis: a sourcebook of new methods. In qualitative data analysis: a sourcebook of new methods*. Sage publications.
- Oumtane, A. (2016). *Nursing qualitative research*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (inThai)

- Phothisita, C. (2009). *Science and art of qualitative research*. (4th ed.). Bangkok: Amarin Printing & Publishing. (inThai)
- Poggenpoel, M. (1998). Data analysis in qualitative research. *Research at grass roots: A primer for the caring professions*, 334-353.
- Plodpluang, U. (2013). Data analysis in phenomenology studies. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 23(2), 1-10. (inThai)
- Srisatidnarakoorn, B. (2010). *Nursing research methodology*. (5th ed.). Bangkok: U & I Inter Media. (inThai)
- Van Kaam, A. (1966). *Existential foundation of psychology*. Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Whiting, L. (2001). Analysis of phenomenological data: personal reflections on Giorgi's method. *Nurse Researcher (through 2013)*, 9(2), 60.
- Wojnar, D. M., & Swanson, K. M. (2007). Phenomenology: an exploration. *Journal of Holistic Nursing*, 25(3), 172-180.
- Wongsaree, C. & Pongboriboon, U. (2014). *Law and ethics in nursing profession and related law*. Bangkok: NP Press Limited Partnership. (inThai)
- Wongsaree, C. (2015). Generation z clinical teaching in adult nursing practicum course for generation z collegian. *Journal of Boromarajonani College of Nursing*, Bangkok, 31(2), 130-140. (inThai)
- Wongsaree, C. (2018). Experience in developing of holistic care nursing practice skills for adult and gerontological by using Chuchavarn model's according to the view of the generation z nursing student. *College of Nursing and Health*, Suansunandha Ratchabhat University. Bangkok: Research report. (inThai)

The Connotation of Chinese Digital Culture

นัยแห่งตัวเลขในวัฒนธรรมจีน

Chanoksuda Tamai

ชนกสุตา ตามัย

Doctor of Arts Program in Linguistics and Applied Linguistic Program, Wuhan University

หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ และภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยอู่ฮั่น

Received: September 17, 2018

Revised: October 15, 2018

Accepted: October 20, 2018

Abstract

In the scientific world, the function of numbers is computation, strict order and distinct responsibilities. In the world of human mind, the function of numbers is to express meaning. After “deification”, it becomes “mysterious number”, “imaginary number” and “number of days”. In particular in Chinese language and culture, the digital connotation is more unique, from the ancient poetry, to the daily use of phrases. As a Chinese, it is not necessary to fully understand the connotation of their digital culture. China’s digital culture has a rich connotation and a long history. It has been given a new connotation of the times. In today’s era, the study of Chinese digital culture is of great significance and value for understanding the long history of China and learning the cultural connotation of China. The digital language is a part of culture and the bearer of culture. Through the connotation and extension of the digit, we can know the precious spiritual heritage of the thinking mode, philosophy and religious idea left by the wise men of ancient sages. In Chinese, almost every number has specific connotations, and digital culture is broad and profound. For example: “one” is regarded as the ancestor of all things and the source of all things by the Han nationality. This paper analyzes the connotation and social significance of each number in China through examples and historical combinations, disseminating the profound Chinese digital culture and carrying forward the value of Chinese language and literature.

Keywords: Chinese digital culture, Historical tradition, Digital connotation, Cultural inheritance and development

บทคัดย่อ

ในโลกของวิทยาศาสตร์หน้าที่ของตัวเลขคือการคำนวณมีค่าสิ่งที่เข้มงวดและหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป หากแต่ในจิตใจของมนุษย์ตัวเลขเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความหมายบางอย่าง หลังจากที่มีมนุษย์บูชาตัวเลขเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตัวเลขจึงอาจถูกตีความหมายให้เป็นตัวเลขแห่งความลับ, ตัวเลขแห่งจินตนาการ, ตัวเลขประจำวันขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาและวัฒนธรรมจีนมีนัยของตัวเลขที่มีลักษณะพิเศษมากกว่านั้น มีตั้งแต่บทกวีโบราณไปจนถึงประโยคสนทนาในชีวิตประจำวัน

วัน ซึ่งแม้แต่คนจีนเองก็ยังไม่สามารถที่จะเข้าใจวัฒนธรรมตัวเลขของประเทศตนเองได้อย่างถ่องแท้ วัฒนธรรมตัวเลขในภาษาจีนมีนัยมากมายและมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานตั้งแต่ยุคสมัยจะมีนัยใหม่ๆ เกิดขึ้น ปัจจุบันการศึกษาวรรณกรรมตัวเลขของประเทศจีนเป็นสิ่งสำคัญและทรงคุณค่าที่สุดอันจะทำให้เราสามารถเข้าใจนัยของวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนานของจีนมากขึ้น ภาษาตัวเลขเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งวัฒนธรรม หากเรามองจากการพัฒนาของวัฒนธรรมตัวเลขจะสามารถเข้าใจถึงจิตวิญญาณความนึกคิด,ปรัชญา,ศาสนา อันกลั่นกรองมาจากความคิดที่เฉลียวฉลาดของคนโบราณ ในภาษาจีนทุกๆ ตัวเลขจะมีความหมายแฝงในตัวของมันเอง ซึ่งวัฒนธรรมตัวเลขนั้นมีความหมายที่ทั้งกว้างและลึกซึ้ง เช่น ประชาชนจีนเชื้อสายฮั่นเชื่อว่าเลขหนึ่งเปรียบเสมือนผู้นำของทุกสิ่ง เป็นต้น ในบทความนี้จะวิเคราะห์ความหมายแฝงและความสำคัญของตัวเลขในสังคมจีนผ่านตัวอย่างและความสัมพันธ์กับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมตัวเลขของจีนอันจะทรงคุณค่าต่อภาษาจีนและงานประพันธ์ต่างๆต่อไป

คำสำคัญ: ตัวเลขในวัฒนธรรมจีน, ความเป็นมาของประเพณีนิยม, นัยแห่งตัวเลข, มรดกทางวัฒนธรรมและการพัฒนา

Introduction

Numbers are also a kind of writing, but they are different from ordinary characters. They show strong uniqueness in auspicious culture. No matter in the auspicious language or in the auspicious questions, we can see that there are many numbers from one to ten, from 100 to 10000, and some figures play an important part in the traditional culture of China. Therefore, the study of Chinese digital culture has great practical significance and historical heritage value. So this article focuses on the completion of this main task.

The composition of digital and digital names and numeric names is very ingenious, and vividly embodies the beauty, accuracy, simplicity and culvert of Chinese language and characters, reflecting the cultural spirit of Chinese figures. In 2002, Wang Chun's "Shanxi graph journal" once said that the number of Chinese characters has two sizes. In ancient times, many scholars called numbers, and books were often named after numbers. The number, the name of the digital book, and the title of the digital book are ingenious,

which vividly embodies the graceful, accurate, concise and culvert of the Chinese language and characters, reflecting the cultural spirit of the Chinese figures. Interpreting the meaning of such figures can not only arouse contemporary readers' interest in ancient readers, but also help to sort out ancient books.

In 2010, Dai Jie and Guo Chang two scholars published "auspicious numbers: the cultural interpretation of contemporary Chinese digital worship" points out that, in addition to the basic counting function, people have given it more cultural metaphor, philosophical meaning and religious significance. The lucky number is the number that is considered lucky in a number of people. In contemporary society, the phenomenon of auspicious number worship accompanying economic and social development deserves our deep consideration. From the three aspects of cultural function, value orientation and social psychology, the interpretation of lucky numbers can objectively understand the influence of Chinese traditional culture on the contemporary era. These figures

not only have distinctive features of the times, but also have a heavy Chinese cultural background. It is a real field for Chinese people to learn. Even if these figures are produced in the past, it has a high research value for the new era and the service of the new era. Its meaning is not only a reliable cultural ancient book, but also a deeper meaning implies the contact and dialogue between the two ways of thinking. It will guide the world to better understand China and guide China to better understand the world.

The emergence of Chinese digital culture is not only due to the birth of ancient culture, but also because of the practical application of digital culture in the life of the ancient people and the governance of the government. In 2016, in Xu Xuanxuan's publication of "the Chinese ancient city planning and construction of the number of Chinese characters", it is pointed out that the ancient Chinese digital culture has always been full of mysterious and connotative flavor. In the urban planning of ancient China, the original meaningless and abstract figures were endowed with the concept form, transmitting different meanings and spirits, and the digital culture played an indispensable role. The number can be the most accurate way to record all kinds of norms in the ancient city planning. It can be the carrier of the feudal ruling class to highlight its supreme authority. It can be the carrier of people's traditional view of the natural view of the wind, and it can also be the way to highlight the layout of the urban symmetry. Digital culture is an essential element in the ancient Chinese urban planning thought, and it is also worth our in-depth exploration.

In 2002, Chen Xiuhui published the "digital culture in Chinese history", which mainly introduced the digital achievements in Chinese

history. The article points out that China's digital culture has a long history and has brilliant figures and mathematical achievements in Chinese history. The article explores the digital culture in Chinese history and holds an optimistic outlook for the future "digitalization" process in China. At the same time, a large part of Chinese digital culture is embodied in the idioms. Through the analysis of the idioms containing numbers, the Chinese digital culture can be more detailed to understand the people's psychology in Chinese digital culture. In 2012, Sun Yonglan published a detailed introduction to the Chinese digital cultural psychology from the idiom. The idioms, as an important part of the modern Chinese vocabulary, are like the living fossils in the language, with a long and valuable history. The profound connotation has provided us with the understanding of Chinese culture and the study of Chinese people's psychology. It is expensive and rich in material. Digital idioms are a special family in the idiom family. The Chinese culture reflected by digital idioms is not only living, learning concept, system, but also Chinese special culture. With the integration of digital culture and other cultures, its unique Chinese culture reflects the unique Chinese mentality. Through the understanding and study of these idioms, we can make a more detailed and accurate understanding of the psychology of the ancient Chinese people, which is of great significance for understanding the ancient culture of China.

Finally, borrow a sentence from China to express the purpose of this study, making the past serve the present and making the West serve China. Since China's reform and opening up, China has been pursuing the basic national policy of opening to the outside world. It is more so in cultural learning and development. In the

study of the expansion of Chinese and English numerals and digital culture published in 2008, Zhang Hongxia pointed out that as a unit of the language system, the numeral as a unit of the combination of sound and meaning. Its expression and application have their own characteristics in Chinese and English. We compare the similarities and differences between Chinese and English numeral, and discuss the cultural connotation of Chinese and English numeral, the complex of numerals, the translation of Chinese and English numeral and the number of words in the network, which can help to solve the increasing extension of Chinese and English numerals and the unique digital culture.

Content

In a scientific world, the function of numbers is computation, strict order and distinct responsibilities. In the world of human mind, the function of numbers is to express meaning. The digital language is a part of culture and the bearer of culture. Through the connotation and extension of the digital, we can know the precious spiritual heritage of the thinking mode, philosophy and religious idea left by the wise men of ancient sages. "Where there is beauty, there is beauty," said Paul crass. Numbers can express not only quantity but also deep meaning. People in every country have their own favorite numbers. For example, Chinese like 8, western people like numbers 7, while Koreans have a preference for 3. In the language and culture of China, there are many words and common words, which are always on the back and often in the mouth. Many of them contain numbers. Behind these figures, they also have profound national cultural connotations, which highlight the profound historical origin of the Chinese nation

and leave the sedimentation of the times, but also in the Chinese architecture and society. There is a wide range of applications and applications in my life. I want to study the culture behind it in China. I hope that I can not only master the language myself, but also understand the culture behind the language.

The Chinese have a digital complex since ancient times, opening the dictionary of the idiom, and the idioms that are related to the figures are everywhere, and the idioms that are left by the ancients from one to ten to hundreds to thousands to ten thousand heads are enough for you to remember a minute and a half, such as "one horse first", "thousands of horses". People's daily life work is also connected with the numbers, the year of birth cannot be separated from the number, the sale of the digital and the input password use the number. Now we are in a digital age, such as digital TV, digital troops. The ancient people wrote poems, and they also liked to insert numbers into poems, such as "sometimes three points and two rain, ten branches and five flowers everywhere", "thirty dusts and soil, eight thousand miles of clouds and the moon", "one piece of two pieces and three or four pieces, no sight". The "marriage" of words and numbers is indeed the best combination of the two, which makes poetry or refreshing or simple or witty or implicit. (Hutangming, Zhengjianming. 2012)

As we all know, numbers are usually used to express the number and order of things. But in the ancient tradition, numbers also have a sacred meaning, it has the religious superstition color. Because of the differences in language, religious belief, historical culture and customs, people of different nationalities and cultures are different to the numbers. One nation often advocates some numbers, and thinks that they are lucky.

On the other hand, they hate and taboo certain numbers, and they think that they are unlucky, which forms a nation. The unique concept of digital culture deeply affects people's psychology and behavior. The Chinese have always pursued the mentality of symmetry, balance, harmony and stability. Chinese traditional culture believes that everything is composed of two aspects: Yin and Yang, and only Yin and yang can make all things grow. "Zhou Yi" thinks "the universe originated from Taiji." Tai Chi is born with two instruments. Two are born with four elephants and four elephants are born with eight diagrams. Under such cultural considerations, things are developed from one to two, two to four, and four to eight. Therefore, the dual number in Chinese contains the auspicious cultural connotation. Chinese people pursue good things in pairs in their daily lives and yearn for double happiness. From the antithetical couplet of the common people to the duality of the rhetorical figures in the literary works, all the Han people have a special liking for the duality of "two". In addition, even four, six, eight and ten are considered auspicious figures in Chinese culture. In Chinese idioms, the description of good things is "smooth and stable", which describes the convenience of transportation as "extending in all directions". "66 great Shun" means that everything goes smoothly. The number ten means perfection. People say that the realm of beauty cannot be said to be "perfect", and is very sure to be "sure". It can be seen that people worship the double. Lucky numbers have always played an important role in Chinese culture. In modern society, when people choose phone numbers, license plates and number plates, lucky numbers are the primary factors to consider. "Two" means "harmony", "six" meaning "smooth", "eight" is the most auspicious number, and Cantonese in

the "Fa" homonym, meaning prosperity, wealth and status. Many Gaestgiveriet Hotel in order to plan Geely, add all the room numbers to the word "8". It is a common digital superstition that arranging important matters in homophonic lottery. The Beijing Olympic Games, which attracted worldwide attention, opened on August 8, 2008 at 8 o'clock pm. In January 4, 2013, because of its homophonic "love your whole life", it became the first choice for many young Chinese to get married. According to media reports, the "Spring Festival wedding" boom has emerged throughout the country, and many cities have created a new record of single day marriage registration, and even a number of people have come to the Civil Affairs Bureau to queue up all night.

Number is a symbolic language, which indicates the number and order of things. When numbers enter the field of language, they have the color of traditional culture when they are established in folk communication. Because of the differences in cultural background and the randomness of semantic understanding, the number of embedded words may produce different weighting methods and counting methods. Although the numbers are the same, they have different cultural connotations in different languages and cultures. Back to the past, we will find that in ancient China, the good things that ancestors did were inseparable from the numbers, and the eight diagrams were the crystallization of the intelligence that was inseparable from the numbers. There are numbers in the seed field, the house has figures, and there are many figures in the idiom, "nine nine back one", and so on. The three in the eyes of the Chinese people is also an auspicious number, such as, heaven, earth, human beings or three spirit; a person meets a happy event, saying "this is my three life",

“three lives” refers to the front life, the present life, the next life. The three relations between the monarch and the minister, the father and the son and the couple are three classes. Seven does not go out, eight does not return home, this is a folk custom. Then, on some days, the station was cold and clear. On some days, the station was packed with people, and thousands of people contended for the same train. As long as there is a little attention to the reality, and the touch of the number 4, 6, 8 flying, from the phone, phone number to the license plate number, people are obstinately expressed the love of these numbers. Chinese people like to work in pairs, such as double happiness, double win, double pay, and pick a couple of days to be lucky. The most popular even number of 6 and 8 are the most popular among Chinese people, because the homophones of the two numbers are very close to the Fa of the money. People, whether business, shop, license plate, etc., all have to pick 6 or 8, such as the store opening multiple choice 518818, meaning I want to make a fortune. According to the news, Guangzhou has a car owner, his license plate number is 8888, he expected good luck, smooth, he did not think of his auspicious license plate brought trouble to him, he often received a blackmail letter, someone asked him for money, and under the helplessness, he had to choose an ordinary car number. The number 8 is not a simple numeral, it contains the cultural connotation of a nation. Behind these figures, the cultural expectation and the philosophical connotation of China are hidden, and the connotation of which needs Chinese to carry on the cultural reflection. We can also find more connotation and cultural implication behind the numbers, so as to better understand the arbitrariness of linguistic signs. (Juan, X. U. 2009)

Chinese traditional culture is extensive and profound. In traditional Chinese culture, numbers occupy a very important position. The cultural connotation behind it is very profound. These numbers, such as eighteen, twenty-seven, thirty-six, seventy-two, eighty-one, one hundred and eight, five hundred, three thousand and so on, all contain the role of a certain cultural symbol. These figures have a common feature, that is, in some fixed expressions and specific occasions, they have a certain meaning. Numbers are the beginning of Chinese culture, so we have a special liking for numbers. The number, as the name implies, is the word of the table number, it was very simple. However, in the long process of use, the numbers are gradually dyed by human culture: making people happy and worrying; making people love and hate; making people rich and bankrupt; making people happy and unhappy. Digital words are found in all kinds of languages, mainly 0-9. Different beliefs decide different definitions of numbers. “1” is a number that almost everyone likes, meaning “unique”, meaning “completely complete”, meaning “the first”, so Chinese people are countless the single name as “one” and the double name “one”. It is said that the number of Hongkong car license plates can be priced at the auction, and “111” can be sold at a large price “(up to about 1000000 Hong Kong dollars), but only one” 1 “license cannot be bought for any amount of money. In particular, the mysterious number of “four” contains thousands of figures. It runs through Chinese history for thousands of years, and there is no shadow in culture and life. At the same time, Chinese people also have taboo figures. In Chinese culture, “four” is regarded as an unlucky number. Because the pronunciation of “four” in Chinese is homophonic with “death”, the four in the number of vehicle numbers,

telephone numbers and other mantissa numbers is unpopular. In particular, people should avoid “14” (homophonic “death”), “514” (homophonic “I want to die”), 44, 444, 4444 and so on. In idioms, the number “four” often with “three” together, often with a derogatory sense, and in daily life, this number is greatly derogatory use. Moreover, “seven” is a dual figure in Chinese culture. First of all, “seven” is often associated with death. The seven day of Chinese folk funeral is a death day. The lunar calendar July 7th is a ferocious day, and avoid marriage. The number and the life are inseparable, the number and the language are interconnected, the numbers bear the heavy cultural language, especially in the modern Chinese language and culture, which inherits and develops the ancient digital cultural connotation. From ancient times to the present, Chinese people have a very complex psychology for the development of numbers. On the one hand, the figures have a sacred meaning. On the other hand, the use of digital culture is very wide, not only a number as a count symbol. The most magical numbers of “one”, “three” and “Nine” contain profound cultural significance. In daily life and work, we all use numbers, some people like singular, some people like double, because of different love, a small number can affect the mood of a person. The same is true of Chinese people and the rest of the world. Chinese people love and taboo numbers and date, foreigners do not care, and the numbers and dates of foreigners’ preference and offending, the Chinese may be the opposite, because of the differences between tradition and custom.

Number is an indispensable part of language. Digital words exist in language with its unique cultural connotations and social functions. Number is a special language symbol, and is an

important part of all ethnic cultures. However, in the course of historical development, the figures have different symbols and associative meanings in Chinese and Western culture, which are influenced by different national psychology, religious belief, thinking concept and geographical environment. Behind these figures, people can find the various causes of digital culture. Some special elements in language also have profound cultural meanings, and some are not interesting. For example, the number is the most typical example. Numbers are available in various languages, and the number is closed, mainly from “zero” to “Nine”, plus “100, 000, 000, 100 million”. The numbers of foreign languages, of course, have cultural implications. (Dong, R. 2013) For example, “thirteen” is very unlucky in the eyes of the westerners, which is generally considered to be related to mythology and the story of the Bible. In Chinese, almost every number has specific connotations, and digital culture is broad and profound. Take the number of “one” to “ten” as an example: “one” is regarded as the ancestor of all things and the source of all things by the Han nationality. Laozi said, “Tao produced one, one produced two, two produced three, three produced all things.” Some people think that the core of Chinese traditional concept is the harmony between man and nature. Again, “ten”, the Chinese aesthetic psychological has the pursuit of perfection, the “ten” as a complete, complete and auspicious symbols, so Chinese has a preference for ten as its standard number, such as “ten big, ten good”. The oracle bone inscriptions have a decimal system of counting, which is far more scientific than the other ancient words in the world, which is probably the source of the Chinese nation’s advocacy of “ten”. The Chinese people pay attention to the symmetry, pay attention to the

aesthetic psychology of the pairs, and discuss the cultural psychology of avoiding the murder. It has formed the habit of consciously using homophonic and harmonic sense to seek auspiciousness, or deliberately avoiding the inauspicious sense of association caused by phonetic similarity or word construction. The Chinese language is rich in homophonic and harmonic culture, and the number is the most complete and the most vivid. Almost no language in the world has such a large number of homophonic, harmonic meanings and analogical and interpenetrating digital culture as in Chinese. Chinese digital culture also embodies the infiltration of Confucianism and Taoism. The Chinese custom of digital taboos, although not so many Westerners, is not as strong as they are, and the ways and means are quite different. However, both in China and the West, the '4' is associated with "death", expressing the human fear of death.

As mentioned above, China's traditional culture has a strong preference for the number ten, partly because of its own success and partly because of its integrity. Chinese people also like to use "ten" as a unit of number, some celebrations meet "ten", is always special attention, especially solemn, such as marriage 10th anniversary, the parties think that marriage has been ten years, husband and wife experienced the test of ten years of wind and rain, not easy to celebrate one time, especially warm and meaningful. As for the victory of the long march 70th anniversary, the school celebrations 80th anniversary, the celebrity's birthday of 100th anniversary, the media and related units should be more open and enthusiastic about celebrating, holding a variety of activities and even large parties. If it is not "ten", such as the long march victory 67th anniversary,

the newspaper and the relevant departments simply introduce it, because it is a major event, not publicity is inappropriate, but the annual hype will also bring people visual exhaustion, just wait for a whole period to celebrate the celebration. In the above, I mention the Chinese view of the number three. In fact, among all the figures, idioms and idioms composed of "three" relate to all aspects of life and bring the greatest influence to Chinese people. "Three" is a cardinal number. In classical Chinese, it sometimes contains the meaning of "multi". "One" is just beginning, "two" is only a little more than "one", it is too little in the number of the arrangement, and "three" in the number of intermediate numbers in the middle, not too much, just to break the "less" to "more" March, this is in line with the Confucian "golden mean", so there is one unique aesthetic taste. The Chinese view of eight has existed for a long time. In fact, except for the number eight. In contemporary China, compared to the "8", the 108 is not a sensitive figure. If we consider that 6 and 8 can be considered lucky figures by contemporary Chinese, they are all related to the homonyms considered by contemporary Chinese. The 108 similar homophonic probably is "wants you to send" "must send", but 108 certainly is not only "wants you to send" "certainly sends" the homophonic. Compared to the many popular lucky numbers, the number of "108" figures seems to be more concentrated in ancient China, and a lot of things have been found to be associated with the mystical number of 108. The image of the 108 heroes in Liangshan is very popular, often used by merchants in various places, for example, There are 108 stone pillars in each palace of prayer at Tiantan in Beijing. At the same time, the "night bridge of maple bridge" by Zhang Ji, a poet in the Tang Dynasty, is almost a famous Chinese story.

On the eve of the new year's Eve, the monks in Hanshan Temple have kept the tradition of knocking the clock. The visitors to the Hanshan Temple, the monks of the Hanshan Temple in Suzhou generally have to knock down the clock, but this is not the patent of the Hanshan Temple. (Wu, G. 2014) From ancient times to now, most monasteries usually have 108 bells. Because the number of "108" has special meaning in Buddhism. In Buddhism, we believe that there are one hundred and eight kinds of troubles in life. It is called trouble. When the bell rings 108 times, all troubles can be eliminated.

Speaking of the cultural connotation behind the number three, we have to say a world famous book, "Journey to the West", as one of the four most famous classics in Chinese classics. There are too many brilliant places in the Journey to the West. For example, the exaggerated and imaginative plot design; the splendid rhetorical art; the splendid poems of praise of the rhetoric; the vivid personalities of the characters; the theme of the novel and the punishment of the evil. What this article is going to discuss is those figures that have appeared in Journey to the West, and the ancient Chinese culture behind them. A number of impressive figures have also appeared in the Journey to the West, which contain a special meaning, including the deep digital culture in ancient China. In particular, the number of "wandering" novels is full of curiosity. For example: the seventy-two change of Wukong, the thirty-six change of the Eight Rings, the eighteen change of the Sand Monk, why their master called Tang Sancang instead of Tang Four, why they have to experience the 99 eighty-one difficulties and so on... Next, this article will take "three" as an example to illustrate my point. In the "Journey to the West", there

are a lot of numbers, and the number "three" is a regular guest, the number of appearing is relatively more, the following is about the content of "three" in mathematical words. Tang Sanzang's three apprentices: the great apprentice (Sun Wukong), the two apprentice (Zhu Bajie), the three apprentice (Sha Seng); the white dragon horse is the three Prince of the Dragon King in the West Sea; Wukong's three dozen white bones; three by the banana fan; the devil three play Tang Sanzang; the weak water three thousand; three empty; three religions and so on. The content of the number "three", as above, is much more in the Journey to the West. It is a coincidence to try to ask why so many "three" appeared in the novel. Is it careless of the author? The answer is obviously negative. This is closely related to the extensive and profound digital culture in ancient China. China is a country that pays special attention to numbers, so digital culture is very developed. A simple number may contain many contents. Some figures seem simple, but it has a very complex cultural connotation, and its symbolic meaning is often infinitely expanded, with magic power and even an unfathomable degree. From "one" to "two", the increase is only "one", but the increase from "two" to "three" is not only "one", but on the surface, it only reflects the ancient people's understanding of the numbers. But in a deeper sense, this is a cognitive process from little to many, from small to large. (Sun, Q. 2010) That is to say, this is an ancient person's cognition process of something.

I had been lucky to read a book about Chinese digital culture called digital cipher: 36 numbers affecting Chinese life. From the perspective of traditional culture, it has a multi-angle and multilevel interpretation of 36 figures closely related to the daily life of the Chinese

people. It is unique and interesting. This is a very interesting and memorable about folk knowledge books. The number of impacts on people and society is the objective existence. Digital culture is an important part of human culture, and even can be said to be one of the national culture and the foundation of human civilization. After thousands of years of cultural accumulation, this kind of memory and concept has formed the psychological accumulation of race in the hearts of people, and has become the consciousness of race by the repeated practice of the later generations, and has been spread in culture for a long time, so that the advanced people have a mysterious and ancient digital worship to a certain number. (Wu, W. 2017) But we do not know whether you know, Chinese lucky number is the first statement from the Guangdong Province, from the homonym.

Conclude

Language is not the highest philosophy of life, and language is the fundamental existence of culture. Every nation has its own cultural customs. The consciousness of cultural customs is deeply rooted in people's minds. Numbers are

also part of culture. Numbers have important research values in the field of culture, and have a special position in life, especially in Chinese traditional culture, although the numbers are small, but it also represents a cultural custom. Behind a group of figures, it shows cultural charm. The basic function of the number is calculation. In addition to the number and order of things, the number also carries a lot of cultural information, which is widely used in folklore activities and folk language, reflecting the digital culture of different nationalities. Therefore, the study of digital culture will help us understand the differences between Chinese and Western cultures, broaden our horizons and promote cultural exchanges. When we learn a language, we must first understand the culture, traditions and customs of the language, and do it in Rome as the Romans do. Only in this way can communication be carried out smoothly. There is no reason for ancients to use numbers. In fact, we know more about the stories behind the figures in Chinese characters, which will help us to know more about the wisdom of the ancients

References

- Dong, R. (2013). Based on the digital art and chinese painting. *Electronic Test*, (6), 223-224.
- Ming, H., & Zheng, j. (2012). Research on the connotation, development status and service system of public digital culture. *Document Information & Knowledge*, 6(6), 32-38.
- Juan, X. U. (2009). The digital cultural meaning and translation between Chinese and western culture. *Journal of Hubei College of Finance & Economic*, 21(4), 41-43.
- Sun, Q. (2010). Application of Chinese classical garden digital culture in the modern land-scape design. *Modern Landscape Architectur*, (5), 12-13.
- Wu, G. (2014). The copyright of public digital culture construction: confusion and consideration. *Information Studies Theory & Application*, 37(11), 34-39.
- Wu, W. (2017). *Chinese animation, creative industries, and digital culture*. London: Routledge.

พัฒนาการของการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมไทย Development of Government, Economy and Society of Thailand

พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ (ศรียอด)

Phramaha Supat Nantapanya (Sriyort)

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Public Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Received: September 18, 2018

Revised: October 15, 2018

Accepted: October 16, 2018

บทคัดย่อ

พัฒนาการของการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของไทย เป็นการกล่าวถึงการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของไทยตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงปัจจุบัน บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ ด้านการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของไทยในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะการปกครองไทย เศรษฐกิจไทย พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทยในทางที่ดีขึ้นมากกว่าอดีต

คำสำคัญ: การพัฒนา, การปกครอง, เศรษฐกิจ, สังคม

Abstracts

Development of Government, Economy and and Society of Thailand that refers to the Government, Economy and Society of Thailand during the Sukhothai, Ayutthaya to the present. Therefore, this article aims to the factors effecting of Development of Government, Economy and Society of Thailand and the effecting to Thailand's economy, moreover Thai society is forward to the Asean community and bringing to the change of Development of Governance and Society of Thailand are well more than period.

Keywords: Development, Government, Economy, Society

บทนำ

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนานชาติหนึ่ง แม้ว่าหลักฐานเกี่ยวกับปฐมกำเนิดของชาติไทยจะไม่สามารถยืนยันได้แน่ชัดว่า ชาชาติไทยเป็นผู้ที่อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีนแถบ

มณฑลยูนนาน หรือมีรากอยู่ในสุวรรณภูมิแห่งนี้มาแต่เก่าก่อนก็ตาม การศึกษาวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองสมควรจะเริ่มต้นตั้งแต่ประเทศไทยตั้งอาณาจักรมั่นคงขึ้นในแหลมทอง เมื่อ พ.ศ. 1781 อาณาจักรแรกของชาติไทย

คือ อาณาจักรสุโขทัย ซึ่งสถาปนาโดยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ต้นราชวงศ์พระร่วง ประกาศตนเป็นอิสระจากขอม ซึ่งยึดครองดินแดนแถบนั้นอยู่ในสมัยนั้น

การเมืองการปกครองไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนหน้ามีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 อยู่ในรูปแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระบอบเผด็จการ เพราะว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระมหากษัตริย์ได้อำนาจมาด้วยการสืบสันตติวงศ์ หรือการปราบดาภิเษก ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการสถาปนาหรือคัดเลือกพระมหากษัตริย์เลย

เศรษฐกิจสังคมไทยเป็นกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่ในสภาพที่เราเข้าใจในปัจจุบัน (ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2554) เศรษฐกิจไทยมีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ต่างจากประเทศอื่นในเอเชีย แอฟริกา ลาตินอเมริกา การที่นักวิชาการตะวันตกกระแสหลักมักชอบกล่าวรวมๆ ว่าในอดีตประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายรวมทั้งประเทศไทยล้วนเป็นประเทศด้อยพัฒนาล้าหลัง และปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันสมัยตามประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมตะวันตก จึงเป็นการสรุปจากปรากฏการณ์บางอย่างในปัจจุบันอย่างรีบด่วนเกินไปและไม่ถูกต้องมากนัก (ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2554)

เศรษฐกิจสังคมไทยในอดีตจะด้อยพัฒนาหรือไม่อย่างไร ขึ้นอยู่กับการให้คำนิยามว่าความด้อยพัฒนาและการพัฒนาคืออะไร หากเรานิยามแบบตะวันตกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมคือ การพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตกที่ต้องมีการผลิตและบริโภคสินค้าในระบบตลาด ผู้คนมีรายได้บริโภคมากก็จะมองว่า ประเทศไทยในสมัยก่อนการพัฒนาแบบทุนนิยมนั้นเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาล้าหลังมาโดยตลอด

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมไทย

1.1 ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ของการตั้งของประเทศ

ราชอาณาจักรไทยหรือที่เรียกกันว่า “ประเทศไทย” นั้น มีที่ตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีนซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีตำแหน่งพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ละติจูด

5 องศา 37 ลิปดาเหนือถึง 20 องศา 28 ลิปดาเหนือ จึงอยู่ในเขตร้อน ทำให้มีอุณหภูมิสูงตลอดปี และมีตำแหน่งลองจิจูดที่ 97 องศา 21 ลิปดาตะวันออกถึง 105 องศา 37 ลิปดาตะวันออก

ประเทศไทยมีพิกัดภูมิศาสตร์ ดังนี้
จุดเหนือสุด พื้นที่อำเภอแม่สาย จ.เชียงราย ละติจูด 99 องศา 58 ลิปดาตะวันออก จุดใต้สุด พื้นที่อำเภอเบตง จ.ยะลา ละติจูดที่ 5 องศา 37 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 101 องศา 08 ลิปดาตะวันออก จุดตะวันออกสุด พื้นที่อำเภอศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี ละติจูด 15 องศา 38 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 105 องศา 37 ลิปดาตะวันออก จุดตะวันตกสุด พื้นที่ อ. แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน ละติจูด 18 องศา 34 ลิปดาเหนือและลองจิจูดที่ 97 องศา 21 ลิปดาตะวันออก

รูปร่าง ประเทศไทยมีลักษณะคล้ายขวาน โดยภาคใต้มีลักษณะเป็นด้ามขวาน แนวด้านตะวันตก มีลักษณะเป็นสันขวาน ภาคเหนือเป็นหัวขวาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นคมขวาน จากลักษณะดังกล่าว ความยาวตั้งแต่เหนือสุดถึงใต้สุด ซึ่งวัดจากอ.แม่สาย จ.เชียงราย ไปจนถึง อ.เบตง จ.ยะลา มีความยาว 1,650 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างสุดจากตะวันตกไปตะวันออก โดยวัดจากอำเภอสังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ไปยัง อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี เป็นระยะทาง 800 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดของประเทศ อยู่ที่ตำบลคลองวาฬ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ วัดระยะจากชายแดนสหภาพพม่าไปจนถึงทะเลอ่าวไทย มีระยะทาง 10.6 กิโลเมตร แต่ส่วนที่แคบสุดของแหลมมลายูแผ่นดินระหว่างอ่าวไทยและทะเลอันดามันเรียกว่า “คอคอตกกระ” อยู่ในพื้นที่ของ จ.ระนองกับชุมพร มีระยะทาง 50 กิโลเมตร

อาณาเขตและเขตแดน การแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศ โดยทั่วไปใช้ลักษณะทางธรรมชาติเป็นแนวกำหนด เช่น บริเวณชายแดนที่เป็นภูเขาจะใช้แนวสันปันน้ำ บริเวณที่เป็นแม่น้ำและคลองจะใช้ร่องน้ำลึก แต่หากเป็นที่ราบหรือพื้นที่ที่มีการตกลงในสัญญาจะใช้หลักเขต หรือบางแห่งสร้างเป็นกำแพงหรือรั้วลวดหนาม

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ดังนี้

1. ด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยนับตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยม

ทองคำ จ. เชียงราย ผ่าน จ. พะเยา น่าน เลย หนองคาย โดยมีพื้นที่ชายแดนที่เป็นภูเขา แม่น้ำ และที่ราบแม่น้ำโขง

2. ด้านสหภาพพม่า มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยนับตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ บ้านสบรวก

อ. เชียงแสน จ. เชียงราย ลัดเลาะชายแดนที่เป็นภูเขาและแม่น้ำผ่าน จ. เชียงใหม่ ตาก รามบุรี บริเวณที่เป็นภูเขาใช้สันปันน้ำเป็นแนวเขต บริเวณที่มีแม่น้ำไหลใช้ร่องน้ำลึกเป็นแนวเขต เนื่องจากตะเข็บชายแดนด้านนี้มีชนกลุ่มน้อยของพม่าหลายเผ่า

3. ด้านราชอาณาจักรกัมพูชา มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยนับตั้งแต่ช่องบก (สามเหลี่ยมมรกต) อ. น้ำยืน จ. อุบลราชธานี ผ่าน จ. ศรีสะเกษ สุรินทร์ บริเวณชายแดนตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทิวเขาพนมดงรักเป็นชายแดน แถบ จ. สระแก้วบริเวณชายแดนแถบตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทิวเขาพนมดงรักเป็นเขตแดน แถบ จ. สระแก้วเป็นที่ราบและคลอง จึงเป็นเส้นทางเดินติดต่ออันสะดวกพื้นที่แถบนี้เรียกว่า ฉนวนไทย

4. ด้านมาเลเซีย มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยนับตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส มีรั้วคอนกรีตที่ จ. สตูล นอกจากนั้นใช้ทิวเขาสันกาลาคีรีและแม่น้ำโก-ลก กำหนดเขตแดน ชายแดนด้านนี้มีเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกันได้สะดวกทั้งทางรถยนต์และรถไฟ ทำให้มีการติดต่อไปมาหาสู่กันสะดวกในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาชายแดนด้านนี้ เช่น การลักลอบขนของหนีภาษี ปัญหาการทำประมง

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการปกครองของไทย

ลักษณะการปกครองของไทยสมัยสุโขทัย

ลักษณะการปกครองจะเป็นแบบ “บิดาปกครองบุตร” คือ พระมหากษัตริย์จะถือพระองค์เป็นพ่อของราษฎรมีหน้าที่ให้ความคุ้มครอง ปกป้อง และส่งเสริมความสมบูรณ์พูนสุขให้ราษฎรส่วนการปกครองอาณาจักรสุโขทัย แบ่งการปกครอง ดังนี้ การปกครองราชธานี พระมหากษัตริย์ดำเนินปกครองเอง และเป็นศูนย์กลางการปกครองอำนาจการวินิจฉัยสั่งการอยู่ที่เมืองหลวง การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งหัวเมืองการปกครองออกเป็น 3 ประเภท คือ หัวเมืองชั้นใน ได้แก่ เมืองหน้าด่าน หรือเมืองลูกหลวง จัดเป็นเมืองในเขตรอบพระราชธานี 4 ด้าน คือ เมืองศรีสัชนาลัย (สวรรคโลก) สองแคว (พิษณุโลก) สระ

หลวง (พิจิตร) ชากังราว (กำแพงเพชร) หัวเมืองชั้นนอก หรือเมืองพระยามหานคร ที่มีผู้ปกครองดูแลที่ขึ้นตรงต่อสุโขทัย แต่อยู่ไกลออกไป เช่น เมืองแพรก (สุพรรณบุรี) อุทอง (สุพรรณบุรี) ราชบุรี ตะนาวศรี แพร่ หล่มสักเพชรบูรณ์ ศรีเทพเมืองประเทศราช ส่วนใหญ่เป็นเมืองที่ชาวต่างชาติ ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม มีกษัตริย์ปกครองแต่ขึ้นกับสุโขทัยในฐานะประเทศราช เช่น นครศรีธรรมราช ยะโฮร์ ทวาย เมาะตะมะ หงสาวดี น่าน เวียงจันทน์ (นิวัฒน์ไชยโคตร, 2558)

ลักษณะการปกครองของไทยสมัยอยุธยา

การปกครองของอยุธยาจะมีลักษณะแตกต่างจากสมัยสุโขทัยกล่าวคือพระมหากษัตริย์จะมีพระราชอำนาจมากและได้รับการเปรียบเทียบกับสมมติเทพ ลักษณะการปกครองเป็นแบบเทวสิทธิ์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากขอมและอินเดีย ยึดหลักการปกครองแบบนายปกครองบ่าว เจ้าปกครองข้า กษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นเทวราชหรือสมมติเทพเป็นเจ้าชีวิต ลักษณะความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์กับราษฎรไม่ได้ใกล้ชิดเหมือนกับสมัยสุโขทัย สมัยพระเจ้าอู่ทองมีการจัดระเบียบการปกครองส่วนกลางแบบ จตุสดมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา

ลักษณะการปกครองของไทยสมัยกรุงรัตนสินทร์

ตอนต้น

การดำเนินการด้านการปกครอง ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงใช้ในการปกครองประเทศนั้น ทรงเอาแบบอย่างซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดและเด็ดขาดในการปกครองประเทศ มีอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือ สมุหพระกลาโหม และ สมุหนายก ตำแหน่งสมุหนายก มีเสนาบดี 4 ตำแหน่ง ที่เรียกว่า จตุสดมภ์ ขึ้นอยู่ในบังคับบัญชาโดยตรงที่แตกต่างออกไปคือ ทรงแบ่งการปกครองพระราชอาณาเขตออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนหัวเมือง และการปกครองเมืองประเทศราช (ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ, 2542)

การปกครองส่วนกลาง สมุหพระกลาโหม มียศและพระราชทินนามว่า เจ้าพระยามหาเสนา ใช้ตราคชสีห์เป็นตราประจำตำแหน่งมีอำนาจบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่าย

ได้ทั้งด้านการทหารและพลเรือน สมุหนายก มียศและพระราชทินนามไม่ทรงกำหนดแน่นอน ที่ใช้อยู่ได้แก่ เจ้าพระยาจักรี บดินทร์เดชาฯ รัชดาพิพิธ ฯลฯ ใช้ตราราชสีห์เป็นตราประจำตำแหน่ง มีอำนาจบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือและอีสานทั้งด้านการทหารและพลเรือน จตุสดมภ์ มีดังนี้

1. กรมเวียง หรือ กรมเมือง เสนาบดี คือ เจ้าพระยาอมราช มีตราพระยมทรงสิงห์เป็นตราประจำตำแหน่ง มีหน้าที่ดูแลกิจการทั่วไปในพระนคร

2. กรมวัง เสนาบดี คือ พระยาธรรมา ใช้ตราเทพยดาทรงพระนันทิการ (พระโค) เป็นตราประจำตำแหน่ง มีหน้าที่ดูแลพระราชวังและตั้งศาลชำระความ

3. กรมคลัง หรือ กรมท่า ใช้ตราบัวแก้ว เป็นตราประจำตำแหน่งมีเสนาบดีดำรงตำแหน่งตามหน้าที่รับผิดชอบคือ

- ฝ่ายการเงิน ตำแหน่งเสนาบดีคือ พระยาราชภักดี
- ฝ่ายการต่างประเทศ ตำแหน่งเสนาบดีคือ พระยาศรีพิพัฒน์
- ฝ่ายตรวจบัญชีและดูแลหัวเมืองชายทะเลตะวันออก ตำแหน่งเสนาบดีคือ พระยาพระคลัง

4. กรมนา เสนาบดีมีตำแหน่ง พระยาพลเทพ ใช้ตราพระพิรุณทรงนาค เป็นตราประจำตำแหน่ง มีหน้าที่ดูแลนาหลวง เก็บภาษีข้าว และพิจารณาคดีความเกี่ยวกับที่นา (ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ, 2542)

การปกครองหัวเมือง คือ การบริหารราชการแผ่นดินในหัวเมืองต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นหัวเมืองชั้นในและหัวเมืองชั้นนอก หัวเมืองชั้นใน (เดิมเรียกว่า เมืองลูกหลวง หรือ เมืองหน้าด่าน) ได้แก่ หัวเมืองที่กระจายอยู่รายล้อมเมืองหลวง ถือเป็นเมืองบริวารของเมืองหลวง ไม่มีศักดิ์เป็นเมืองอย่างแท้จริง เพราะไม่มี เจ้าเมือง มีเพียง ผู้รั้ง (ซึ่งไม่มีอำนาจอย่างเจ้าเมือง จะต้องฟังคำสั่งจากเมืองหลวง) หัวเมืองชั้นนอก ได้แก่ เมืองทั้งปวง(นอกจากเมืองหลวง เมืองชั้นใน และเมืองประเทศราช) เมืองเหล่านี้จัดแบ่งระดับเป็นเมืองชั้น เอก โท ตรี ตามขนาด จำนวนพลเมืองและความสำคัญ แต่ละเมืองยังอาจมีเมืองเล็กๆ(เมืองจัตวา) อยู่ได้สังกัดได้อีกด้วย เจ้าเมืองของเมืองเหล่านี้ มีอำนาจสิทธิขาดในเมืองของตน แต่ต้องปฏิบัติตามพระบรมราชโองการและนโยบายของรัฐบาลที่เมืองหลวง ตามเขตการรับผิดชอบคือ หัวเมืองเหนือและอีสาน อยู่ในความรับผิดชอบของสมุหนายก หัวเมืองใต้ (ตั้งแต่เมืองเพชรบุรีลงไป) อยู่ใน

ความรับผิดชอบของ สมุหพระกลาโหม หัวเมืองชายทะเลตะวันออก (นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สาครบุรี ชลบุรี บางละมุง ระยอง จันทบุรี และตราด) อยู่ในความรับผิดชอบของ เสนาบดีกรมพระคลัง คือ พระยาพระคลัง(ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ, 2542)

ลักษณะการปกครองของไทยหลังการปฏิวัติ 2475

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทยและเป็นอำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ ประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา รัฐบาลและศาล ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ประชาชนเลือกตัวแทนในการบริหารประเทศ ซึ่งเรียกว่า รัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การปกครองส่วนกลาง แบ่งเป็น กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น จังหวัด และอำเภอ การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเป็นไปอย่างสงบ ไม่รุนแรงเหมือนบางประเทศ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการเมืองการปกครอง มิได้เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ อำนาจบางส่วนตกอยู่กับผู้นำทางการเมือง หรือผู้บริหารประเทศ มีการขัดแย้งกันในด้านนโยบาย มีการแย่งชิงผลประโยชน์ เป็นเหตุให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นหลายครั้ง ระบบการปกครองของไทยจึงมีลักษณะกลับไปกลับมา ระหว่างประชาธิปไตยกับกษัตริย์ไทย (การปกครองโดยคณะปฏิวัติ)

ลักษณะการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดย คณะราษฎร ซึ่งนำโดยพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในการเมืองการปกครองของไทย เพราะเป็นการเปลี่ยนจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรัฐธรรมนูญมีเป้าหมายจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นหลักในการปกครอง

เมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ได้สำเร็จแล้วก็มีมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้ชั่วคราวก็ตาม และหลังจากนั้นประเทศไทยก็ปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักมาโดยตลอด แม้จะมีการยุบเลิกรัฐธรรมนูญบ้างก็เป็นการชั่วคราวชั่วคราว ในที่สุดก็ต้องมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาทดแทนเสมอไป คงกล่าวได้ว่า การปกครองของไทยนั้นพยายามที่จะยึดหลักการปกครองโดยกฎหมาย คือ ให้มีบทบัญญัติ กฎเกณฑ์ กติกาที่แน่นอนเป็นแนวทางในการปกครอง

ประเทศไทยมีการใช้รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครอง จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบันทุกฉบับจะประกาศเจตนารมณ์ที่จะสร้างการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขขึ้น แม้บทบัญญัติของธรรมนูญแต่ละฉบับจะเป็นประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ตามหลักสากล เช่นในทุกฉบับจะต้องมีสมาชิกรัฐสภาประเภทแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยร่วมกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งอยู่เสมอ รัฐสภาบางสมัยมีสมาชิกที่มาจากแต่งตั้งทั้งหมด เป็นต้น ก็เป็นเพราะเหตุผลและความจำเป็นบางประการตามสถานการณ์ในขณะนั้น

การปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกฉบับประกาศเจตนารมณ์ไว้ชัดเจนว่าต้องการให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งอาจวิเคราะห์แยกแยะหลักการสำคัญๆ ของการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยได้ดังนี้

1. อำนาจอธิปไตยและการใช้อำนาจอธิปไตย รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกฉบับ กำหนดอำนาจอธิปไตยซึ่งถือเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองให้มีการแบ่งแยกการใช้ออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจในการออกกฎหมาย อำนาจบริหาร หรืออำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้ และบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนและอำนาจตุลาการ หรืออำนาจในการตัดสินคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น องค์การที่ใช้อำนาจทั้ง 3 ส่วนนี้ คือ รัฐสภา เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ รัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และ ศาล

เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยใช้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์การกำหนดให้มีการแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน และให้องค์กร 3 ฝ่าย รับผิดชอบไปองค์กรแต่ละส่วนนี้ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ไม่ต้องการให้มีการรวมอำนาจแต่ต้องการให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพราะถ้าให้องค์กรใดเป็นผู้ใช้อำนาจมากกว่าหนึ่งส่วนแล้วอาจเป็นช่องทางให้เกิดการใช้อำนาจแบบเผด็จการได้ เช่น ถ้าให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร คณะรัฐมนตรีก็จะออกกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และนำกฎหมายนั้นไปบังคับใช้เพื่อประโยชน์ของตนเพียงฝ่ายเดียว การแยกอำนาจนั้นเป็นหลักประกันให้มีการคานอำนาจซึ่งกันและกัน และป้องกันการใช้อำนาจเผด็จการ

2. รูปของรัฐ ประเทศไทยจัดว่าเป็นรัฐเดี่ยว รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกฉบับกำหนดไว้ว่า ประเทศไทยเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ศูนย์อำนาจทางการเมืองและการปกครองมาจากแหล่งเดียวกับประชาชนทั้งหมดอยู่ภายใต้เอกราชซึ่งจะต้องปฏิบัติตามอำนาจหนึ่งอำนาจเดียว พร้อมทั้งอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายเดียวกันการใช้อำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ การปกครองภายในประเทศแม้จะมีการแบ่งอำนาจการปกครองไปตามเขตการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ ก็เป็นเพียงการแบ่งอำนาจตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในส่วนกลางและความสะดวกของประชาชนในการรับบริการจากรัฐ อำนาจที่แท้จริงยังคงอยู่ที่รัฐบาลในส่วนกลาง หน่วยงานในภูมิภาคเป็นเพียงผู้รับเอาไปปฏิบัติเท่านั้น ไม่สามารถที่จะกำหนดการดำเนินการในความรับผิดชอบของตนโดยอิสระ

การปกครองระดับท้องถิ่น อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล รวมทั้งการปกครองกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา นั้น แม้จะมีอิสระพอสมควรในการดำเนินการ และมีการเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง มีลักษณะในการกระจายอำนาจ การปกครองแต่ก็ยังไม่เป็นอิสระหรือการปกครองตนเองอย่างแท้จริง รัฐบาลในส่วนกลางยังมีส่วนเข้าไปควบคุมหรือร่วมในการดำเนินการอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามการปกครองระดับท้องถิ่นนี้มีส่วนในการฝึกประชาชนให้รู้จัก

การปกครองตนเองตามหลักการประชาธิปไตย

3. ประมุขแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองทุกฉบับกำหนดรูปแบบการปกครองไว้ว่าเป็น แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ กำหนดไว้อย่างชัดเจน เทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุด ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ รัฐธรรมนูญกำหนดว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ จึงมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยปกติรัฐธรรมนูญกำหนดให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชนโดยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการผ่านทางศาล การกำหนดเช่นนี้ หมายความว่าอำนาจต่างๆ จะใช้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ซึ่งในความเป็นจริงอำนาจเหล่านี้มีองค์กรเป็นผู้ใช้ ฉะนั้นการที่บัญญัติว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการผ่านทางองค์กรต่างๆ นั้นจึงเป็นการเฉลิมพระเกียรติ แต่อำนาจที่แท้จริงอยู่ที่องค์กร ที่เป็นผู้พิจารณานำขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ จะได้รับการเชิดชูให้อยู่เหนือการเมือง และกำหนดให้มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการปฏิบัติการทางการเมืองทุกอย่าง แต่พระมหากษัตริย์ก็ทรงมีพระราชอำนาจบางประการที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ และเป็นพระราชอำนาจที่ทรงใช้ได้ตามพระราชอัธยาศัยจริงๆ ได้แก่ การตั้งคณะองคมนตรี การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น

พระราชอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง คือ พระราชอำนาจในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการเห็นชอบของรัฐสภามาแล้ว และนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ ก็อาจใช้พระราชอำนาจยับยั้งเสียก็ได้ ซึ่งรัฐสภาจะต้องนำร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งนั้นไปพิจารณาใหม่

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของไทย

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย ขึ้นอยู่กับอาชีพหลักของราษฎร คือ การเกษตรกรรม หัตถกรรม และ ค้าขาย การเกษตร อาชีพหลักของ ชาวสุโขทัย คือ เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ ชาวสุโขทัย มีการสร้างระบบชลประทานที่เป็น พื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เนื่องจากสุโขทัยมีปัญหาความแห้งแล้งในฤดูแล้ง เพราะดินเป็นดินปนทราย ทำให้ดินไม่อุ้มน้ำ จึงมีการสร้างเขื่อนดินทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเมือง สุโขทัย เขื่อนดินนี้ เรียกว่า สรีดภงส์ หรือ ทำนบพระร่วง สำหรับเก็บกักน้ำไว้ภายในหุบเขา และ ขนระบายน้ำเข้าไปใช้ภายในตัวเมือง และ บริเวณใกล้เคียงตัวเมือง นอกจากนี้ภายในตัวเมืองยังมีการขุดสระน้ำที่เรียกว่า สระพัง เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้สอย พืชที่ปลูกมาก คือ ข้าว รองลงมาเป็นผลไม้ เช่น มะม่วง มะขาม มะพร้าว หนากพลู เป็นต้น โดยพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มทางแถบเมืองศรีสัชนาลัย ชากังราว สองแคว และนครชุม

อุตสาหกรรมผลผลิตทางด้าน อุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงมากของสุโขทัยคือ เครื่องสังคโลก มีแหล่งผลิตอยู่ที่เมืองศรีสัชนาลัย และเมืองสุโขทัย สินค้าเครื่องสังคโลกที่ผลิต ได้แก่ ถ้วย โถ จาน ไห กระปุก เป็นต้น นอกจากนี้ค้าขายกันภายในประเทศแล้ว ยังส่งออกไปขายต่างประเทศอีกด้วย ซึ่งจากการสำรวจทางโบราณคดีได้พบแหล่งเตาเผามากมาย โดยเฉพาะบริเวณทิศเหนือนอกกำแพงเมืองสุโขทัย น้ำโจน และเมืองศรีสัชนาลัย ริมฝั่งแม่น้ำยมที่รู้จักกันดี คือ เตาทุเรียงสุโขทัย เตาทุเรียงป่ายาง และเตาทุเรียงเกาะน้อย

การค้าขายการค้าขายในสุโขทัยมีการค้าขายอยู่ 2 ประเภท คือการค้าขายภายในอาณาจักรและการค้าขายกับต่างประเทศการค้าภายในอาณาจักร เป็นการค้าแบบเสรี มีตลาดเป็นศูนย์กลางการค้า เรียกว่า ปสาน ไว้สำหรับประชาชนจากถิ่นต่าง ๆ ที่เดินทางมาแลกเปลี่ยนสินค้ากัน การค้าขายระหว่างเมืองจะไม่มีกีดกันผ่านด่าน ที่เรียกว่า จกอบ ดังศิลาจารึก กล่าวว่า เจ้าเมืองบ่อเอจกอบในไพร่ลู่ทาง ทำให้ประชาชนค้าขายได้อย่างเสรี

ลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยอาณาจักรอยุธยา
เศรษฐกิจของอยุธยาขึ้น อยู่กับการเกษตร และการค้ากับต่างประเทศ ความรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาเป็นผลมาจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจการค้าเน้นงานด้านเศรษฐกิจของอยุธยามีลักษณะเป็นการค้าแบบผูกขาดและ

การค้าสำเภากลางกับต่างประเทศ ซึ่งทำรายได้จำนวนมาก แก่อยุธยา การค้ากับต่างประเทศซึ่งทำรายได้จำนวนมากแก่ออยุธยา การค้ากับต่างประเทศเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่นำความมั่งคั่งมาสู่ประเทศ กรมพระคลังสินค้าทำหน้าที่ดูแลการค้าผูกขาดและจัดเรือสำเภากลางไปค้าขายกับเมืองต่างๆ คนอยุธยาทำเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการเพาะปลูกสำคัญ อาทิ ข้าว พืชและผลไม้ชนิดอื่น เช่น ทุเรียน มะพร้าว ส้ม มะม่วง และมังคุด เป็นต้นนอกจากการเกษตร คนอยุธยายังมีฝีมือเรื่องงานหัตถกรรมด้วยเช่นกัน โดยมีชุมชนช่างฝีมือที่เป็นแรงงานชั้นดีและผลิตสินค้าออกขายอยู่หลายชุมชน อาทิ ย่านตำบลบ้านกระเบื้อง บ้านศาลาปูน ตลาดตะกั่ว และย่านตำบลบ้านหม้อ ฯลฯ รายได้หลักของกรุงศรีอยุธยาหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 คือการค้า สังเกตได้จากเริ่มมีไพร่ส่วยเกิดขึ้นหลังจากกลางพุทธศตวรรษที่ 22

ลักษณะทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (open economy) คือเป็นประเทศที่ติดต่อทำการซื้อขายสินค้าและบริการกับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าระหว่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกในการพัฒนาและนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศ รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มาเป็นแนวทางในประเทศ การค้าระหว่างประเทศของไทยที่ผ่านประเทศไทยส่วนใหญ่จะขาดดุลการค้า และได้ดุลการค้าการชำระเงินเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเกษตรกรรม ได้แก่ ข้าว ยางพารา ไม้สัก ติบูก ข้าวโพด ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง กุ้งสด ทุเรียน มังคุดและที่ส่งออกมากขึ้นโดยเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ ซีเมนต์ อัญมณี ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ผ้าไหมไทย แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็ได้นำเข้าสินค้าเยอะมาก เป็นเหตุให้เราขาดดุลการค้า สามารถจำแนกสินค้านำเข้าได้ดังนี้ สินค้าอุปโภคบริโภคประเภทอาหาร ผลิตภัณฑ์นม เครื่องดื่ม เครื่องใช้ในบ้าน มีแนวโน้มลดลง เพราะมีการผลิตทดแทนการนำเข้า และพัฒนาไปสู่การผลิตเพื่อการส่งออก สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบ เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมภายใน มีแนวโน้มสูงขึ้น สินค้าประเภททุน ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องทุนแรง รถแทรกเตอร์ ปุ๋ยเคมี มีแนวโน้มสูงขึ้น สินค้าอื่นๆ ได้แก่

รถยนต์ เชื้อเพลิง อะไหล่รถยนต์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ในรอบระยะ 10 ปีที่ผ่านมาอัตราการนำเข้าสินค้าของไทยสูงมากขึ้น เนื่องจากการเร่งพัฒนาประเทศมีความจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าทุนมากขึ้น การบริโภคของคนในประเทศเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการบริโภคเลียนแบบ ซึ่งมักจะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยและมีราคาสูง นอกจากนี้ประเทศไทยส่งเสริมการค้าเสรี ควบคุมการนำเข้าเพียงไม่กี่รายการ จึงมีการนำเข้าสินค้าอย่างมาก จากสาเหตุเหล่านี้ เป็นเหตุให้ประเทศไทยขาดดุลการค้ามาตลอด

ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองนั้น ย่อมก่อกำเนิดขึ้นได้ตลอดเวลาตามลักษณะแห่งปัจจัยในแต่ละด้าน สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ นับได้ว่ามีความสำคัญใหญ่หลวง จะมีผลกระทบเช่นไรต่อการดำรงชีพของประชาชนโดยส่วนรวมในแต่ละช่วงเวลา ตลอดจนจะต้องพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยว่ามีแนวโน้มดำเนินไปอย่างไร ประสานสอดคล้องกับปัจจัยต่างๆ ในขณะนั้นหรือไม่เพียงใด สมควรที่จะได้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวม โดยแท้จริง ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนี้ มีสาเหตุมาจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่มุ่งจะรักษาอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูง จึงทำให้มีการพึ่งพาปัจจัยภายนอกประเทศเกินสมควร จากการติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะคงอยู่ต่อไปและจะทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต การนำเข้า และการส่งออก ตลอดจนการแก้ไขนโยบายเศรษฐกิจหลายๆ ด้านอย่างมีระเบียบแบบแผน ปัญหาเหล่านี้ก็จะยิ่งสะสมเพิ่มพูนขึ้นจนยากที่จะแก้ไข (พัชรี สุวรรณศรี และสุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ, 2543)

1.4 โครงสร้างทางสังคมไทย

สังคมและวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย

สุโขทัยเป็นอาณาจักรที่ก่อตั้งขึ้นภายหลังการกำจัดอิทธิพลของขอม การที่สุโขทัยสามารถกำจัดอิทธิพลของขอมไปได้ ย่อมแสดงว่าสังคมสุโขทัยเป็นสังคมที่มีความสมมาตรสมานสามัคคีเป็นอย่างดี การได้ผู้นำที่เก่งกล้าสามารถย่อมก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ประชาชนพลเมือง จึงทำให้มีการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ประกอบกับสังคมสุโขทัยยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ประชาชนได้รับการขัดเกลา

จิตใจให้มีความละเอียดอ่อนทั้งในแง่ของอารยธรรมและในแง่ของศิลปกรรม ทำให้สามารถสร้างสรรค์ศิลปวิทยา ซึ่งได้สั่งสมเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะชนชั้นทางสังคม สังคมสุโขทัยประกอบด้วยชนชั้นต่างๆ ดังนี้

1. พระมหากษัตริย์ เป็นประมุขของอาณาจักร เป็นผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร เป็นผู้ปกครองประเทศ และเป็นผู้นำทัพนยามเกิดสงคราม

2. เจ้านายหรือขุนนาง ได้แก่ กลุ่มพระราชวงศ์และข้าราชการซึ่งต่างมีหน้าที่ในการช่วยเหลือพระมหากษัตริย์ในการปกครองบ้านเมือง คำว่า เจ้า ขุน และ ลูกเจ้า ลูกขุน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มพระราชวงศ์เข้ามารับหน้าที่เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง

3. พระสงฆ์ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักในสังคมสุโขทัย วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของคนไม่จำกัดฐานะหรือเพศ พระมหากษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์ พระพุทธศาสนา จึงปกป้องคุ้มครองและอุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วย กษัตริย์เจ้านายหรือขุนนาง และพระสงฆ์ จัดเป็นชนชั้นปกครอง

4. ประชาชน คำที่นำมาใช้เรียกชนชั้นนี้ ได้แก่ ท่วย ลูกบ้าน ลูกเมือง ไพร่ ไพร่ฟ้าข้าไท ประชาชนจัดเป็นชนชั้นถูกปกครอง ในยามสงบเป็นพลเรือน มีหน้าที่ประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัว และจะต้องสละแรงงานของตนทำงานให้แก่อาณาจักรที่เป็นสาธารณะและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในยามสงครามชายฉกรรจ์จะต้องเป็นทหารเข้าร่วมต่อสู้ป้องกันอาณาจักร ประชาชนหรือไพร่เป็นชนกลุ่มใหญ่ของสังคม

ลักษณะทางสังคมสมัยอยุธยา

สังคมในสมัยอยุธยาเป็นสังคมที่มีการจัดระเบียบโดย ระบบมูลนาย – ไพร่ เป็นระบบควบคุมกำลังคน ระบบศักดินาเป็นกรอบที่ทำหน้าที่กำหนดสิทธิและหน้าที่พึงมีของบุคคลในสังคมอยุธยามีลักษณะของการแบ่งชนชั้นในสังคม และการควบคุมกำลังคนชัดเจนเคร่งครัด เป็นไปตามระบบมูลนายไพร่ ซึ่งมูลนายมีหน้าที่ควบคุมดูแลไพร่ คุ้มครองไพร่และไพร่จะตอบแทนโดยการให้ความจงรักภักดีและให้แรงงานแก่มูลนาย การแบ่งชนชั้นในสมัยอยุธยาแบ่งเป็นชนชั้นปกครองได้แก่ พระมหากษัตริย์ เจ้านาย ขุนนาง และชนชั้นใต้ปกครองได้แก่ ไพร่ ทาส ระบบสังคมของอาณาจักรอยุธยาเปิดโอกาสให้มีการเลื่อนฐานะทางสังคมได้ ระบบศักดินา หมายถึง ระบบสังคมที่มีการ

แบ่งชนชั้น ซึ่งกำหนดสิทธิหน้าที่และฐานะของแต่ละบุคคลในสังคม ระบบศักดินาเป็นเรื่องกำหนดฐานะทางสังคมมากกว่าจะเป็นเรื่องของการถือครอง ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง คือ ระบบศักดินา ภาษาโบราณเรียกว่า พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน และพระไอยการตำแหน่งนาทหารหัวเมือง เป็นเครื่องมือการจัดระเบียบในสังคมโบราณเริ่มประกาศใช้เป็นกฎหมายแน่นอนในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2031)

แบ่งหน้าที่การควบคุมกำลังคนเป็นฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร กำหนดฐานะสิทธิและหน้าที่ของคนในสังคม โดยกำหนดจากสิทธิในการครอบครองที่ดินและผลประโยชน์ที่ได้รับจากแรงงานไพร่ทั้งนี้อาจไม่ได้ครอบครองที่ดินเท่าที่กำหนดจริง ศักดินาเป็นเครื่องมือในการวางหลักปฏิบัติระหว่างคนต่างๆ ในสังคม กำหนดข้อห้ามสำหรับบุคคลในสังคมใช้เป็นเกณฑ์ในการลงโทษตามกฎหมายในคดีความเดียวกัน กำหนดให้ผู้มีศักดินาส่งรับโทษมากกว่าศักดินาต่ำใช้ศักดินาส่งเป็นเกณฑ์ ผู้มีศักดินาเกินกว่า 400 จัดอยู่ในชนชั้นปกครอง ส่วนผู้มีศักดินาต่ำกว่า 400 จัดอยู่ในชนชั้นใต้ปกครอง

การแบ่งชนชั้นในสังคม ตามลำดับชั้นในระบบศักดินา พระมหากษัตริย์ เป็นพระเจ้าแผ่นดิน เจ้าชีวิต เป็นผู้พระราชทานศักดินา มีศักดินาส่งสุดจนไม่อาจนับจำนวนได้

เจ้านาย มีการสืบสายเลือดได้ ได้รับเกียรติยศและอภิสิทธิ์มาตั้งแต่กำเนิด ยศของเจ้านาย มีสองประเภทคือ 1) สกุลยศ ได้รับตั้งแต่เกิด 2) อิสริยยศ เป็นยศที่ได้รับพระราชทานเมื่อมีความดีความชอบ

ขุนนางในสมัยอยุธยามีฐานะประกอบด้วย ยศราชทินนาม ตำแหน่ง ขุนนาง มีสิทธิทางสังคม สามารถควบคุมไพร่ ทั้งด้านแรงงานและผลผลิตตำแหน่งขุนนางไม่มีการสืบทอดในตระกูลแต่ลูกหลานมักได้รับราชการเป็นขุนนางเหมือนบรรพบุรุษ

ไพร่ เป็นบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของชนชั้นนาย มีความสำคัญในฐานะเป็นกำลังผลิตทางเศรษฐกิจกำลังรบของแผ่นดินประชาชนทั้งชายและหญิงมีศักดินา 25 ไร่

ทาส เป็นกลุ่มชนในชนชั้นผู้ใต้ปกครองอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่มีอิสระในการดำเนินชีวิตแต่ต้องอยู่ในการควบคุมของนายทาสมีศักดินา 5 ไร่

ระบบมูลนาย – ไพร่

ระบบมูลนาย – ไพร่ คือ ระบบที่ใช้ในการควบคุมกำลังคน หรือแรงงานซึ่งเป็นพื้นฐานการผลิตด้านเศรษฐกิจและการเมือง ความจาก “กฎหมายลักษณะรับฟ้อง” แสดงให้เห็นว่าราษฎรทั่วไป ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามสังกัด คือ ไพร่หลวงและไพร่สม ต่อมาเมื่อการค้ากับต่างประเทศขยายตัวทำให้พันธะของไพร่หลวงที่มีต่อผู้มีอำนาจที่ห่างไกลแต่มีทรัพยากรที่ใช้เป็นสินค้าได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้ไพร่หลวงกลุ่มหนึ่งได้กลายมาเป็น ไพร่ส่วย ราษฎรทั่วไปหรือไพร่ต้องอยู่โดยมีการขึ้นสังกัดกรมกอง และลูกหลานของไพร่ต้องสังกัดกรมกองเช่นกัน หากไม่มีสังกัดกรมกองจะไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐระบบไพร่เป็นระบบที่ผูกพันกับท้องถิ่นเพื่อความสะดวกในการเรียกเกณฑ์แรงงานของราชสำนักราษฎรสามัญทั่วไปของอยุธยาไม่ได้มีเฉพาะไพร่ แต่ยังมี “ทาส” ซึ่งเป็นชนชั้นที่ต่ำกว่าไพร่ ทาสเป็นกลุ่มคนที่ไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานไปรับใช้ทางการเหมือนไพร่หลวง ทาสเป็นกลุ่มคนที่มีพันธะต่อเจ้าของหรือนายเงิน ในขณะที่ไพร่เป็นกลุ่มคนที่มีพันธะต่อมูลนายสิทธิของเจ้าของที่มีต่อทาสนั้นสูงมาก ทาสต้องสูญเสียแรงงานเป็นสิทธิขาดของนายตลอดชีวิตหรือจนกว่าจะไถ่ถอนตัวเองออกมาได้ ทาสถูกจ้างไปทำงานได้ แต่ต้องแจ้งขออนุญาตนายเงินก่อน หรือนายเงินอาจส่งทาสไปทำงานเพื่อนำเงินมาให้ นายเงินได้ นายเงินมีสิทธิทำโทษทาสให้หลายจำได้ แต่ไม่มีสิทธิทำให้ตาย ไม่เช่นนั้นนายเงินจะมีความผิดยกเว้นกรณีไปรบในสงครามแทนนายเงินจนถึงแก่ความตายไปเอง นายเงินไม่มีความผิดทาสในสมัยอยุธยาส่วนใหญ่เป็นทาสสินไถ่และทาสในเรือนเบี้ยจากหลักฐานพบว่าทาสจะมีหลักประกันที่มั่นคงกว่าไพร่เนื่องจากนายเงินต้องซบเลี้ยงทาสด้วย

ลักษณะทางสังคมไทยในปัจจุบัน

เป็นสังคมที่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่ยึดถือว่าต้องปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน สังเกตได้จากค่านิยมของคนไทยหลายประการที่ขัดกันเองเช่น “ข้า ๆ ได้พร้าวสองเล่มงาม” ในขณะเดียวกันก็มีค่านิยมว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก” หรือ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” เป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ยึดมั่นในสิ่งใดหรือไม่จริงจั่งต่อสิ่งใดขอให้สบายก็แล้วกัน บุคคลจะทำตามความพอใจมากกว่าสังคม มีการยึดหยุ่น ไม่มีกฎตายตัวแต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือถึงกับทำให้เดือดร้อนจนอยู่ในสังคมนี้ได้ สังคม

ไทย (Thai Society) จัดเป็นรูปแบบสังคม เกษตรกรรม (Agrarian Society) ประมาณ ร้อยละ 80 ของประชากรทั่วประเทศทำการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์

ระบบสังคมไทย (Society system) อาจแบ่งเป็น 2 ระบบคือ

1. สังคมชนบท (Rural Society)
2. สังคมเมือง (Urban Society)

ทั้งสองระบบนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยนแปลงน้อยจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะ ผู้ที่อยู่ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงคน กลุ่มน้อยของสังคมไทย เพราะประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบททำการเกษตร ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีมีการศึกษา น้อยฐานะยากจน ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ยึดถือเงินตราเกียรติ อำนาจ มีโครงสร้างของชนชั้นยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน ยึดบุคคลเป็นหลัก ยกย่องผู้อาวุโส

ลักษณะที่สำคัญของสังคมไทย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก มีนิสัยประนีประนอม มีนิสัยพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญระบบอุปถัมภ์ มีลักษณะนิสัยเรื่องเป็นเจ้าคนนายคน คือ ให้ความสำคัญกับลาภยศ มีความรักเทิดทูลพระมหากษัตริย์ นับถือพุทธศาสนา ไม่มีความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ลักษณะเด่นของสังคมไทย จากลักษณะสำคัญของสังคมไทยที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปลักษณะเด่นของสังคมไทยได้ดังนี้ (สำนักประชาสัมพันธ์เขต1 ขอนแก่น, 2559)

1. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 80 เป็นเกษตรกร
2. มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ความรักความสามัคคี ของชาวไทย
3. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ ประมาณร้อยละ 95 ส่วนศาสนาอื่นรองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และศาสนาซิกข์
4. มีการอพยพแรงงานเข้าสู่ตัวเมือง เนื่องจากภัยแล้ง ทำการเกษตรไม่ได้
5. ประชาชนมีฐานะยากจน การศึกษาและโภชนาการยังอยู่ในระดับต่ำ
6. ความเจริญส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองหลวงและเขตเมืองใหญ่

7. ขอบความสนุกสนานรื่นเริง

ลักษณะสังคมชนบท (Rural Society) บางทีเรียกว่า สังคมแบบชาวบ้าน (Folk Society) ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญที่สุดในสังคมไทย เพราะเป็นโครงสร้างหลักเกือบทั้งหมดของประเทศไทย อันมีผลมาจากพฤติกรรมทั้งทางขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ประชากรมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ประชากรอยู่ตามธรรมชาติ ไม้หนาแน่นมีการแข่งขันกันน้อยสภาพการครองชีพต่ำ ส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานแลกเปลี่ยนกัน มีความใกล้ชิดกัน จึงมีความสนิทสนมกัน ลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นเป็นหน่วยที่สำคัญทางเศรษฐกิจช่วยกันทำงานทำเครื่องมือ เครื่องใช้ทอผ้าเอง ทำอาหารเอง ชุมชนมักตั้งอยู่นอกเมือง เป็นหมู่บ้าน ตำบล กระจายอยู่ห่างกัน มีประชากรไม่หนาแน่นวัดและศาสนสถาน เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมศาสนา ในสมัยก่อนวัดเป็นแหล่งความรู้ อบรมบ่มนิสัย ปัจจุบันวัดก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย ส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยเรียบง่าย ค่านิยมในเรื่องคุณงามความดีในทางศาสนา เป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคม

ลักษณะสังคมเมือง (Urban Society) จัดว่าเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เป็นศูนย์กลางทางความเจริญและความเสื่อมอยู่ด้วย เมืองเป็นสถานที่ตั้งถิ่นฐานอันถาวร หนาแน่นด้วยประชากร และเป็นที่รวมของคนที่มีความแตกต่างทางพื้นเพ ซึ่งอยู่ในเขตเมือง เทศบาลเป็นต้น สังคมเมืองมีลักษณะคือ ประชากรมีความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีการแข่งขันสูงมีชุมชนอุตสาหกรรม ฐานะร่ำรวยและยากจนแตกต่างกัน มีอาชีพหลายหลาย ทั้งธุรกิจ การค้า ราชการ ลูกจ้างอุตสาหกรรม อาชีพบริการ ฯลฯ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนมีความผูกพันกันน้อยมาก ต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ครอบครัวมีความผูกพันน้อย เพราะความจำเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวมีภาระต้องทำ ไม่ค่อยมีเวลาให้แก่กัน อีกทั้งความผูกพันกับเพื่อนบ้านก็น้อย ชุมชนตั้งอยู่ในเขตที่มีผู้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางความเจริญ มีประชากรหนาแน่นกว่าชนบท มักเกิดปัญหาขึ้นในสังคมมากมาย และศาสนสถานยังเป็นที่สักการะเคารพ แต่คนไทยในปัจจุบันเห็นสถาบัน

ทางศาสนาเป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และสั่งสอนหลักธรรม จริยธรรม แก่คนในสังคมเท่านั้น มีการละเมิดขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่ดีงาม รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกสูง ค่านิยมจะเน้นหนักในเรื่องอำนาจ ความมั่นคง การย่องย่องสังคมชั้นสูง และมีความต้องการในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูง (สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น, 2554)

2. ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ ด้านการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของไทยในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ผลกระทบด้านการปกครองและความมั่นคง ผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ คือ สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน และชุมชน จะได้รับการปกป้องให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนตนเอง ลดข้อขัดแย้งต่างๆ ในภูมิภาค โดยการจัดทำข้อตกลงและกลไกในการแก้ปัญหาและมาตรการป้องกันความขัดแย้ง ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหาความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ ปัญหาแรงงานข้ามชาติ ปัญหาชุมชนชาวต่างชาติในภูมิภาคต่างๆ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การค้าอาวุธ และการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ โอกาสในการประกอบอาชีพที่เปิดกว้าง มีการจ้างงาน การขยายตัวของการลงทุน ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สินค้าจากต่างประเทศที่มีคุณภาพดี ราคาต่ำเข้ามาในตลาดไทยทำให้ประชาชนมีโอกาสนในการเลือกซื้อสินค้ามากขึ้นเกิดการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในพื้นที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพสินค้าและการผลิตสินค้าใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาดก่อให้เกิดความร่วมมือทางการค้าและการบริการ ซึ่งจะสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง และการขับเคลื่อนทางการค้าและทางเศรษฐกิจ เกิดตลาดขนาดใหญ่ในภูมิภาค ซึ่งจะสร้างประโยชน์สูงสุดทางด้านการผลิต การค้า และการลงทุน เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน จากการยกเลิกอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้า รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองจากการบริโภคสินค้าและบริการ จากข้อตกลงอาเซียน การสร้างเครือข่ายการผลิตและการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีที่ทันสมัยระหว่าง

กัน การได้รับประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ที่มีสะดวกและราคาที่ถูกลง จากความร่วมมือทางการค้า และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาการท่องเที่ยวจากการเดินทางที่สะดวกขึ้น และการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคของไทย

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ การเคลื่อนย้ายฐานการผลิต ทำให้สินค้าภายในประเทศถูกตีตลาด ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานเกิดปัญหาการว่างงานการถูกเลิกจ้าง และการเปลี่ยนอาชีพ การเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจ มากกว่าที่จะเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจจะหว่างกันของประเทศสมาชิก การเป็นคู่แข่งทางการค้า และการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลาย นำไปสู่การกดดันราคาสินค้า และการปรับตัวของผู้ประกอบการ นโยบายของรัฐบาลไทยด้านค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ทำให้ต้นทุนการผลิตในประเทศสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อการย้ายฐานการผลิตในประเทศ กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการในชุมชน จะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการในชุมชนเสียเปรียบด้านเงินทุน และการแย่งการตลาด

3. พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย

ชนชาติไทยมีพัฒนาการความเจริญในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้านใกล้เคียง และรัฐที่อยู่ไกลในเอเชีย และซีกโลกตะวันตก ทำให้เกิดการผสมผสานอารยธรรมต่างๆ รวมกันเป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทย โดยมีสองอารยธรรมใหญ่ที่มีอิทธิพลต่ออารยธรรมไทยคือ อารยธรรมตะวันออกกับอารยธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นผลให้อารยธรรมไทยมีพัฒนาการความเจริญทางสังคมศิลปวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ สืบทอดกันมายาวนาน อันส่งผลต่อความเจริญงอกงามทางความคิด รูปแบบ การดำเนินชีวิต เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระยะต่อมา

เศรษฐกิจไทยสมัยสุโขทัย

สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจของกรุงสุโขทัย คือ ข้อความใน หลักศิลาจารึกหลักที่ 1 กล่าวว่า “เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” (อัสวิน โกเมนเมนะ, 2517:48) พื้นฐานทางเศรษฐกิจการยังชีพของกรุงสุโขทัยอยู่ที่การเกษตร การค้า และการทำเครื่องสังคโลก การเกษตรของกรุงสุโขทัย มีการผลิตแบบดั้งเดิมพึ่งธรรมชาติ พื้นที่เพาะปลูกเป็นที่ราบลุ่ม คือ ที่ราบลุ่ม

แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน และที่ราบเชิงเขา ซึ่งดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีการสร้างเขื่อน (สรีดภงค์) หรือถนนพระร่วงพืชสำคัญที่ปลูกกันมาก คือ ข้าว มะม่วง มะพร้าว มะขาม ขนุน หนาม พลู พืชไร่และไม้ผลอื่นๆ

ด้านการค้า มีการค้าภายในอย่างเสรี มีตลาดที่สำคัญ เรียกว่า ตลาดปสาน มีการติดต่อการค้ากับ ล้านนา มอญ และอินเดีย ส่วนการค้าทางเรือมุ่งสู่จีน ญี่ปุ่น มลายู สุมาตรา และชวา สินค้าส่งออกได้แก่ ผลผลิตของป่า เครื่องเทศ เครื่องสังคโลก เป็นต้น สมัยสุโขทัยใช้เงินพดด้วง เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าต่างๆ

เศรษฐกิจไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

ด้านการเกษตรกรรม ขึ้นอยู่กับลักษณะการเกษตรแบบดั้งเดิม คือยังอาศัยธรรมชาติ พืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ข้าว พริกไทย ฝ้าย หนาม มะพร้าว ไม้ฝาง นอแรด หนังสัตว์ และงาช้าง

ด้านการต่างประเทศ กรุงศรีอยุธยาติดต่อกับค้าขายกับอินเดีย จีน ญี่ปุ่น และอาหรับ การค้าขายกับจีน เรียกว่า จัมก้อง (การยอมรับเป็นเมืองขึ้นของจีนโดยต้องส่งเครื่องราชบรรณาการ แล้วจีนจะตอบแทนคืนที่มากกว่าในฐานะประเทศที่ยิ่งใหญ่) สินค้าออก ที่สำคัญ เช่น ของป่า ดีบุก เงิน พลอย และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น สินค้าเข้าที่สำคัญ เช่น แพร เครื่องถ้วยชาม ดาบ ทองแดง และเกราะ เป็นต้น การค้ากับชาติตะวันตก เริ่มปรากฏตั้งแต่หลังสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เป็นต้นมา ชาติตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาติดต่อกับค้าขาย ได้แก่ โปรตุเกส สเปน อังกฤษ ฮอลันดา ฝรั่งเศส และเดนมาร์ก สินค้าออกที่ชาวตะวันตกต้องการ เช่น งาช้าง ไม้กฤษณา ไม้จันทน์ และไม้หอม เป็นต้น สินค้าเข้า เช่น กระสุนดินดำ ปืนไฟ และกำมะถัน เป็นต้น

ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้มีการตั้ง พระคลังสินค้า เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการซื้อขายสินค้า ทำให้การค้า ของกรุงศรีอยุธยาเป็นระบบผูกขาดมากขึ้น การค้ากับต่างประเทศ ของกรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองที่สุด ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและ สมเด็จพระเอกาทศรถ และการค้ากับต่างประเทศของกรุงศรีอยุธยาเสื่อมลง ในสมัยสมเด็จพระเพทราชา เพราะนโยบาย ของผู้นำที่ไม่ต้องการจะคบค้ากับ ชาติตะวันตก จนเกิดความขัดแย้งระหว่างกรุงศรีอยุธยากับฝรั่งเศส

รายได้แผ่นดินของกรุงศรีอยุธยา รายได้ของกรุง

ศรีอยุธยาแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภท คือ รายได้จากภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ได้แก่ จังกอบ คือค่าผ่านด่านขนอนทั้งทางบกและทางน้ำ รับจะเก็บจากราษฎรในอัตรา 10 ชัก 1 ถ้าเป็นภาษีขาเข้า เรียกว่า ภาษีร้อยชัก ถ้าเก็บตามความกว้างของปากเรือ เรียกว่า ภาษีปากเรือ หรือ ภาษีเบิกร่อง อากร คือ การเก็บภาษีจากราษฎรที่ไม่ได้ประกอบอาชีพค้าขายโดยตรง เช่น ทำนา ทำสวน และทำไร่ ส่วย คือการเก็บสิ่งของแทนการเกณฑ์แรงงานไพร่หลวง เช่น ดิบูก มูลค่างควา รังนก และส่วยบรรณาการที่ได้จาก เมืองประเทศราช ฤชา คือ ค่าธรรมเนียมที่รัฐเก็บจากประชาชนที่มาใช้บริการจากรัฐ เช่น การออกโฉนด และค่าธรรมเนียมในการฟ้องร้อง

ผลกำไรจากการค้าขายพระคลังสินค้า พระคลังสินค้ามีกำไรมาจากการซื้อขายสินค้าต้องห้าม เช่น มูลค่างควา งาช้าง และกระสุนดินดำ ซึ่งถือว่าเป็นรายได้หลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของแผ่นดิน

รายได้จากการค้ากับต่างประเทศ กรุงศรีอยุธยาค้าขายกับประเทศทั้งในเอเชียและยุโรป จึงมีรายได้เข้าประเทศทั้งผลกำไร จากการค้า ภาษีขาเข้า และภาษีขาออก

เศรษฐกิจไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ลักษณะเศรษฐกิจแบบยังชีพ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ก่อนเกิดสัญญาเบาว์ริง) สภาพเศรษฐกิจของไทยมีลักษณะเป็น “เศรษฐกิจแบบยังชีพ” เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนและนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น ๆ ภายในท้องถิ่น ในส่วนรายได้ของหลวงได้มาจากภาษีประเภทต่าง ๆ เป็นหลัก ได้แก่ จังกอบ คือ ภาษีที่เก็บจากราษฎรที่นำเข้า-ขาออก อากร คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากการประกอบอาชีพของราษฎรที่ไม่ใช่การค้า เช่น ทำนา ต้องเสียอากรนา ฤชา คือ ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากราษฎร เมื่อขอให้ทางการจัดสิ่งใดได้ เช่น การออกโฉนดที่ดิน ส่วย มีหลายประเภทที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งของ หรือเงินทดแทนค่าแรงงานที่ราษฎรจ่ายให้เพื่อไม่ต้องเข้ามาทำงานให้ทางการ

นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีรายได้มาจาก กำไรจากการผูกขาดการค้าโดย “พระคลังสินค้า” เป็นหน่วยราชการที่ทำหน้าที่ค้าขายกับต่างประเทศ (สังกัดกรมคลังหรือกรมท่า) การค้าเรือสำเภาล่วง โดยพระคลังทำหน้าที่แต่งเรือสำเภาล่วงนำสินค้าไปขายยังต่างแดน เช่น จีน ขวา มลายู

การปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรและรายได้เพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 3 การประมูลผูกขาดการเก็บภาษีอากร เรียกว่า “ระบบเจ้าภาษีนายอากร” เงินค่าผูกมัดข้อมือเงินเป็นเงินที่ชาวจีนต้องเสียให้รัฐแทนการถูกเกณฑ์แรงงาน เงินค่าราชการ เป็นเงินที่ไพร่หรือราษฎรชายชาวไทยต้องให้รัฐแทนการเข้าเวรรับราชการ

เศรษฐกิจไทยยุคทุนนิยมโดยรัฐ

สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง พ.ศ. 2481 - 2487 มีนโยบายพัฒนาประเทศ คือ นโยบายส่งเสริมลัทธิชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ภายใต้คำขวัญ “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” ด้านพาณิชย์กรรม รัฐบาลต้องการสนับสนุนให้คนไทยประกอบอาชีพค้าขาย ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลจะลงทุนดำเนินการผลิตในอุตสาหกรรมที่เอกชนไม่มีทุน หรือขาดความชำนาญ (กฤษณา วิเชียรเพชร, 2553:47-49)

สภาพเศรษฐกิจไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 แล้วได้นำเอาความคิดเกี่ยวกับการวางแผนเศรษฐกิจมาใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 - 2509 มีระยะเวลา 6 ปี จนมาถึงปัจจุบันประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

ปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ ขาดดุลการค้ามากขึ้น
ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๘ การขึ้นราคาน้ำมันเป็นผลให้สินค้ามีราคาแพง

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙ เกิดปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง
ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๗ ดุลการค้าขาดดุลและขาดแคลนเงินตราต่างประเทศทำให้รัฐบาลต้องประกาศ “ลดค่าเงินบาท”

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๔ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า”

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ เกิดปัญหาทุนสำรองระหว่างประเทศตกต่ำและปัญหาการขาดความเชื่อมั่นต่อค่าเงินบาท

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นต้นมารัฐบาลต้องดำเนินนโยบายอย่างประหยัด เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินและการคลัง และมีมาตรการใหม่ ๆ ออกมาใช้

บทสรุป

การเมืองการปกครองไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ก่อนหน้ามีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 อยู่ในรูปแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระบอบเผด็จการ เพราะอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระมหากษัตริย์ได้อำนาจมาด้วยการสืบสันตติวงศ์ หรือการปราบดาภิเษก ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการสถาปนาหรือคัดเลือกพระมหากษัตริย์เลย ระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มีลักษณะที่ไม่ราบรื่นและพัฒนาช้ามาก แม้ว่าจะดำเนินมาเป็นเวลากว่า 86 ปี แต่ก็พอจะอนุมานได้ว่าระบอบประชาธิปไตยได้หยั่งลึกพอสมควร การศึกษาการเมืองการปกครองไทยหากจะแบ่งยุคสมัยให้เหมาะสมแก่การศึกษาแล้วจะแบ่งออกได้เป็น 3 ยุคสมัยด้วยกัน คือ สมัยสุโขทัย ระหว่าง พ.ศ. 1781 – 1921 สมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 – 2310 และสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2475 และหลักจาก พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

เศรษฐกิจสังคมไทย สมัยพันกว่าปีที่แล้วถึงเมื่อราว 150 ปีที่แล้วเป็นเศรษฐกิจการเกษตรที่ผลิตแบบพึ่งตนเองตามธรรมชาติหรือเศรษฐกิจพอเพียง มีอาหารการกินและปัจจัยที่จำเป็นสนองความต้องการของสมาชิกได้ดีพอสมควร เพราะธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ประชากรมีไม่มาก การจัดองค์กรทางเศรษฐกิจสังคมมีรูปแบบง่าย ๆ ก็มีกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรม ที่ทำให้

สมาชิกในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขจะมีปัญหาบ้างก็เวลาเกิดสงคราม เกิดทุพภิกขภัยและโรคระบาดหรือการข่มเหงรังแกของผู้มีอำนาจ แต่สภาพชีวิตประชาชนโดยทั่วไปมีเศรษฐกิจแบบพอเพียงประชาชนไม่ได้ยากจน ขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เมื่อประเทศไทยเริ่มเปิดประตูการค้าและพัฒนาประเทศแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมในสมัยรัชกาลที่ 4 กรุงรัตนโกสินทร์สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยได้เปลี่ยนแปลงขนานใหญ่จากการทำการเกษตรและการผลิตเพื่อใช้เป็นการผลิตเพื่อขายทั้งเกษตรและอุตสาหกรรม มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการลงทุนผลิตแบบอุตสาหกรรมที่ทำให้ประชาชนมีสินค้าและบริการใช้มากขึ้น แต่ก็ทำให้ทรัพยากรถูกทำลายสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมลง วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบชุมชนเมืองที่ภาคอุตสาหกรรมการค้าบริการเจริญเติบโตมากขึ้น

สังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกเหนือจากวัฒนธรรมของประเทศไทยเองแล้ว เรายังได้อิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาผสมผสานอีกด้วย กล่าวคือ ในสมัยสุโขทัยสังคมไทยได้รับวัฒนธรรมหลักๆมาจากอินเดียและขอม โดยเฉพาะด้านศาสนา แบบแผนการปกครองกฎหมาย โดยมีวัฒนธรรมจีนเข้ามาผสมผสานอยู่ในช่วงปลายสุโขทัย ต่อมาในสมัยอยุธยา นอกเหนือจากวัฒนธรรมอินเดีย ขอม และจีนแล้วก็เริ่มมีวัฒนธรรมจากชาติตะวันตก เช่น อังกฤษ โปรตุเกส ฮอลันดาเข้ามาเผยแพร่ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ วัฒนธรรมตะวันตก ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทย ทำให้ความสลับซับซ้อนของลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

References

- Wichianphen, K. (2010). *History of Rattanakosin period*. Bangkok: Physics center. (in Thai)
- Kasetsiri, C. (2004). *Ayutthaya*. (4th ed.). Bangkok: Toyota Foundation. (in Thai)
- Tungsiriwanich, T. (2005). *Discovering Ayutthaya*. Bangkok: Matichon News. (in Thai)
- Saraya, T., & Member. (2001). *Social studies textbooks (Soc.605)*. Bangkok: Thai Watana Panich. (in Thai)
- Seewichailampun, T. (2012). *Thai economic*. Faculty of Economics: Chiang Mai University. (in Thai)
- Suwansee, P., & Piamsuwankit, S. [n.d.] *Global community*, Faculty of Social Sciences: Chiang Rai Rajabhat University. (in Thai)
- Sukhothai Thammathirat Open University. *Thai social and political history no.1-7 field of Political*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Dechakhup, W., & Phisphumwithee, P. (2011). *The old stories*. Bangkok: Matichon News. (in Thai)
- Phuyothin, W., & Member. [n.d.] *Civic duty culture and having life society (Senior High School)*. Bangkok: Aksorn Charoen Tat. (in Thai)
- Pongsripian, W. (2008). *Ayutthaya historical on geography and the ancient of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Bangkok: Usakane. (in Thai)
- Wanliphodom, S. (2005). *Ours Ayutthaya*. (7th ed.). Bangkok: Matichon News. (in Thai)
- Public Relations Office Region 1 Khonkaen, *The characteristics of Thai society*. Retrieved from http://region1.prd.go.th/ewt_news.php?nid=42361. (in Thai)
- Wongthet, S. (2009). *Ayutthaya grandiosely*. (3rd ed.). Bangkok: Matichon News. (in Thai)
- Komonmena, O. (1974). *Sukhothai economy in King Ram Khamhaeng*, Master of Arts. Faculty of Historical Archaeology: Silpakorn University. (in Thai)

การสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ ตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
การสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน
The Synthesis of Computer Practice Skills Instruction from the Concepts
of Teaching the Practical Skills of Davies, Harrow and Simpson

ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว¹, สุกัญญา สมมณีดวง² และ รัตนา บุญเลิศพรพิสุทธิ์³
Thanarak Santhuenkaew¹, Sukanya Sommaneedoung² and Rattana Bunlertpornpisut³

¹นักวิชาการอิสระ

¹Independent Scholar

²คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²School of Aviation, Eastern Asia University

³สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

³Panyapiwat Institute of Management

Received: November 27, 2018

Revised: March 26, 2018

Accepted: December 24, 2018

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากแนวคิดการจำแนกลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยทั้ง 3 แนวคิดของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน สามารถสังเคราะห์ลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยได้ 6 ลำดับขั้นหลัก ได้แก่ (1) การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน (2) การรับรู้ (3) ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ (4) การทดลองปฏิบัติ (5) การฝึกซ้อมจนชำนาญ และ (6) การปรับปรุงประยุกต์

คำสำคัญ: การสอนทักษะปฏิบัติ, การสอนวิชาคอมพิวเตอร์

Abstract

This article has a purpose to synthesize teaching concepts practical skills follows by Davies, Harrow and Simpson concepts to apply computer courses management. There are 4 steps to follow (1) to study the principles and theories related to teaching skills (2) to study the principles of computer instruction (3) patterns synthesis (4) to present model of computer skills teaching from the concept of hierarchical classification three skills of Davies, Simpson, and Harrow concepts and can synthesize the hierarchy of six types of occupational skills: (1) Basic practice (2) Recognition (3) Preparing for implementation (4) Experimentation (5) Advanced practice to expertise and (6) Apply adjustment.

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะมุ่งหมายให้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมุ่งถึงการเรียนรู้ในด้านทักษะปฏิบัติด้วย ตามที่ วิจารณ์ พานิช (2556) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ต้องเรียนให้ได้ทักษะ หมายถึง เรียนแล้ว ผู้เรียนต้องลงมือฝึกหรือลงมือทำ เพื่อให้ได้ทักษะที่จำเป็น 3 ด้านคือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) กล่าวถึง บทบาทของการศึกษาไทย ในยุค Thailand 4.0 ว่า การศึกษาต้องเปลี่ยนจากการพัฒนาแค่เพียงความรู้แบบเดิม ไปสู่การศึกษาแบบใหม่ที่ครูจะต้องพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติได้จริง กระทั่งสามารถผลิตองค์ความรู้และนวัตกรรมได้ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินี้ยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ด้วยว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งด้านร่างกายและคุณธรรม มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ในมาตรา 26 ที่ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัตินั้น ต่างจากการสอนในรายวิชาที่เป็นทฤษฎีหรือความรู้ทั่วไป เพราะผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติ

ที่แตกต่างกันของนักเรียน บางคนสามารถเลียนแบบการสาธิตของผู้สอนในเวลาอันรวดเร็ว แต่บางคนต้องได้เห็นการสาธิตหลาย ๆ ครั้ง และบางคนอ่านเพียงเนื้อหา หรือทฤษฎีก็สามารถปฏิบัติได้เลย และในการฝึกปฏิบัตินั้นบางคนก็ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนมากกว่าคนอื่น ๆ จึงจะเกิดความชำนาญเทียบเท่าคนอื่น นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติขั้นตอนพื้นฐานได้อย่างแม่นยำแล้ว ควรจะสามารถประยุกต์วิธีการไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือผลิตชิ้นงานในรูปแบบอื่นได้ด้วย ดังนั้น รูปแบบของการสอนทักษะปฏิบัติในรายวิชาคอมพิวเตอร์จึงควรมีความยืดหยุ่น รองรับลักษณะที่หลากหลายของผู้เรียนและมีขั้นตอนของการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาไปอีกด้วย

กรอบในการวิเคราะห์

ในการสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ วิชาคอมพิวเตอร์ ในครั้งนี้ดำเนินการสังเคราะห์รูปแบบจากแนวคิดของเดวิส (Dave, 1970), แฮร์โรว์ (Harrow, 1972) และซิมป์สัน (Simpson, 1972) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติ 2) ศึกษาหลักการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ 3) สังเคราะห์รูปแบบ 4) นำเสนอรูปแบบขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ ที่ได้จากแนวคิดการจำแนกลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยของ เดวิส ซิมป์สัน และแฮร์โรว์

เนื้อหา

ทักษะปฏิบัติ (Psychomotor) ประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวร่างกายและการประสานสัมพันธ์ของทักษะต่างๆ อาจเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายแบบพื้นฐานหรือเป็นการปฏิบัติงานตามกระบวนการต่างๆ นับเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านหนึ่งที่นักการศึกษา ดังเช่น บลูม (Bloom, 1961) กล่าวว่า มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าพฤติกรรม

การเรียนรู้ด้านสติปัญญา (Cognitive) ซึ่งเกี่ยวกับความรู้ ความฉลาดในเรื่องราว และพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตใจ (Affective) ซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่างๆ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ นั้น จึงไม่ใช่แค่เพียงบอกเล่าให้ฟังเพียงครั้งเดียว ดังเช่น การบรรยายเนื้อหาความรู้ทั่วไป แต่จะต้องมีวิธีการให้ได้ นำความรู้นั้นมาลองใช้หรือฝึกทดลองใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ด้วย ซึ่ง กมลวรรณ ดังธนานนท์ (2557) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ นั้นต้องอาศัยการฝึกฝน ครูผู้สอน จึงต้องพัฒนารูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียน มีโอกาสได้ฝึกหัดใช้ทักษะด้านต่างๆ ให้เกิดความชำนาญ ประสานสอดคล้องไปกับการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับทศนา แหมมณี (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะ ส่วนใหญ่นั้นจะประกอบด้วยทักษะย่อยๆ โดยทักษะเหล่านี้จะพัฒนาได้ก็ด้วยการฝึกฝนที่ดี จึงจะเกิดความชำนาญ ในการใช้งานร่างกายส่วนต่างๆ นั่นเอง

ปัญหาในการสอนทักษะปฏิบัติ นั้น จากการประชุม ขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน (ICU) ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2560) ได้วิเคราะห์สภาพปัญหา ด้าน การศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษ อย่างเร่งด่วนว่า ในด้านคุณภาพผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังขาดทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์หรือห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ และยังพบปัญหาเกี่ยวกับการ ใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน บางคนมีพื้นฐานที่ดีก็สามารถปฏิบัติได้รวดเร็วส่วนบางคน ที่มีพื้นฐานน้อยก็ทำให้ปฏิบัติงานได้ล่าช้า นอกจากนี้ระยะเวลาเรียนที่โรงเรียนมีระยะเวลาที่จำกัดและมีอุปกรณ์ทางการเรียนที่จำกัดเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจดจำ ขั้นตอนการสาธิตในขณะที่ครูสอนได้ ครูผู้สอนต้องให้ เวลามากในการสาธิตการใช้งานเป็นรายบุคคล เนื่องจาก มีผู้เรียนเป็นจำนวนมากทำให้ไม่สามารถดูแลและชี้แนะผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ ให้เป็นทักษะที่สมบูรณ์ได้เนื่องจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเองทั้งในด้านความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ และด้านสติปัญญา นอกจากนี้เวลาในการเรียนอันจำกัด ขาดความยืดหยุ่นในด้านเวลาเรียนและเสียเวลาการเรียน ไปกับการเดินเปลี่ยนคาบเรียนทำให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อน

หรือมีพื้นฐานความรู้ต่ำเรียนไม่ทันเพื่อนและไม่สามารถ ทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนดได้นักเรียนที่เรียนเก่งยัง ขาดโอกาสที่จะได้รับการเสริมประสบการณ์ให้มากขึ้นตาม ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่ เกี่ยวกับการปฏิบัติ นั้น ต่างจากการสอนในรายวิชาที่เป็น ทฤษฎีความรู้ทั่วไป ซึ่งต้องคำนึงถึงความหลากหลายของ ทักษะ บุคลิกภาพ ทักษะทางสังคมและคณะ (2554) อธิบายว่า การ ที่ผู้เรียนมีทักษะที่แตกต่างกันหลายระดับจากผู้เริ่มฝึกหัด ไปจนถึงผู้ที่มีความรู้มาก หรือในบางครั้งจะหมายถึง กลุ่ม คนที่มีอายุแตกต่างกันมาอยู่รวมกันภายใต้บรรยากาศการ เรียนรู้เดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศและสภาพการเรียนรู้ที่ผู้เรียน มีความหลากหลายของทักษะและระดับความสามารถจะ ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน โดยปกติแล้วคน แต่ละคนจะมีความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน บาง คนอาจจะเก่งในบางเรื่องแต่บางเรื่องก็ไม่มี ความถนัด แต่ ในขณะเดียวกันถ้ามีคนเก่งในเรื่องที่คนอื่นไม่ถนัดก็จะ ทำให้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ร่วมกันได้ ดังนั้นคนที่มีความสามารถน้อยสามารถ เรียนรู้ได้จากผู้ที่มีทักษะมากกว่าตนเอง ส่วนผู้ที่ถ่ายทอด ทักษะจะมีความรู้เพิ่มมากขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจจาก การที่ได้ช่วยเหลือให้กับผู้อื่น นอกจากนี้ในการสร้างผลงาน ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน จะเป็นการสร้างจินตนาการ ให้กับผู้อื่น ความคิดจะถูกยืมและเสริมความรู้ให้เจริญ งอกงามขึ้นด้วย

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าผลผลิตทางการศึกษา ของไทยเราส่วนใหญ่ขาดความคิดในการพัฒนาและคิด แบบสร้างสรรค์ เพราะมีการจัดการเรียนการสอนที่ครู เป็นศูนย์กลางหรือครูป้อนความรู้ให้ผู้เรียนเพียงอย่าง เดียว และยังตีกรอบความคิดให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ทำให้ ผู้เรียนขาดโอกาสในคิดและแสวงหาองค์ความรู้ในแนวทาง อื่นๆ นอกเหนือจากที่ครูป้อนให้ การสอนในลักษณะดัง กล่าวทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสคิดในการออกแบบพัฒนาใน สิ่งใหม่ ๆ เพราะยึดติดกับลักษณะการสอนที่ครูป้อนองค์ ความรู้ให้เพียงอย่างเดียวหรือกรอบที่ครูวางให้จนเคยชิน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถประยุกต์ความรู้ที่เรียนมากับการแก้ ปัญหาในการทำงานและปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ผลจากการถูกตีกรอบทางความคิดจนเคยชิน ทำให้ระบบความคิดของผู้เรียนถูกตีกรอบโดยไม่รู้ตัว เมื่อมีการคิดจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เขามักจะมีการตีกรอบทางความคิดขึ้นมาด้วยความคุ้นชินว่าห้ามทำอย่างนั้น ไม่ควรทำอย่างนี้ ซึ่งทำให้ขาดความคิดหาสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลาย หรือที่เรียกว่าขาดการคิดสร้างสรรค์นั่นเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากการสอนในชั้นเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนใหญ่จะมีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นเชิงวิชาการ เน้นทฤษฎีมากเกินไป ผู้เรียนต้องมานั่งเรียนในชั้นเรียนอย่างมีระเบียบ และทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนระหว่างกันน้อยมากและยังมีการแข่งขันในเรื่องการเรียนมากขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ทำให้เป็นแหล่งที่บ่มเพาะบุคคลที่ไม่มีคุณภาพออกมาสู่สังคมในอนาคต ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันยากที่จะแก้ไขได้

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผลการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยทักษะการสอนปฏิบัติของเดวิสทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ปราณี เปล่งสูงเนิน (2554) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนบนเครือข่ายรายวิชาการใช้โปรแกรม Microsoft Excel โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คนพบว่าค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ช่อนกลิ่น เรื่องมียัง (2552) ที่ได้ทำการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส พบว่าคะแนนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติ

จากการศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีผู้ที่นำเสนอแนวคิดด้านการสอนทักษะปฏิบัติ ดังนี้

ทิตินา แชมมณี (2557) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียน

การสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย เป็นรูปแบบที่ช่วยมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการวิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านจิตพิสัยและพุทธิพิสัย ได้นำเสนอแนวคิด 3 รูปแบบ ได้แก่ แนวคิดของเดวิส แนวคิดของแฮร์โรว์ และแนวคิดของซิมพ์สันต์

กมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2557) ได้นำเสนอแนวคิดของการสอนทักษะปฏิบัติ ซึ่งได้สังเคราะห์ลำดับขั้นพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยของเดวิส แฮร์โรว์ และซิมพ์สันต์ ได้ 5 ลำดับขั้นหลัก ซึ่งในแต่ละขั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) การรับรู้และการปฏิบัติพื้นฐาน 2) เตรียมความพร้อมและการเรียนแบบ 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การปฏิบัติด้วยความชำนาญ 5) การปรับเปลี่ยนหรือสร้างพฤติกรรมการจากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า 3 ขั้นตอนแรก อยู่ในขั้นของการเตรียมตัว ในความเป็นจริงแล้วการสอนทักษะปฏิบัติรายวิชาคอมพิวเตอร์นั้นต้องมีการแยกขั้นตอนย่อยเนื่องจากว่าผู้เรียนแต่ละคนไม่สามารถปฏิบัติเหมือนกันได้ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนที่ต้องการปฏิบัติด้วยความชำนาญ และขั้นตอนที่ 5 การปรับเปลี่ยนหรือสร้างพฤติกรรมการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาทักษะการปฏิบัติไปใช้ฝึกฝนในสถานการณ์ใหม่

เมื่อพิจารณาการนำเสนอแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นถึงความน่าสนใจในแนวคิดของทั้ง 3 บุคคลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain)

เดวิส (Dave, 1970) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

ขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของ เดวีส์

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการสังเกต และการเลียนแบบพฤติกรรมคนอื่น ซึ่งประสิทธิภาพของการปฏิบัติอาจมีคุณภาพต่ำ
2. การปฏิบัติตามคำสั่ง (Manipulation) เป็นความสามารถในการดำเนินการ ตามความจำหรือตามคำสั่ง
3. การปฏิบัติด้วยความแม่นยำ (Precision) เป็นการปฏิบัติที่มีความแน่นอนมากขึ้น หรือเป็นการแสดงทักษะในระดับความแม่นยำสูงขึ้น
4. การประสานสัมพันธ์ (Articulation) เป็นการประสานงานภายในร่างกายและปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินการเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติ
5. การปฏิบัติจนเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการแสดงออกระดับสูง จนกลายเป็นธรรมชาติหรือปฏิบัติโดยไม่จำเป็นต้องคิดมาก

จุดเด่นและจุดด้อยของรูปแบบขั้นตอนการสอน ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์

จุดเด่น คือ มีขั้นตอนที่แสดงถึงการปรับตัวของร่างกาย

- จุดด้อย คือ
1. ไม่มีการเตรียมความพร้อม
 2. ขั้นตอนแรกเป็นการรวมขั้นตอนหลาย ๆ ขั้นตอนเข้าด้วยกันไม่ได้แยกทักษะย่อย ๆ
 3. ไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือการสร้างชิ้นงานใหม่ในขั้นตอนสุดท้าย

2. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instructional Model for psychomotor Domain)

แฮร์โรว์ (Harrow, 1972) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าวได้แก่การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ

ขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของแฮร์โรว์

1. การตอบสนองโดยอัตโนมัติ (Reflex Movements) เป็นปฏิกิริยาที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้หรือ ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ
2. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (Fundamental Movements) เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทั่วไป เช่น การเดินหรือการคว่ำมือ
3. ความสามารถในการรับรู้ (Perceptual Abilities) เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น การแยกแยะสิ่งที่มองเห็น สิ่งที่ได้ยิน หรือสิ่งที่สัมผัส
4. สมรรถภาพทางกาย (Physical Abilities) เป็นความแข็งแรงที่ต้องพัฒนา หรือเตรียมความพร้อม เช่น ความแข็งแรง และความว่องไว
5. การเคลื่อนไหวอย่างมีทักษะ (Skilled movements) เป็นการเรียนรู้ขั้นสูงแบบเดียวกับที่พบในนักกีฬาหรือนักแสดง
6. การปฏิบัติโดยไม่ใช้ดุลยพินิจ (Nondiscursive communication) เป็นใช้ภาษากายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ท่าทาง และการแสดงออกทางสีหน้า

จุดเด่นและจุดด้อยของรูปแบบขั้นตอนการสอน ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของแฮร์โรว์

จุดเด่นคือ เป็นรูปแบบที่คำนึงถึงพื้นฐานการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ

จุดด้อย คือ ไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือการสร้างชิ้นงานใหม่ในขั้นตอนสุดท้าย

3. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for psycho-Motor Skill Development)

ซิมป์สัน (Simpson, 1972) กล่าวว่า ทักษะเป็น เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อ

เนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญ การ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็ว หรือความราบรื่นในการจัดการ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ ขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์สัน

1. การรับรู้ (Perception) : ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อเป็นแนวทางในการ เคลื่อนไหว ของร่างกาย

2. การเตรียมพร้อม (Set) เป็นความพร้อมในการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย จิตใจ ร่างกายและอารมณ์ สามส่วนนี้ เป็นเป็นสิ่งที่ร่างกายกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ (บางครั้งเรียกว่าmindsets)

3. การตอบสนองต่อคำสั่ง (Guided Response) เป็นขั้นตอนแรกของการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึง การเลียนแบบ การทดลอง และการพบข้อผิดพลาด ความสามารถในการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพจากการฝึกซ้อม

4. การปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน (Mechanism) เป็นขั้นตอนขั้นกลางในการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อน การเรียนรู้การตอบสนองได้กลายเป็นนิสัยและการเคลื่อนไหวสามารถดำเนินการด้วยความมั่นใจ

5. การปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ (Complex Overt Response) การปฏิบัติที่เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรวดเร็วถูกต้อง และมีการประสานงานที่คล่องแคล่ว รวมถึงการปฏิบัติโดยไม่ลังเล อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยอัตโนมัติ

6. การปรับเปลี่ยน (Adaptation) มีการพัฒนาทักษะที่ดีและบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

7. การสร้างรูปแบบใหม่ (Origination) เป็นการสร้างรูปแบบการ เคลื่อนไหวใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับ

สถานการณ์เฉพาะหรือปัญหาเฉพาะ ผลการเรียนรู้เน้นความคิดสร้างสรรค์ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะที่พัฒนาขึ้นอย่างมาก

จุดเด่นและจุดด้อยของรูปแบบขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมพ์สัน

จุดเด่นคือ 1. มีขั้นการรับรู้ และเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก่อนเริ่มปฏิบัติ

2. มีขั้นการปรับเปลี่ยนและการสร้างชิ้นงานใหม่ในขั้นตอนสุดท้าย

3. มีขั้นตอนที่ให้ผู้ปฏิบัติได้พบข้อผิดพลาดด้วยตนเอง

จุดด้อย คือ 1. ขั้นตอนให้ผู้ปฏิบัติพบข้อผิดพลาดอาจทำให้เสียเวลาในการฝึกปฏิบัติ

หลักการสอนวิชาคอมพิวเตอร์

การสอนทักษะปฏิบัติในรายวิชาคอมพิวเตอร์ด้วยสื่อดิจิทัลนั้น แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2552) จะกล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่า จะต้อง “เข้าใจกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน มีทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการจัดการ” อีกทั้ง “ เข้าใจหลักการเบื้องต้นของการสื่อสารข้อมูลเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หลักการและวิธีแก้ปัญหา หรือการทำโครงการด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะการค้นหาข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์ในการแก้ปัญหา สร้างชิ้นงานหรือโครงการจากจินตนาการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนอ งาน”

ในการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้นำเสนอกระบวนการทำงานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้

การลงมือทำงานด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเป็นรายบุคคล และการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงาน และการประเมินผลงาน

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงทักษะการทำงานร่วมกัน สรุปได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงาน

อย่างมีกระบวนการตามขั้นตอนของการทำงานและฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม โดยรู้ถึงบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม มีทักษะในการฟังพูด มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน สรุปผล และนำเสนองาน

สรุปได้ว่า กระบวนการทำงานในรายวิชาคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นเตรียมความพร้อม 3. ขั้นทดลองปฏิบัติ 4. ขั้นฝึกซ้อมจนชำนาญ 5. ขั้นประยุกต์ใช้ และ 6. ขั้นสรุปผล

การสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะปฏิบัติ ตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะ

ตาราง 1

ลำดับขั้นของทักษะปฏิบัติในวิชาคอมพิวเตอร์ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน

เดวิส	แฮร์โรว์	ซิมป์สัน	ลำดับขั้นทักษะปฏิบัติที่สังเคราะห์ได้
1. การเลียนแบบ เป็นการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมคนอื่นซึ่งประสิทธิภาพของการปฏิบัติอาจมีคุณภาพต่ำ		1. การตอบสนองโดยอัตโนมัติเป็นปฏิกิริยาที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ หรือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ	1. การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติ หรือการเคลื่อนไหวร่างกายโดยทั่วไป การทบทวนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกปฏิบัติ
		2. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน เป็นการ เคลื่อนไหวร่างกายทั่วไป เช่นการเดินหรือการคว่ำมือ	
	1. การรับรู้ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อเป็นแนวทางในการเคลื่อนไหว ของร่างกาย	3. ความสามารถในการรับรู้เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น การแยกแยะสิ่งที่มองเห็น สิ่งที่ได้ยิน หรือสิ่งที่สัมผัส	2. การรับรู้ เป็นการทำความเข้าใจ ถึงสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน หรือได้สัมผัส

ปฏิบัติของ เดวิส (Dave) แฮร์โรว์ (Harrow) และซิมป์สัน (Simpson) และหลักการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ในการสังเคราะห์ลำดับขั้นทักษะปฏิบัตินั้น มีการเปรียบเทียบในแต่ละขั้นตอนของลำดับขั้นทักษะปฏิบัติ และวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละทฤษฎี โดยคงขั้นตอนที่มีประโยชน์ต่อการสอนทักษะปฏิบัติในรายวิชาคอมพิวเตอร์ และหลอมรวมขั้นตอนที่มีความคล้ายคลึงกันให้เป็นขั้นตอนเดียวกัน โดยไม่ตัดทิ้งขั้นตอนสำคัญของแต่ละทฤษฎีออกไป ทำให้สามารถสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ ดังตารางที่ 1

2. การปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นความสามารถในการ ดำเนินการ ตามความจำหรือ ตามคำสั่ง	2. การเตรียมพร้อมความ พร้อมในการปฏิบัติซึ่ง ประกอบด้วย จิตใจ ร่างกาย และอารมณ์สามส่วนนี้เป็น สิ่งที่ร่างกายกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อตอบสนองต่อ สถานการณ์ต่างๆ (บางครั้ง เรียกว่า mindsets)	4. สมรรถภาพทางกายเป็น ความแข็งแกร่งที่ต้องพัฒนา หรือเตรียมความพร้อม เช่น ความแข็งแรง และความ ว่องไว	3. การเตรียมความพร้อม ก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นการ เตรียมความพร้อมทางด้าน ร่างกาย จิตใจ หรือความ เข้าใจของสิ่งที่รับรู้ รวมถึง การทบทวนหรือซักซ้อม ทำความเข้าใจก่อนลงมือ ปฏิบัติ
	3. การตอบสนองต่อคำสั่ง เป็นขั้นตอนแรกของการ เรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนซึ่ง รวมถึงการเลียนแบบ การ ทดลอง และการพบข้อผิดพลาดความสามารถในการ ปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพ จากการฝึกซ้อม	5. การเคลื่อนไหวอย่างมี ทักษะเป็นการเรียนรู้ขั้นสูง แบบเดียวกับที่พบในนักกีฬา หรือนักแสดง	4. การทดลองปฏิบัติ เป็นการ เลียนแบบการทำงานหรือ ลงมือปฏิบัติงานความเข้าใจ ซึ่งอาจพบข้อผิดพลาดบ้าง
3. การปฏิบัติด้วยความ แม่นยำ เป็นการปฏิบัติที่มี ความแน่นอนมากขึ้น หรือ เป็นการแสดงทักษะในระดับ ความแม่นยำสูงขึ้น	4. การปฏิบัติจนเกิดความ เคยชิน: เป็นขั้นตอนชั้นกลาง ในการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อน การเรียนรู้การตอบสนอง ได้กลายเป็นนิสัยและการ เคลื่อนไหวสามารถดำเนิน การด้วยความมั่นใจ		
4. การประสานสัมพันธ์ เป็นการประสานงานภายใน ร่างกายและปรับตัวให้เข้ากับ การดำเนินการเพื่อให้เกิด ความสอดคล้องในการปฏิบัติ	5. การปฏิบัติจนเกิดความ ชำนาญ : การปฏิบัติที่เกิด ประสิทธิภาพมากขึ้น มีความ รวดเร็วถูกต้อง และมีการ ประสานงานที่คล่องแคล่ว รวมถึงการปฏิบัติโดยไม่ลังเล อย่างมีประสิทธิภาพและเป็น ไปโดยอัตโนมัติ	6. การปฏิบัติโดยไม่ใช้ ดุลยพินิจ เป็นใช้ภาษากาย อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ท่าทาง และการแสดงออก ทางสีหน้า	5. การฝึกซ้อมจนชำนาญ เป็นการปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิด ความคล่องแคล่วและความ มั่นใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้โดย อัตโนมัติและชิ้นงานมีความ ถูกต้อง

5. การปฏิบัติจนเป็นธรรมชาติ เป็นการแสดงออก ระดับสูง จนกลายเป็นธรรมชาติหรือปฏิบัติโดยไม่จำเป็นต้องคิดมาก	6. การปรับเปลี่ยน : มีการพัฒนาทักษะที่ดีและบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ		
	7. การสร้างรูปแบบใหม่ : เป็นการสร้างรูปแบบการเคลื่อนไหวใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะหรือปัญหาเฉพาะ ผลการเรียนรู้เน้นความคิดสร้างสรรค์ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะที่พัฒนาขึ้นอย่างมาก		6. การปรับประยุกต์เป็นการพัฒนาให้สามารถปรับการทำงานตามสถานการณ์ใหม่หรือสร้างขั้นตอนการปฏิบัติรูปแบบใหม่ได้ เช่น สามารถใช้วิธีเดิมในการสร้างชิ้นงานใหม่ หรือสร้างชิ้นงานเดิมในขั้นตอนรูปแบบใหม่ได้

รูปแบบขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์

จากแนวคิดการจำแนกลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านทักษะการปฏิบัติทั้ง 3 แนวคิดของเดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สันสามารถสังเคราะห์ลำดับขั้นของพฤติกรรมด้านทักษะการปฏิบัติได้ 6 ลำดับขั้นหลัก ได้แก่ 1) การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน 2) การรับรู้ 3) ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ 4) การทดลองปฏิบัติ 5) การฝึกซ้อมจนชำนาญ และ 6) การปรับประยุกต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน การตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติ หรือการเคลื่อนไหวร่างกายโดยทั่วไป การทบทวนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกปฏิบัติ เช่น การคลิกเมาส์ การกดปุ่มแป้นพิมพ์ในวิชาคอมพิวเตอร์

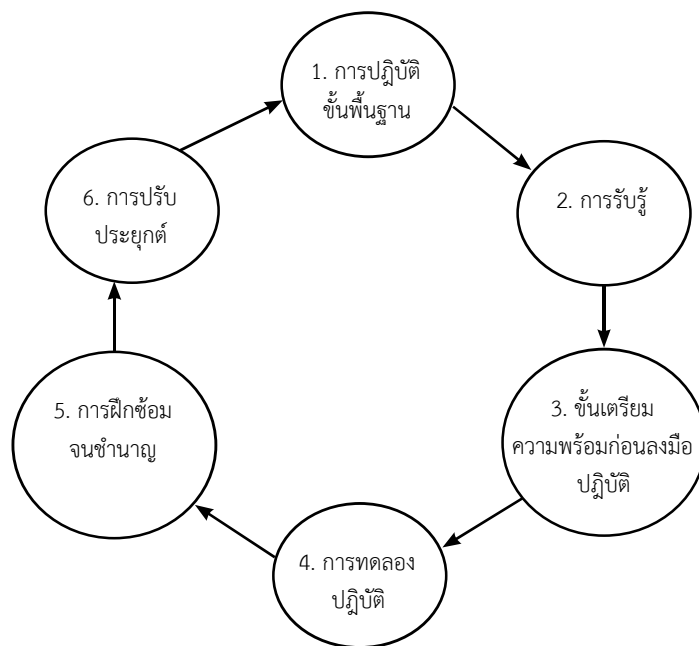
2. การรับรู้ เป็นการทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน หรือได้สัมผัส เช่น การสังเกตท่าทางการเคลื่อนไหว หรือการปฏิบัติที่ครูสาธิตให้ดู

3. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือความเข้าใจของสิ่งที่รับรู้รวมถึงการทบทวนหรือซักซ้อมทำความเข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติ เช่น การทบทวนขั้นตอนการสร้างชิ้นงาน

4. การทดลองปฏิบัติ เป็นการเลียนแบบการทำงานหรือลงมือปฏิบัติงานความเข้าใจ ซึ่งอาจพบข้อผิดพลาดบ้าง

5. การฝึกซ้อมจนชำนาญ เป็นการปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดความคล่องแคล่วและความมั่นใจในการปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยอัตโนมัติและชิ้นงานมีความถูกต้อง

6. การปรับประยุกต์ เป็นการพัฒนาให้สามารถปรับการทำงานตามสถานการณ์ใหม่หรือสร้างขั้นตอนการปฏิบัติรูปแบบใหม่ได้ เช่น สามารถใช้วิธีเดิมในการสร้างชิ้นงานใหม่ หรือสร้างชิ้นงานเดิมในขั้นตอนรูปแบบใหม่ได้

ภาพ 1 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ

บทสรุป

จากการศึกษารูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแนวคิด คือ เดวีส์ แฮร์โรว์ และซิมพ์สัน ผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมกับรายวิชาคอมพิวเตอร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้สังเคราะห์ออกมาได้ปรากฏเป็น 6 ขั้นตอนหลักได้แก่ 1)การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน

ฐาน 2)การรับรู้ 3)ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ 4) การทดลองปฏิบัติ 5) การฝึกซ้อมจนชำนาญ และ 6) การปรับประยุกต์ อันจะเป็นประโยชน์ให้ครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์นำรูปแบบดังกล่าวนี้ไปใช้สอนทักษะปฏิบัติให้แก่ผู้เรียนต่อไป

References

- Bloom, B.S. (1961). *Taxonomy of educational objectives*. New York: David McKay Company.
- Chareonwongsak, K. (2016). *The new future of thai studies in thailand 4.0*. Retrieved from <http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf> (in Thai)
- Dave, R. H. (1970). *Psychomotor levels in developing and writing behavioral objectives*. Arizona: Educational Innovators.
- Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives, handbook: the cognitive domain*. New York: David McKay.
- Harrow, A. (1972) *A taxonomy of psychomotor domain: a guide for developing behavioral objectives*. New York: David McKay.
- Jareonsettasin, T. (2017). *Icu school improvement conference*. Retrieved from <http://www.moe.go.th/websm/2017/feb/088.html>

- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: reach every student in every class every day*. Alexandria: International Society for Technology in Education.
- Krammanee, T. (2014). *Teaching science: knowledge for effective learning process* (18th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2009). *Core curriculum for basic education B.E. 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- _____. National education act B.E. 1999 and amended (No. 2) B.E. 2011 and the compulsory education act BE 2011. Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- Phanich, W. (2013). *A creating the 21st century learning*. Bangkok: Sodsri Foundation. (in Thai)
- Plengsoun-niern, P. (2011). *Development of a lesson on the microsoft excel training network using Davies' teaching methodology for high school students year 2*. Independent study in Master of Education Program, Naresuan University. (in Thai)
- Rungmeeyung, C. (2009). *The result of the learning experience is based on the practice of conceptual practice. Davies' ability to relate to early childhood dimensions*. Master of Education Thesis, Thaksin University. (in Thai)
- Simpson, E. J. (1972). *The classification of educational objectives in the psychomotor domain*. Washington DC: Gryphon House.
- Tangtanant, K. (2014). *Measurement and evaluation of practical skills*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Thunhikorn, B. (2011). *Knowledge of multimedia for education*. Bangkok: Teachers Council, Ladprao. (in Thai)

คอร์รัปชัน: รูปแบบและแนวทางการแก้ไข

Corruption: Models & Solutions

ประภัสสร ทองยืนดี¹ และ อรทิณี ทวยนาค²

Prapatsorn Thongyindee¹ and Onthinee Thuynak²

¹สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Office of Academic Affairs, Eastern Asia University

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²School of Management Science, Eastern Asia University

Received: December 16, 2019

Revised: January 20, 2020

Accepted: February 14, 2020

บทคัดย่อ

คอร์รัปชัน เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้ แก่ตน เองหรือพวกพ้อง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคม รวมถึงเป็นต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมต่าง ๆ มากมาย อาจเป็นพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ การคอร์รัปชันนั้นไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะในภาครัฐ แต่ยังรวมถึงภาคเอกชนด้วย การคอร์รัปชันเกิดขึ้นในสังคมมาอย่างยาวนานหลายยุคหลายสมัยจนถึง ปัจจุบัน คอร์รัปชันเกิดขึ้นในทุก ๆ สังคมไม่ว่าแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เพียงแต่เกิดขึ้นมากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป คอร์รัปชันได้ส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคมเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ รูปแบบการคอร์รัปชัน และแนวทางป้องกันและแก้ไข

คำสำคัญ: คอร์รัปชัน, รูปแบบ, แนวทางการแก้ไข

Abstract

Corruption means exercising power and duties or responsibility to take a graft for oneself or companies. It causes negative effects to society and is a root of several social problems. Corruption may be an illegal or legal action. Corruption is found both in public sector and private sector. Corruption is a long serious problem in every society from past to present, even in developed countries, more or less seriously. Corruption has been negatively affected to society. It is an obstacle of country's development and prosperity. This article thus aims to introduce types of corruption and corruption prevention and solving.

Keywords: Corruption, Types of corruption, Corruption prevention and solving

บทนำ

คอร์รัปชัน (corruption) ไม่ได้เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น ในสังคมปัจจุบันแต่ถือว่าเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมมาอย่างยาวนานหลายยุคหลายสมัยจนถึงปัจจุบัน อาจเปรียบเทียบคอร์รัปชันเสมือนโรคชนิดหนึ่งที่ยอมได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ มีแต่บรรเทาลงได้เท่านั้น คอร์รัปชันเกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม แม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วการคอร์รัปชันก็ยังมิให้เห็นให้ได้ยินตามข่าวโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์อยู่ตลอดเวลา การคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างอีกทั้งยังเป็นต้นตอของปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของ คอร์รัปชัน เอาไว้แตกต่างกันออกไปหรือคล้ายคลึงกันขึ้นอยู่กับ มุมมอง แนวคิดและทัศนคติของนักวิชาการแต่ละท่าน ในที่นี้ผู้เขียนขอเสนอานิยามความหมายของคอร์รัปชัน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2545, น. 79) ได้ให้นิยามความหมายของ คอร์รัปชัน ว่า มาจากภาษาละติน “Corruptere” ซึ่งหมายถึง การทำลาย หรือละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคม หลาย ๆ ประเทศในโลกได้เผชิญกับปัญหาการคอร์รัปชันมาอย่างยาวนาน โดยคนส่วนใหญ่ในสังคมมักกล่าวกันว่า กลุ่มข้าราชการในภาครัฐถือเป็นกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงมีโอกาสการคอร์รัปชันมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่ในความเป็นจริงนั้นการคอร์รัปชันเกิดได้กับทุกกลุ่มบุคคล ในขณะที่ Talisayon (1998 อ้างถึงใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์และคณะ, 2554, น. 15) ได้กล่าวเกี่ยวกับการคอร์รัปชันไว้อย่างน่าสนใจว่า พฤติกรรมที่เรียกว่าคอร์รัปชันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นพฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนกลุ่มน้อยแต่กลับสร้างภาระให้แก่คนส่วนใหญ่ในสังคม จากที่ได้กล่าวไปจะเห็นได้ว่า นักวิชาการทั้งสองท่านมีมุมมองที่คล้ายกันในเรื่อง พฤติกรรมการคอร์รัปชัน

สำหรับ Tanzi (1998, น. 8-9) ได้กล่าวว่า นิยาม

ความหมายของคำว่าคอร์รัปชัน ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคือ นิยามความหมายของ ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ความหมายว่า “The abuse of public power for private benefit” คือ การที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน และ Tanzi ยังได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนิยามความหมายของคอร์รัปชันจากธนาคารโลกว่าเป็นนิยามความหมายที่แคบเกินไป การคอร์รัปชันไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นกับภาคเอกชนด้วย และคอร์รัปชันนั้นไม่ได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะกระทำไปเพื่อพวกพ้อง ครอบครัวและญาติสนิท มิตรสหาย ซึ่งคล้ายคลึงกับ Clinard and Yeager (2005 cited in The International Council on Human Rights Policy, 2009, น. 32) ได้กล่าวว่า ในภาคเอกชนการคอร์รัปชันมักจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มบุคคลในหน่วยงานหรือห้างร้านกับผู้จัดการจำหน่ายหรือผู้ให้บริการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ให้ความร่วมมือหรืออำนวยความสะดวกซึ่งกระทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ตามที่ The Organisation for Economic Co-operation and Development (2008, น. 23) ได้กล่าวว่า The Asian Development bank (ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย) ให้นิยามว่า คอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือยอมละเลยหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในทางที่ผิดกฎหมายหรือไม่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง

หนึ่งในนิยามความหมายที่นิยมใช้ในการจำกัดความของ คอร์รัปชัน คือ ” Corruption is the abuse of entrusted power for private gain” คือ การแสวงหาอำนาจหรือผลประโยชน์โดยมิชอบจากความไว้วางใจที่ได้รับโดยเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (The United States Agency for International Development, 1999 cited in The International Council on Human Rights Policy, 2009, น. 32) สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมาตาลักษณ์ออรุ่งโรจน์และคณะ (2554: 16) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า การคอร์รัปชัน น่าจะหมายถึง ฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการทุจริต โดยคำว่า คอร์รัปชันหมายถึง การเบียดบังหรือยกยอกทรัพย์สินของรัฐและของ

สาธารณะ ซึ่งรวมถึงการกินสินบาทคาดสินบน และการแสวงหาอำนาจโดยวิธีที่ผิดทำนองคลองธรรม อาจไม่ผิดต่อกฎหมายอาญา แต่ก็ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันด้วยเช่นกัน สำหรับ ฐานันท์ วรรณโกวิทย์ (2554 อ้างถึงใน จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์, 2556, น. 12) ได้กล่าวว่า สถาปนาประชาธิปไตยให้คำจำกัดความคอร์รัปชันว่า หมายถึง การใช้อำนาจสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน หรือการให้สินบน และประพฤติฝ่าฝืนความรับผิดชอบหรือหน้าที่ที่ได้รับ อาจจะไม่ผิดกฎหมายก็ได้ แต่เจตนาจะได้รับประโยชน์อันที่ไม่สมควร สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สรุปได้ว่า ความหมายคอร์รัปชัน ในช่วงต้นมีการให้นิยามความหมายเอาไว้หลากหลาย สำหรับความหมายของคอร์รัปชัน ในทัศนะของผู้เขียน หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม รวมถึงเป็นต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมต่าง ๆ มากมาย อาจเป็นพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ การคอร์รัปชันนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภาครัฐแต่ยังรวมถึงภาคเอกชนด้วย

รูปแบบการคอร์รัปชัน

จากความหมายในช่วงต้นสรุปได้ว่า คอร์รัปชันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง ผู้เขียนเห็นว่าเราอาจเรียกการคอร์รัปชันว่าเป็นการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่ย่อมได้ รูปแบบการคอร์รัปชันมีมากมายหลายรูปแบบ บุคลากรในแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร ห้างร้านต่าง ๆ อาจมีพฤติกรรมการคอร์รัปชันที่แตกต่างกันออกไปหรือคล้ายคลึงกัน คำว่าคอร์รัปชัน เป็นคำที่มีความหมายที่กว้างไกล เช่น กรรมการยกยอกเงินบริษัทที่คอร์รัปชัน เจ้าพนักงานท้องถิ่นเรียกค่าใบอนุญาตก็เรียกว่าคอร์รัปชัน เป็นต้น ในขณะที่คำจำกัดความที่เป็นสากลก็ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ เช่นกันว่า คอร์รัปชันคือ กระบวนการบิดเบือนอำนาจโดยมิชอบ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ คำจำกัดความเกี่ยวกับคอร์รัปชันในช่วงต้นยังไม่เอื้อต่อการปราบปรามการคอร์รัปชันเท่าที่ควร ดังนั้นเราจึงต้องกำหนดรูปแบบการคอร์รัปชันขึ้นมาเพื่อที่จะได้เอื้อต่อการปราบปรามการคอร์รัปชันให้ดียิ่งขึ้น การคอร์รัปชันสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทแรกเป็น คอร์รัปชันในภาคเอกชน หรือพูดง่าย ๆ ภาคเอกชนนั่นเอง และยังรวมถึงเอกชนกองประชาชน คอร์รัปชันประเภทนี้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคมกระบวนการทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญาช่วยปราบปรามได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอในการควบคุมและป้องกัน เช่น การฉ้อโกงระหว่างคู่ค้าคู่สัญญา พนักงานหรือผู้บริหารของบริษัท การหลอกลวงผู้บริโภคโดยการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือการหลอกลวงนักลงทุน เป็นต้น

ประเภทที่สอง คอร์รัปชันในภาครัฐ หรือจะเรียกว่าบังหลวงก็ได้ การคอร์รัปชันประเภทนี้เป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินของรัฐมาเป็นของตนเองหรือพวกพ้อง โดยผู้ที่เกี่ยวข้องคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และชำนาญในกฎระเบียบเป็นอย่างดี รู้ช่องทางหลบเลี่ยงข้อกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ที่พอจะเห็นช่องทางให้เอาเงินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เป็นของหลวงมาเป็นของตน เช่น การใช้ใบเสร็จเท็จในการเบิกเงินจากหลวง การออกใบรับรองสิทธิหรือโฉนดที่ดินสาธารณะให้แก่ตนเองและพวกพ้อง คอร์รัปชันประเภทนี้ถือว่าร้ายแรงส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม คอร์รัปชันประเภทนี้เกิดขึ้นเยอะมากในสังคมแต่ยังดีที่มีกระบวนการทางสังคมที่ติดตามตรวจสอบและมีแนวโน้มพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น (บรรยง พงษ์พานิช และธนกร จัวงพานิช, 2557, น. 20-22)

นอกจากนี้ในปัจจุบันการติดสินบนให้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่นิยมทำกัน คือ การให้ของขวัญแทนการติดสินบนเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน คอร์รัปชันประเภทนี้สร้างความเสียหายให้แก่รัฐหรือสังคมเป็นอย่างมาก การกระทำประเภทนี้ยากที่จะแยกได้อย่างชัดเจนว่า ให้เพื่อเป็นของขวัญหรือให้เพื่อติดสินบน แต่ก็ต้องแยกแยะให้ได้ว่าอันไหนเป็นของขวัญหรือการติดสินบน อาจทำได้โดย พิจารณาจากขนาดหรือมูลค่าของขวัญ ข้อมูลความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ รวมถึงให้โดยเปิดเผยมีคนเห็นมากมายหรือให้ในที่ลับตาเก็บเป็นความลับสองต่อสอง การที่จะแยกแยะได้นั้นต้องทำอย่างละเอียดและรอบคอบ ซึ่งไม่ง่ายเลยที่จะแยกว่าอันไหนของขวัญหรือสินบน (Tanzi, 1998, p. 9) และยังมี การคอร์รัปชันอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การคอร์รัปชันที่เกิดจากการการทับซ้อนของผลประโยชน์ หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล ภาษาอังกฤษเรียกว่า conflict of interest ซึ่งหมายความว่า

ว่า การทับซ้อนของผลประโยชน์ของบุคคลที่มี 2 สถานะ หรือมากกว่าในเวลาเดียวกัน คือ ตำแหน่งสาธารณะ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดี เป็นต้น และตำแหน่งใน บริษัทเอกชนในคราวเดียวกัน อาจจะเป็นกรรมการบริษัท หรือหุ้นลม เป็นต้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจมีแนวโน้มในการ ใช้อำนาจและหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้ตนเองหรือให้ พวกพ้อง ตัวอย่างที่พบเห็นได้เสมอ ๆ ในสังคม คือ การ ชะนะการประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จากภาครัฐ เมื่อ ตรวจสอบได้พบว่าผู้ชนะประมูลมีพรรคพวกเป็นนักการเมือง หรือบริษัทที่ชนะการประมูลมีนักการเมืองร่วมหุ้นหรืออยู่ เป็นหุ้นลม การชะนะการประมูลดังกล่าวด้วยอิทธิพลทางการเมืองจะส่งผลให้ผู้ชนะการประมูลสามารถทำกำไรได้เกิน กว่าที่ควรจะเป็น ปัจจุบันการคอร์รัปชันในโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐได้กลายเป็นแหล่งหารายได้ที่สำคัญของ นักการเมืองและข้าราชการที่มีความเกี่ยวข้อง พบเห็นได้ ตามหัวเมืองใหญ่และในท้องถิ่นต่าง ๆ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2546, น. 61- 63)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2551, น. 40-42) ได้กล่าวว่าผลการสอบสวนและศึกษาของคณะกรรมการ วิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการทุจริต คอร์รัปชันของวุฒิสภา ได้มีการแบ่งกรณีของการทุจริต คอร์รัปชันออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การทุจริตเชิงนโยบาย ถือเป็นการทุจริต คอร์รัปชันรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน มักอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของ คณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ แก่ตนเองหรือพวกพ้อง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความ ขำใจว่า เป็นเรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม รวมถึงยังสามารถ ตรวจสอบได้ยาก ในอดีตนักการเมืองต้องอาศัยนักธุรกิจ ข้าราชการเป็นผู้ช่วยเหลือถึงจะสามารถคอร์รัปชันใน องค์การขนาดใหญ่ได้ แต่ในปัจจุบันกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ ได้กลายมาเป็นนักการเมืองมีอำนาจในการออกกฎหมาย กำหนดมติคณะรัฐมนตรี คำสั่ง และระเบียบต่าง ๆ เสียเอง ทำให้กระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการต่าง ๆ ของรัฐมีนโยบาย กฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ รองรับอย่าง ถูกต้องชอบธรรม (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2549, น. 18) ประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ก. มีการกำหนดนโยบายที่จะทำโครงการหรือ

กิจการ โดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลที่อ้าง ประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนเป็นหลัก

ข. มีการเตรียมการรองรับโครงการหรือกิจการ นั้นให้มีความชอบด้วยกฎหมายหรือกฎระเบียบ

ค. ท้ายที่สุด ผลประโยชน์จากการดำเนินงานจะ ตกแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงพวกพ้อง ญาติมิตรของ ผู้กำหนดนโยบายซึ่งอาจเป็นเงิน ทรัพย์สิน สิทธิประโยชน์ อย่างอื่น มักเป็นผลประโยชน์มหาศาล

2. การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นการ ใช้อำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในฐานะเจ้า หน้าที่ของรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือกลุ่มบุคคล ใดบุคคลหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่าง นักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ เช่น การที่นักการเมืองและนักธุรกิจร่วมกันครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบ โดยมีข้าราชการฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานที่ดินในท้องถิ่นให้ความร่วมมือด้วย

3. การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตประเภท นี้พบได้ในรูปของการฮั้ว ตั้งแต่การออกแบบ กำหนดรายละเอียดหรือสเปกของงาน คำนวณราคากลาง การประกวด ราคา การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอน ของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริต กันอย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆ คือ การอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการ ยกเว้นและไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริง ผลประโยชน์จากการ รับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการ คลัง แต่ตกอยู่แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4. การทุจริตในการให้สัมปทาน เป็นการแสวงหา หรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากกิจการหรือโครงการของ รัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทน ในลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการ เช่น การทำสัญญา สัมปทานผูกขาดโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานผูกขาด โทรคมนาคม เป็นต้น

5. การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐ เป็นการพยายามดำเนินการให้มีสายสัมพันธ์ กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อที่จะให้ได้เข้าไป ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการ เลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้น การคอร์รัปชันในสังคม ประกอบไปด้วยพฤติกรรมการกระทำที่หลากหลาย การแยกประเภท หรือจัดรูปแบบคอร์รัปชันที่ได้กล่าวไปในข้างต้นมีความแตกต่างกันในหัวข้อใหญ่ แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยในแต่ละหัวข้อในภาพรวมมีความคล้ายคลึงและเชื่อมโยงกัน รูปแบบคอร์รัปชันที่ได้กล่าวไปเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ในการปราบปรามหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมให้ถูกที่ถูกทางและเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น

แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน

การจัดอันดับสูงต่ำในการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นสิ่งที่ทำให้คนในสังคมของประเทศนั้น ๆ หันมาใส่ใจ ตื่นตัว หรือร่วมกันหาแนวทางป้องกันหรือแก้ไข หรืออย่างน้อยที่สุดก็ได้ทราบว่าประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นมีระดับการคอร์รัปชันที่รุนแรงหรือไม่ประการใด ประเทศที่ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันน้อยที่สุดในโลก ได้แก่ 1.เดนมาร์ก 2.นิวซีแลนด์ 3.ฟินแลนด์ 4.สวีเดน 5.นอร์เวย์ 6.สวิสเซอร์แลนด์ 7.สิงคโปร์ 8.เนเธอร์แลนด์ 9.ออสเตรเลีย 10.แคนาดา ส่วนประเทศที่มีการคอร์รัปชันสูงที่สุดได้แก่ ประเทศโซมาเลีย เกาหลีเหนือ อาฟกานิสถาน รั้งอันดับที่ 175 เท่ากัน (องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ, 2557, ออนไลน์) สำหรับประเทศไทยองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (Transparency Thailand) ได้เปิดเผยผลการจัดอันดับดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี 2557 จากองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ซึ่งเป็นองค์กรนานาชาติที่เป็นผู้นำและต่อต้านการคอร์รัปชันในสังคมโลก ก่อตั้งขึ้นในประเทศเยอรมนี ผลปรากฏว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 85 จากการจัดอันดับทั้งหมด 175 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 12 จาก 28 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และในเอเชียอยู่ในอันดับที่ 3 เท่ากับฟิลิปปินส์ จาก 9 ประเทศในกลุ่มอาเซียน การจัดอันดับดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันในปี 2557 นี้ ประเทศไทยได้เลื่อนลำดับจากปีที่แล้วอันดับที่ 102 ในปีนี้มาเป็น อันดับที่ 85 จาก 175 ประเทศทั่วโลก (จุรี วิจิตรวาทการ, 2557: ออนไลน์) การที่อันดับการคอร์รัปชันของประเทศไทยเลื่อนขึ้นหรือดีขึ้นกว่าเดิมนั้นอาจเกิดจากการตื่นตัวและการร่วมกันของประชาชนในสังคมที่จะหาแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันมากขึ้นกว่าในอดีต

ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมไปถึงเยาวชน สังเกตได้จากนโยบายและการดำเนินงานโดยภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงเยาวชน เช่น โครงการโตไปไม่โกง ค่านิยม 12 ประการ นักเรียนประท้วงไล่ผู้อำนวยการให้ลาออกเนื่องจากมีปัญหาพัวพันเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน การร่วมกลุ่มเป็นเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบการคอร์รัปชันโดยประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นต้น

คอร์รัปชันเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ารวมถึง ยังเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้น ดังนั้นการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการ หากยิ่งปล่อยไว้นานเท่าไรยิ่งทำลายหรือส่งผลเสียต่อสังคมหรือประชาชนในประเทศมากขึ้นเท่านั้น การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันนั้นต้องแก้ไข ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน เช่น เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ระบบราชการ แนวคิดและการกระทำ ค่านิยม เป็นต้น การแก้ไขหรือปรับปรุงเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่อาจทำให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2548, น. 58-62) มีดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มโทษทางกฎหมายให้มีบทลงโทษที่รุนแรงมากขึ้น เป็นการเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นแก่ทั้งสองฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนพัวพันเกี่ยวกับคอร์รัปชันต้องรับโทษเพิ่มขึ้นมากรกว่าโทษปกติที่เคยกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือให้ตระหนักว่าสิ่งที่ได้มาจะคุ้มกับสิ่งที่เสียไปหรือไม่ ตัวอย่างของประเทศที่พัฒนาบทลงโทษการคอร์รัปชันที่รุนแรง ได้แก่ สิงคโปร์ การพัฒนาบทลงโทษนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สิงคโปร์ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน

2. การสร้างกลุ่มเครือข่ายแนวสีกอย่างทั่วถึงและหน่วยงานที่รับแจ้งเบาะแส เพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน เช่น การเปิดสายตรงเพื่อรับแจ้งเบาะแสจากประชาชนและศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ต่าง ๆ ทั่วทุกจังหวัด อย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ

ต่าง ๆ ตลอดเวลา โดยภาคประชาชนแบ่งกลุ่มกันดูแล แต่ละหน่วยงานให้ทั่วถึง เช่น กลุ่ม ก ดูแล กรม ก กลุ่ม ข ดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลของตำบลนั้น กลุ่ม ค ดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น โดยแบ่งตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรมและท้องถิ่น อาจช่วยป้องกันหรือสกัดและยับยั้งการคอร์รัปชันได้ในระดับหนึ่ง การสร้างกลุ่มเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันจะประสบความสำเร็จได้ประชาชนทุกกลุ่มจะต้องร่วมด้วยช่วยกัน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะดำเนินการสิ่งที่ได้กล่าวไปในข้างต้นให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานราชการต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส จากเดิมมักปกปิดทุกเรื่องยกเว้นเรื่องที่มีเหตุผลเพียงพอในการเปิดเผย หน่วยงานราชการควรเปลี่ยนหลักคิดเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูล มาเป็นการใช้หลักที่ว่าข้อมูลทุกอย่างควรเปิดเผยได้หมด เช่น ข้อมูลการติดตามและประเมินผลโครงการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ เป็นต้น และหากมีข้อมูลใดที่จะไม่เปิดเผยจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนการปกปิดที่เพียงพอ ประชาชนจำเป็นต้องได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากประชาชนจะได้ช่วยหน่วยงานภาครัฐเป็นหูเป็นตาอีกแรงหนึ่งเมื่อมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมมือช่วยกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น

4. การสร้างและปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง การคอร์รัปชันเป็นปัญหาระดับค่านิยมที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันต้องจัดการแก้ไขในระดับค่านิยมโดยสร้างค่านิยมในเรื่อง การปลูกฝังให้ประชาชนเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือพวกพ้อง รวมถึงให้นับถือคนที่คุณธรรมจริยธรรมมากกว่าความร่ำรวยจากการฉ้อโกง และการประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความเพียรหรือความพอเพียงมากกว่าการคดโกง

5. เชิดชูคนต้นแบบที่ซื่อสัตย์และทำความดี แบบอย่างการกระทำมีความหมายมากกว่าคำพูด ดังนั้นสังคมไทยจะต้องร่วมกันเชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์ อาจเริ่มจากการปลูกฝังให้แก่เยาวชนตั้งแต่ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และประชาชนในสังคมและในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงถ้าผู้นำหรือหัวหน้างานทำตัวให้เป็นแบบอย่างในความซื่อสัตย์และความดีจะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเป็นอย่างมาก หากสังคม

เต็มไปด้วยบุคคลต้นแบบแห่งความซื่อสัตย์และทำความดี สังคมจะเต็มไปด้วยคนเลียนแบบในการทำความดีและความซื่อสัตย์ และสุดท้ายคนที่ทุจริตคอร์รัปชันจะถูกรังเกียจจากคนในสังคม และก็จะถูกขจัดให้ไม่มีที่ยืนในสังคมไปเรื่อย ๆ จนสุดท้ายอาจจะหมดไปจากสังคม

6. มีกลไก ถ่วงดุล ตรวจสอบการทำงาน การสร้างกลไกในการถ่วงดุลหน่วยงานราชการ โดยมีให้หน่วยงานราชการใช้อำนาจโดยขาดการตรวจสอบ ต้องให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานด้วย อาทิ การตั้งด่านตรวจผู้กระทำความผิดกฎจราจร โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของภาครัฐหรือของท้องถิ่น ควรมีภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย แนวทางดังกล่าวนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการบางแห่งที่มีอำนาจในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ โดยให้ภาคประชาชนเข้ามาถ่วงดุลและตรวจสอบการทำงาน

7. เพิ่มต้นทุนความเสี่ยงในการคอร์รัปชันที่แพงขึ้น โดยเพิ่มต้นทุนหรือความเสี่ยงที่มากขึ้นกว่าเดิม โดยให้ผู้ที่จะกระทำความผิดตัดสินใจได้ยากขึ้นว่าจะกระทำความผิดหรือไม่ และให้เกิดความตระหนักว่าละเมิดกับสิ่งที่ได้รับมาหรือไม่ในการเสี่ยงที่จะคอร์รัปชัน จากแต่ก่อนการตัดสินใจคอร์รัปชันจะตัดสินใจง่าย เนื่องจากยากต่อการถูกจับถ้าไม่มีหลักฐานเพียงพอ รวมถึงผลตอบแทนในรูปของตัวเงินมีมูลค่ามาก โดยต้องทำอาทิ ปรับบทลงโทษที่หนักมากขึ้นกว่าปกติให้ตระหนักถึงความเสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล มีระบบตรวจสอบที่เข้มแข็งและละเอียดถี่ถ้วน โอกาสของผู้กระทำความผิดจะถูกจับได้มากยิ่งขึ้น

8. การเพิ่มเงินเดือนให้แก่บุคลากรในภาครัฐให้สูงขึ้น จากการศึกษา พบว่า ระดับของเงินเดือนมีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันของบุคลากร เช่น ในประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับว่าเกิดการคอร์รัปชันน้อยที่สุดประเทศหนึ่งของโลก เมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดพบว่า ประเทศสิงคโปร์ได้มีการปรับขึ้นเงินเดือนให้แก่บุคลากรให้อยู่ในระดับสูงอย่างเหมาะสมต่อสังคมปัจจุบันและถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในหลาย ๆ ประเทศ ผลปรากฏว่าจากระยะเวลาที่ดำเนินการเรื่องนี้มาได้ส่งผลให้ระดับการคอร์รัปชันของประเทศลดลงไปจนน่าตกใจจนถึงปัจจุบันมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นในระดับต่ำมาก (Tanzi, 1998, p. 16-17)

การขจัดเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการทุจริต เป็นปัจจัย

หนึ่งที่จะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างดีเยี่ยม ทำได้โดยการลดระบบขั้นตอนในระบบราชการและกฎระเบียบที่ยุ่งยากซับซ้อนที่มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐในหลาย ๆ ขั้นตอนลง ในหลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในการอนุมัติหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งแต่การอนุมัติ การยอมรับ รวมถึงการอนุญาตในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของประชาชน ซึ่งมีขั้นตอนที่มากมายและซับซ้อน เช่น การทำธุรกิจเปิดร้านต่าง ๆ การกู้ยืมเงิน การขอใบขับขี่ การขอหนังสือเดินทาง การขอสัญชาติ การทำธุรกิจระหว่างประเทศ เป็นต้น จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วต้องการการอนุมัติ การยอมรับ รวมถึงการอนุญาต และมีขั้นตอนดำเนินการที่ซับซ้อนและต้องการเอกสารเพื่อดำเนินการจำนวนมาก อีกทั้งอำนาจในการอนุมัติ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐแทบทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐมีโอกาสในการคอร์รัปชัน (Tanzi, 1998, p. 10) เพื่อแก้ไขปัญหาภาครัฐควรผลักดันงานบริการไปให้เอกชนให้มากที่สุด เช่น งานศุลกากร เพื่อตัดหรือยกเลิกงานบางอย่างออกไปจากอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อที่จะได้ลดโอกาสในการทุจริตให้ลดน้อยลง และถ้ากลัวเอกชนจะทุจริตอีก ก็เพิ่มโทษให้กับเอกชนที่บกพร่องหรือทุจริตต่อหน้าที่ให้หนักขึ้นกว่าเดิมจนให้ดูเหมือนว่ามากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากการยอมทุจริตหรือบกพร่องต่อหน้าที่ การทำเช่นนี้จะช่วยให้เอกชนขวนขวายหามาตรการมาป้องกันหรือช่วยไม่ให้เกิดการทุจริตหรือบกพร่องต่อหน้าที่ได้เองอย่างอัตโนมัติ หนึ่งในคอร์รัปชันที่ถือว่าแนบเนียนและจับได้ยากที่สุด คือการโกงที่ “เสียกระจาย” เป็นการโกงในระดับนโยบายส่วนกลาง เพราะโกงไปเท่าไร เงินที่ถูกโกงไปก็จะถูกเฉลี่ยไปเป็นภาษีของคนทั้งประเทศจนหารแล้วตกคนละไม่กี่บาทยากที่ใครจะรู้ตัว และเป็นเดือดเป็นร้อนแนวทางที่จะแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันที่ได้กล่าวไปในข้างต้น คือ ต้องมีการกระจายอำนาจที่จะกำหนดงบประมาณและควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ ไปให้ท้องถิ่นมากขึ้น การทำแบบนี้จะตัดปัญหาการโกงแบบกระจายไปได้ ซึ่งทำให้การตรวจสอบทำได้ง่ายขึ้นอีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้คนในท้องถิ่นกวาดขันตรวจสอบการใช้งบประมาณที่เข้มงวดขึ้น เพราะรู้สึกได้ว่าตนเองมีส่วนได้เสียจากการใช้งบประมาณของท้องถิ่นนั่นเอง (บรรยง พงษ์พานิชและธนกร จวงพา

นิชม, 2557, น. 43-44) รวมถึงการปฏิรูประบบราชการให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ปลุกฝังให้บุคลากรยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ รวมถึงมีธรรมาภิบาลที่ดี จะช่วยให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เป็นการแก้ไขปัญหายั่งยืน

นอกจากนี้แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศที่ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่เราควรเรียนรู้และควรนำไปปรับใช้ เพื่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมของเราในที่นี้ขอยกตัวอย่างประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่มีธรรมาภิบาลที่ดีและประสบความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการให้มีความเข้มแข็งโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. จัดการให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการแบบธุรกิจเอกชน เช่น ต้องทำระบบบัญชีแบบธุรกิจเอกชน มีการจ่ายภาษีให้แก่รัฐ จ่ายค่าเสียโอกาสในการลงทุนให้แก่รัฐ 2. แปรรูปหน่วยงานรัฐให้ดำเนินการโดยธุรกิจเอกชน โดยทบทวนบทบาทและยกเลิกภาระงานต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น 3. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการในระบบการค้าปกติโดยไม่เอื้อสิทธิพิเศษใด ๆ ให้แก่ส่วนราชการ 4. เน้นผลงานและความรับผิดชอบ (ประสิทธิ์ ดำรงชัย, 2543 อ้างถึงในสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์และคณะ, 2554, น. 32) ส่วนประเทศสิงคโปร์ รัฐบาลสิงคโปร์ถือว่าการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่สำคัญมากควรเร่งดำเนินการ โดยใช้แนวทางที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาและการปรับเงินเดือนนักการเมืองและข้าราชการให้มีรายได้ใกล้เคียงกับธุรกิจเอกชน รวมถึงสิงคโปร์ยังตระหนักว่าการแก้ปัญหาคอร์รัปชันนั้นจะสำเร็จได้ต้องมีการปฏิรูปทั้งระบบการบริหารราชการ กฎหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน และสิ่งที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน คือ การมีกฎหมายการต่อต้านการทุจริตที่รัดกุม และการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มแข็ง (You, Jong-Sung, 2005 อ้างถึงใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์และคณะ, 2554, น. 32)

จากที่ได้กล่าวไปแล้วสรุปได้ว่า แนวทางการป้องกัน

หรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วยแนวทางที่หลากหลาย ได้แก่ การเพิ่มบทลงโทษทางกฎหมายที่รุนแรงมากขึ้น เพื่อให้ผู้คิดจะกระทำความผิดเกรงกลัวต่อบทลงโทษ การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส และให้ประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ และการสร้างกลไกเพื่อถ่วงดุลโดยเฉพาะให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และที่สำคัญ การปลูกฝังค่านิยมในด้านความซื่อสัตย์ให้แก่เยาวชน และบุคลากรทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

บทสรุป

คอร์รัปชัน เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง คอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนจะผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ และยังส่งผลกระทบในทางลบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม จะมีประโยชน์ก็แต่ผู้กระทำ และพวกพ้องที่ร่วมกันคอร์รัปชันเท่านั้น คอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมมีมากมายหลากหลายรูปแบบ รูปแบบการคอร์รัปชัน เช่น การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ การคอร์รัปชันในภาครัฐกับภาคเอกชน

เป็นต้น คอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ ได้ส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคมเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการ หากปล่อยไว้จะยิ่งจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่สังคม รวมถึงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาคอร์รัปชันอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพนั้น ต้องแก้ไขและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น เศรษฐกิจ สังคม ระบบกฎหมาย ระบบราชการ ค่านิยม แนวคิดและการกระทำ เป็นต้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันมิใช่หน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ภาคเอกชน และประชาชนทุกคนในสังคมต้องช่วยกันสอดส่องดูแลการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งสามภาคส่วนที่ได้กล่าวไปต้องร่วมมือกันอย่างสมัคสมานสามัคคี มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเต็มความสามารถ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมก็จะมีโอกาสสูงตามไปด้วย ถ้าหากวันหนึ่งวันใดสังคมปราศจากการคอร์รัปชันแล้ว วันนั้นอาจจะได้เห็นความเจริญก้าวหน้าของสังคมอย่างที่ไม่เคยพบเจอมาก่อนเลยก็เป็นได้

References

- Pongpanich, B., & Chuangpanich, T. (2014). *Wagging dog*. Bangkok: Openworlds. (in Thai)
- Wijitwatakan, C. (2014). *The result of the 2014 world corruption ranking, Thailand was 85 out of 175 countries*. [Online]. Retrieved from <http://thaipublica.org/2014/12/cpi-2014-1/> (in Thai)
- Sukhumalpong, J. (2013). *Trends in corruption in Thailand*. Bangkok: Office of Secretary-General of the House of Representatives. (in Thai)
- Chareonwongsak, K. (2004). *The finesse of corruption*. Bangkok: Success Media. (in Thai)
- Office of the National Counter Corruption Commission. (2008). *National strategy that with the prevention and suppression of national corruption*. Bangkok: Office Protection Board and National Corruption Suppression. (in Thai)
- Office of the Civil Service Commission. (2001). *Thailand clean and transparent project*. Bangkok: Sahamit Printing. (in Thai)

- Organization for International Transparency. (2014). *Results from the world corruption ranking 2014, Thailand was 85 out of 175 countries. That has the highest corruption in the world.* [Online]. Retrieved from http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1417679481 (in Thai)
- Pongpaichit, P. (2003). “Two forms of corruption.” in *churairat saenjairak. (Editor). Good governance and corruption in Thai society.* Bangkok: Withithi Institute. (in Thai)
- Piriyarangsarn, S. (2006). *Total corruption.* Bangkok: Ruamduoychuoykan. (in Thai)
- Thammasat University Research and Consultancy Institute and Matalak Orrungrochana and colleagues. (2011). *Study of pattern characteristics and the risk of violence in public organizations.* Bangkok: Thammasat University Research and Consultancy Institute. (in Thai)
- Tanzi, V. (1998). *Corruption around the world: causes, consequences, scope, and cures. (Online).* Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9863.pdf>
- The international Council on Human Rights Policy. (2009). *Corruption and human rights: making the connection.* Vernie: ATAR Roto Press SA.
- The Organization for Economic Co-operation and Development. (2008). *Corruption: a glossary of international standards in criminal law.* Retrieved from <http://oecd.org/about/publishing/corrigenda.htm>

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย

The Approach of Gastronomy Tourism Development for Thailand

อัตตนาถ ยกขุน,¹ ชนกนารถ ราชภักดี¹ และ ธนิสร์ พิตรชญากรมัย¹
Attanat Yokkhun,¹ Chanoknat Ratchaphakdee¹ and Thanisorn Phitchayarm¹

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹School of Liberal Arts, Eastern Asia University

Received: November 29, 2019

Revised: February 6, 2020

Accepted: February 19, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวนิยมทำกิจกรรมในการเยี่ยมชมและชิมอาหาร เรียนทำอาหาร รับประทานอาหารท้องถิ่น และการเที่ยวงานเทศกาลอาหาร ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร จึงต้องมีการนำเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของตนมาสร้างเป็น เรื่องราวเรื่องเล่าเกี่ยวกับอาหาร และนักท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมในการลงมือทำอาหารผ่านการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และมีการจัดงานเทศกาลเกี่ยวกับอาหารหรือกิจกรรมพิเศษ ผ่านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับผ่านทางโซเชียลมีเดีย มีการถ่ายทอดสูตรอาหารส่งมอบภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น และมีการจัดรายการนำเที่ยวพร้อมกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวร่วมลงมือปฏิบัติและเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการจัดงานเกี่ยวกับอาหารและกิจกรรมพิเศษต่างๆ โดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงการันตีความอร่อยและความสนุกในการทำกิจกรรม และสุดท้ายต้องมีความสะอาดถูกหลักอนามัยรวมถึงการรักษาคุณภาพมาตรฐาน ตลอดจนความสะอาดของพื้นที่จึงจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ได้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาหาร, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร, ประสาทสัมผัสทั้ง 5

Abstract

The study of the approach of gastronomy tourism development in Thailand found that tourists are interested in visiting and tasting food, learning how to cook, eating local food, and travelling in food festival. To develop gastronomy tourism, local identity is brought to create the food's story, and the tourists have to participate in cooking through five senses in order to get new experiences. Moreover, the arrangement of food festival and special activity should be promoted through social media, broadcast local cuisine to the new generation, and guide the tourists to join new and creative activities. However, all festivals and activities are generated by the cooperation of the government and private sectors, and celebrities should be invited to guaranty the taste and amusement in activities. Additionally, the food and also area for cooking have to be clean and hygienic to attract tourists of gastronomy tourism.

Keywords: Gastronomy tourism Food, Gastronomy tourism development, 5 Senses

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ที่ผสมผสานธรรมชาติของพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต การบริการ การเข้าถึง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่กับการเยี่ยมชมและสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการลิ้มรสอาหาร การได้เรียนรู้วิธีทำ และลงมือทำอาหารด้วยตัวเอง ซึ่งจะสามารถสร้าง ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวอย่างมาก (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559 : 7 อาหารเป็นสื่อที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศต่าง ๆ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เดินทางท่องเที่ยวมาสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว กระจ่ายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกกลุ่มคน (รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี สวนเพลงและคณะ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว, 2559 (ฉบับที่ 4), 40) โดยเฉพาะอาหารไทยในแต่ละท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมและวัตถุดิบของแต่ละท้องถิ่น ทำให้มีรสชาติแตกต่างกัน ในแต่ละจังหวัดมีอาหารแนะนำพิเศษที่บ่งบอกถึง ความเป็นเอกลักษณ์ทำให้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาลิ้มลอง ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำอาหารไทย เพื่อให้สามารถกลับไปปรุงเองได้เมื่อกลับจากการท่องเที่ยวประเทศไทย โรงเรียนสอนทำอาหาร (Cooking School) อยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักหลายแห่ง อาทิ เชียงใหม่ ภูเก็ต และกรุงเทพฯ ซึ่งมี โรงเรียนสอนทำอาหารไทย อมิตา (Amita Thai Cooking Class) โรงเรียนสอนทำอาหารบลูเอเลเฟ้นท์ (Blue Elephant Cooking School) โรงเรียนสอนทำอาหารไทยสีลม (Silom Thai Cooking School) Cooking with Poo & Friends เป็นต้น ดังนั้น การเรียนทำอาหารจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดรายได้ในประเทศไทย (รอง

ศาสตราจารย์ ดร.พรณี สวนเพลงและคณะ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว, 2559 (ฉบับที่4), 44)

กิจกรรมด้านนี้มีการขยายตัวในภูมิภาคต่างๆของ ไทยโดยเฉพาะ 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีชื่อเสียงในเรื่องของความอร่อยและความหลากหลายของอาหารไทยและสามารถนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้หลายอย่าง อาทิ การเลือกวัตถุดิบ การเรียนรู้และลงมือทำอาหาร การได้ชิมรายการอาหารท้องถิ่น การได้เรียนรู้วัฒนธรรมการกิน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับคุณค่าและได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์และแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร สถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงอาหารของโลก

องค์การท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ในปี 2558 ได้แสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างรายได้มีมูลค่าสูงถึง 150,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส อิตาลี และอังกฤษ ตามลำดับ โดยพิจารณาจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีการใช้จ่ายด้านอาหารมากที่สุด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สำคัญมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบการเยี่ยมชมและชิมอาหาร เข้าเรียนทำอาหาร รับประทานอาหารแบบท้องถิ่น และการซื้อทัวร์ท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหาร (รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี สวนเพลงและคณะ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว, 2559 (ฉบับที่ 4), 41)

สถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงอาหารของไทย

จากข้อมูลกรมการท่องเที่ยว พบว่า ในปี 2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอาหารจำนวน 456,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของรายได้

รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยเที่ยวไทย 174,000 ล้านบาท และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 282,000 ล้านบาท สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในรูปแบบของรายได้จากอาหารและเครื่องดื่มระหว่างเดินทางของนักท่องเที่ยวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จีน อังกฤษ และรัสเซีย ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวได้แรงดึงดูดใจจากเทศกาลอาหารเมื่อมีโอกาสได้ชิมแล้วติดใจ ต้องการซื้อกลับไปรับประทานและซื้อไปเป็นของฝาก โดยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาพบว่า รายได้จากอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.74 เป็นผลมาจากการใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวภาคเอเชีย เนีย เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้ (รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี สวนเพลงและคณะ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว, 2559 (ฉบับที่ 4), 42)

การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการกล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย โดยเน้นการขับเคลื่อนร่วมไปกับงานพัฒนากรรมวิธีการผลิตของภาคเกษตร มุ่งสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศและวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบ Authentic Local Tourism พร้อมทั้งสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอาหารเพื่อสุขภาพ มีการพยายามกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดทำภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและเรื่องราวของผัดไทยในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงอาหารเผยแพร่ภายใต้ Discover Amazing Stories : PAD THAI ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Amazing Thailand Discover Amazing Stories เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เป็นต้นกำเนิดวัตถุดิบต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของผัดไทย อีกทั้งยังมีการจัดทำคู่มือแนะนำร้านอาหารและที่พักระดับโลก เช่น “มิชลิน ไกด์ กรุงเทพฯ” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับมิชลิน ผู้ผลิตยางรถยนต์ ประเทศไทยในปี 2560 ตามแผน 5 ปี เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว สำหรับคู่มือ มิชลิน ไกด์ มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น

2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดทำเป็นรูปเล่มและฉบับดิจิทัลที่เว็บไซต์ MICHELIN GUIDE ที่สำคัญประเทศไทยยังได้รับเลือกให้เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน UNWTO World Forum on Gastronomy Tourism ครั้งที่ 4 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ถึง 1 มิถุนายน 2561 ณ โรงแรม Inter Continental ซึ่งเป็นงานสัมมนาวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารระดับนานาชาติครั้งแรกของเอเชีย นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการจัดมหกรรมอาหาร Amazing Thai Taste Festival ภายใต้แนวคิด Eat Thai Food Feeling Good เมื่อวันที่ 8-10 มิถุนายน 2561 เพื่อเปิดประสบการณ์การท่องเที่ยวและสร้างการรับรู้วัฒนธรรมด้านอาหารที่หลากหลายของเมืองไทย และส่งเสริมภาพลักษณ์ของอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยว พร้อมยกระดับงานเทศกาลอาหารสู่ระดับสากล หรือแคมเปญล่าสุดในปี 2561 Eat Local ประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อชวนคนออกไปลิ้มลองอาหารถิ่นโดยเฉพาะ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารยังมีการตื่นตัวอย่างต่อเนื่องและสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มากขึ้น จะเห็นได้จากการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารและการจัดทำกรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาหารของต่างประเทศเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่แต่ละประเทศได้จัดขึ้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในต่างประเทศ

ในประเทศอเมริกาจะมีการท่องเที่ยวเชิงอาหารในรูปแบบการเดินชมและชิมของหวานในเมืองนิวยอร์ก โดยใช้ชื่อว่า Dessert Walking Tour in New York City เป็นการท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการเดิน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ในการเดินทางรอบหมู่บ้าน Greenwich เพื่อชมร้านขนมชื่อดัง และเรียนรู้ในการทำและออกแบบเค้กในรูปแบบของตนเอง และในอเมริกามีเทศกาลอาหารที่จัดขึ้นในรัฐ Maine จะจัดขึ้นทุกๆ ปีในช่วงฤดูร้อน (วันหยุดสุดสัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคม) มีระยะเวลาทั้งสิ้น 5 วัน เป็นเทศกาลที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากนับหมื่นคน โดยมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนสินค้าอาหารทะเลท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กุ้งล็อบสเตอร์ นอกจากการขายอาหารที่ทำมาจากล็อบสเตอร์และอาหารทะเลแล้ว ภายในเทศกาลยังมีกิจกรรมมากมาย อาทิการแสดงดนตรี การเดินชบวน

พาเหรด และการประกวดแข่งขันทำอาหาร ในปัจจุบันเรา จะพบว่า คุณค่า ของการทำอาหารเปลี่ยนไป การทำอาหารที่ดีไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะร้านอาหารเท่านั้น แต่เป็นร้านอะไรก็ได้ที่อร่อย จึงพบเห็นกระแสการเปิด Food Truck (โดยเฉพาะในนิวยอร์ก) ที่เข้าคิวทานอาหารจีนห่อแบบง่ายๆ จากจีนเจียง หรืออาหารไทยประเภทผัด หรือไม่กี่ เป็นร้านประเภทที่เรียกว่า Gastro pub คือเป็นผับที่มีอาหารอร่อยซ่อนอยู่ แนวโน้มใหม่เหล่านี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็น Farmers ‘Market หรือ Food Festival รวมถึง Food&Beverage Tour ทั่วโลก ส่วนการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศฝรั่งเศส มีการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาหารตามเส้นทางที่เมือง Champagne เป็นเมืองเก่าแก่ของฝรั่งเศสที่ขึ้นชื่อในเรื่องผลิตแชมเปญที่ดีที่สุด มีการเยี่ยมชมห้องเก็บไวน์ ทานอาหารในร้านอาหารข้างทางเล็กๆ หรือ Bistro สไตล์ฝรั่งเศส พร้อมนั่งจิบแชมเปญ และเยี่ยมชมประภาคารที่ Vezelay ซึ่งมองเห็นสวนองุ่นหลายไร่ นอกจากนี้ยังมีการสอนทำแชมเปญและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของโรงผลิตแชมเปญ นอกจากนี้มีการเรียนทำอาหารฝรั่งเศสชื่อดัง โดยมีสูตรการทำอาหารที่หลากหลายและสามารถเลือกเรียนเฉพาะรายการอาหารที่ชื่นชอบก็ได้ เช่น ครัวซอง (Croissant) คีช (Quiche) ซูเฟล (Souffle) และ มาการอง (Macaron) ซึ่งเป็นขนมที่มีต้นกำเนิดมาจากฝรั่งเศสทำจากไข่ขาว อัลมอนต์บดละเอียด และน้ำตาล นำไปอบเป็นชั้นกลมๆ สอดไส้ตรงกลางด้วยครีม ถือเป็นขนมที่ชาวยุโรปให้ความนิยมมายาวนาน มักกินเป็นอาหารว่างคู่กับชาหรือกาแฟ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำอาหารทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมารยาทในการทำอาหารของชาวฝรั่งเศส เช่น อาหารเข้าจะเป็น ครัวซอง หรือขนมปังแบบต่าง ๆ ส่วนอาหารเย็นจะเป็นอาหารมื้อหลักเพื่อที่สมาชิกในครอบครัวจะได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน เป็นต้น ในการท่องเที่ยวเชิงอาหารในสเปน จะมีการเดินทางเพื่อชมไร่องุ่นโดยเริ่มต้นจากการนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ปลูกองุ่นเพื่อทำไวน์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในภาคที่เป็นแหล่งผลิตไวน์ นักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมโรงทำเหล้าองุ่น ค้นพบเคล็ดลับกระบวนการผลิตไวน์ และพักในที่พักที่อยู่ท่ามกลางไร่องุ่น เรียนรู้เกี่ยวกับการชิมไวน์ ค้นพบวิธีการจับคู่อาหารกับไวน์ โดยนักท่องเที่ยวจะเรียนรู้วัฒนธรรมการทำอาหารแบบทาปาส เป็นการทานอาหารว่างหรือ

อาหารเรียกน้ำย่อยที่เสิร์ฟพร้อมไวน์ หรือเบียร์ จะทานระหว่างมื้ออาหาร มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น หัวหอมและมะกอกย่างเสียบไม้ ทุ่นาเสิร์ฟเป็นก้อน แชนวิชชิ้นเล็กๆ ซึ่งอาหารชนิดนี้ มีในบาร์และคาเฟ่ทุกแห่งในสเปน (บัณฑิต อเนกพูนสุข. (2560). Food on the Move. TAT Review, 2560 (ฉบับที่ 1/2560), 13,15)

งานเทศกาลอาหารในประเทศไทย

งานเทศกาลสงกรานต์ มีการการท่องเที่ยวเชิงอาหารในภาคเหนือในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งในรูปแบบรายการนำเที่ยว จัดโดย อพท. (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากกรุงเทพมหานครเพื่อไปท่องเที่ยวในภาคเหนือ ซึ่งจะมีสถานที่ต่างๆตลอดเส้นทางให้แวะชิมอาหารโดยเฉพาะอาหารพื้นเมืองของภาคเหนือ โดยสถานที่ที่แนะนำเริ่มต้นจาก จังหวัดสุโขทัย ถึง จังหวัดน่าน ในระหว่างเส้นทางดังกล่าว จะมีอาหารพื้นบ้านขึ้นชื่อของแต่ละพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้แวะชิมก่อนถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งบางรายการอาหารไม่สามารถหาทานได้ง่ายๆในปัจจุบัน ซึ่งอาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ บะหมี่ซากงราว ขนมห้าวตอกอัด ข้าวเป็ญ กวยเตี๋ยวแบ น้ำพริกชอกไข่ แกงส้มเมือง ส้าบะเชือ หรือส้ามะเชือแจ้ ไก่ทอดมะแขว่น ไก่ยี่ หรือสาหร่ายไทรทองเคือง เป็นต้น ในแต่ละรายการอาหารจะเป็นรายการอาหารที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่ชาวบ้านได้คิดขึ้นมาเองแล้วได้ถ่ายทอดมาสู่คนรุ่นหลังทำให้แต่ละรายการอาหารมีเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว มีรสชาติที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2560). สงกรานต์นี้ตามรอยเส้นทาง แวะชิมอาหารพื้นเมืองภาคเหนือ จาก จ.สุโขทัย – จ.น่าน. ค้นจาก <https://tis.dasta.or.th/dastatravel/north-food/> นอกจากงานเทศกาลสงกรานต์แล้วในประเทศไทยยังมี งานเทศกาลกินปลา และของดีเมืองแม่กลอง เกิดขึ้นจากความร่วมมือของจังหวัดสมุทรสงคราม หอการค้าจังหวัดสมุทรสงคราม ททท. สำนักงานสมุทรสงคราม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยจุดเริ่มต้นของงานนี้มาจากเหตุที่ช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคมจะเป็นช่วงที่ปลาหูเตี๋ยโตเต็มที่ และมักเดินทางมาจากภาคใต้เพื่อมาหากินบริเวณปากอ่าวแม่กลองซึ่งเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ เพราะเหตุ

นี้ปลาที่จับได้จึงมักเป็นปลาที่อุดมไปด้วยสารอาหาร และรสชาติที่ดีเยี่ยม ซึ่งเป็นที่มาของปลาหมึกแม่กลองอันมีชื่อเสียง ภายในงาน จะมีการจำหน่ายอาหารทะเลสด และแปรรูป การจำหน่ายสินค้าของดีเมืองแม่กลอง การจำหน่ายพืชผักผลไม้ การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง การแสดงโขนนอก การประกวดแข่งขันแม่กลองมิวสิควอร์ค รุ่งพินน้ำนมและรุ่งเยาวชน การแสดงของเยาวชน บนเวที ร้างย้อนยุค และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ผู้เข้าร่วมจะได้สัมผัสกับเมนูปลาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายเมนูปลาสุขภาพ มากกว่า 50 เมนูที่ได้รับการปรุงมาจากปลาที่ขึ้นชื่อประจำจังหวัดสมุทรสงคราม ตัวอย่าง เช่น น้ำพริกปลา ปลาชู่เตี๊ยะ ปลาต้มมะดัน ตับปลาผัดฉ่า เป็นต้น และทางภาคใต้มีงานมหกรรมมะพร้าวชาวสมุย เป็นหนึ่งในงานเทศกาลอาหารที่มีขึ้นเพื่อสนับสนุน มะพร้าวซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมืองของเกาะสมุย และยังมีผลผลิตเป็นอันดับหนึ่งในประเทศไทย ภายในงานจะมีกิจกรรมมากมาย เช่น นิทรรศการมะพร้าวกับวิถีชีวิตชุมชน พืชผลแห่งความผูกพัน สีสันแห่งจิตวิญญาณและชีวิตของชาวเกาะสมุย และมีกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น เมนูมะพร้าวกว่า 100 เมนู การแสดงโชว์สุดพิเศษที่รังสรรค์ขึ้นโดยบาร์เทนเดอร์ชื่อดังของเมืองไทย พร้อมเลือกซื้อของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว และการสาธิตการประดิษฐ์เครื่องประดับของตกแต่งจากมะพร้าว จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีเทศกาลอาหารที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือของภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอาหารขึ้น(บัณฑิต อเนกพูนสุข. (2560). Food on the Move. TAT Review, 2560 (ฉบับที่ 1/2560), 14)

จากตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารในหลายๆประเทศรวมถึงประเทศไทยพบว่ามี การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมวิถีชีวิต เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ในการทานอาหาร และพบว่านักท่องเที่ยวเชิงอาหารจะใส่ใจกับการรับประทานอาหาร ทำให้การท่องเที่ยวประเภทนี้จำเป็นต้องมีการจัดขั้นตอนในการรับประทานอาหารตั้งแต่ การเริ่มปรุงอาหาร การจัดโต๊ะอาหาร จนถึง การจับคู่เครื่องดื่มและอาหารชนิดต่างๆที่เหมาะสมกัน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงควรจัดเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมในการทานอาหารให้กับนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการทานอาหาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้ถึงประวัติศาสตร์

วัฒนธรรม มารยาทต่างๆในการทานอาหาร นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมการทานอาหาร ได้แก่ การชิมเครื่องดื่มที่ขึ้นชื่อ การเดินเที่ยวกินอาหารในย่านที่มีชื่อเสียงที่นักท่องเที่ยวควรไป และการเรียนทำอาหาร เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงอาหารในปัจจุบัน

ณ ปัจจุบัน นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับเอกลักษณ์เฉพาะและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่ได้ไปเยือน อาหารกลายเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วอาหารยังเป็นเหมือนจุดรวบรวมระหว่างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และแนวโน้มการท่องเที่ยวใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ความเป็นเอกลักษณ์ ประชากรศาสตร์ ความยั่งยืน และประสบการณ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความรู้มากขึ้นและรอบรู้มากขึ้นจากเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ใช้ในการเปรียบเทียบ โรงแรมที่พัก การเดินทาง รวมถึงร้านอาหารและเชื่อบุคคลอ้างอิงเช่นคนในครอบครัวญาติและเพื่อน รวมถึงการอ่านรีวิวต่างๆจากผู้ให้บริการจริงมากกว่าเชื่อการโฆษณาจากร้านค้าหรือผู้ประกอบการ และยังคงตามหาสิ่งแปลกใหม่ตลอดเวลา เช่นการแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์ผ่านการทานอาหาร เมื่อออกเดินทางไปยังประเทศ ภูมิภาค เมือง หรือชุมชน ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในปัจจุบัน ต้องมีแนวทางในการพัฒนาและคิดค้นเมนู ส่วนผสมใหม่ๆที่สร้างสรรค์มาสร้างความแตกต่างในการดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างที่ยั่งยืนและรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ในตัวผลิตภัณฑ์ เช่นการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อลดการขนส่ง เป็นต้น

กระแสการนำโทรศัพท์มือถือขึ้นมาถ่ายรูปอาหารในงานในปัจจุบันและโพสต์ลงโซเชียลมีเดีย เช่นเฟสบุ๊ก อินสตาแกรม หรือลงคลิปในยูทูบ ก่อนทานอาหาร โดยกลุ่มคนพวกนี้มีความชื่นชอบและสนใจในเรื่องการทานอาหาร การปรุงอาหาร การเลือกวัตถุดิบ การสร้างบรรยากาศร้านอาหาร การจัดตกแต่งงาน และค้นหาความรู้เกี่ยวกับอาหาร ตำนาน ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และถ่ายทอดประสบการณ์ เรื่องเล่า รสนิยม และตัวตน ออกไปสู่คนอื่นผ่านทางโซเชียลมีเดีย(วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ.

(2560). Foodie Food Tourism Trend 2017. TAT Review, 2560(ฉบับที่ 1/2560), 27) โดยเสาะแสวงหาอาหารแปลกๆ ออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อตระเวนชิมอาหารตามสถานที่ต่างๆ และเฉพาะเจาะจงเพื่อได้ชิมเมนูนั้นๆ โดยเฉพาะ และมีการอธิบายรายละเอียดของรสชาติ เช่น ไวน์ กาแฟ ขนมหวาน โดยกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมแบบนี้เราเรียกว่ากลุ่มฟู้ดตี้ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นกลุ่มฟู้ดตี้โพสต์ในโซเชียลมีเดียต่างๆ ต้องการเดินทางไปตามรีวิวหรือคำแนะนำ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพิ่มมากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงอาหารมีความสำคัญในแง่ของเศรษฐกิจและเป็นตัวกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางมากขึ้นจากผลสำรวจพบว่ามากกว่า 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวทั้งหมดถูกใช้ไปในเรื่องของอาหาร เพราะเหตุนี้เองหลายๆ ประเทศจึงเริ่มกลับมาให้ความสนใจในเรื่องของการนำอาหารมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทยต้องเริ่มจาก

1. แต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารต้องนำเอกลักษณ์ของตนมาสร้างเป็นเรื่องราว เรื่องเล่าเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิด เช่น ชื่อรายการอาหารที่น่าสนใจ ประวัติความเป็นมาของชื่ออาหาร สีสัมผัสของอาหารความโดดเด่นของวัตถุดิบ ภาชนะที่บรรจุ ความน่าสนใจของวัตถุดิบ กรรมวิธีในการทำ วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านที่คลุกคลีกับอาหารชนิดนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากอาหารชนิดนี้ และวัตถุดิบที่ใช้มีสรรพคุณและคุณสมบัติอย่างไร โดยมีปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้คอยอธิบายและให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

2. นักท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติในการทำอาหารด้วยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการหาวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าป่าเพื่อหาผัก หรือล่าสัตว์ การออกทะเลเพื่อหาปลา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะสร้างความท้าทายให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึง การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการคิดเมนูหรือสร้างสรรค์เมนูใหม่ๆ ด้วยตนเอง

3. ต้องมีการสร้างการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ (1.)ประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น เป็นสัมผัสที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการรับรู้

และมีอำนาจในการชักจูงให้ทำสิ่งต่างๆ (ชุดิมา รุ่งโรจน์พานิชกุล. (2560). การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 6) ดังนั้นอาหารที่มีการจัดวางจานอย่างสวยงามมีสีสันที่ดูน่ารับประทานย่อมดึงดูดใจและทำให้นักท่องเที่ยวที่พบเห็นภาพของอาหารเหล่านี้ผ่านทางโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือผ่านพับใบปลิวต่างๆ เกิดความต้องการในการรับประทานอาหารเหล่านี้มากยิ่งขึ้นมากกว่าการฟังแค่เรื่องเล่าและใช้จินตนาการเพียงอย่างเดียว (2.)ประสาทสัมผัสด้านการได้ยิน เป็นประสาทสัมผัสที่กระตุ้นความคิดจากการได้ฟัง (ชุดิมา รุ่งโรจน์พานิชกุล. (2560). การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 7) เช่น การฟังเรื่องราว เรื่องเล่าความเป็นมาของอาหาร ที่มาของอาหารแต่ละประเภท วิธีการปรุงวิธีการทำ กรรมวิธีต่างๆ พิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทานอาหาร ความน่าสนใจ สรรพคุณประโยชน์ เรื่องของชุมชนที่เกี่ยวกับอาหารที่จะรับประทานเพื่อสร้างจินตนาการและกระตุ้นความรู้สึกนึกคิด การย่อนเวลาเข้าไปอยู่ในช่วงเวลาขณะนั้น คำอธิบายในการประกอบอาหารที่ชัดเจนเข้าใจง่าย เสียงการประกอบอาหารที่ฟังแล้วตื่นเต้น เสียงดนตรีพื้นบ้านขณะประกอบอาหารซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความคล้อยตามและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้นๆ (3.)ประสาทสัมผัสด้านการรับรู้รสชาติ(ชุดิมา รุ่งโรจน์พานิชกุล. (2560). การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 8) ในการท่องเที่ยวเชิงอาหารประสาทสัมผัสนี้สำคัญมากและเป็นสัมผัสที่อ่อนไหวที่สุด หากนักท่องเที่ยวสูญเสียการรับรสแล้วการท่องเที่ยวเชิงอาหารคงไม่เกิดขึ้นเนื่องจากรสชาติอาหารมีความสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดความตื่นเต้นและสร้างความสุขและความเพลิดเพลินให้กับชีวิต ดังนั้นนักท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงมีความต้องการที่จะเสาะแสวงหาอาหารอร่อยๆ มารับประทาน ดังนั้นการปรุงรสชาติที่กลมกล่อมและมีความอร่อยมีเอกลักษณ์ของรสชาติจะบอกถึงตัวตนของวัฒนธรรมในสถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ ได้เป็นอย่างดีและสร้างประสบการณ์ที่ดีและพิเศษให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างเสมอ (4.)ประสาทสัมผัสด้านการรับ

รู้จักกัน เป็นสัมผัสที่ไม่สามารถจะปิดรับได้เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องหายใจ(ชุดิมา รุ่งโรจน์พานิชกุล. (2560). การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 9) โดยเฉพาะกลิ่นของอาหารมีความสำคัญมากควบคุมไปกับรูปร่างและรสชาติของอาหาร การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงจำเป็นต้องสร้างกลิ่นของผลิตภัณฑ์อาหารหรือในขณะประกอบอาหารและกลิ่นของบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นการสร้างอารมณ์ความอยากอาหาร ความกระหายหรือแม้แต่ช่วยให้ผ่อนคลาย ทั้งนี้กลิ่นยังสามารถทำให้ย้อนความทรงจำในอดีตสมัยเด็กได้อีกด้วย ดังนั้นการใช้กลิ่นมาช่วยในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ไม่ว่าจะเป็นกลิ่นของเครื่องปรุง กลิ่นของอาหารที่เสร็จใหม่ๆ กลิ่นของสมุนไพรที่ให้ความหอมและผ่อนคลาย จะสามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเชิงอาหารอยู่ในสถานที่นั้นๆ ได้นานยิ่งขึ้น (5.) ประสาทสัมผัสด้านการสัมผัส หมายถึงการจับต้องและสามารถรับรู้โดยผ่านทางผิวหนัง (ชุดิมา รุ่งโรจน์พานิชกุล. (2560). การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 10)ในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร นักท่องเที่ยวนอกจากจะได้สัมผัสอาหารในการรับประทานแล้วยังสามารถลงมือปฏิบัติในการประกอบอาหาร ตามหาวัตถุดิบ หยิบจับเครื่องมือในการทานอาหาร ทุกอย่างล้วนใช้การสัมผัสทั้งสิ้นเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง ทำทาย มากกว่าการได้รับประทานอาหาร

4. ควรจัดงานเทศกาลเกี่ยวกับอาหารหรือกิจกรรมพิเศษขึ้นบ่อยๆในทุกๆเดือน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักร้านอาหารต่างๆที่น่าสนใจ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการสาธิตการทำอาหารและมีการละเล่นต่างๆภายในงานที่สะท้อนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของอาหารผ่านการนำเสนอในรูปแบบต่างๆภายในงาน เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ในการทานอาหารที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสถานที่

5. ต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้เป็นที่รู้จักผ่านทางโซเชียลมีเดียต่างๆไม่ว่าจะเป็นเพจ เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม ยูทูบ โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารจำเป็นต้องมีไว

ไฟต์เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาถึง สามารถใช้สัญญาณในการเช็คอิน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆไปในตัวและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยได้มาเนื่องจากการเขียนรีวิวหรือโพสต์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียเป็นการโพสต์ของนักท่องเที่ยวเอง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารต้องมีคู่มือแนะนำเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึง รวมถึงการสร้างคำเชิญชวนที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะไปชมรายการอาหารนั้นมากขึ้น เช่น รสชาติอร่อยไม่เหมือนที่ไหนแน่นอน หากไม่ได้ลองชิมอาจมาไม่ถึง มาที่นี่รับรองอร่อยติดใจ มากกว่าคำว่าอร่อย

6. การให้ความรู้และถ่ายทอดสูตรอาหาร กรรมวิธี พิธีกรรมต่างๆให้กับคนในชุมชนรวมถึงการเล่าเรื่องราวและที่มาของวิธีการทำอาหารเพื่อส่งมอบภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อไม่ให้เกิดการทำอาหารหรือเอกลักษณ์ของอาหารสูญหายไปตามกาลเวลา

7. ควรมีการจัดรายการนำเที่ยวพร้อมกิจกรรมให้ร่วมลงมือปฏิบัติ เช่นการประกอบอาหาร การคิดค้นเมนู การหาวัตถุดิบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่และหลากหลายจาก อาหาร คนในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมรอบตัวของนักท่องเที่ยว

8. ต้องมีกิจกรรมที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลาแต่ต้องคงเอกลักษณ์เดิมของอาหารเอาไว้ อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของรูปแบบการเดินทางในการหาวัตถุดิบ มีการแข่งขันทำอาหาร แข่งขันกันเสาะแสวงหาวัตถุดิบ แม้แต่การปลูกข้าวก็สามารถนำมาเป็นกิจกรรมได้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงที่มาของวัตถุดิบ เช่นการเรียนรู้เรื่องข้าว ประเภทของข้าวและกระบวนการสีข้าว การเรียนรู้วิธีการหุงข้าว การเรียนรู้กระบวนการแปรรูปข้าว โดยใช้กระบวนการทำขนมครกเป็นกิจกรรมตัวอย่าง การเรียนรู้กระบวนการปลูกข้าว และทดลองปลูกข้าวในแปลงนาสาธิต การเรียนรู้เรื่องการเพาะต้นกล้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ว่ากว่าจะเป็นข้าวให้ทานนั้นมีขั้นตอนอย่างไรบ้างเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประสบการณ์ใหม่ๆและเข้าถึงคุณค่าของอาหาร

9. การอาศัยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย โดยประสานงานไปยังการท่องเที่ยว

เที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ร่วมมือกันในการประชาสัมพันธ์เมืองไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหาร มีการสโลแกนต่างๆที่น่าสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวต่างๆของวัตถุดิบและสอດแทรกประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมในการประกอบอาหารของคนไทย ผ่านการนำเสนอทางยูทูบ นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ(สสปน.)ทำหน้าที่ในการจัดงานแสดงสินค้าด้านอาหารระดับโลกมาจัดที่ไทยเช่น งานอาหารและเครื่องดื่มระดับโลก THAIFEX 2019 ที่จัดขึ้น 28 พฤษภาคม ถึง 1 มิถุนายน 2562 ที่อิมแพ็ค เมืองทองธานี ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารในชาติต่างๆเพิ่มมากขึ้นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเชิงอาหารเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพื่อต้องการไปชิมและเรียนรู้การทำอาหารของหลายๆประเทศในางดังกล่าวที่จัดขึ้น

10. การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงการันตีความอร่อยและความสนุกในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านทางโซเชียลมีเดียต่างๆจะทำให้เกิดกิจกรรมเที่ยวตามรอยดาราดำรอยคนดังในการไปชิมอาหารในสถานที่เหล่านั้น

11. การสร้างความสะอาดถูกหลักอนามัยและการรักษาคุณภาพมาตรฐาน ตลอดจนความสะอาดของพื้นที่เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยต้องมีกิจกรรมการดูแลและจัดเก็บอาหารแยกขยะของเสียต่างๆ รวมถึงวิธีการการกำจัดขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

บทสรุป

หากต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารต้องเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประเภทนี้และทำให้นัก

ท่องเที่ยวประเภทนี้รู้สึกว่าการท่องเที่ยวจะเป็นมากกว่าอาหารเสมอ ซึ่งจากการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวประเภทนี้จะนิยมทำกิจกรรมในรูปแบบ การเยี่ยมชมและชิมอาหาร เรียนทำอาหาร และรับประทานอาหารท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารของไทยจะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ จัดทำเส้นทางรายการอาหารท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อให้นักท่องเที่ยวได้ลองชิม การจัดเทศกาลงานอาหาร การประชาสัมพันธ์รายการอาหารขึ้นชื่อให้กับชาวต่างชาติ และทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงสัมผัสทั้ง 5 ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็นได้กลิ่น ได้ลิ้มรสชาติ ได้สัมผัส และได้ยินเรื่องราวต่างๆผ่านการบอกเล่าที่น่าสนใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากจะพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย ต้องทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมการทำอาหาร โดยมีมีคฤศก์หรือปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชี่ยวชาญของแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้อธิบาย การที่นักท่องเที่ยวได้รับรู้เรื่องราวต่างๆของอาหารท้องถิ่นจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงชุมชน เข้าถึงคุณค่าของอาหาร ทราบถึงเรื่องราวการได้มาของอาหารแต่ละชนิด เช่น การออกค้นหาวัตถุดิบ การได้มาของวัตถุดิบ จึงกล่าวได้ว่าเรื่องราวของอาหารทำให้คุณค่าของอาหารแต่ละจานโดดเด่นและเป็นที่จดจำ อาหารหนึ่งจานสามารถรวบรวมเรื่องราวมรดกภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การทานอาหาร วิธีการนำเสนออาหาร การสร้างสรรค์รายการอาหารต่างๆให้เกิดการลิ้มรสอาหาร การนำเสนออาหารที่สะท้อนวิถีชีวิต ธรรมเนียมตามยุคสมัย ซึ่งสามารถดูได้จากภาชนะที่ใส่อาหาร ไปจนถึงนวัตกรรมด้านอาหารดนตรี การแสดง วรรณกรรม ที่สามารถทำให้ธรรมชาติของอาหารเป็นได้มากกว่าแค่อิ่มท้อง แต่สร้างสรรค์ให้อาหารเป็นสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนนั้นๆในการเปิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ลึกซึ้งแก่ผู้มาเยือน

References

- Suanpleng, P., & et.al. (2016). Gastronomic tourism. *Tourism Economic Review*. (4), 40-44.
(in Thai)
- Anekpoonsuk, B. (2017). Food on the move. *TAT Review*, (1), 13-15. (in Thai)
- Designated Areas for Sustainable Tourism. (2017). *Visit and taste the Northern local food from Sukhothai to Nan in this Water splash festival*. Retrieved from <http://tis.dasta.or.th/dastatravel/north-food/>. (in Thai)
- Kritsanaprakornkit, W. (2017). Foodie food tourism trend 2017. *TAT Review*, (1), 14-27 (in Thai)

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากร
ที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย
The Development In the Service Quality For Container System of Customs
Office at Laem Chabang Port, Port Authority of Thailand

พิทักษ์ ศิลป์ประสิทธิ์

Pitak Silprasit

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

Vice-President, Rattana Bundit University

Received: September 5, 2018

Revised: September 27, 2018

Accepted: October 9, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย (2) ศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง (3) ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเพื่อการวิเคราะห์หาความแตกต่างของข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test และ F-test ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้มาใช้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 36-50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ 20,001-30,000 บาท และมารับบริการเมื่อมีความจำเป็น มีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=2.49$) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านสถานที่และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=2.51$) รองลงมาคือด้านเทคโนโลยี ($\bar{X}=2.50$) ด้านบุคลากรและการให้บริการ ($\bar{X}=2.48$) ด้านกฎระเบียบของศุลกากร ($\bar{X}=2.48$) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการไม่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพ, ระบบตู้สินค้า, ท่าเรือแหลมฉบัง

Abstract

The purposes of this research were (1) study the issue of quality of service container system of the customs office at the port of Laem Chabang. The Port Authority of Thailand (2) to study ways to improve the quality of service of officers, customs Laem Chabang (3) to study the factors that have contributed significantly to the improvement of the quality of services

the system cabinet, the customs office. Laemchabang was classified into personal factors. The sampling was 400 the sample the instrument collecting the data was a questionnaire and descriptive statistics and inferential statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test, F-test. The research follows (1) most of the people were male, 36-50 years old, Bachelor's Degree, income between 20,001–30,000 baht and taking service when needed. Satisfaction with the services of the customs office at the port of Laem Chabang. PAT Overall and specific There is satisfaction in all aspects ($\bar{X} = 2.49$) sorted by descending from the average. The location and the facilities ($\bar{X} = 2.51$), followed by technology ($\bar{X} = 2.50$), and service personnel ($\bar{X} = 2.48$) of the Regulations of Customs ($\bar{X} = 2.48$) and the hypothesis test was found that the Personal factors not affected to the quality public services of the customs office at the port of Laem Chabang.

Keywords: The development, container system, Laem Chabang

บทนำ

เมื่อประเทศไทยย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมากระแสโลกาภิวัตน์อันเกิดจากความก้าวหน้าด้านวิทยาการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดนและนำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ ซึ่ง ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวรของประเทศไทย ในขณะเดียวกันการที่ระบบระบุแหล่งทุน งบรายได้ งบประมาณดิน เศรษฐกิจของโลกได้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นโดยทุก ๆ ประเทศให้ความสำคัญกับนโยบายการค้าเสรีซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11)

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณภาพการให้บริการขององค์กรจะต้องเน้นความสำคัญโดยเฉพาะลูกค้าไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน ดังเช่น จิตตินันท์ นันทไพบุลย์ (2551) สรุปว่า คุณภาพการบริการ คือ การรู้สึกได้เมื่อรับบริการของลูกค้า ซึ่งเทียบสิ่งที่คาดหวังก่อนรับบริการกับสิ่งที่ได้รับบริการจริง หากเป็นอย่างที่คาดหวังก็จะรู้สึกพอใจ แต่หากไม่ใช่อย่างที่คาดหวังไว้จะรู้สึกไม่พอใจ ส่วน พิมล เมฆสวัสดิ์ (2550) สรุปว่า คุณภาพการบริการ คือ การนำเสนอด้วยความเหมาะสมทั้งเวลา สถานที่ รูปแบบ และสิ่งที่ผู้ใช้บริการคาดหวังของบริการ เพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจและมีความชื่นชอบ

ด้านบวก รวมทั้งอยากบอกต่อไปถึงผู้อื่นในทางที่ดี และ ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2549) สรุปว่า คุณภาพการบริการ คือ ความเป็นเลิศของบริการที่ส่งมอบให้ลูกค้าได้ตรงกับ ความปรารถนาหรือมากกว่า จนทำให้รู้สึกพอใจนำมาซึ่งความภักดีโดยบริการที่เป็นเลิศที่ตรงกับ ความปรารถนา คือ สิ่งที่ถูกคำคาดหวังและได้รับการสนองตอบ และบริการที่เกินปรารถนา คือ สิ่งที่ถูกคำได้รับการสนองตอบอย่างเต็มที่จนทำให้เกิดการนึกคิดว่าได้รับการบริการที่พิเศษมากจนเกิดความประทับใจ

ซึ่งสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง (สทพ.) เป็นหน่วยงานของภาครัฐ ในสังกัดกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจในการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ การให้บริการด้านพิธีการการจัดเก็บภาษีและการควบคุมทางศุลกากร เมื่อท่าเรือแหลมฉบังเริ่มเปิดดำเนินการในปีพุทธศักราช 2534 ด้านศุลกากรแหลมฉบังได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการให้บริการด้านพิธีการศุลกากร และการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศสำหรับท่าเรือน้ำลึกอันดับหนึ่งของประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อแบ่งเบาและลดความแออัดของท่าเรือกรุงเทพ ประกอบกับเป็นท่าเรือที่มีความพร้อมสามารถรองรับการเจริญเติบโตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดีเนื่องจากท่าเรือแหลมฉบัง อยู่ในทำเลที่ตั้งที่มีความพร้อมมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางของระบบโลจิสติกส์และการ

ขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบจนกระทั่งปีพุทธศักราช 2545 ด้านบุคลากรแหลมฉบังได้ถูกยกระดับขึ้นเป็นสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง หรือ สทพ. เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว สทพ. มีหน้าที่กำกับดูแลทำเนียบท่าเรือทั้งภายใน และ ภายนอกเขตท่าเรือแหลมฉบัง ที่ทอดเรือภายนอกเกาะสีชัง เขตปลอดอากร นิคมอุตสาหกรรม และคลังสินค้าทัณฑ์บน ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ยกเว้นอำเภอสัตหีบ

จากขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางซึ่งสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังต้องรับผิดชอบในการให้บริการในข้างต้นนั้น จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่มีสมรรถนะสูง และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นประกอบกับในปัจจุบัน มีปัญหาในการบริหารจัดการหลายด้าน สรุปปัญหาที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากมีการบรรจุพนักงานด้านการบริการเข้าทำงานไม่ทันต่อความต้องการของหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานรุ่นใหม่หรือจากหน่วยงานภายในขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่จะทดแทนพนักงานที่เกษียณไปแล้ว

2. ปัญหาด้านการจัดโครงสร้างสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ยังมีการซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องหน้าที่และขอบเขตการปฏิบัติงาน

3. ปัญหาด้านโครงสร้างของการปฏิบัติงานล่วงเวลาของพนักงาน โดยเฉพาะการให้บริการเรือและสินค้าเป็นงานบริการ 24 ชั่วโมง

4. ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อปรับปรุงการให้บริการ การติดต่อสื่อสารกับลูกค้า การลดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของบุคคล

5. ปัญหาด้านการวัดคุณภาพการบริการ มีความถูกต้องหรือไม่ การใช้เวลาการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังจากลูกค้า มีระบบกลไกการสอบถามข้อมูลย้อนกลับที่จะบอกให้ทราบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจหรือไม่ มีการบริการตรงความต้องการหรือไม่

ด้วยภาระหน้าที่ที่ต้องดูแลและกำกับหลายหน่วยงานทำให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการลูกค้าหรือหน่วยงานภายนอกไม่เต็มที่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่ง

ประเทศไทย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการบริการของของเจ้าหน้าที่สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ให้ตรงตามความต้องการกลุ่มของผู้ใช้บริการ และพัฒนาศักยภาพของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ให้สามารถแข่งขันกับหน่วยงานภายนอกอื่นได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ประสบผลสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือโดยมีแนวทางคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน

- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

- 2.5 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 9999

- 2.6 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง

- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

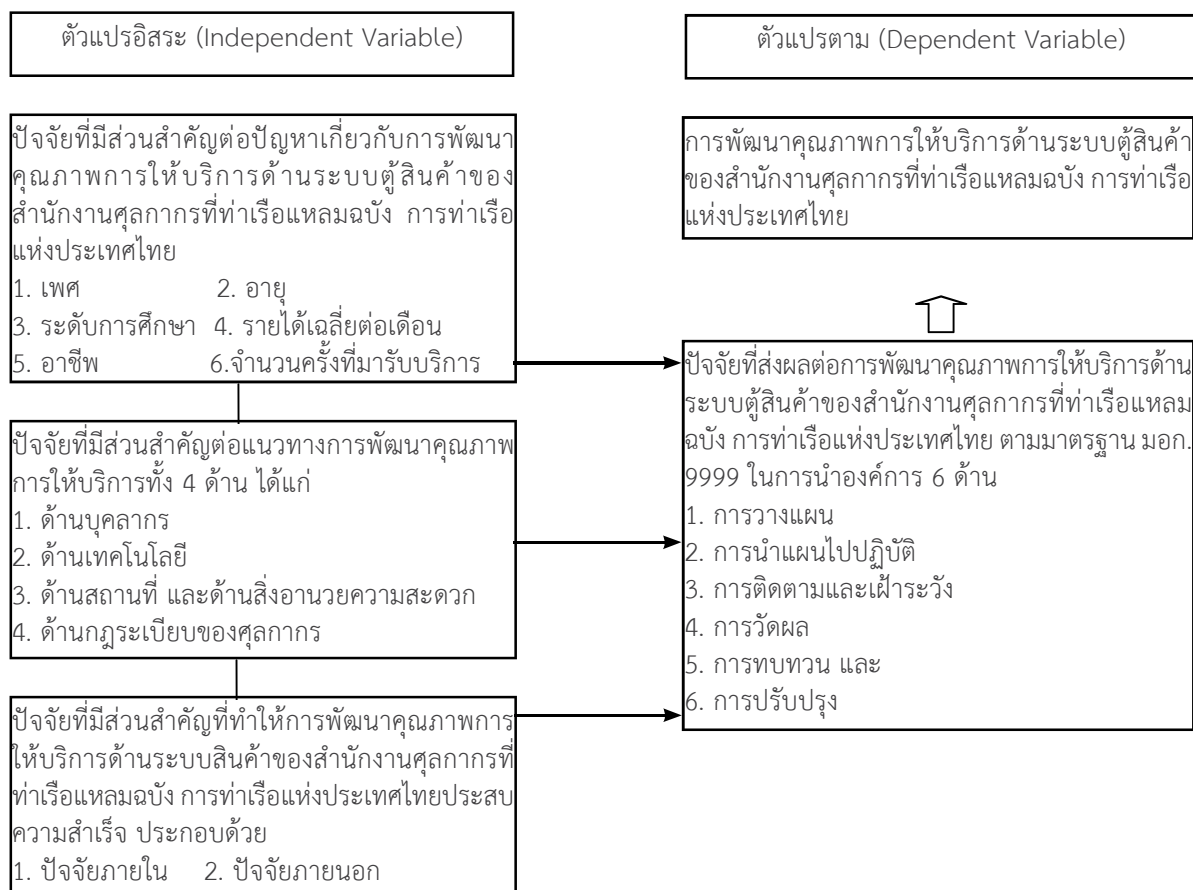
กรอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 9999

หัวใจของมาตรฐาน มอก. 9999 คือ การที่ผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้นำองค์กรได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ยึดหลักทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การใช้ความรู้ และการมีคุณธรรม ร่วมกับการนำหลักการของ มอก. 9999 ทั้ง 4 เรื่องที่กล่าวถึงข้างต้นมาประยุกต์ใช้ โดยนำมาบูรณาการกับระบบบริหารงานของตนเองที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรเพื่อรองรับสถานการณ์ที่ผันผวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม หรือ มอก. 9999 เป็นมาตรฐานที่สามารถตอบโจทย์ได้ในทุกมิติ โดยที่แต่ละองค์กรไม่จำเป็นต้องกำหนดวิธีปฏิบัติที่

เหมือนกัน แต่สามารถคิดและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง หากมีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ช่วยให้องค์กรมีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถประกอบกิจการอยู่รอดได้ ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและความผันผวนของสภาพแวดล้อม ส่งผลให้คู่ค้าเกิดการยอมรับ ให้ความเชื่อถืออย่างกว้างขวางทำให้องค์กรมีผลกำไร มีการเติบโตทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และเมื่อองค์กรมีความเข้มแข็ง ก็สามารถนำความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรขององค์กรไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือสังคมภายนอกให้มีความเข้มแข็งและความสุขไปพร้อมๆ กัน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขของสังคมและประเทศชาติในภาพรวมต่อไปในที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนครั้งที่มารับบริการสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง ของประชากรผู้มาใช้บริการต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และนำการวิจัยเชิงปริมาณมาเสริม ในขั้นตอนการศึกษาการทบทวน ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมข้อมูลไว้ คือ ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

2. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยจัดรูปแบบสอบถามการวิจัยจากกรอบแนวคิดและนิยามปฏิบัติการของตัวแปร และได้พัฒนาแบบสอบถามให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษา นำแบบสอบถามที่ได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมด้านเนื้อหา และการเรียบเรียงข้อความ

3. ขั้นการจัดกระทำข้อมูล

- 3.1. รวบรวมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ทำการเก็บรวบรวมมาทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง หากแบบสอบถามไหนที่ไม่สมบูรณ์ทำการแยกแบบสอบถามนั้นออก

- 3.2. การประมวลผลข้อมูล นำข้อมูลที่สมบูรณ์บันทึกลงคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

4. ข้อเสนอผลการศึกษา เสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ มีตารางประกอบ

5. ขัณรายงานผลการดำเนินงาน การเสนอผลการศึกษา และการจัดทำเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงปริมาณเนื่องจากทำเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือที่กว้างและมีหลาย Terminal ผู้วิจัยจึงขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรเฉพาะ ผู้ใช้บริการใน Terminal B2 บริษัท แอลซีบี คอนเทนเนอร์ เทอร์มินัล 1 จำกัด และ B3, B4 บริษัท ฮัทซันท์ แหลมฉบัง เทอร์มินัล จำกัด ประกอบด้วย ตัวแทนออกของ (เจ้าของสินค้า) ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ที่มาใช้บริการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับ ค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2549. หน้า 74) เมื่อใช้สูตรของ W.G. Cochran ในการคำนวณจะได้ตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 384 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเฉพาะผู้เชี่ยวชาญแบ่งออกเป็นเจ้าหน้าที่ศัลยกรรม Terminal B2, B3, B4 ตัวแทนออกของ (เจ้าของสินค้า) ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ที่มาใช้บริการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย อย่างละ 1 คน รวม 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างและแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูลจากตำรา งานวิจัย และการสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม แบบเลือกตอบ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนครั้งที่มารับบริการสำนักงานศัลยกรรมทำเรือแหลมฉบัง จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสิทธิที่ใช้ในการรับบริการคุณภาพการพัฒนาการให้บริการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพบริการ ด้านเจ้าหน้าที่หรือผู้ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยผู้ศึกษาได้ใช้แบบทดสอบแบบประเมินค่า (rating scale) ซึ่งให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นด้วยการเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว คือ ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการมาก ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการปานกลาง และระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการน้อย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก โดยผู้ศึกษาได้ใช้แบบทดสอบแบบประเมินค่า (rating scale) ซึ่งให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นด้วยการเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว คือ ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการมาก ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการปานกลาง และระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการน้อย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ตามมาตรฐาน มอก.9999 ในการนำองค์การ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการติดตามและเฝ้าระวัง ด้านการวัดผล ด้านการทบทวน และด้านการปรับปรุง โดยผู้ศึกษาได้ใช้แบบทดสอบแบบประเมินค่า (rating scale) ซึ่งให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นด้วยการเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว คือ ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการมาก ระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการปานกลาง และระดับความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการน้อย

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย แบบปลายเปิด (open-ended questions)

2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย

2.2. จัดทำร่างแบบสอบถามการวิจัยจากกรอบแนวคิดและนิยามปฏิบัติการของตัวแปร และได้พัฒนาแบบสอบถามให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษา

2.3. นำแบบสอบถามที่ได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมด้านเนื้อหา และการเรียงเรียงข้อความ

2.4. ปรับปรุงแบบสอบถามฉบับร่างตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสนอแนะไว้

2.5. นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (McKeen & Smith. 2003 : 51) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อรายการ (item) ที่มีค่า IOC = 0.5 ขึ้นไป ซึ่งหมายถึงรายการนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่จะวัด (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2554) โดยกำหนดความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญดังนี้

+1 = เมื่อแน่ใจข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

0 = เมื่อไม่แน่ใจข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

-1 = เมื่อแน่ใจข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะวัด

เมื่อนำคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดให้ในแต่ละข้อคำถามมาทำการหาค่าเฉลี่ยแต่ละข้อ ปรากฏว่าทุกคำถามได้คะแนนเกิน 0.5 จึงถือว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ได้

4. ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 30 ชุด ไปทดลองให้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่มาใช้บริการสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง กรอกแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ซึ่งหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา มากกว่า 0.70 จากการทดสอบได้ค่า

Alpha เท่ากับ 0.807 มากกว่า 0.70 ถือได้ว่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่มีค่าความเชื่อมั่นตามมาตรฐาน จึงนำไปใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การเข้าสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ.2560

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง และแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ได้จัดลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นลำดับขั้น คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีลำดับในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1. ใช้ค่าสถิติพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่

ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและเสนอเป็นตารางมีคำบรรยายประกอบ

ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดตามเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ใช้วิธีของ Best (1997:174) การแบ่งระดับช่วงคะแนน คือ คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด/ระดับจำนวนชั้น (อันตรภาคชั้น) ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

ได้กำหนดคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

3 พึงพอใจระดับมาก	ช่วงคะแนน 2.34 – 3.00 คะแนน
2 พึงพอใจระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน 1.67 – 2.33 คะแนน
1 พึงพอใจระดับน้อย	ช่วงคะแนน 1.00 – 1.66 คะแนน

1.2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพ การให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติ t.-test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยเพศ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (one way analysis of variance one way anova) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ที่มีตัวแปร 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนครั้งที่มารับบริการสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง และทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้แบบสอบถามแนวลึกที่มีโครงสร้าง (structured in-depth interview form) และทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเองแบบตัวต่อตัว (face to face interview) จนครบทั้ง 6 คน ต่อจากนั้น จึงนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลวิเคราะห์ และนำเสนอด้วยวิธีการบรรยาย (descriptive interpretation) ท้ายสุดได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลเสริมที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณว่ามีความเห็นเหมือนกัน คล้ายกัน หรือแตกต่างกัน เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ ผลการศึกษา พบว่า ผู้มาใช้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีอายุ 36 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.8 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.5 มีสถานภาพสมรส โสด คิดเป็นร้อยละ 62.3 มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.8 ประกอบอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว / แม่บ้าน/เกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 28.3 มารับบริการเมื่อมีความจำเป็น คิดเป็นร้อยละ 33.3

ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ($\bar{X} = 2.49$) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ

ด้านสถานที่และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 2.51$) รองลงมาคือด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 2.50$) ด้านบุคลากรและการให้บริการ ($\bar{X} = 2.48$) ด้านกฎระเบียบของบุคลากร ($\bar{X} = 2.48$)

ความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 2.48$) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยภายนอก ($\bar{X} = 2.49$) รองลงมา คือ ปัจจัยภายใน ($\bar{X} = 2.47$)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 2.50$) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวัดผล ($\bar{X} = 2.54$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.53$) ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.50$) ด้านการทบทวน ($\bar{X} = 2.50$) ด้านการติดตามและเฝ้าระวัง ($\bar{X} = 2.48$) และด้านการปรับปรุง ($\bar{X} = 2.46$)

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่มารับบริการ ไม่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

การอภิปรายผล

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่มารับบริการ ไม่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการสัมภาษณ์ แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน ต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

สามารถอภิปรายผลการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน ล้วนเห็นด้วยว่าแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน” คือ (1) ด้านบุคลากรและการให้บริการ การให้บริการกับผู้นำเข้าบริการหากเจ้าหน้าที่มีความเชี่ยวชาญและมีความรู้ความชำนาญ มีความชัดเจนในการอธิบาย ชี้แจง และแนะนำขั้นตอนในการให้บริการก็จะทำให้ระบบการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว (2) ด้านเทคโนโลยี มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการตรวจสอบสินค้าแทนการเปิดตรวจด้วยเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการให้บริการทางศุลกากรโดยผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเอกซเรย์ อีกทั้งยังสามารถป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การสำแดงเท็จ หลีกเลียงอากร และข้อห้ามข้อจำกัดต่าง ๆ และการป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสังคมและประเทศชาติ เช่นอาวุธ ยาเสพติด สารกัมมันตรังสี (3) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ในองค์กรหากมีความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ โรงอาหาร โทรศัพท์สาธารณะที่นั่งคอยรับบริการมีเพียงพอ ทั้งนี้ก็จะให้ผู้ที่มาติดต่อเกิดความพึงพอใจในการมารับบริการ (4) ด้านกฎระเบียบของศุลกากร และเอกสารการดำเนินงานศุลกากร จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความล่าช้าที่ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองมากขึ้น

2. การสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ต่อปัจจัยที่มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน ล้วนเห็นด้วยว่าปัจจัยที่มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามทั้ง 2 ด้าน คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถาม ดังนี้ (1) ปัจจัยภายใน ของสำนักงานศุลกากร

ที่ทำเรือแหลมฉบังมีความหลากหลายในองค์กรมาก มีหลายฝ่าย หลายส่วน จึงจำเป็นมากที่จะต้องใช้ความร่วมมือในการทำงานการให้บริการ เพราะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ (2) ปัจจัยภายนอกสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบังควรนำนโยบายที่มีมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้ส่งผลที่ดีต่อการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์แนวคิดเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน ล้วนเห็นด้วยว่าการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย” ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการติดตามและเฝ้าระวัง ด้านการวัดผล ด้านการทบทวน ด้านการปรับปรุง ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถาม ดังนี้ (1) องค์กรมีการวางแผน มีเป้าหมาย โดยได้มีการกำหนดไว้หมดแล้วเหลือเพียงการนำไปใช้ของพนักงานในสังกัดต่าง ๆ (2) องค์กรได้มีการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งตระหนักถึงขั้นตอนกระบวนการทำงาน (3) การเกิดสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อองค์กร สำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ได้วางแผนป้องกันต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ควรต้องมีการฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการ (4) สำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดฝึกอบรมด้านตัวบุคลากร โดยมีหลักสูตรที่ควบคุมหน่วยงานทุกระดับ (5) องค์กรมีการให้พนักงานอบรมด้านคุณธรรมตลอด องค์กรมุ่งเน้นให้ปฏิบัติงานภายใต้กรอบคุณธรรมโดยนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากร ที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน” คือ

1. ด้านบุคลากรและการให้บริการ การให้บริการกับผู้มาใช้บริการหากเจ้าหน้าที่มีความเชี่ยวชาญและมีความรู้ความชำนาญ มีความชัดเจนในการอธิบาย ชี้แจง

และแนะนำขั้นตอนในการให้บริการก็จะทำให้ระบบการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และรวดเร็ว

2. ด้านเทคโนโลยี มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการตรวจสอบสินค้าแทนการเปิดตรวจด้วยเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการให้บริการทางศุลกากรโดยผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเอกซเรย์ อีกทั้งยังสามารถป้องกันการลักลอบหนีศุลกากร การสำแดงเท็จ หลีกเลี่ยงอากร และข้อห้าม ข้อจำกัดต่าง ๆ และการป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสังคมและประเทศชาติ เช่นอาวุธ ยาเสพติด สารกัมมันตรังสี

3. ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ในองค์กรหากมีความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ โรงอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ที่นั่งคอยรับบริการมีเพียงพอ ทั้งนี้ก็จะให้ผู้ที่มาติดต่อเกิดความพึงพอใจในการมารับบริการ

4. ด้านกฎระเบียบของศุลกากร ขั้นตอนและเอกสารการดำเนินงานศุลกากร จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความล่าช้าที่ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองมากขึ้น

ปัจจัยที่มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถามทั้ง 2 ด้าน คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ในแบบสอบถาม ดังนี้

1. ปัจจัยภายในสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบังมีความหลากหลาย หน่วยงานในองค์กรมีหลายฝ่าย หลายส่วน จึงจำเป็นมากที่จะต้องใช้ความร่วมมือในการทำงานมากเพราะเป็นองค์กรขนาดใหญ่

2. ปัจจัยภายนอก สำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทยควรนำนโยบายที่มีมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้ส่งผลที่ดีต่อสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย

1. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการวางแผน โดยภาพรวม

มีการพิจารณาอย่างครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การจัดตั้งองค์กร การกำกับดูแล และการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้า โดยสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบังมุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายแผนพัฒนาคุณภาพการให้บริการ และมีการกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการนำแผนพัฒนาคุณภาพไปปฏิบัติ โดยภาพรวม องค์กรเคารพและ พิจารณาในการตอบสนองต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียองค์กร บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพียงพอสำหรับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของบุคลากรในการปรับปรุงประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์กร

3. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการติดตามและเฝ้าระวัง โดยภาพรวม มีการประเมินผลงานการให้บริการแก่ลูกค้าของพนักงานอย่างเหมาะสม ผลการประเมินจากผู้ใช้บริการสามารถบอกถึงจุดเด่น จุดด้อยของการให้บริการได้ดี และผลจากการประเมินสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการแก่ลูกค้าของท่าเรือแหลมฉบังการทำเรือแห่งประเทศไทยอย่างแท้จริง

4. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการวัดผล โดยภาพรวม มีการตรวจสอบหรือประเมินผลการพัฒนาการปฏิบัติงานให้บริการของบุคลากร เช่น มีการสอบถามความพึงพอใจของประชาชนในการมาใช้บริการ และสำนักงานศุลกากร

ที่ทำเรือแหลมฉบังมีการประเมินความรู้ของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรอยู่ในระดับที่ดี

5. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการทบทวน โดยภาพรวม มีการทบทวน ทิศทาง กลยุทธ์นโยบายและเป้าหมายที่สำคัญของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบังอยู่เสมอ มีการติดตามและทบทวนความเพียงพอของระบบงานที่สำคัญ มีการติดตามและทบทวนการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการของท่าเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทยยึดถือหลักความถูกต้องและธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด

6. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทย ในด้านการปรับปรุง โดยภาพรวม มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน สะดวกและรวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นให้มากที่สุด ผลจากการประเมินความรู้สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการของการทำเรืออย่างแท้จริง และจัดทำระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานมุ่งไปที่ผลสำเร็จของงานเป็นเป้าหมาย

ดังนั้น สำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทยต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้า และนำไปปฏิบัติได้จริง โดยผู้บริหารสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การทำเรือแห่งประเทศไทยต้องมีความชัดเจนตรงไปตรงมา และให้ความใกล้ชิดกับพนักงานมากยิ่งขึ้น

References

- Department of the Interior. (2009). *Public service manual*. Bangkok: Local Printing. (in Thai)
- Imwattanakul, K. (2010). *Satisfaction of the people towards the infrastructure services of Tambon Administration Organizations*. In the district of Thai. Nakhon Ratchasima. Master of Engineering Program in Civil and Structural Engineering Civil Engineering Institute of Engineering, Suranaree University of Technology. (in Thai)
- Klaiklueng, G. (2007). *Benefits and services*. Instructional Materials Personal service. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Ministry of Public Health. (2009). *Service manual of District ealth promotion hospital*. Bangkok: The Veterans Administration Hospital. (in Thai)
- Panyanirun, K. (2007). *Satisfaction of service recipients: a case study of Krung thai bank public Company limited bank of Ayudhya public company limited*. Master of Science Management Technology, (M.Sc.) Graduate Technology Program National Institute of Development Administration. (in Thai)

การศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทย และความสนใจต่อการเรียนภาษาไทย
ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา)
โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง

A Study of Thai Language Listening-Speaking Abilities and Interest Towards
Thai Language of Kindergarten ii Students at Banchombueng
(Wapeepromprachasuksa) School by Using Songs Activities

ทิฆัมพร น่วมเงิน

Thikamporn Nuamngoen

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Master of Education Program, Muban Chombueng Rajabhat University

Received: September 13, 2018

Revised: November 13, 2018

Accepted: December 12, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง (2) เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 รวม 35คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลง แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง – การพูดภาษาไทย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .89 และแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาไทย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับดี (2) ความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทย, ความสนใจ, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง

Abstract

The purpose of this research were as follows: (1) to study Thai Language listening-speaking abilities of Kindergarten II students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using songs activities after the experiment; and (2) to study the interest towards Thai Language learning of

Kindergarten II students Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using songs activities after the experiment. Samples used in the research were 35 kindergarten II students who studied Thai Language (Preparatory level) in the second semester of the 2017 academic year at Banchombueng(Wapeepromprachasuksa) school. They were selected by cluster random sampling. The instruments used in this research were lesson plans using songs activities, Thai Language listening-speaking abilities test reliability of .89 and Thai Language observation forms and a questionnaire of interest towards Thai Language learning reliability of .87. Statistics used for data analysis were percentage and mean. The results of the research indicated that (1) thai Language listening-speaking abilities of Kindergarten II students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using songs activities after the experiment were at the highest level (2) interest towards Thai Language learning of Kindergarten II students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using songs activities after the experiment were at the highest level.

Keywords: Thai Language Listening-Speaking Abilities, Interest, Songs And Activities

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งจุดเริ่มต้นของชีวิต เปรียบเสมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์พร้อมที่จะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจึงจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กไปในทิศทางที่สังคมต้องการดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 มาตรา22กล่าวว่า“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กล่าวไว้ว่า“การพัฒนาเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานของชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” การที่เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆได้นั้นเกิดจากสภาพแวดล้อมรอบตัว สิ่ง

จากการฟัง ดังคำกล่าวของกุลยา ตันติผลลาชีวะ (2009) ที่กล่าวว่าเด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนา เริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง ซึ่งการพัฒนาการฟังเริ่มต้นจากที่บ้าน เสียงแรกที่ได้ยินได้ฟังคือเสียงจากพ่อแม่การโต้ตอบของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษาตั้งแต่ในครรภ์ และเรียนรู้ภาษาจากการพูดการอ่านและการเขียนภาษาจึงเปรียบเหมือนบันไดก้าวแรกในการนำเด็กปฐมวัยไปสู่การเรียนรู้ที่สมบูรณ์

อย่างไรก็ตามการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนควรพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควรพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย (Department of Education,2003) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (Bpatomworachat, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์จะพัฒนาเด็กอย่างเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยากโดยให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวจนไปสู่การคิดแบบนามธรรมเด็กปฐมวัยต้องมีโครงสร้างทางสติปัญญาที่สามารถคิดแก้ปัญหาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆจนสามารถผสมผสานความคิดไปสู่ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาได้ ซึ่งควรจัดกิจกรรมที่ให้เกิดได้สังเกต ทดลอง

ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยตัวเอง เพื่อหาความรู้ ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แสดงออกอย่างอิสระด้วยการใช้จินตนาการและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรใช้กิจกรรมเพลงในการสอนภาษา ดังคำกล่าวของสิริพัชรเจษฎาวิโรจน์ (2007) ที่กล่าวว่าการใช้เพลงประกอบการสอนช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลินช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนในการเรียนช่วยให้จดจำเนื้อหาและประทับความรู้สึกไว้ได้นาน และช่วยทำให้บทเรียนดูง่ายขึ้นการใช้เพลงประกอบการสอนในระดับปฐมวัยมีประโยชน์มาก เพราะเด็กในวัยนี้ชอบเล่นชอบแสดง ชอบร้องเพลง และนอกจากนี้การใช้เพลงประกอบการสอนยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีระเบียบวินัยมีประสบการณ์กว้างขวางและช่วยสร้างสัมพันธภาพอย่างเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง นักเรียนสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ของการสื่อสารทั้งทางด้านการดำรงชีวิตการศึกษาและการประกอบอาชีพ ซึ่งวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีสอนที่ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้จริงโดยขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารของ สุมิตรา อังวัฒนากุล (1997) มีดังนี้ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-up) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมและอยากรู้อยากเรียนในบทใหม่ เนื้อหาจะเชื่อมโยงไปสู่สาระสำคัญของบทนั้นๆ เมื่อครูผู้สอนเห็นว่านักเรียนมีความพร้อม เกิดความสนุก และสนใจอยากเรียนแล้ว ก็เริ่มเรียนเนื้อหาต่อไป กิจกรรมที่กำหนดไว้ในขั้นนี้มีหลากหลาย เช่น ร้องเพลง เพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนมาแล้ว 2.ขั้นนำเสนอ (Presentation) ในขั้นนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่นักเรียน มีการนำเสนอศัพท์ใหม่เนื้อหาใหม่ให้เข้าใจทั้งรูปแบบและความหมาย กิจกรรมที่กำหนดไว้ประกอบด้วยการให้ฟังเนื้อหาใหม่ ให้นักเรียนฝึกพูดตาม ในขั้นนี้ครูเป็นผู้ให้ความรู้ทางภาษาที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่าง ที่ถูกต้องในการออกเสียง คือ Informant (ผู้ให้ความรู้) รูปแบบของภาษาจึงเน้นที่ความถูกต้อง (Accuracy) เป็นหลัก 3.ขั้นฝึก (Practice) ในขั้นนี้นักเรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วในขั้นนำเสนอ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียน

ใช้ภาษาได้ถูกต้อง ขณะเดียวกันก็เน้นเรื่องการใช้ภาษาให้คล่องแคล่ว การฝึกอาจจะฝึกทั้งชั้น เป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือรายบุคคล ขั้นนี้เป็นโอกาสที่ครูจะแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียนในการใช้ภาษา ซึ่งการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นควรทำหลังการฝึกหากทำระหว่างที่นักเรียนกำลังลองฝึกลองถูกอยู่ความมั่นใจที่จะใช้ภาษาให้คล่องแคล่วอาจลดลงได้ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในคู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้มีทั้งในลักษณะที่กล่าวมานี้ และในลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกอย่างอิสระ 4.ขั้นนำไปใช้ (Production) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนนำคำหรือประโยคที่ฝึกมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว และเกิดความสนุกสนาน ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เน้นนักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ครูคอยให้ความช่วยเหลือ ถ้านักเรียนผิดพลาด อย่าขัดจังหวะ ให้ปล่อยไปก่อน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายใจกิจกรรมที่กำหนดไว้มีหลากหลาย เช่น การปฏิบัติกิจกรรม การทำชิ้นงาน การนำเสนอผลงาน

ในส่วนของภาษานับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนระดับปฐมวัย และถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในการใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นแต่ภาษาของมนุษย์ก็ต้องเกิดจากการเรียนรู้จากการศึกษาพัฒนาการทางภาษาไทยของนักเรียนซึ่งพบว่ามีความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาไทยมาตั้งแต่เกิดและการเรียนรู้ภาษาเกิดจากการที่นักเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคมรอบตัว ดังคำกล่าวของเยาเวพา เดชะคุปต์ (1999) ที่กล่าวว่าเด็กจะสร้างระบบภาษาหรือระบบการพูดของตัวเองขึ้นมาโดยที่พ่อแม่หรือคนใกล้ชิดคอยช่วยเหลือเมื่อมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวมากขึ้น ระบบภาษาก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เป็นขั้นตอน จนกระทั่งมีพัฒนาการของระบบเสียงและระบบภาษาแบบผู้ใหญ่ภาษาของนักเรียนมิได้หมายความว่าเพียงแต่ความสามารถในการแสดงความต้องการของตนออกมาหรือสามารถติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ได้เท่านั้นแต่ยังเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าและความสามารถในการเอาความคิดที่ไม่สามารถมองเห็นของตนมาสื่อสารให้เป็นประจักษ์แก่ผู้อื่นด้วยพัฒนาการทางภาษาจึงมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดดเดี่ยวตามลำพังจะต้องอาศัยความรู้คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลการรับรู้ และการเรียนรู้ ผสมผสานด้วยกันความรู้คิดจะพัฒนาได้ถึงที่สุดจะต้องอาศัยประสบการณ์ความรู้ และทักษะทางด้านภาษา (คือการฝึกฝนใช้ภาษา

เช่นการฝึกฟัง การฝึกพูด ฝึกอ่าน ฝึกเขียน) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ(Suwannat, 2004) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักขณ์ งามขำ (2008) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายมีระดับคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี เรียมทอง (2014) พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีทักษะการฟังและการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(1993) พบว่า การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนนั้นครูควรสร้างเสริมทักษะทางภาษามากที่สุด เพราะภาษาเป็นสิ่งที่จำเป็นที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสาร รัฐจึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมุ่งให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขในการส่งเสริมความสามารถด้านภาษานั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งคุณพ่อและคุณแม่สามารถส่งเสริมความสามารถนี้ได้โดยผ่านกิจกรรมง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันโดยมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านทักษะสำคัญซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมความสามารถด้านภาษาสำหรับนักเรียนวัยนี้คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมความสามารถในการคิด รวมทั้งการใช้ภาษาไทยที่เน้นการฟังและการพูด โดยวิธีการดังนี้ สมองของนักเรียน ต้องการกระตุ้นให้เกิดศักยภาพสูงสุดการพัฒนาความสามารถในด้านภาษานี้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางสติปัญญาอันเป็นกระบวนการการทำงานของสมองที่ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เป็นพื้นฐานสำคัญนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้เป็นอย่างดี(Office of the National Primary Education Commission, 1985) การส่งเสริมความสามารถด้านภาษาให้กับนักเรียนนั้น อาจทำได้หลายวิธี เช่น การใช้เพลงเป็นสื่อประกอบในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ดังคำกล่าว ราตรี รุ่งทิวชัย (1996) กล่าวว่า ในการสอนหากครูมีเทคนิคในการนำเพลงมาสอนสอดแทรกได้ทุกครั้งนักเรียนมีความสุขในการเรียนมาก อาจใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ทบทวนแก้ไข หรือสรุปการสอนดนตรีให้กับเด็กเล็กในชั้นประถมต้นนั้น การร้องเพลงควรเป็นกิจกรรมหลัก

ส่วนการเล่นเครื่องดนตรีหรือการฟ้อนรำก็ถือเป็นกิจกรรมรองลงไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าว สมุณา พานิช (1988) กล่าวว่า การนำเพลงเข้ามาประกอบการสอนเด็กวัยต่าง ๆ นั้น พบว่ามีคนนำไปใช้กับเด็กเล็กมากที่สุดเนื่องจากเด็กในวัยนี้ชอบความสนุกสนานเป็นวัยที่ชอบเรียนรู้และชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาเพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีโอกาสนั่งเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้นอกจากนี้ เพลงจะช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกุลยา ดันติผลาชีวะ (2004) กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนต้องเรียนรู้จากสัมผัส จับต้องหรือลงมือกระทำ เหตุเพราะนักเรียนยังใช้ภาษาไม่คล่อง คิดแบบนามธรรมยังไม่ได้ การจัดการเรียนการสอนหรือให้ประสบการณ์การเรียนรู้จึงอยู่ในรูปกิจกรรมการเล่น

จากการศึกษาแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) ปีการศึกษา 2558 พบว่ามาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ 9 ใช้ภาษาในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ ร้อยละ 65.50 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงดังคำกล่าวของ จรรยา สุวรรณทัต(2004) กล่าวว่า ความสามารถทางภาษามีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นโดดเดี่ยวตามลำพังจะต้องอาศัยความรู้ว่าเป็นเหตุเป็นผลการรับรู้ และการเรียนรู้ ผสมผสานด้วยกันความรู้จะพัฒนาได้ถึงที่สุดจะต้องอาศัยประสบการณ์ และทักษะทางด้านภาษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญ

จากความสำคัญของภาษาไทย และจากปัญหาผลการประเมินพัฒนาการมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ 9 ใช้ภาษาในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย ข้อค้นพบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) เพื่อพัฒนาให้ความสามารถในการฟัง – การพูดภาษาไทยและความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูด

ภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง

2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการเลี้ยงดูคู่กับการศึกษาโดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กที่มีความบกพร่อง เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เพื่อน และผู้เลี้ยงดู นอกจากนี้ควรให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขเป็นคนเก่ง และคนดีของสังคม สอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา สภาพเศรษฐกิจสังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ สถานประกอบการและสถาบันต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาในระดับเตรียมความพร้อมจะเป็นการส่งเสริมทักษะการฟัง-พูด โดยจัดกิจกรรมดังนี้ (1) การฝึกฟังและการออกเสียง เป็นการฝึกให้นักเรียนฟังและสำเนียงที่ถูกต้องของคำหรือกลุ่มคำ รวมทั้งประโยค จุดประสงค์ ในการฝึกให้ฟังก็เพื่อให้จำเป็นแบบในการที่พูดต่อไปเมื่อมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวความสามารถในการฟังแบบนี้ต้องอาศัยการทดสอบด้วยคือฟังแล้วให้นักเรียนพูดออกมาจึงจะจับได้ว่าฟังผิดหรือ

ถูก (2) การฟังเพื่อความเข้าใจหมายถึง การฝึกให้นักเรียนฟังบทเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเสียงคำศัพท์และโครงสร้างที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่หรือที่เคยเรียนมาแล้ววัตถุประสงค์ของการสอนส่วนนี้ เป็นไปเพื่อให้นักเรียนฟังและทำความเข้าใจภาษาไทยอย่างแท้จริง การที่นักเรียนฟังเสียงที่ถูกต้องทำให้เลียนแบบอย่างถูกต้องได้ด้วยการฝึกให้นักเรียนฟังภาษาไทยตั้งแต่ฟังคำสั้น ๆ สั้นๆหรือประโยคสั้น ๆ ดังนั้นการฝึกทักษะการฟังจึงประกอบไปด้วยการฟังพยางค์ คำศัพท์ประโยคและฟังเรื่องราวได้เข้าใจเป็นขั้นสุดท้ายในการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการฟัง

เทคนิคการสร้างความสนใจ มีหลายวิธี ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละขั้นตอน เช่น ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน ชื่นสอนขั้นสรุป ชื่นกิจกรรม เป็นต้น

การสร้างความสนใจ มิใช่จำกัดว่าจะต้องใช้เพียงวิธีเดียว ผู้สอนอาจใช้วิธีก็ได้ แต่จะต้องให้ความสนใจสอดคล้องและเหมาะสม จึงจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเทคนิคการสร้างความสนใจมีดังนี้ (1) การใช้อุปกรณ์ (2) การเล่นเกม (3) การแสดงท่าทางประกอบ (4) การสาธิต (5) การร้องเพลง (6) การนำนักศึกษาออกนอกห้องเรียน (7) การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน (8) การเล่าเรื่องสั้น (9) การแสดงบทบาท (10) การตั้งปัญหาและสนทนาซักถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการฟัง-พูดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540, น. 16-17) และวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงจากแนวคิดในการสร้างแบบทดสอบของ อัจฉรา วงศ์โสธร(2538, น. 131) ได้ศึกษาเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบทางด้านการฟัง-พูดภาษาไทย ของนงเยาว์ คลินิกฉาย (2543, น. 139) ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม
2. ขั้นนำเสนอ
3. ขั้นฝึก
4. ขั้นนำไปใช้

1. ความสามารถในการฟัง-การพูด ภาษาไทย ของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2
2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับดี

2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา)โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 4 ห้อง รวม 140 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียน

บ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้อง รวม 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) จัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนโดยความสะดวกทางด้านการเรียน ซึ่งมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ห้องละ 35 คน เท่าๆกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ภาษา

ไทยโดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ 16 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยเป็นแบบวัดตรงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง-พูดจากเนื้อหาเพลงที่เรียนแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆและสามารถพูดออกเสียงอักษรคำศัพท์ข้อความสั้นๆที่ใช้สื่อความหมายจากเนื้อหาเพลงที่ฟังได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุนภาพแล้วโดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่า .89

2.2 แบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (check-list) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 1 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความสนใจจำนวน 10 ข้อซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุนภาพแล้วโดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่า .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2

2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอนจำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยใช้เวลาในการทดสอบ 4 ชั่วโมง

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean)

1.2 ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง โดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 ค่าเฉลี่ย (mean)

2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.2.2 ค่าความยากง่าย (p) ของแบบประเมิน

2.2.3 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบประเมิน

2.2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถทางการฟัง - การพูดภาษาไทย

2.2.5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาไทย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยและความสนใจต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.1

2. จากการศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง

(วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลงหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.6

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการฟัง - การพูดภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามลำดับสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.10 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ใช้กิจกรรมเพลง และการแสดงท่าทางประกอบเพลงเพื่อให้เกิดการสื่อความหมาย และความเพลิดเพลิน นอกจากเพลงและเกมทำให้นักเรียนมีความผ่อนคลายเกิดความสนุกสนานนักเรียน มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดีขึ้น โดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้น ดังนี้ คือ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นนำเสนอ 3. ขั้นฝึก 4. ขั้นนำไปใช้ ซึ่งขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นจะช่วยทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เพราะเพลงเป็นสื่อการสอน ช่วยเสริมแรงการสอนภาษาให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาดีขึ้นทำให้เกิดความสนุกสนาน กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายมีการจดจำที่ดีการส่งเสริมทักษะทางด้านพัฒนาการนักเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา ดังคำกล่าวของ สุมณา พานิช(1988) ที่กล่าวว่า การนำเพลงเข้ามาประกอบการสอนเด็กวัยต่าง ๆ นั้น พบว่ามีการนำไปใช้กับเด็กเล็กมากที่สุดเนื่องจากเด็กในวัยนี้ชอบความสนุกสนานเป็นวัยที่ชอบเรียนรู้และชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาเพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีโอกาสดูแลเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้นอกจากนี้เพลงจะช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงเยาว์ คลินิกคลาย (2000) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูด

ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้เพลงประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ จากการศึกษาขั้นตอนการสอนทั้ง 4 ขั้นนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนที่ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอาจเป็นการบทร้องเนื้อหาที่เรียนมาแล้วหรือเป็นการนำเข้าสู่การทำกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการร้องเพลง และใช้อุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น เกมการศึกษา ตุ๊กตา รูปภาพ แผนภูมิภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวมีความกระตือรือร้นเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ดัง คำกล่าวของ วณิช บรรจง (1973) การสื่อความหมายซึ่งมีค่าศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักเรียน (Real Situation) สื่อความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏขึ้นในเพลง และเกมทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย (Meaning) การนำเพลงเข้ามาประกอบการสอนเด็กวัย ต่าง ๆ นั้น จะพบว่ามี การนำไปใช้กับเด็กเล็กมากที่สุด เนื่องจากเด็กในวัยนี้ชอบความสนุกสนาน เป็นวัยที่ชอบเรียนรู้และชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสดูเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้ นอกจากนี้เพลงจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจะ คำมะสอน (1974) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภาพประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เพลง โดยความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. ขั้นนำเสนอ เป็นขั้นที่ครูนำเสนอคำศัพท์ในเพลง ซึ่งเป็นเนื้อหาใหม่เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนได้ฝึกร้องเพลงพร้อมกันทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม ทั้งแถว และรายบุคคล โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยพบว่านักเรียนได้ร้องเพลงพร้อมกันทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม ทั้งแถว และรายบุคคล นักเรียนได้มีการช่วยเหลือซึ่งกัน

และกันในการร้องเพลง หรือร่วมร้องเพลงแสดงท่าทาง ประกอบเพลง การใช้เพลงมาเสริมแรงในการสอนภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมจาก การใช้เพลงประกอบเป็นสื่อการเรียนการสอน ดังคำกล่าวของ วาริยา อินพาเพียร (1994) ที่กล่าวว่า ตามธรรมชาติของเด็กก็เขินขมขื่นต้องการการเคลื่อนไหวเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ยิ่งถ้าหากเป็นการเคลื่อนไหวโดยการเล่นเกม ยิ่งเพิ่มความสนุกสนานและได้เรียนรู้เพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้นในการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้เกมนั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิกร ศิริพรหม (2001) ที่พบว่า การสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

3. ขั้นฝึก เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกปฏิบัติ การร้องเพลงตามครูทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม หรือส้อมที่ละคนนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อเพลงโดยการปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองทำได้ดี (Self Access) ผู้วิจัยพบว่า การที่นักเรียนฝึกการใช้ประโยคต่าง ๆ ผ่านทางกิจกรรมร้องเพลง จะทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ ไพรินทร์ พวงจันทร์ (1999) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Teacher is a facilitator) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่ และกิจกรรมเดี่ยว นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เกิดการเรียนรู้ด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเล่นเกมทำให้บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนาน ได้ให้ความหมายของเกม (Game) ว่าเป็นการเล่นที่มีกฎ กติกา มีการกำหนดสถานที่ เวลาในการเล่นเป็นการเล่นแข่งขันระหว่างแต่ละกลุ่มหรืออาจเล่นสนุก ๆ ไม่มีการแข่งขัน โดยผู้เล่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสามัคคี และช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่ผู้เล่น การเล่นเกมจะต้องมีอุปกรณ์ ซึ่งในการเล่นจะต้องมีการประเมินผลของผู้เล่นด้วย (Interaction) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพชร ธนสังข์กุล (2006) ที่พบว่าการสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียน

ระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

4. ขันนำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนร้องเพลงจนคล่อง เน้นการสื่อความหมาย (Focus on Meaning) โดยใช้ภาษา ในสถานการณ์จริง (Real Situation) ในชีวิตประจำวัน ต่าง ๆ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เลี่ยมไธสง (2003) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรม ประกอบจังหวะ ซึ่งประกอบด้วยเพลงเป็นสื่อเสริมเพิ่มพูน ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น ดัง คำกล่าวของ อัจฉรา วงศ์โสธร (1996) ที่กล่าวว่า การสอน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถใน การฟัง-พูด ภาษาไทยของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

จากการศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปี พร้อมประชาศึกษา) โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเพลง หลังการทดลองอยู่ในระดับ มากค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.6 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย กิจกรรมเพลง เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ที่ใช้กิจกรรมเพลง และการแสดงท่าทางประกอบเพลงเพื่อให้เกิดการสื่อความหมาย และความเพลิดเพลิน นอกจาก เพลงทำให้นักเรียนมีความผ่อนคลายเกิดความสนุกสนาน นักเรียน มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดีขึ้น โดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้น ดังนี้ คือ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขันนำเสนอ 3. ขันฝึก 4. ขันนำไปใช้ ซึ่งขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นจะช่วยทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เพราะเพลงมีความสำคัญต่อจิตใจของผู้ฟัง ให้ความบันเทิงและลดความเครียด ผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้มนุษย์เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ ดังคำกล่าวของ โกวิท ชันธศิริ (1977) กล่าวว่า เพลงช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตของเด็กในด้านต่าง ๆ เสียงและดนตรีมีอิทธิพลต่อการแสดงออกและการตอบสนองของเด็ก ช่วยพัฒนาความสามารถในทางดนตรีของเด็กให้เข้าสู่หลักเกณฑ์ เป็นสื่อ การแสดงออกทางด้านอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ลัดดาวัลย์ อารัมพร (2004) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นปฏิบัติ และการเสริมแรงที่

มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าความสนใจในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบใน การทำงานและความร่วมมือในการทำงานอยู่ในระดับสูง มีความสนใจและตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 01 จากการศึกษาขั้นตอนการสอนทั้ง 4 ขั้นนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนที่ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอาจ เป็นการบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วหรือเป็นการนำเข้าสู่การทำกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการ ร้องเพลง และใช้อุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น เกมการศึกษา ตุ๊กตา รูปภาพ แผนภูมิภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวมีความกระตือรือร้นเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ดัง คำกล่าวของ วณิช บรรจง (1973) การสื่อความหมายซึ่ง มีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักเรียน (Real Situation) สื่อความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏขึ้นในเพลง และเกมทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaning) การนำเพลงเข้ามาประกอบการสอนเด็กวัย ต่าง ๆ นั้น จะพบว่ามีการนำไปใช้กับเด็กเล็กมากที่สุด เนื่องจากเด็กในวัยนี้ชอบความสนุกสนาน เป็นวัยที่ชอบเรียนรู้และชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้ นอกจากนี้เพลงจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจะ คำมะสอน (2001) ได้ศึกษาความสามารถด้านการ ฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์การพูดเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภาพประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์การพูดเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เพลง โดยความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าก่อนการ ทดลอง

2. ขันนำเสนอ เป็นขั้นที่ครูนำเสนอคำศัพท์ในเพลง ซึ่งเป็นเนื้อหาใหม่เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ นักเรียนได้ฝึกร้องเพลงพร้อมกันทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม ทีละแถว และรายบุคคล โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยพบว่านักเรียนได้ร้องเพลงพร้อมกันทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม ทีละแถว และรายบุคคล นักเรียนได้มีการช่วยเหลือซึ่งกัน

และกันในการร้องเพลง หรือร่วมร้องเพลงแสดงท่าทาง ประกอบเพลง การใช้เพลงมาเสริมแรงในการสอนภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมจากการใช้เพลงประกอบเป็นสื่อการเรียนการสอน ดังคำกล่าวของ วาริยา อินพาเพียร (1994) ที่กล่าวว่า ตามธรรมชาติของเด็กก็เขินขวยต้องการการเคลื่อนไหวเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ยิ่งถ้าหากเป็นการเคลื่อนไหวโดยการเล่นเกม ยิ่งเพิ่มความสุขสนทนและได้เรียนรู้เพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้นในการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้เกมนั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ ศรีพรหม (2001) ที่พบว่า การสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

3. ขั้นฝึก เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกปฏิบัติ การร้องเพลงตามครูทั้งชั้น ทั้งกลุ่ม หรือสุมทีละคนนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อเพลงโดยการปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองทำให้จดจำได้ดี (Self Access) ผู้วิจัยพบว่า การที่นักเรียนฝึกการใช้ประโยคต่าง ๆ ผ่านทางกิจกรรมร้องเพลง จะทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ ไพรินทร์ พวงจันทร์ (1999) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Teacher is a facilitator) โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่ และกิจกรรมเดี่ยว นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เกิดการเรียนรู้ด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเล่นเกมทำให้บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนาน ได้ให้ความหมายของเกม (Game) ว่าเป็นการเล่นที่มีกฎ กติกา มีการกำหนดสถานที่ เวลาในการเล่นเป็นการเล่นแข่งขันระหว่างแต่ละกลุ่มหรืออาจเล่นสนุก ๆ ไม่มีการแข่งขัน โดยผู้เล่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสามัคคี และช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่ผู้เล่น การเล่นเกมจะต้องมีอุปกรณ์ ซึ่งในการเล่นจะต้องมีการประเมินผลของผู้เล่นด้วย (Interaction) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพร ธรณสังธิกุล (2006) ที่พบว่าการสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียน

ระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

4. ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนร้องเพลงจนคล่อง เน้นการสื่อความหมาย (Focus on Meaning) โดยใช้ภาษาในสถานการณ์จริง (Real Situation) ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เลี่ยมไธสง (2003) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรมประกอบจังหวะ ซึ่งประกอบด้วยเพลงเป็นสื่อเสริมเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น ดังคำกล่าวของ อัจฉรา วงศ์โสธร (1996) ที่กล่าวว่าการสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่นำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ที่นำมาใช้สอน ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ และเกมที่เข้าใจง่ายทำนอง สนุกสนาน มีประโยชน์ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริง

1.2 ภาษาที่ใช้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนต้องมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาได้มากที่สุดจึงจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนภาษาไทย ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

1.3 ครูควรนำสื่อที่หลากหลายและเป็นสื่อเอกสารจริงเข้ามาเสริมเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะนักเรียนได้เข้าถึงเอกสารจริงด้วยตนเองจะทำให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

1.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ในการสอนภาษาไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียน

ได้ทุกระดับชั้น ซึ่งครูผู้สอนควรเลือกนำไปใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละระดับ จึงจะมีความหมายสำหรับนักเรียนในชีวิตจริง เพราะนักเรียนต้องการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีความหมาย และควรคำนึงถึงเวลา สถานที่ และอุปกรณ์ที่ใช้ต้องสะดวกและพอเหมาะ ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะอาจส่งเสียงดังรบกวนห้องอื่น

1.5 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงร่วมกับการแสดงท่าทางประกอบเพลงสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึง คือ รูปแบบแต่ละกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำ ซึ่งเป็นภาระงาน และการจัดการชั้นเรียน ต้องมีการวางแผนจัดการชั้นเรียนที่ชัดเจนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการบูรณาการทักษะทางภาษาโดยการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) งานกับเพื่อนทั้งชั้น งานกลุ่ม งานคู่ และงานเดี่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการในห้องเรียน

1.6 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ครูควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมหาสื่ออุปกรณ์ หรือร่วมกันประดิษฐ์เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและอยากเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทย

1.7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง

ต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้มีความสนใจในการร้องเพลง ชอบความสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาไทย และสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้นโครงสร้างทางภาษาเหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ และอยู่ในความสนใจของนักเรียน เพลงที่ใช้ควรมีเนื้อหาใกล้ตัวกับนักเรียน บทเพลงเกี่ยวกับโรงเรียนของตนเองและเป็นเพลงที่นักเรียนสามารถปรับมือเข้าจังหวะ แสดงท่าทางประกอบ และฝึกทักษะการคิดด้วยการเล่นเกมเพื่อได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง กับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่นการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้ธรรมชาติลักษณะของนิทาน การสอนตามคู่มือครู และการใช้บทบาทสมมติ

2.2 ควรมีการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง โดยนำไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ

Reference

- Angwattanakul, S. (1997). *Concept and instructional english secondary success*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Bangkok education office. (1997). *Instructional package cultivate and basic value of responsibility*. Bangkok: Bangkok education office. (in Thai)
- Banjong, W. (1973). *Educational psychology*. Bangkok: Grungsiam. (in Thai)
- Bpatomworachat, Y. (2006). Educational psychology theory: concept mapping. *Academic Journal*, 7(1), 23-30. (in Thai)
- Daychakoop, Y. (1999). *Early childhood education*. Bangkok: Mac. (in Thai)
- Department of education. (2003). *Early childhood curriculum 2546*. Bangkok: Printing Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- Inpapien, W. (2002). *The development of a song instructional package and study of the students' attitudes towards learning english of prathom four students at Joseph Upatham School, Nakhon Pathom Province*. Master of Arts Program in Teaching English as a Foreign Language Silpakorn University. (in Thai)
- Jadesadawiroj, S. (2007). *Integrated learning*. Bangkok: Bookpoint. (in Thai)
- Kammason, B. (2001). *Preschool children's ability in listening and speaking through illustrated sequential stories*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kansiri, G. (1977). *Character development: music and motion*. Bangkok: Sanmaunchon. (in Thai)
- Klikklaai, N. (2000). *Listening and speaking abilities of early childhood by using songs activities*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Liamtaisong, J. (2003). *Reliance*. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)
- Ngamkham, N. (2008). *Listening and speaking abilities of yong through riddle activities*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- A-rampon, L. (2004). *The use of task-based learning to develop english talking ability of Matta yomsuksa iv students at Ayutthaya Province*. Master of Arts Program in Teaching English as a Foreign Language Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Office of the National Primary Education Commission. (1993). *The management efficiency of elementary school*. Bangkok: Teachers Council. (in Thai)
- Pairin, P. (1999). *A construction of instructional packages in english on listening speaking skills for Prathom suksa I students*. Master of Education Degree in Elementary Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Panit, S. (1988). *Preparation children*. Ratchburi: Muangratchaburi. (in Thai)
- Riamtong, P. (2014). *The development of listening and speaking skills of kindergarten students through experience enhancement activities by learning sources in educational case study at Thacharinvithayabangkhen School Bangkok*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at PhranakhonRajabhat University. (in Thai)

- Rungtaweetchai, R. (1996). Music with teaching mathematics. *Journal of Research and Curriculum Development*, (15), 60-62. (in Thai)
- Sriprom, S. (2001). Games with learning. *Academic journal*, 4(5), 73-74. (in Thai)
- Sungtikul, W. (2006). *The result of using group dynamic activity packages with mathematical games and song to promote communication skill on variations of Mathayomsuksa II students*. Master of Education Degree in Secondary Educationat Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Suwantat, J. (2004). *Synthesis research of Thailand about support child*. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Tuntipracheewa, K. (1997). Cognitive development for early childhood. *Journal of Education*, 1(1), (in Thai)
- Wongsotron, A. (1995). *Testing and evaluation instructional English*. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute. (in Thai)

การศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์และความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา)
โดยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์
A Study of Mathematical Abilities and Interest Toward Learning
Mathematics of Kindergarten iii Students at Banchombueng
(Wapeepromprachasuksa) School by Using Math Games Activities

นิตยา บัวขาว

Nittaya Buakhao

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Master of Education Program, Muban Chombueng Rajabhat University

Received: September 13, 2018

Revised: October 29, 2018

Accepted: October 29, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ หลัง การทดลอง (2) เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจ อมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ หลังการทดลอง กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ที่เรียนวิชา คณิตศาสตร์ในระดับเตรียมความพร้อม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกม คณิตศาสตร์ แบบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์และแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ สถิติที่ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน อนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกม คณิตศาสตร์ หลังการทดลองอยู่ในระดับดี (2) ความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียน บ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ หลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความสามารถทางคณิตศาสตร์, ความสนใจ, การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research were as follows (1) to study of Mathematical abilities of kindergarten III students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using math games

activities (2) to study the interest towards learning Mathematics of kindergarten III students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using math games activities. Samples used in this research were 35 kindergarten III students who studied Mathematical (Preparatory level) in the second semester of the 2018 academic year at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school. They were Cluster Random Sampling. The instruments used in this research were lesson plans using the experienced using math games, Mathematics abilities test and Mathematics observation forms and a questionnaire of interest towards learning Mathematics. Statistics used for data analysis were percentage and mean. The results of the research were that (1) mathematical abilities of Kindergarten III students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school using the experienced using math games after the experiment were at the highest level (2) interest towards learning Mathematic of Kindergarten III students at Banchombueng (Wapeepromprachasuksa) school by using math games activities after the experiment was at the highest level.

Keywords: Mathematical, abilities, Experienced using math games

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป การให้การศึกษาแก่นักเรียนที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ คือการสร้างพื้นฐานการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สมองมีการพัฒนาอย่างเต็มที่ในช่วงแรกเกิดถึง 6 ปี การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้แก่เด็กในวัยนี้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป หากได้รับการเตรียมความพร้อมที่ดีในช่วงนี้จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตและมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ หากไม่ได้รับความสนใจเอาใจใส่เท่าที่ควร จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ไม่ครบสมบูรณ์ ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและสายเกินไปที่จะแก้ไขสิ่งต่างๆได้ ความสำคัญของวัยนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญของการเป็นมนุษย์ (Department of Education, 2003) ดังที่เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กปฐมวัยจะเป็นรากฐานให้แก่การพัฒนาทางสติปัญญาในระดับต่อไป ซึ่งในระดับปฐมวัยนักเรียนเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส สิ่งแวดล้อมรอบตัว สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ท่าทางในการสื่อ

ความหมาย รู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทนสามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ (Pinyoh-auntaphong, 2010) นอกจากนี้ บรูเนอร์ (Bruner) ได้เสนอว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรคำนึงถึงการเชื่อมโยงทฤษฎีพัฒนาการกับทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการสอนเพราะการจัดเนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการและปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสามารถในการคิดหรือการรับรู้ รวมถึงการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน (Intuyot, 2010) ดังนั้นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาการให้กับนักเรียน จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก

คณิตศาสตร์นับได้ว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์เรามากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการต่างๆทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และแขนงวิชาอื่นๆ ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้แทบทั้งสิ้น เช่นการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาต้องอาศัยความรู้ทางสถิติ การศึกษาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมต้องใช้ความรู้และหลักการทางคณิตศาสตร์ช่วยคิดคำนวณผลิตผล การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องอาศัยคณิตศาสตร์ในการพัฒนางานทุกงานต้องใช้คณิตศาสตร์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

จึงกล่าวได้ว่า คณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการดำเนินชีวิตในสังคมทั้งปัจจุบันและในอนาคต (Ngiap-prasert, 1999) ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทางสติปัญญาและส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เมื่อได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดขั้นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้อง การจัดกิจกรรมต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมากที่สุด ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาทักษะความคิดรวบยอดในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับสูงและที่สำคัญนักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (U-dakarn, 1998) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญจันทร์ เจริญประเสริฐ (Ngiap-prasert, 1999) ที่กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์เบื้องต้นและปูพื้นฐานที่ดีในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นโดยจุดประสงค์หลักของการเตรียมความพร้อม คือการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์อย่างเพียงพอเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในความสามารถของตน ที่จะคิดและใช้เหตุผลในสถานการณ์คณิตศาสตร์ที่เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การเตรียมความพร้อมจึงควรเน้นการทำกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติจริงมีการใช้สื่อที่หลากหลาย เพราะเด็กปฐมวัยจะไม่เรียนรู้คณิตศาสตร์โดยการบอกเล่า แต่จะสร้างความรู้และความเข้าใจจากประสบการณ์ของตนเอง ความรู้ความสามารถนี้เราสามารถฝึกฝนและปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ตั้งแต่เยาว์วัย ด้วยการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัย สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นไปตามธรรมชาติที่สุด ทั้งจากเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันและรวมไปถึงกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมให้เหมาะสม จึงจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเกิดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเชวง ช้อนบุญ (2554) ที่กล่าวว่า คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนแทบทั้งสิ้น เช่น จำนวน ตัวเลข เวลา การวัด ตำแหน่ง เป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความ

สนใจของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ เพราะประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ดังนั้น ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะในการเรียนรู้คณิตศาสตร์เบื้องต้นที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีการจัดประสบการณ์ได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นหรือสอดแทรกตามกิจกรรมต่างๆ (Onbuengprow, 2007)

จากผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ที่ดำเนินการทดสอบโดยสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 - 2559 มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 38.06, 43.47 และ 40.47 (National Institute of Educational Testing Service, 2017) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ระดับโรงเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ปีการศึกษา 2557 - 2559 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.30, 36.78 และ 34.37 ตามลำดับ (Banchombueng school, 2017) ซึ่งพบว่าคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าผลการประเมินพัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) ปีการศึกษา 2559 พัฒนาการด้านสติปัญญา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.95 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้ ร้อยละ 70 จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะทางคณิตศาสตร์ การนับสิ่งต่างๆ การจับคู่ภาพกับจำนวน การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า หรือเท่ากับ การเปรียบเทียบจำนวนกับจำนวนและจำนวนกับภาพ การนับจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่น การบวกภาพ การลบภาพ เป็นต้น

จากความสำคัญของคณิตศาสตร์และสภาพปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การสอนคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนซึ่งมีอยู่หลายวิธี และพบว่าแนว

การจัดประสบการณ์ที่สามารถนำมาแก้ปัญหาดังกล่าวได้วิธีหนึ่ง คือ การจัดประสบการณ์ด้วยเกม คือ การนำเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางคณิตศาสตร์ ดังเช่นงานวิจัยของสุธีรา ท้าวเวชสุวรรณ (2548, น.54) ที่ได้เปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่จัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง กับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือครู พบว่า ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่จัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง กับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่จัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง มีค่าเฉลี่ยของผลคะแนนการประเมินความพร้อมทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมที่จัดประสบการณ์ตามคู่มือครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิกานต์ ขวัญบุญ (2549, น. 18) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ด้านความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้เกมการศึกษามีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนเห็นด้วยต่อการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาในระดับมาก นอกจากนี้ คินเคด (Kincaid, 1977) ได้ทำการศึกษาผลของการนำเกมคณิตศาสตร์ไปใช้ที่บ้าน โดยการฝึกบิดาหรือมารดาของนักเรียนเป็นพิเศษ ทำการทดลองเป็นเวลา 10 สัปดาห์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้เล่นเกมสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านทัศนคติของนักเรียน ที่ได้เล่นเกมมีทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากความสำคัญของคณิตศาสตร์ ปัญหาการสอนคณิตศาสตร์และข้อค้นพบจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ด้วยเกมการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลอง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการทางความคิดและการพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การรู้ค่าจำนวนการจัดหมวดหมู่การจำแนกเปรียบเทียบการเรียงลำดับและการหาความสัมพันธ์ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเรียนรู้ได้จากการจัดกิจกรรมของครูแต่ในการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเพื่อให้เด็กจะได้รับพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการจัดประสบการณ์คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยของ นิตยา ประพุดกิจ (2539, น. 19-24) ได้กล่าวถึงหลักการสอนคณิตศาสตร์ไว้ ดังนี้ (1) สอนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมองเห็นความจำเป็นและประโยชน์ของสิ่งที่ครูกำลังสอน ดังนั้นการสอนคณิตศาสตร์แก่เด็กจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อให้เด็กตระหนักถึงเรื่องคณิตศาสตร์ที่ละน้อย และช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในขั้นต่อไป แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือการให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกับครู ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง (2) มีเป้าหมายและมีการวางแผนที่ดี ครูจะต้องมีการเตรียมการเพื่อให้เด็กได้ค่อย ๆ พัฒนา การเรียนรู้ขึ้นเองและเป็นไปตามแนวทางที่ครูวางไว้ (3) เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ทำให้พบคำตอบด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย และเป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เด็กค้นพบคำตอบด้วยตนเอง พัฒนาการคิดรวบยอดและมีความคิดรวบยอดได้เองในที่สุด (4) เอาใจใส่เรื่องการเรียนรู้และลำดับขั้นการพัฒนาการคิดรวบยอดของเด็ก

ครูต้องมีการเอาใจใส่เรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะลำดับขั้นการพัฒนาความคิดรวบยอดทักษะทางคณิตศาสตร์โดยคำนึงถึงหลักทฤษฎี (5) ใช้วิธีการจัดบันทึกพฤติกรรม เพื่อใช้ในการวางแผนและจัดกิจกรรมการจดบันทึกด้านทัศนคติ ทักษะ และความรู้ความเข้าใจของเด็ก ในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นวิธีการที่ทำให้ครูวางแผนและจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับเด็ก (6) ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ของเด็ก เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานการณ์ใหม่ ประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ของเด็กอาจเกิดจากกิจกรรมเดิมที่เคยทำมาแล้วหรือเพิ่มเติมขึ้นอีกได้ แม้ว่าจะเป็นเรื่องเดิมแต่อาจอยู่ในสถานการณ์ใหม่ (7) รู้จักการใช้สถานการณ์ขณะนั้นให้เป็นประโยชน์ ครูสามารถใช้สถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่และเห็นได้ในขณะนั้นมาทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านจำนวนได้ (8) ใช้วิธีการสอนแทรกกับชีวิตจริง เพื่อสอนความคิดรวบยอดที่ยาก การสอนความคิดรวบยอดเรื่องปริมาณ ขนาด และรูปร่างต่าง ๆ ต้องสอนแบบค่อย ๆ สอดแทรกไปตามธรรมชาติ ให้สถานการณ์ที่มีความหมายต่อเด็กอย่างแท้จริง ให้เด็กได้ทั้งดูและจับต้องทดสอบความคิดของตนเองในบรรยากาศที่เป็นกันเอง (9) ใช้วิธีให้เด็กมีส่วนร่วมหรือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับตัวเลขสถานการณ์และสภาพแวดล้อมล้วนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับตัวเลขได้ เพราะตามธรรมชาติของเด็กนั้นแล้ว สนใจในเรื่องการวัด สิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่แล้ว รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเล่นเกมที่เปิดโอกาสให้เด็กเข้าใจในเรื่องตัวเลขแล้ว (10) วางแผนส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านอย่างต่อเนื่อง การวางแผนการสอนนั้นครูควรวิเคราะห์และจดบันทึกด้วยว่ากิจกรรมใดที่ควรส่งเสริมให้มีที่บ้านและที่โรงเรียนโดยยึดหลักความพร้อมของเด็กรายบุคคลเป็นหลักและมีการวางแผนร่วมกับผู้ปกครอง (11) บันทึกปัญหาการเรียนรู้ของเด็กอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขและปรับปรุงการจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ทราบว่าเด็กคนใดไม่เข้าใจและต้องจัดกิจกรรมเพิ่มอีก (12) ในแต่ละครั้งควรสอนเพียงความคิดรวบยอดเดียวครูควรสอนเพียงความคิดรวบยอดเดียวและใช้กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงจึงเกิดการเรียนรู้ได้ (13) เป็นกระบวนการเล่นจากง่ายไปหายากการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการสร้างตัวเลขของเด็กจะต้องผ่านกระบวนการเล่นที่มีทั้งแบบจัดประเภทเปรียบเทียบและจัดลำดับซึ่งต้องอาศัยการนับเศษส่วน รูปทรง

และเนื้อที่การวัดการจัดและเสนอข้อมูลซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ความเข้าใจเรื่องคณิตศาสตร์ต่อไปจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ง่ายและค่อยยากขึ้นตามลำดับ (14) ควรสอนสัญลักษณ์ตัวเลขหรือเครื่องหมายเมื่อเด็กเข้าใจสิ่งเหล่านั้นแล้วการใช้สัญลักษณ์ตัวเลขหรือเครื่องหมายกับเด็กนั้นทำได้เมื่อเด็กเข้าใจความหมายแล้ว (15) ต้องมีการเตรียมความพร้อมและในการเรียนคณิตศาสตร์การเตรียมความพร้อมนั้นจะต้องเริ่มที่การฝึกสายตาเป็นอันดับแรก เพราะหากเด็กไม่สามารถใช้สายตาในการจำแนกประเภทแล้วเด็กจะมีปัญหาในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันคือ นักเรียนไม่ค่อยสนใจในการสอนของครู เกิดความเบื่อหน่าย และไม่ตั้งใจเรียนเท่าที่ควรเช่นนั้น จึงเป็นสาเหตุ ที่สำคัญก็คือ เด็กเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเป็นเพราะการสอนของครูไม่มีสื่อการสอนที่แปลกใหม่ หรือน่าสนใจเลย โดยเฉพาะเด็กระดับประถมศึกษาซึ่งมีช่วงเวลาของความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ความสามารถในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น สนใจเกิดอยากรู้ หรือติดตามการเรียนการสอนตลอดเวลา ทักษะการเร้าความสนใจ จึงจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับผู้สอนสามารถปรับปรุงกลวิธีในการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือช่วยให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียนอยู่ตลอดเวลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของนิตยา ประพฤติกิจ (2539, น. 56) โดยการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเกม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนโดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้น ดังนี้ คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นนำเสนอ 3) ขั้นฝึก 4) ขั้นนำไปใช้ (Office of the National Primary Education, 1994) และศึกษาเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ของสิริมา ภินโญ อนันตพงษ์ (2553, น.37-40) สามารถสรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variable)

การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม
2. ขั้นนำเสนอ
3. ขั้นฝึก
4. ขั้นนำไปใช้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

1. ความสามารถทางคณิตศาสตร์
2. ความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลองอยู่ในระดับดี
2. ความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 4 ห้องเรียน ห้องละ 35 คน รวมทั้งสิ้น 140 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนนี้จัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนแบบละความสามารถทางการเรียนโดยมีนักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน จำนวนห้องละ 35 คน เท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น

อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ 16 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .84

2.2 แบบวัดความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (check-list) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 2 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความสนใจจำนวน 10 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้วโดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 3

2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอนจำนวน 16 ชั่วโมงโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์

3. ทดสอบหลังเรียน (Post test) โดยใช้แบบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ใช้เวลาในการทดสอบ

- 4 ชั่วโมง

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ หลังการทดลองอยู่ในระดับดี

2. จากการศึกษาความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์และความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามลำดับสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลองอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.30 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมคณิตศาสตร์ ทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ที่เป็นไปตามวัย ดังคำกล่าวของ สุกิจศรีพรหม (2554, น.72) กล่าวว่า ตามธรรมชาติของมนุษย์ต้องการการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายที่เป็นไปตามวัย เด็กก็เช่นกันย่อมต้องการการเคลื่อนไหวเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ยิ่งถ้าหากเป็นการเคลื่อนไหวโดยการเล่นเกม ยิ่งเพิ่มความสนุกสนานและได้เรียนรู้เพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้นในการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้เกมนั้น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้น ดังนี้ คือ 1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2. ขั้นดำเนินการสอน 3. ขั้นสรุป ซึ่งขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพราะเกมช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้

ฝึกฝนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดได้ ช่วยให้เกิดความสนใจในการเรียน และส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ เรืองศักดิ์ อำไพพันธ์ (2545, น.37) กล่าวว่า เกมสามารถปรับใช้ได้กับทุกเพศและวัย บางเกมใช้ได้กับรายบุคคล รายกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน เกมช่วยลดความเขັมของเนื้อหาได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานอยากร่วมและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาพร เถลิ้มผจง (2556, น. 189-192) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเชิงคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเชิงคณิตศาสตร์ ร้อยละ 74 มีความสามารถ พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเชิงคณิตศาสตร์มีความสามารถพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นนี้ คือ

ขั้นเตรียมความพร้อม

เป็นขั้นที่ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอาจเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วหรือเป็นการนำเข้าสู่การทำกิจกรรม โดยการร้องเพลง เล่นเกม และใช้อุปกรณ์สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น สื่อของจริง เกมการศึกษา ตุ๊กตา รูปภาพ แผนภูมิภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวมีความกระตือรือร้นเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ ถานันดร สุวรรณรัตน์ (2550, น. 44) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เกมนำเข้าสู่บทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ร่าเริง และผ่อนคลายความตึงเครียด นักเรียนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิ วัฒนสวัสดิ์ (2552, น. 145-146) ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาตลอดโต ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยเกมการศึกษาตลอดโตมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชั้นนำเสนอ

เป็นขั้นที่ครูนำเสนอเกมและอธิบายกติกาการเล่น เกม ซึ่งเป็นเนื้อหาใหม่เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น ก่อนเข้าสู่บทเรียน ดังคำกล่าวของ สิริมณี บรรจง (2549, น. 98) กล่าวว่าหลักการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็กการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีข้อจำกัดมากดังนั้นการสอนจึงต้องศึกษาพัฒนาการของเด็กและความสามารถของเด็กในแต่ละวัย ซึ่งการจัดเกมการศึกษาต้องจัดตามความสามารถของเด็กที่ทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล ช่วยชูวงศ์ (2555, น. 199) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และการคิดเชิงวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษามีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงวิเคราะห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก

ขั้นฝึก

เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกปฏิบัติการเล่นเกมตามครูทั้งชั้น ทั้งกลุ่มหรือสุ่มทีละคน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง ดังคำกล่าวของ สิริมณี บรรจง (2549) กล่าวถึง คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยมีการวางแผนและมีการเตรียมการอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายเพื่อเปิดโอกาส ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนอาจใช้เกมการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิชา มโนสิทธิ์ยากร (2553, น.115-116) ที่ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาเน้นเศษส่วนของรูปเรขาคณิต ผลการศึกษาพบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเล่นเกมการศึกษา เน้นเศษส่วนของรูปเรขาคณิต สูงขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถดังกล่าวจาก ระดับปานกลางเป็นระดับดีทั้งโดยรวมและรายด้าน

ชั้นนำไปใช้

นักเรียนนับจำนวน การจับคู่ การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากับ และนับจำนวนเพิ่ม – ลด ที่เรียนมาแล้วพร้อมกันทั้งชั้นทั้งกลุ่มโดยไม่มีครู ซึ่งนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ดังคำกล่าวของ คมขวัญ อ่อนพึงพราว (2550) กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหมายถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบการเรียนรู้สัญลักษณ์ของคณิตศาสตร์ เพื่อให้โอกาสเด็กได้สร้างความรู้และทักษะ เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักค้นคว้าแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาที่สูงขึ้นและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารุณี ชนะกาญจน์ (2547, น.98) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอนุบาลโดยใช้เกมการศึกษาและแบบฝึกหัด ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านหัวทุ่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับประสบการณ์โดยใช้แบบฝึกหัดแต่ละกลุ่มได้ทำกิจกรรม 40 ครั้งในช่วงเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้วัดในการวัดเป็นแบบทดสอบความพร้อมทางคณิตศาสตร์ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับวัดความพร้อม 6 ด้าน คือการวัด การเรียนรู้เรื่องรูปทรง การนับ การเปรียบเทียบ การจัดประเภทการจัดหมวดหมู่ และการจัดลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 59 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลต่างค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนทั้ง 2 มีความ พร้อมกลุ่มแตกต่างกันในทุกๆด้าน คือ กลุ่มที่ได้รับประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษามีความพร้อมสูงกว่า ใน 5 ด้าน ส่วนกลุ่มที่ได้รับประสบการณ์โดยใช้แบบฝึกหัดมีความพร้อมสูงกว่า ในด้านการจัดหมวดหมู่ และการจำแนกประเภท

2. จากการศึกษาความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา) โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.60 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย

กิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เกมคณิตศาสตร์ ช่วยให้เกิดความสนใจในการเรียน และส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ ถานันดร สุวรรณรัตน์ (2530) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอน เพราะธรรมชาติของเด็กนั้นชอบการแข่งขัน ดังนั้นถ้าเลือกสรรเกมที่ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา ความรู้ ความคิดได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา ก็ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา ดังนั้นในการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้เกมนั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้น ดังนี้ คือ 1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2. ขั้นดำเนินการสอน 3. ขั้นสรุป ซึ่งขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นจะช่วยให้ นักเรียนอยากเรียนรู้ เพราะเกมช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดได้ ช่วยให้เกิดความสนใจในการเรียน และส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ นิทานเป็นสื่อการสอนช่วยเสริมแรงการสอนภาษาให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาดีขึ้นทำให้เกิดความสนุกสนาน กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม เพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายมีการจดจำที่ดีการส่งเสริมทักษะทางด้านพัฒนาการนักเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา ดังคำกล่าวของ เรืองศักดิ์ อำไพพันธ์ (2545, น. 38-45) กล่าวว่า เกมสามารถปรับใช้ได้กับทุกเพศและวัย บางเกมใช้ได้กับรายบุคคล รายกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน เกมช่วยลดความเข้มของเนื้อหาได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานอยากร่วมและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ จาดคำ (2555, น.123-125) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้เกมคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ และความพึงพอใจในการเรียนของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 มีผลการพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังจากได้เล่นเกมคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการเล่นเกมคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 20.94, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 สูงกว่าก่อนการเล่นเกมคณิตศาสตร์ เฉลี่ยเท่ากับ 18.69, ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.79 2) เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลปางศิลาทอง มีผลการพัฒนา ความสามารถทาง

คณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง โดยการเล่นเกมคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก ปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 87.25 ซึ่งมากกว่าก่อนเรียนที่มี ค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.88 3) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้เกม คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย การเล่นเกมคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก เฉลี่ยเท่ากับ 4 .06 , ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.14 จากการศึกษาขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นนี้ คือ

ขั้นเตรียมความพร้อม

เป็นขั้นที่ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอาจเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วหรือเป็นการนำเข้าสู่การทำกิจกรรม โดยการร้องเพลง เล่นเกม และใช้อุปกรณ์สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น สื่อของจริง เกมการศึกษา ตุ๊กตา รูปภาพ แผนภูมิภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวมีความกระตือรือร้นเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ ถานันดร สุวรรณรัตน์ (2530) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เกมนำเข้าสู่บทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ร่าเริง และผ่อนคลายความตึงเครียด นักเรียนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ จาดคำ (2555, น.132-134) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้เกมคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ และความพึงพอใจในการเรียนของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 มีผลการพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังจากได้เล่นเกมคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการเล่นเกมคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 20.94, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 สูงกว่าก่อนการเล่นเกมคณิตศาสตร์ เฉลี่ยเท่ากับ 18.69, ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.79 2) เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลปางศิลาทอง มีผลการพัฒนา ความสามารถทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งโดยการเล่นเกมคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 87.25 ซึ่งมากกว่าก่อนเรียนที่มี ค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.88 3) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้เกม คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย การเล่นเกมคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก

เฉลี่ยเท่ากับ 4.06 , ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.14

ชั้นนำเสนอ

เป็นขั้นที่ครูนำเสนอเกมและอธิบายกติกาการเล่น เกม ซึ่งเป็นเนื้อหาใหม่เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้นก่อนเข้าสู่บทเรียน ดังคำกล่าวของ สิริมณี บรรจง (2549) กล่าวว่า หลักการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็กการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีข้อจำกัดมากดังนั้นการสอนจึงต้องศึกษาพัฒนาการของเด็กและความสามารถของเด็กในแต่ละวัย ซึ่งการจัดเกมการศึกษาต้องจัดตามความสามารถของเด็กที่ทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล ช่วยชูวงศ์ (2555, น. 87) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และการคิดเชิงวิเคราะห์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงวิเคราะห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก

ขั้นฝึก

เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกปฏิบัติการเล่นเกมตามครูทั้งชั้น ทั้งกลุ่มหรือสุ่มทีละคน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง ดังคำกล่าวของ สิริมณี บรรจง (2549, น.15) กล่าวถึง คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยมีการวางแผนและมีการเตรียมการอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนอาจใช้เกมการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะชัย โลหะการก (2558, น. 88) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกมประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดย

ใช้เกมประกอบ จำนวนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกมประกอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์โดยใช้เกมประกอบ มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ชั้นนำไปใช้

นักเรียนนับจำนวน การจับคู่ การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากับ และนับจำนวนเพิ่ม – ลด ที่เรียนมาแล้วพร้อมกันทั้งชั้นทั้งกลุ่มโดยไม่มีครูซึ่งนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ดังคำกล่าวของ คมขวัญ อ่อนพึงพราว (2550, น. 21) กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหมายถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ เปรียบการเรียนรู้สัญลักษณ์ของคณิตศาสตร์เพื่อให้โอกาสเด็กได้สร้างความรู้และทักษะ เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักค้นคว้าแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาที่สูงขึ้นและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ วัฒนวงศ์ (2557, น. 97) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์และแบบฝึกคณิตศาสตร์ที่มีต่อทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและความสุขที่เกิด ขึ้นจากการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความ สามารถทางสติปัญญาต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกของกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์และแบบ ฝึกคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน โดยที่ทักษะการคิด คำนวณเรื่องการบวกของกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์และแบบฝึกคณิตศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกของนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา 50-70 และนักเรียนที่มีระดับสติ ปัญญา 35-49 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. ความสุขที่เกิดขึ้นจากการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับสติ

ปัญหาต่างกัน ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกคณิตศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา 50-70 กับนักเรียน ที่มีระดับสติปัญญา 35-49 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์และแบบฝึกคณิตศาสตร์มีความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอที่นำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้

1.1 การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ เกมที่นำมาใช้สอน ควรเป็นเกมที่เข้าใจง่าย มีประโยชน์ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริง

1.2 ครูควรนำสื่อที่หลากหลายและเป็นสื่อเอกสารจริง เข้ามาเสริมเพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะนักเรียนได้เข้าถึงสื่อจริงด้วยตนเองจะทำให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

1.3 การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้ทุกระดับชั้น ซึ่งครูผู้สอนควรเลือกนำไปใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละระดับ จึงจะมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนในชีวิตจริง และควรคำนึงถึงเวลา สถานที่ และอุปกรณ์ที่ใช้ต้องสะดวกและพอเหมาะ ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะอาจส่งเสียงดังรบกวนห้องอื่น

1.4 การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ รูปแบบแต่ละกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำ ซึ่งเป็นภาระงาน และการจัดการชั้นเรียน ต้องมีการวางแผนจัดการชั้นเรียนที่ชัดเจนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์ งานกับเพื่อนทั้งชั้น งานกลุ่ม งานคู่ และงานเดี่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการในห้องเรียน

1.5 การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ครูควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมหาสื่ออุปกรณ์ หรือร่วมกันประดิษฐ์เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและอยากเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนคณิตศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์กับวิธีการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเพลงและเกมคณิตศาสตร์ และการสอนตามคู่มือครู

2.2 ควรมีการศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย

2.3 ควรมีการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ โดยนำไปบูรณาการกับวิชาศิลปศึกษา หรือนำเกมมาประกอบการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางการเรียนรู้ เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์

Reference

- Ampaipan, R. (2002). *100 Language games*. Bangkok: Thai Watana Panich. (in Thai)
- Banjong, S. (2006). *Young children with mathematic basic skills*. Bangkok: Faculty Education Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)
- Chalermphajong, S. (2013). *The effects of educational experience by using mathematical games on the basics mathematics ability of early childhood*. Master of Education Program in Curriculum and Instruction at Nakhon Sawan Rajabhat University. (in Thai)
- Chanakan, D. (2004). *Developing mathematics readiness of kindergartners using cognitive games and exercises*. Master of Education Program in Education and Instruction at Chiang Mai University. (in Thai)
- Chuaychoowong, P. (2012). *Learning experience management by using game-based learning (GBL) to develop the mathematics basic skills and analytical thinking of the early childhood*. Master of Education Program in Curriculum and Instruction at Songkhla Rajabhat University. (in Thai)
- Department of education. (2003). *Early childhood curriculum 2546*. Bangkok: Printing Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- Intuyod, N. (2010). *Educational psychology*. Phetchabun: Institute of physical education Phetchabun. (in Thai)
- Jaddum, S. (2012). *The effect of outdoor activities using mathematics games to mathematical ability and satisfaction in learning of preschool children*. Master of Education Program in Curriculum and Instruction at Nakhon Sawan Rajabhat University. (in Thai)
- Kincaid, W. A. (1977). *A study of effect on children's attitude and achivement in mathematics resulting from mathematics game into the home by specailly trained parents*. Dissertation Abstracts International, 37(6), 4194-A.
- Kudkrung, P. (2010). *Mathematical basic skills of early childhood children engaging creative arts activities with natural materials*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kwanboon, N. (2006). *The development of educational game on mathematics readiness preparation for early childhood*. Master of Education Department Curriculum and Instrution Silpakorn University. (in Thai)
- Manosithayakorn, P. (2010). *Young children's mathematics basic skills acquired through geometry fraction didactic games*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- National Institute of Educational Testing Service. (2017). *Announce and O-net test report*. Retrieved from <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP62560.pdf>. (in Thai)
- Ngiap-prasert, P. (1999). *Mathematics for early childhood*. Phuket: Faculty education Phuket Rajabhat University. (in Thai)
- Office of the National Primary Education. (1994). *Internal quality assurance system and education*

- standard. Bangkok: [n.p.]. (in Thai)
- Onbuengprow, K. (2007). *Development of basic mathematical skills through creative art activity model for learning*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Pinyoanuntapong, S. (2010). *Measurement and Evaluation: early childhood*. Bangkok: Dokyawichakan. (in Thai)
- Prapreutkij, N. (1996). *Early child development*. Bangkok: O.S. Printing House. (in Thai)
- Sangthikul, W. (2006). *The result of using group dynamic activity packages with mathematical games and song to promote communication skill on "Variations" of mathayomsuksa II students*. Master of Education Degree in Secondary Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Singmaha, Ch. (2007). *The development of mathematic basic skills by using integrated art activities for kindergarten II*. Independent study at Mahasarakham University. (in Thai)
- Sonboon, Ch. (2011). *The development of math-3C instructional model to develop basic mathematical skills of yong children*. Master of Education Degree in Department of Special Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Suwannarat, T. (2007). Game. *Journal of Research and Curriculum Development*, (68), 30-41. (in Thai)
- Thaowetsuwan, S. (2005). *A comparison of mathematics readiness of early childhood taught by education games and songs and teacher's manual*. Master of Education Department of Curriculum and Instruction at Silpakorn University. (in Thai)
- U-dakarn, Y. (1998). *Mathematics for early childhood*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Watjanasawat, W. (2009). *Mathematic basic skills of young children acquired lotto didactic game*. Master of Education Degree in Early Childhood Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Wattanawong, W. (2014). *A study on a calculation skill-addition and happiness of Prathomsuksa four students with different intelligence quotient using mathematics games and exercises*. Master of Education Degree in Elementary Education at Srinakharinwirot University. (in Thai)

การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารระหว่างคนไทย
ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
The Comparision Satisfaction towards Buying Supplementary Food between
Thai People in Bangkok, Thailand and Vietnamese People in
Ho Chi Minh City, Vietnam

อารยา ระดิงหิน

Araya Radinghin

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Master of Business Administration Program, Stamford International University

Received: September 17, 2018

Revised: October 4, 2018

Accepted: October 8, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม (2) ด้านความต้องการ (3) ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4P's (4) ด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ความต้องการ ส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยและคนเวียดนาม วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือผู้ที่รับประทานหรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและคนเวียดนามในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม จำนวนทั้งสิ้น 408 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่า t-Test, F-test และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก Logistic Regression Analysis วิธี Binary Logistic และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุ 40 ถึง 49 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นเจ้าของธุรกิจ มีทัศนคติที่ดี ต่อด้านความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ส่วนเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ด้านรายได้มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารพบว่าทั้งคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์ และความเชื่อมั่นสูงต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีคุณภาพ สินค้าที่ได้รับการรับรองคุณภาพในระดับสากล โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, ทัศนคติ, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

Abstract

The purpose of this research to study (1) the consumer behavior on supplement products cognition, affective, and conation attitude (2) consumer needs (3) marketing mix and (4) the

differences of demography affecting relation between attitude, need and marketing mix toward satisfaction to make decision to buying supplement products between Thai people in Bangkok, Thailand and Vietnam people in Ho Chi Minh City, Vietnam. Research Methodology: The sample size in the research comprised 408 personnel. There are 2 groups, Thai people 204 personnel and Vietnamese 204 personnel. The data was analyzed by percentage, frequency, mean, t-Test, F-Test (One-Way ANOVA), logistic regression analysis by binary logistic model and qualitative research by interview and content analysis. The results are analyzed as follows: most respondents were female, between the age of 40 to 49 years old, hold bachelor degrees, worked as owner business. Good cognition, affective, and conation attitude, Good needs of consumers and good marketing mix in. Genders correlations between needs of consumers and satisfaction of Thai people in Bangkok. Gender correlation between marketing mix on price and satisfaction of Thai people in Bangkok. Income correlation between cognition, affective, and conation attitude and satisfaction. The result of qualitative study found that, Respondents focus on quality of the product, accredited by trustworthy institution and expect the benefits from consumption supplement food on the top which have significantly.

Keywords: Marketing mix, Attitudes, Consumer needs, Satisfaction, Dietary supplement

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย
เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นอย่างมากทำให้ผู้คนในปัจจุบันต้องทำงานแข่งกับเวลาทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวม คนในยุคปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้นโดยเล็งเห็นการป้องกันดีกว่าการรักษา ซึ่งบางส่วนหันมามองทางเลือกที่จะทำให้ร่างกายแข็งแรงคือ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งในปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มีทั้งที่ผลิตในประเทศ และนำเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีอัตราการเติบโตเพิ่มสูงขึ้น โดยผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ได้รับความนิยมได้แก่ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อบำรุงร่างกาย บำรุงสมอง บำรุงสายตาโดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการทำงานหนัก การพักผ่อนไม่เพียงพอ และการใช้สายตาามากเกินไป จากพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยมองว่าตลาดในกลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพเป็นตลาดขนาดใหญ่และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอย่าง

ต่อเนื่องดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และหากิจกรรมทางการตลาดเพื่อตอบโจทย์ผู้บริโภคกลุ่มนี้เพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาดให้สูงขึ้น

ปัญหาด้านสุขภาพส่งผลต่อผู้คนในวงกว้างซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะเข้าไปทำการศึกษาค้นคว้า ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ได้เข้าไปศึกษาในกลุ่มคนไทยในกรุงเทพมหานครและคนเวียดนามในนครโฮจิมินห์เพื่อเปรียบเทียบตลาดทั้งสองแห่งที่มีปัจจัยหลายด้านที่แตกต่างกัน ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการดูแลสุขภาพโดยผู้วิจัยต้องการเข้าไปศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในทุกด้านเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้สอดคล้องกับความต้องการกับผู้บริโภค

จากการคาดการณ์ของสมาคมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแห่งประเทศไทยคนละระบุว่าในปี 2563 จะมีผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 43 จะมีการผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งสมาคมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแห่งประเทศไทยคนละ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและ

ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดหาวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าให้ได้ตามมาตรฐาน GMP และในปี 2573 คาดการณ์ว่าจะมีการผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 90 จะมีผู้บริโภคเป็นประจำมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 70 และน่าจะเป็นเป็นช่องทางในการนำผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเข้าสู่ตลาดเวียดนามซึ่งอยู่ในสภาวะการเจริญเติบโตถือเป็นโอกาสที่จะสามารถเข้ายึดครองตลาดเวียดนามตามแนวโน้มที่เกิดขึ้น (สำนักงานการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย, 2560)

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจและต้องการเข้าไปศึกษาในประเทศเวียดนาม ซึ่งลักษณะนิสัยที่คนเวียดนามมีกับคนไทยถือเป็นข้อได้เปรียบในการเข้าไปทำการตลาด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง เกี่ยวกับทัศนคติ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ด้านความต้องการ ที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้าน ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4P's ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
5. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม
6. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับ

ความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

7. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ประชากรศาสตร์

เกตุวดี สมบูรณ์ทวี (2558) กล่าวว่า การแบ่งส่วนตลาดสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ซึ่งปกติโดยทั่วไปจะใช้เกณฑ์ ประชากรศาสตร์ (Demographic Variables) สังคมเศรษฐกิจ (Socioeconomic Variables) พฤติกรรมศาสตร์ (Behavior-based Segmentation) และรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle Variables) ในการกำหนด

Kotler และ Keller (2012) กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของประชากรทั้งทางชีววิทยาและสังคม โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ถูกนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนของตลาด ซึ่งจะมีประโยชน์ในการกำหนดตลาดเป้าหมายให้กับผลิตภัณฑ์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ คุณลักษณะของประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนซึ่งใช้เป็นเกณฑ์แบ่งส่วนการตลาดที่สำคัญในการทำธุรกิจ ตัวแปรดังกล่าวจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาร่วมกำหนดตัวแปร

ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ Attitude

กรุงเทพธุรกิจ (2558) กล่าวว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะสั้นๆ ง่ายๆ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นเมื่อถามเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่ง แตกต่างจากทรงสนะ ก็ตรงที่ทรงสนะจะเป็นการแสดงความคิดเห็นแบบข้อความที่เป็นประโยคออกมา

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค

นิชาภา ภาปัทมาสน์ (2555) กล่าวว่า ความต้องการ ความอยากได้ในสินค้า และบริการซึ่งทำให้เกิดความพอใจ เมื่อความต้องการและความอยากได้นั้นได้รับ

การตอบสนอง ทั้งจากประโยชน์ใช้สอยในตัวสินค้าและบริการนั้น และอรรถประโยชน์จากการบริโภคสินค้า

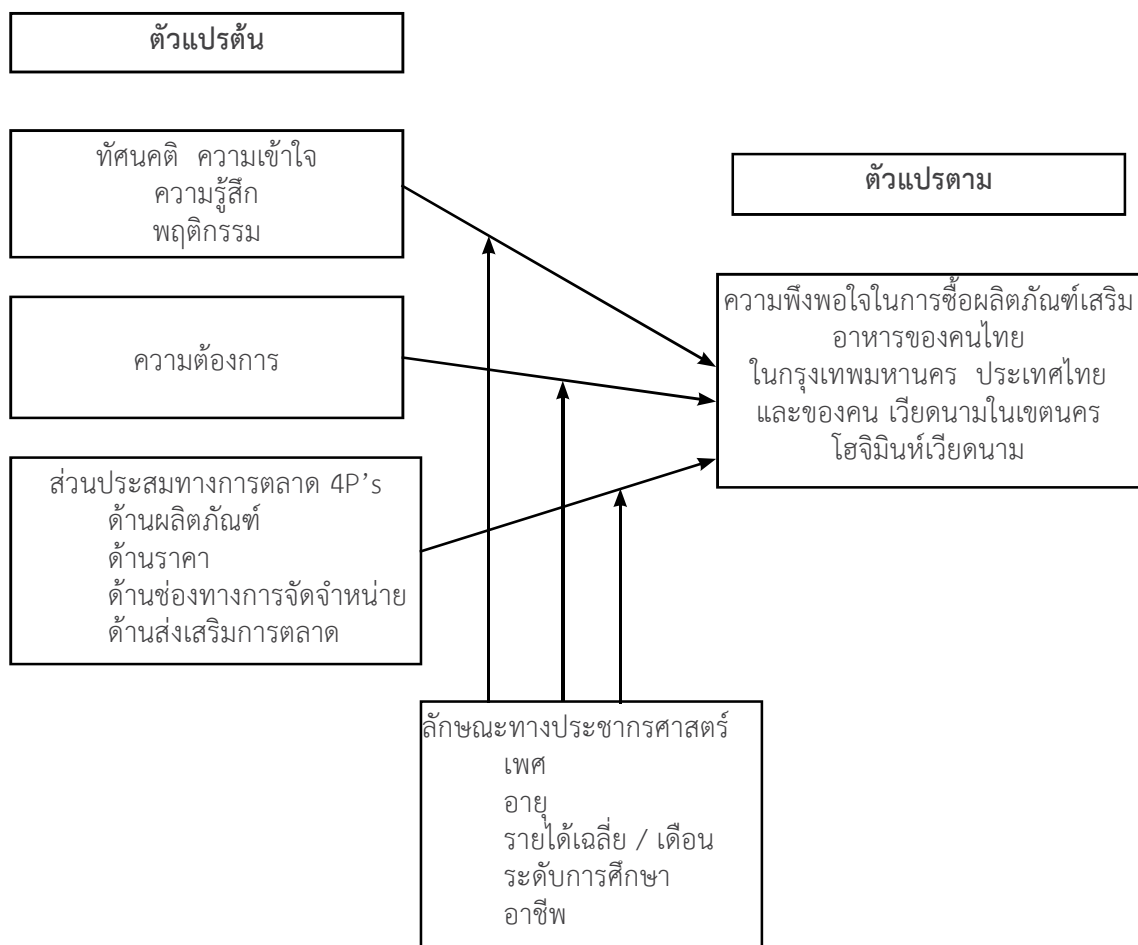
ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

สุมาร์ตัน จันทรพัธ (2559) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยทำให้งานประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามความต้องการ ซึ่งความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปหนึ่งซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ ที่อาจจะมียากน้อย และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางลบและทางบวก เมื่อสิ่งใดนั้นสามารถสนองความต้องการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ แต่ในทางตรงข้าม ถ้าสิ่งนั้นไม่เป็นตามที่คาดหวัง จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นทางลบ เป็นความรู้สึกที่แสดงออกถึงความไม่พึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2559 : 6) หมายถึง องค์ประกอบของ 4P's ได้แก่ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด คือ ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้เป็นการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ ส่วนประสมทางการตลาดแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังที่รู้จักกันว่า คือ “4P's” อันได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่(Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางด้านทัศนคติที่แตกต่าง ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและคนเวียดนามใน นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยทางด้านความต้องการที่แตกต่าง ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและคนเวียดนามใน นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด 4 P's ที่แตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและคนเวียดนามใน นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขต นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนามที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขต นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขต นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือผู้ที่รับประทานหรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในเขต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและคนเวียดนามในเขต นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ประชากรที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 408 คน เป็นคนไทย 204 คน คนเวียดนาม 204 คนอัตราส่วน 50:50 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เป็นคนไทย 4 คน คนเวียดนาม 4 คน ใช้อัตราส่วน 50: 50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires)

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการคัดกรองและข้อมูลทางประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามด้านความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 21 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 1 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกี่ยวกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 2 ข้อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยใช้การสัมภาษณ์ และนำเนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis)

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยใช้วิธีทดสอบการซ้ำ (Test/Retest Reliability Method) คือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริงด้วยการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย (Pre-Test) จำนวน 30 ชุด ซึ่งผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครประเทศไทย และในเขต นครโฮจิมินห์

ประเทศเวียดนาม จากนั้นทำการทดสอบซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างเดียวกันในช่วงเวลาที่แตกต่างกันคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามทั้งสองครั้งมีสหสัมพันธ์กัน ค่าสหสัมพันธ์ที่ได้เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)

หรือแบบครอนบัค (Cronbach's Coefficient Alpha) ใช้เกณฑ์ยอมรับถ้าค่ามากกว่า 0.7 เมื่อแบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากขึ้นจึงจะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง จำนวน 408 ชุดศิริชัย พงษ์วิชัย (2552 : 146-152)

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability : α = Coefficient Alpha) ของแบบสอบถาม Pre-test , Post-test

Reliability Statistics			
	N	%	Cronbach's
Pre-test	30	100.0	.983
Post-test	408	100.0	.974

ที่มา: จากการประมวลผลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรม SPSS Version 24

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล (Source of Data) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม แหล่งข้อมูลมีดังนี้ ประเมศวร์ นิ่งน้อย (2559 : 119)

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ดังนี้

2. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. หนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และรายงานที่เกี่ยวข้อง

4. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

5. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่จะได้จากการตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นสถิติที่ใช้สรุปลักษณะของกลุ่มข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากตัวอย่าง โดยอธิบายและนำเสนอในรูปของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ

(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าสมมติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้ในความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่างๆของแบบสอบถามโดยใช้สถิติ Logistic Regression Analysis โดยใช้วิธี Binary Logistic, t-Test และ F-Test ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 53.90 ตามด้วยผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 ตามลำดับ

2. อายุ 40-49 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 ตามด้วยผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 30-39 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 20-29 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

3. รายได้ต่อเดือน มากกว่า 70,000 บาท จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 30,001-50,000 บาท จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 รายได้ต่อเดือน 10,000-30,000 บาท จำนวน 81 คน คิด

เป็นร้อยละ 19.90 รายได้ต่อเดือน 50,001-70,000บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 ตามลำดับ

4. การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 รองลงมา ปริญญาตรี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 ระดับปริญญาโท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40 ตามลำดับ

5. อาชีพเป็นเจ้าของกิจการ หรือผู้ประกอบการ ส่วนตัว จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 รองลงมา เป็นพนักงานหรือลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อาชีพข้าราชการรัฐวิสาหกิจ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ทัศนคติด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยกับคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ด้านทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยกับคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่า $\text{Exp}(\beta)$ เป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงรายละเอียดในทุกด้านของผลิตภัณฑ์ ปัจจัยดังกล่าวนี้ทำให้โอกาสความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้น ทัศนคติด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ปัจจัยดังกล่าวนี้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดลง และเมื่อเปรียบเทียบโอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ระหว่างคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้เท่ากับ 106 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 51.96 และคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ได้เท่ากับ 119 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 58.33 จากค่าสังเกตทั้งหมด 408 ตัวอย่าง

แต่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องรวม 225 ตัวอย่าง สรุปแล้วสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 55.15

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ด้านความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยกับคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่า $\text{Exp}(\beta)$ พบว่า ปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารดูแลสุขภาพให้แข็งแรงขึ้น รวมถึงการดูแลด้านความสวยความงาม ปัจจัยดังกล่าวนี้ทำให้โอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเมื่อเปรียบเทียบโอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ด้านความต้องการ ระหว่างคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้เท่ากับ 115 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 56.40 และคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ได้เท่ากับ 95 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 46.60 จากค่าสังเกตทั้งหมด 408 ตัวอย่าง แต่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องรวม 210 ตัวอย่าง สรุปแล้วสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 51.50

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยกับคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่า $\text{Exp}(\beta)$ เป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามด้านราคา และด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยดังกล่าวนี้ทำให้โอกาสความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยอื่น ในด้านผลิตภัณฑ์ และด้านสถานที่ช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยดังกล่าวนี้ทำให้โอกาสความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดลง และเมื่อเปรียบเทียบโอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ด้านส่วนประสมทางการตลาด ระหว่างคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้เท่ากับ 125 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 61.30 และคนเวียดนาม ในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ได้

เท่ากับ 89 คน พยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 43.60 จากค่าสังเกตทั้งหมด 408 ตัวอย่าง แต่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องรวม 214 ตัวอย่าง สรุปแล้วสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 52.50

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่าง

กันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ความต้องการ และส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ด้านทัศนคติและความพึงพอใจของคนเวียดนามสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐาน	คนไทย	คนเวียดนาม
- ด้านรายได้ ทัศนคติ ด้านความรู้ ทัศนคติ ด้านความรู้ลึก	ปฏิเสธ	ยอมรับ
- ด้านอาชีพ ด้านความพึงพอใจ	ปฏิเสธ	ยอมรับ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ กับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ด้านความต้องการ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐาน	คนไทย	คนเวียดนาม
- เพศกับ	ยอมรับ	ปฏิเสธ
- อาชีพ (ความพึงพอใจ)	ปฏิเสธ	ยอมรับ

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยและของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม

ด้านส่วนประสมทางการตลาด สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐาน	คนไทย	คนเวียดนาม
- ด้านเพศ ด้านราคา	ยอมรับ	ปฏิเสธ
- อายุ ด้านราคา	ปฏิเสธ	ยอมรับ
- รายได้ ผลิตภัณฑ์ ด้านราคา	ยอมรับ	ปฏิเสธ
- อาชีพ ช่องทางการจัดจำหน่าย	ปฏิเสธ	ยอมรับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์

เชิงปริมาณ		เชิงคุณภาพ
เพศ	หญิง	หญิง
อายุ	40-49 ปี	48-74 ปี
การศึกษา	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาตรี
อาชีพ	เจ้าของกิจการ	เจ้าของกิจการ
รายได้	มากกว่า 70,000 บาท	มากกว่า 80,000 บาท

ส่วนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าทัศนคติด้านความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในส่วนของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลทุกด้านเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม เมื่อพิจารณาค่าโดยรวมของโอกาสการเกิดความพึงพอใจต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามลดลง

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณา โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านราคาและด้านส่งเสริมการตลาด โอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพิ่มขึ้น ด้านผลิตภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่ายโอกาสที่จะเกิดความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดลง

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติด้านความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม กับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คนเวียดนามมีทัศนคติด้านความรู้ และความรู้สึกที่แตกต่างกันและส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ด้านอาชีพที่ต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าเพศที่ต่างกันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ด้านอาชีพที่ต่างกันส่งผลต่อความความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกันของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย สอดคล้องกับสมมติฐานด้านอายุที่แตกต่างกันของคนชาวเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม สอดคล้องกับสมมติฐานด้านรายได้ที่แตกต่างกันของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม สอดคล้องกับสมมติฐานด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดด้านสถานที่ กับความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนชาวเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม สอดคล้องกับสมมติฐาน

การอภิปรายผล

จากที่สัมภาษณ์ในครั้งนี้ พบว่าผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และของคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนามส่วน

ใหญ่ให้ความสำคัญ และความเชื่อมั่นสูงต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีคุณภาพสินค้าได้รับการรับรองคุณภาพในระดับสากล การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต้องมีความปลอดภัย และไม่มีผลข้างเคียงที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่อย่างใด

ด้านราคา คนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ให้ความสำคัญกับราคาที่เหมาะสมต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และคนเวียดนามในเขตนครโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม ส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมการขายจากได้รับส่วนลด และของแถม

ด้านทัศนคติ ด้านความรู้ และพฤติกรรม พบว่าผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นอย่างดีเพราะมีการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารก่อนบริโภค

ด้านความต้องการ พบว่าส่วนใหญ่คนไทยในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพราะต้องการมีสุขภาพดี

References

- Somboonthavee, K. (2015). *International marketing*. Phetchaburi: Faculty of Management Science Silpakorn University. (in Thai)
- Pansa, N. (2016). Factors influencing the decision to buy women's beauty supplements in Bangkok and Metropolitan Areas. *Journal of Finance, Investment, Marketing, and Business Management*, 2(6), 797-810. (in Thai)
- Papattamas, N. (2012). Factors affecting the admission decision of the upper secondary school students in Muang District, Nakhon Pathom Province. *Journal of the Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 36(3), 56-64. (in Thai)
- Thantipathi, P. (2011). The decision to buy consumer health supplement in Bangkok. *Journal of Finance Investment Marketing and Business Administration*, 1(1), 1-19. (in Thai)
- Pongvirithorn, R. (2016). The image of China traditional Chinese Tea product in the image of China traditional Chinese Tea product semi-fermented in Doi Pu Muen community in consumers' attitudes in Muang District, Chiang Mai Province. *Academic Journal Chamber of Commerce*, 35(4), 54-67. (in Thai)
- Srichaya, V. (2016). Factors affecting the purchase behavior toward buying dietary supplements of 3rd sex students in Dhurakij Pundit University. *Journal of Pundit University*,

(2), 1043-1048. (in Thai)

Janputh, S. (2016). Expectations and satisfaction of graduate students toward quality of Graduate School services. Silpakorn University. *Journal of Silpakorn University*, 9(2), 2143-2157. (in Thai)

Kotler (2012). *Marketing management*. New Jersey: Prentice-Hall.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล
ของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
Factors Relating to the Motivation to Participate in the Quality Improvement
Among Staffs in Nakhon Si Thammarat Municipality Hospital

ธามน เต็มสงสัย¹, อารยา ประเสริฐชัย¹ และ พาณี สิตกะลิน¹
Thamon Temsongsai¹, Araya Prasertchai¹ and Panee Sitakalin¹

¹หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master of Public Health Program, Sukhothai Thammathirat University

Received: September 27, 2018

Revised: October 31, 2018

Accepted: November 1, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน การรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงาน ความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากร ประชากรในการศึกษาคือบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาชได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบไค-สแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับแบบสเปียร์แมน ผลการศึกษาพบว่า (1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายการพยาบาล ปฏิบัติหน้าที่ด้านปฏิบัติการและมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างเหมาบริการ บุคลากรมีการรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงานในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรในระดับปานกลาง และมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลในระดับสูง (2) บุคลากรมีระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลในระดับต่ำ และ (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงาน และความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กร

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, การมีส่วนร่วม, การพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

Abstract

The purposes of this descriptive, cross-sectional study were to (1) identify personal attributes, work-related factors, staff's perception of work autonomy, satisfaction with organizational administration, and knowledge about hospital quality improvement (2) explore motivation to participate in hospital quality improvement; and (3) determine the relationship between all aforementioned factors and the motivation to participate in hospital quality improvement, all

involving personnel at Nakhon Si Thammarat Municipal Hospital. A total of 200 personnel were recruited in this study. A questionnaire that had Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.76 was used for data collection. Descriptive statistics including chi-square test and Spearman rank correlation coefficient were used in data analysis. The results showed that (1) of all respondents, most of them were female, aged between 31-40 years, single, and affiliated with the nursing department; and had a bachelor's degree, a total income below 10,000 baht/month, working status as service-contract employees, moderately perceived work autonomy, moderate satisfaction with organizational administration, and a high level of knowledge about hospital quality improvement (2) their motivation to participate in quality improvement was low (3) staff's perceived work autonomy and satisfaction with organizational administration were significantly related to their motivation to participate in hospital quality improvement.

Keywords: Motivation, Participation, Hospital quality improvement

บทนำ

โรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นโรงพยาบาลที่ดำเนินการบริหารงานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกองการแพทย์ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการประจำและหน่วยบริการรับส่งต่อ กับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประเภทโรงพยาบาลชุมชนขนาดกลาง 30 เตียง ระดับทุติยภูมิให้บริการสุขภาพแก่ประชากรในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ผู้ป่วยนอกเขต ผู้ป่วยสิทธิข้าราชการ ผู้ป่วยสิทธิประกันสังคมและผู้ป่วยทั่วไป

ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ มีเครื่องมือที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการอยู่หลายเครื่องมือ สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้พัฒนาเครื่องมือที่สำคัญคือ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management National Quality Award : PMQA) โดยประยุกต์มาจากเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐอย่างครอบคลุม ต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพในการบริหารจัดการระบบราชการ ให้มีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล ส่งมอบบริการที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา

ระบบราชการ , 2548)

ปัจจัยสำคัญที่เป็นหัวใจของการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง คือการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กรทุกภาคส่วนและการมีภาวะผู้นำที่ดี ปัจจัยอันดับแรกที่ทำให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลประสบความสำเร็จคือ การที่เจ้าหน้าที่ทุกคนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ (อนวัณน์ ศุภชติกุลและคณะ, 2543) แรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อนทางจิตใจในการที่บุคคลจะคิด ตัดสินใจ และแสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนมุ่งหวัง ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารองค์กรจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากร เพื่อจะได้พัฒนา ปรับเปลี่ยน ออกแบบระบบงาน รวมถึงรูปแบบและกระบวนการในการบริหาร เพื่อที่จะเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งงานประจำและงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร ความมีอิสระในการทำงาน (work autonomy) ความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร และความรู้ในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรในโรงพยาบาล

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความมีอิสระในการทำงาน (work autonomy) ความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร และความรู้ในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีแบบจำลองคุณลักษณะของงาน (Job Characteristics Model) แบบจำลองคุณลักษณะของงาน (Job Characteristic Model) ถูกนำเสนอโดย J. Richard Hackman และ Greg Oldham เป็นการศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของงาน กับ การรับรู้ของบุคคลต่อลักษณะเฉพาะนั้นๆ แบบจำลองจะ เสนอมิติหลักของงาน (Core Job Dimensions) เป็น 5 มิติ ได้แก่ การใช้ทักษะที่หลากหลาย (Skill variety) ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของงาน (Task identity) การตระหนักถึงความสำคัญของงาน (Task significance) การมีอำนาจการตัดสินใจในการทำงาน (Autonomy) และการได้รับข้อมูลย้อนกลับถึงผลจากการ ทำงาน (Feedback) มิติหลักของงานทั้ง 5 ประการจะ ถูกนำมาเชื่อมโยงเข้ากับสภาวะทางจิตใจ (Psychological states) 3 ประการ ได้แก่ การตระหนัก รู้ในคุณค่าของงาน (Experienced meaningfulness) การตระหนักู้และมีสำนึกรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงาน (Experienced responsibility for the outcomes of the work) และความรู้ความเข้าใจในผลลัพธ์อันเกิดจากการ ทำงาน (Knowledge of the results of the work activities) สภาวะทางจิตใจเหล่านี้มีผลต่อแรงจูงใจในการ ทำงาน คุณภาพของผลงาน ความพึงพอใจในงาน เป็นต้น (J. Richard Hackman, 1976) ทฤษฎีแบบจำลองคุณลักษณะ ของงานนี้ มีความเชื่อพื้นฐานว่า ลักษณะเฉพาะตัวของงาน นี้เองที่เป็นแหล่งกำเนิดของแรงจูงใจ นั่นคือบุคคลจะเกิด แรงจูงใจในการทำงานในระดับมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ ลักษณะเฉพาะของงานนั้นๆเป็นประเด็นหลัก ทฤษฎีแบบ จำลองคุณลักษณะของงานจึงมีรากฐานมาจากทฤษฎีสอง

ปัจจัยของเฮิร์ทซ์เบิร์กนั่นเอง (Stephen, 2015)

หลักการพื้นฐานของแนวคิดนี้คือ บุคคลจะเกิด ทัศนคติเชิงบวกต่องาน เมื่อเขาเหล่านั้นรู้สึกถึงคุณค่าของ งานที่พวกเขาทำ ตระหนักและรู้สึกรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของ งาน และมีความรู้ความเข้าใจในงานของตนอย่างถ่องแท้ แรงเสริมเชิงบวกเหล่านี้ เป็นเสมือนแรงกระตุ้นให้บุคคล พยายามทำงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดทัศนคติ เชิงบวก คือสภาวะภายในทางจิตใจดังกล่าวนั่นเอง ซึ่ง ผลอันเกิดจากสภาวะทางจิตใจที่สำคัญที่สุด คือแรงจูงใจใน การทำงาน (Work Motivation) และจะยังคงเป็นเช่น นี้ตราบที่สภาวะทางจิตใจทั้งสามยังคงรักษาระดับไว้อยู่ (J. Richard Hackman, 1976)

แบบจำลองคุณลักษณะของงานได้เสนอมิติของ งาน ออกเป็น 5 มิติ ดังนี้ (Luthans,2008)

1. ความหลากหลายของทักษะเฉพาะที่ต้องใช้ในการ ทำงาน (Skill variety) คือ การรับรู้ว่างานที่ทำนั้น ต้องอาศัยทักษะ ความรู้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญที่ จำเพาะเจาะจง อย่างหลากหลายมากน้อยเพียงใด ทั้งใน เชิงลึกและเชิงกว้าง เมื่อบุคคลรับรู้ถึงความหลากหลายนั้น ก็ย่อมส่งผลให้เขารู้สึกว่างานที่ทำนั้น ทำทายความสามารถ สามารถแสดงศักยภาพของตนได้อย่างไม่จำกัด เขาก็จะเกิด สภาวะทางจิตใจคือตระหนักในคุณค่าและความหมายของ งานที่ตนทำ (Experienced meaningfulness)

2. ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของงาน (Task identity) คือ การรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะ ของงานนั้นว่ามีองค์ประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง แต่ละ ส่วนย่อยนั้นประกอบขึ้นมาเป็นภาพรวมทั้งหมดของงานได้ อย่างไร มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร มีการกำหนด ขอบเขต ปริมาณ กรอบระยะเวลา และตัวชี้วัดความสำเร็จ ในแต่ละกระบวนการของงานหรือไม่อย่างไร มีการกำหนด แนวปฏิบัติในการทำงานอย่างชัดเจนเพื่อให้การทำงานมี ความสะดวกและมีประสิทธิผลมากขึ้นหรือไม่

3. การตระหนักรู้ในความสำคัญของงาน (Task significance) คือระดับการรับรู้ว่า งานนั้นมีความสำคัญ เพียงใด ผลจากการทำงานจะกระทบต่อบุคคลอื่นหรือ องค์กรอย่างไร มากน้อยเพียงใด เมื่อบุคคลตระหนักว่างาน ของเขา ส่งผลต่อสังคมเพียงใด ก็ย่อมเกิดความตระหนักใน ความหมายและคุณค่าของงานนั้นมากขึ้น

4. ความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy)

คือระดับการรับรู้ที่บุคคลมีต่องานของตนว่างานนั้นให้อิสระ อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงานเพียงใด ทั้งในการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน การตัดสินใจต่างๆในกระบวนการทำงาน

5. การได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือระดับการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานจะได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างชัดเจนถึงประสิทธิผล (effectiveness) จากการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และในส่วนของข้อมูลย้อนกลับนั้นมีรายละเอียดที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจน สามารถชี้แนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการทำงานอย่างเพียงพอเพียงใด ข้อมูลย้อนกลับนี้จะต้องเป็นข้อมูลที่ผู้ทำงานสามารถรับรู้ได้จากกระบวนการทำงานหรือจากตัวเนื้องานเองหรือในกรณีที่เป็นการให้บริการอาจเป็นข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการหรือจากลูกค้าโดยตรง ไม่ใช่ข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้ร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง (Joseph, 2011)

สภาวะทางจิตใจทั้งสามประการ มีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ในการทำงานของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน (Work motivation) คุณภาพของผลงาน (Quality work performance) ความพึงพอใจในงาน (Satisfaction with the work) และการขาดงานหรือเปลี่ยนงาน (Absenteeism or turnover)

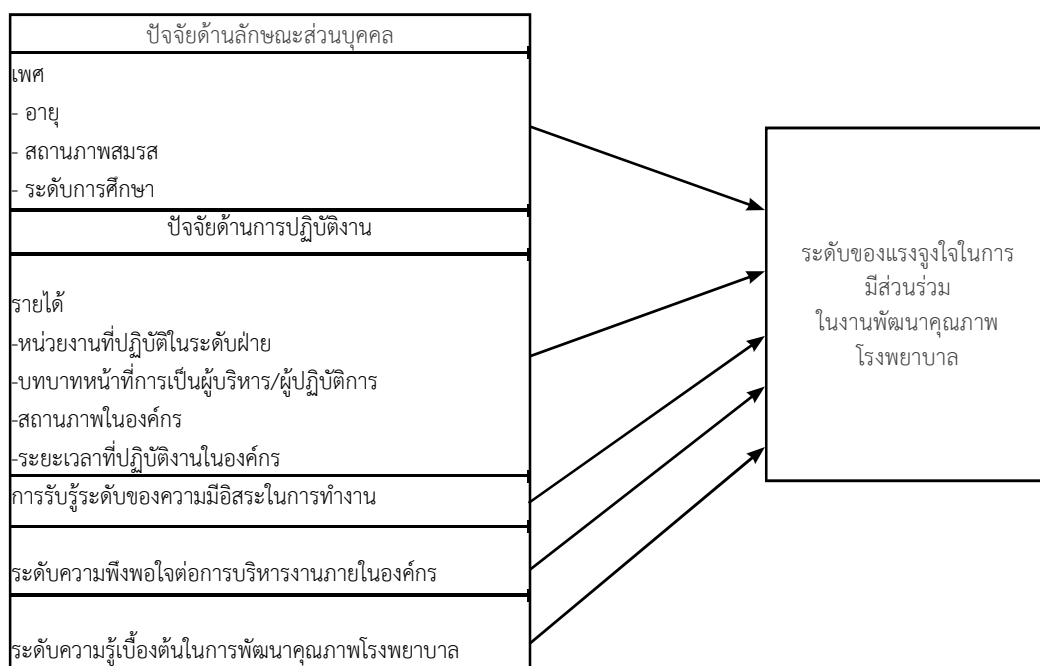
แรงจูงใจในการทำงาน (Work motivation) ซึ่งสามารถวัดระดับได้ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า The Motivating Potential Score (MPS) ดังสมการ (Greg R. Oldham , 1975)

$$MPS = \left[\frac{SV + TI + TS}{3} \right] \times A \times F$$

โดย MPS = Motivation Potential Score
SV = Skill variety
TI = Task identity
TS = Task significance
A = Autonomy
F = Feedback

เมื่อสภาวะทางจิตใจทั้งสามมีระดับสูงขึ้นย่อมส่งผลในเชิงบวกที่สำคัญต่อการทำงาน ได้แก่ ระดับของแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้น การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น บุคลากรมีระดับความพึงพอใจในงานของตนสูงขึ้น การขาดงานรวมถึงการเปลี่ยนงานของบุคลากรมีอัตราลดลง เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล
2. ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล
3. การรับรู้ระดับของความพร้อมอิสระในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล
4. ระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล
5. ระดับความรู้เบื้องต้นในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน นับถึงสิ้นเดือนมกราคม 2561 และไม่อยู่ระหว่างการอบรมหรือลาศึกษาต่อ รวมทั้งสิ้น 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชและปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเพื่อวัดการรับรู้ระดับความพร้อมอิสระในการทำงาน และระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กร ส่วนที่ 3 เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับบุคลากรของโรงพยาบาลพรหมคีรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน เพื่อมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช

(Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนกลับมา 186 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับฝ่าย บทบาทหน้าที่ในโรงพยาบาล สถานภาพในองค์กร ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การรับรู้ระดับความพร้อมอิสระในการทำงาน ความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กร และความรู้ในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) สำหรับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square Test Statistics) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มี

ระดับการวัดเป็นนามมาตรา (Nominal Scale) ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับฝ่าย บทบาทหน้าที่ในโรงพยาบาล สถานภาพในองค์กร และระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับแบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกรณีที่ตัวแปรมีการแจกแจงไม่ปกติ ได้แก่ อายุ รายได้ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ระดับของควมมีอิสระในการทำงาน ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร ระดับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล และระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชในด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 84.9 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 38.7 สถานภาพโสด ร้อยละ 50.5 และระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 68.80

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของการรับรู้ระดับควมมีอิสระในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

การรับรู้ระดับควมมีอิสระในการทำงาน	Mean	SD	การแปลผล
1. ควมมีอิสระในการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานของตนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับภาระงานและกรอบเวลา	3.71	0.714	สูง
2. ควมมีอิสระในการจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการทำงาน	3.72	0.711	สูง
3. ควมมีอิสระในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.61	0.751	ปานกลาง
4. ควมมีอิสระในการบริหารจัดการทรัพยากร	3.47	0.736	ปานกลาง
5. อำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน	3.32	0.834	ปานกลาง
ภาพรวม	3.57	0.585	ปานกลาง

จากการศึกษาปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนทั้งหมดที่รับจากโรงพยาบาลต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40.9 ปฏิบัติงานในฝ่ายการพยาบาล ร้อยละ 40.3 บุคลากรส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ในด้านปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 88.2 บุคลากรมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างเหมาบริการ ร้อยละ 47.8 และพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติงานไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.8

จากการศึกษาการรับรู้ระดับของควมมีอิสระในการทำงาน ของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่าในภาพรวมมีการรับรู้ระดับควมมีอิสระในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.585 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการรับรู้ควมมีอิสระในการทำงานด้านการจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.711อยู่ในระดับสูง ส่วนการรับรู้ควมมีอิสระในการทำงานด้านควมมีอิสระในด้านอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.834 อยู่ในระดับปานกลาง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

จากการศึกษาระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในการศึกษา มีความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.53 คะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กร เท่ากับ 3.49 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.625 นั่นคือคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปาน

กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจในการบริหารภายในองค์กรด้านความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของผู้บริหาร มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.749 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง ส่วนความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรด้านความเสมอภาค มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.885 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กร	Mean	SD	การแปลผล
1. การบริหารภายในองค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม	3.34	0.812	ปานกลาง
2. การบริหารงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ	3.56	0.734	ปานกลาง
3. ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของผู้บริหาร	3.72	0.749	สูง
4. การบริหารภายในองค์กรมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน	3.59	0.767	ปานกลาง
5. การบริหารงานภายในองค์กรมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้	3.51	0.793	ปานกลาง
6. การบริหารงานภายในองค์กรมีความเสมอภาค	3.23	0.885	ปานกลาง
7. การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	3.43	0.726	ปานกลาง
8. การบริหารงานภายในองค์กรมีความสมเหตุสมผล	3.50	0.744	ปานกลาง
9. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของการบริหารงานภายในองค์กร	3.56	0.735	ปานกลาง
ภาพรวม	3.49	0.625	ปานกลาง

จากการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยการทำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล พบว่า จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 19 คะแนน คะแนนต่ำสุดคือ 2 คะแนน คะแนนเฉลี่ย คือ 12.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.442 และพบว่า ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลอยู่

ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 52.2

จากการศึกษาระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยการคำนวณหาค่า Motivation Potential Score (MPS) พบค่าคะแนนต่ำสุดคือ 3.11 คะแนนสูงสุดคือ 125.00 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.705 บุคลากรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 73.1

ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช วัดจากค่าคะแนน Motivation Potential Score (MPS) ซึ่งเป็นค่าที่ได้จากการคำนวณจากตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะของงาน 5 ปัจจัย ได้แก่ การใช้ทักษะในการทำงานที่หลากหลาย (Skill Variety) ความรู้ความเข้าใจในลักษณะของงาน (Task Identity) การรับรู้ในความสำคัญของงาน (Task Significance) การรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy) และการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผลงาน (Feedback) จากการศึกษาพบว่าค่า

เฉลี่ยของแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลเมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของงานในด้านการรับรู้ในความสำคัญของงาน (Task Identity) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.78 อยู่ในระดับสูง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.598 และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลเมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของงานในด้านการรับรู้ความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.655 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามคุณลักษณะของงาน

คุณลักษณะของงาน	Mean	SD	การแปลผล
1. การใช้ทักษะในการทำงานที่หลากหลาย (Skill Variety)	3.58	0.554	ระดับปานกลาง
2. ความรู้ความเข้าใจในลักษณะของงาน (Task Identity)	3.17	0.590	ระดับปานกลาง
3. การรับรู้ในความสำคัญของงาน (Task Significance)	3.78	0.598	ระดับสูง
4. การรับรู้ความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy)	3.12	0.655	ระดับปานกลาง
5. การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผลงาน (Feedback)	3.23	0.641	ระดับปานกลาง
ภาพรวมค่าเฉลี่ย MPS	37.76	18.705	ระดับต่ำ

จากการศึกษาลักษณะของตัวแปรปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับฝ่าย บทบาทหน้าที่ในโรงพยาบาล และสถานภาพในองค์กร พบว่า ตัวแปรปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการทดสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรปัจจัยต่างๆ พบว่าตัวแปรอายุ รายได้ต่อเดือนทั้งหมดที่ได้รับจากโรงพยาบาล ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล การรับรู้ระดับของความมีอิสระในการทำงาน ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร และระดับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลมีการแจกแจงไม่ปกติ จึงหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับแบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) พบว่าตัวแปรการรับรู้ระดับของความมีอิสระในการทำงาน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.305 และตัวแปรระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.291 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

พบความสัมพันธ์ในระดับปานกลางทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.305 และตัวแปรระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.291 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตาราง 4

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า p-value จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงาน และระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ตัวแปรปัจจัย	ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value	ระดับความสัมพันธ์
การรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงาน	0.305	<0.001	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร	0.291	<0.001	ต่ำ

การอภิปรายผล

คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับฝ่าย บทบาทหน้าที่ในโรงพยาบาล สถานภาพในโรงพยาบาล และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาตัวแปรการรับรู้ระดับของความมีอิสระในการทำงานพบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.305 สอดคล้องกับการศึกษาของศิริบุญรุ่งหิรัญ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานจากคุณลักษณะของงานในด้านโอกาสในการได้รับผิดชอบงานและอำนาจตัดสินใจในการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพและการศึกษาของ Zydziunaite Vilma (2007) ศึกษาแรงจูงใจของบุคลากรด้านการพยาบาลในโรงพยาบาล

เอกชนในประเทศลิธัวเนีย พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพจะลดลงเมื่อบุคลากรขาดอิสระในการทำงานและอำนาจในการตัดสินใจ และจากงานวิจัยของ Perreira (2016) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสุขภาพ พบว่า อำนาจในการตัดสินใจ (Autonomy) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในวิชาชีพด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ระดับความมีอิสระในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความมีอิสระในการจัดสรรเวลาปฏิบัติงานของตนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับภาระงานและกรอบเวลา และความมีอิสระในการจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการทำงานของตนอยู่ในระดับสูง ส่วนการรับรู้อิสระในการบริหารจัดการทรัพยากร การรับรู้ความมีอิสระในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนากระบวนการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการรับรู้อำนาจตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีบทบาทในฐานะผู้ปฏิบัติการ ซึ่งอำนาจในการตัดสินใจเหล่านี้ มักจะเป็นของผู้บริหาร ดังนั้นการออกแบบให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการบริหาร มีโอกาสในการเสนอแนวคิด หรือร่วมตัดสินใจ น่าจะทำให้บุคลากรมีการรับรู้ความมีอิสระในการทำงานของตนสูงขึ้น ซึ่งอาจทำให้แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลในภาพรวมมีระดับสูงขึ้นเช่นกัน

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำทางบวกกับระดับ

แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.291 สอดคล้องกับการศึกษาของประชากรณ์ ทัพโพธิ์ (2557) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่ากระบวนการบริหาร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพ และการศึกษาของ Zemichael Weldegebriel (2013) พบว่าการรับรู้ประสิทธิภาพในการบริหารและการบังคับบัญชา มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐบาลในเขตอาณาหารา ประเทศเอธิโอเปีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการบริหารงานภายในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการที่ผู้บริหารแสดงความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการบริหารในระดับสูง ส่วนในด้านอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร การบริหารงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ การบริหารงานในองค์กรโดยสอดคล้องกับบริบทของชุมชน การบริหารงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารงานด้วยความเสมอภาคยุติธรรม และการบริหารงานอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งถ้าผู้บริหารงานมีการปรับรูปแบบ กระบวนการบริหารงานในองค์กร ให้บุคลากรภายในองค์กรมีระดับการรับรู้ในการบริหารงานภายในองค์กรในประเด็นเหล่านี้มากขึ้น น่าจะส่งผลให้แรงจูงใจของบุคลากรในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลมีระดับสูงขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล พบว่าระดับความรู้ในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมใน

งานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยการคำนวณหาค่า Motivation Potential Score (MPS)พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของงานพบว่าคุณลักษณะของงานในด้านการรับรู้ในความสำคัญของงาน (Task Significance) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือคุณลักษณะของงานในด้านการหลากหลายในการใช้ทักษะในการทำงาน (Skill Variety) ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะของงาน (Task Identity) ส่วนแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลเมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของงานในด้านการรับรู้ความมีอิสระในการทำงาน (Autonomy)พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความมีอิสระในการทำงาน (Work autonomy) กับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ผู้บริหารควรออกแบบระบบงานหรือปรับรูปแบบการบริหารเพื่อให้บุคลากรมีระดับการรับรู้อิสระในการทำงานด้านอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน ความมีอิสระในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควมมีอิสระในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงานก็จะเป็นการเพิ่มระดับการรับรู้อิสระในการทำงานในภาพรวมสูงขึ้น ทำให้แรงจูงใจของบุคลากรสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

2. ผู้บริหารควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานภายในองค์กรเพื่อเพิ่มระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กรโดยเฉพาะในด้านที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางให้มีความพึงพอใจในระดับสูงขึ้นตามผลการศึกษา ได้แก่การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร การบริหารงานต้องเป็นไปตามระเบียบราชการมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การบริหารงานมีความเสมอภาคและยุติธรรม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และมีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นต้น เมื่อบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานภายในองค์กร ย่อมที่จะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานรวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลด้วยเช่นกัน

References

- Fred Luthans. (2008). Job characteristics approach to task design, In fred luthans, *organizational behavior*. New York: McGraw-Hill , Inc.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1976). Motivation through the design of work: test of a theory. *Organizational Behavior and Human Performance*, 16, 250-279.
- _____. (1975). Development of the job diagnostic survey. *Journal of Applied Psychology*. 60(2), 159-170.
- Joseph E. Champoux. (2011). *Organizational behavior: integrating individuals, groups, and organizations*. New York: Routledge.
- Perreita TA, I. J. (2016). Work motivation in health care: a scoping literature review. *International Journal Based Healthc*, 175-182.
- Stephen P. Robbins, T. A. (2016). *Essentials of organizational behavior*. England: Pearson Education Limited.
- Steven L. McShane, M. A. (2015). *Organizational behavior, emerging knowledge, global reality*. Singapore: McGraw-Hill Education.
- Zemichael Weldegebriel, Y. E. (2016). Motivation of health workers and associated factors in public hospitals of West Amhara, Northwest Ethiopia. *Patient Preferece and Adherence*, 159-169.
- Zydziaunaite Vilma, K. E. (2007). Improving motivation among health care workers in private health care organizations: a perspective of nursing personnel. *Baltic Journal of Management*. 2(2), 213-224.
- Tuppho, P. (2014). Factors affecting the participation of personnel in improving the quality of Sub-district Health Promoting Hospital. *Veridan e-journal*, 475-491. (in Thai)
- Roonghirun, S. (2012). Factors affecting job competency of professional nurses in community hospital, Pathumthani Province. *Eau Heritage Journal Science and Technology*. 6(1), 109-120. (in Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission. (2005). *Public sector administration quality improvement In a guide to lead the organization to the public sector quality improvement*. Bangkok: Vision Print and Media. (in Thai)
- Suppachutikul, A. (2000). *Hospital quality improvement: In First step of TQM/CQI*. Bangkok: The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization). (in Thai)

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบิน
และคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Students' Satisfaction Towards Educational Management
of College of Aviation & Transportation Sripatum University

ชนิดา จันทรสาร

Chanida Chansarn

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Master of Education Programs, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

Received: September 27, 2018

Revised: October 19, 2018

Accepted: October 24, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ความพึงพอใจของผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านพบว่า ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกายภาพ ด้านงบประมาณและด้านการจัดการทั่วไปตามลำดับ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีความพึงพอใจระดับมากในด้านกายภาพ ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 17-19 ปี มีความพึงพอใจระดับมากในด้านวิชาการ ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 มีความพึงพอใจระดับมากในด้านกายภาพและผู้เรียน ส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด มีความพึงพอใจระดับมากในด้านวิชาการ โดยภาพรวมมีการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนในระดับมาก

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ผู้เรียน, การจัดการการศึกษา

Abstract

The objective of this research was to study the current and study the factor affecting to situation entitled students satisfaction towards educational management of College of Aviation & Transportation, Sripatum University. The methodology of the survey research and instrument was a questionnaire on self-discipline of the students. The sample used in the study were 155 undergraduate students of Bachelor of Science (Aviation Safety Management).

The results (1) students' satisfaction was found at high level of the academic course, physical environment, budget plan and management of the education, respectively (2) according to the factor analysis affecting the satisfaction of male students, were satisfied with physical environment and those in 17-19 years old were satisfied with the academic course. The first years students were satisfied with physical environment. The students domicile in countryside were satisfied with the academic course. It shows that Educational Management College of Aviation and Communications, Sriprathum University meets the needs of the students were found at high level.

Keywords: Satisfaction, Students, Educational management

บทนำ

อุตสาหกรรมการบินเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่ให้บริการและรับบริการ การรักษามาตรฐานด้านความปลอดภัยมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เมื่อเกิดความเสียหายหรือมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยจะนำไปสู่ความเสียหายที่ร้ายแรง ต่อผู้โดยสาร สินค้า เจ้าหน้าที่ บุคคลทั่วไป และอาจเชื่อมโยงต่อชื่อเสียงและความมั่นคงของประเทศอีกด้วย วันที่ 18 มิถุนายน 2558 องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization : ICAO) ได้ประกาศมติสัญญาฉบับหนึ่งซึ่งประเทศไทยเนื่องจากอยู่ในระหว่างแก้ไขปัญหามาตรฐาน ด้านความปลอดภัยทางการบิน การพบข้อบกพร่องที่เป็นส่วนสำคัญด้านความปลอดภัยด้านการบิน มีอยู่หลายประการ ซึ่งข้อบกพร่องเหล่านี้ สามารถส่งผลต่ออุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย เป็นหน้าที่ที่กรมการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขภายใน 90 วัน ตามข้อบังคับของ องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) จึงเกิดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมการบินแห่งชาติ พ.ศ. 2559-2574 โดยกำหนดนโยบายเป็นแผนยุทธศาสตร์การบินไว้ 7 ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานกฎหมายการบินตามมาตรฐานสากลเพื่อการต่อยอดส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยตามมาตรฐานสากลให้ได้คุณภาพ (Safety & Quality) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่ออุตสาหกรรมการบิน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา

ส่งเสริมให้มีการผลิตบุคลากร ด้านการบินในเขตภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาส่งเสริมขีดความสามารถระบบการจัดการท่าอากาศยาน เพื่อการเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการผลิตและการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 6 การมีความพร้อมต่อการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการบินชั้นนำแห่งหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดการให้อุตสาหกรรมการบินของไทย สามารถเป็นผู้นำที่มีบทบาททางการรักษาสภาพแวดล้อม และการรักษาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก (คณะกรรมการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2558, น. 49) จากประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 ที่ตั้งเป้าหมายไว้ว่า ประเทศไทยต้องเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านวิชาชีพอุตสาหกรรมการบินของชาติและอาเซียน (ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ไทย บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย) สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพด้านการบินเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการบิน โดยการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงเกิดให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบินในสาขาวิชาต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่ายการผลิตบุคลากรเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน และจากสภาพปัญหาด้านมาตรฐานความปลอดภัยการบินของไทยที่ไม่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานการบิน จากองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization :

ICAO) ตามโครงการตรวจสอบการกำกับดูแลความปลอดภัยการบิน (Universal Safety Oversight Audit Program : USOAP) เมื่อปี พ.ศ. 2558 รวมถึงการตรวจสอบ การรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Universal Security Audit Program : USAP) ทุกๆ 6 ปี ย่อมแสดงถึงปัญหา การขาดแคลนบุคลากรด้านการกำกับดูแลมาตรฐานความปลอดภัยในอุตสาหกรรมการบินและงานการบินของชาติ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ขาดความเป็นมืออาชีพทางด้านความปลอดภัยด้านการบิน (คณะกรรมการการคมนาคม สถานีวิทยุแห่งชาติ., 2558, น. 41) มหาวิทยาลัยศรีปทุมเล็งเห็นถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย จึงได้ จัดตั้งวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขึ้น ในปี พ.ศ. 2559 โดยเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน เป็นมหาวิทยาลัย แห่งแรกและที่เดียวของประเทศไทย เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความ เป็นเลิศในวิชาชีพ ทางวิชาการและเทคโนโลยีด้านการ บินและคมนาคมควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐาน วิชาชีพในระดับสากล (พิพร กลิ่นเฟื่อง, 2560, น. 6-8)

จากความสำคัญของปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ด้านการบิน เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย ด้านการบิน ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560, น. 51) ในการเชื่อมโยงกับภาค อุตสาหกรรมการบินแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายของคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ (คสช.) พ.ศ.2559 ด้านเศรษฐกิจและ สังคม (คณะกรรมการการคมนาคม สนช, 2558, น. 49) ที่รัฐบาลต้องการส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาอุตสาหกรรม การบิน การมีสถาบันการศึกษาที่ดีและมีมาตรฐานเปิดสอน ด้านการบิน ย่อมเป็นที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียน ทำให้เกิด ความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ เมื่อจบการศึกษาแล้วจะ เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอันทรงคุณค่า แก่ องค์การการบินต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อการ จัดการการศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้อง กับผู้บริหารหลักสูตรที่ต้องการทราบถึงความพึงพอใจของผู้ เรียนที่เรียนอยู่วิทยาลัย การบินและคมนาคม มหาวิทยาลัย ศรีปทุมว่ามีความพึงพอใจในการจัดการการศึกษามากน้อย เพียงใด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการทั่วไป ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัย

เรื่องความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งเป็น มหาวิทยาลัยแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยที่เปิด สอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความ ปลอดภัยการบิน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษามหาวิทยาลัยการบิน และคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษามหาวิทยาลัยการบิน และคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สภาพสังคมในยุคปัจจุบัน การศึกษามีการแข่งขัน ในแต่ละสถาบันสูงมาก การจัดการการศึกษา จึงมีความ สำคัญ การจัดการการศึกษามีมาตรฐาน ย่อมส่งผลถึง คุณภาพทางการศึกษาและความพึงพอใจต่อผู้เรียน รวมถึงเป็นการยกระดับคุณภาพทางการเรียนการสอน ทำให้ บัณฑิตที่จบไปสามารถปฏิบัติงานได้ ตรงตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาสนับสนุนดำเนินการจัดการทางการศึกษาของวิทยาลัย การบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ตามมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษากล่าวถึงมาตรฐานด้านศักยภาพและความ พร้อมในการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 มาตรฐานย่อย ได้แก่

1. ด้านกายภาพ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านวิชาการ มีความพร้อมในการจัดการเรียน การสอน
3. ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณ มีความ ถูกต้องเหมาะสมและยุติธรรม
4. ด้านการจัดการทั่วไป ยึดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการการศึกษาในทุกระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการจัดการการศึกษา จากการได้รับการตอบสนองการบริการการบริการนั้นต้องมี

คุณภาพ มีการอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการ เป็นที่น่าพอใจ การตอบสนองที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบความพึงพอใจ 5 ด้านของ Millett, J.D. (1954) โดยใช้แนวคิดมาพัฒนาการจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

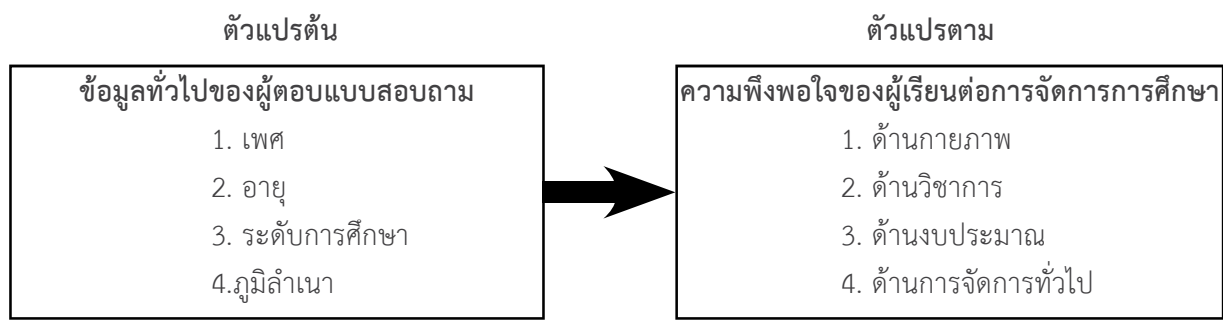
1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable Service) เพื่อความเสมอภาคในการให้บริการ
2. การให้บริการอย่างทันเวลา (Timely Service) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานทันตามเวลาที่กำหนด
3. การให้บริการอย่างทั่วถึง (Ample Service) เพื่อตอบสนองผู้รับบริการอย่างทั่วถึงทุกคน

4. การให้บริการอย่างทันท่วงที (Continuous Service) เพื่อเป็นการให้บริการอย่างมีความรับผิดชอบถึงผู้รับบริการเป็นหลัก

5. การให้บริการอย่างทันสมัย (Progressive Service) เพื่อปรับปรุงคุณภาพงานและพัฒนาหน่วยงานให้มีศักยภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า วิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัย การบิน และคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดพัฒนามาจากองค์ประกอบความพึงพอใจ 5 ด้านของ Millett, J.D. (1954) และการจัดการการศึกษา มาตราฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการการศึกษา ประกอบด้วย

H1 เพศของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

H2 อายุของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัย การบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

H3 ระดับการศึกษาของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

H4 ภูมิลำเนาของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบินและ

คมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตประชากรและตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

ประชากรที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2560 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 140 คน และชั้นปีที่ 2 จำนวน 15 คน รวม 155 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ สํารวจประชากรทั้งหมด เนื่องจากมีจำนวนประชากรมีจำนวนจำกัด ดังนั้น นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ภาคเรียนฤดูร้อน ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 155 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตามรายการ (Check List) ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลาเนาเดิมของผู้เรียนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านวิชาการ จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านงบประมาณ จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านการจัดการทั่วไป จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการสร้างควมพึงพอใจต่อการจัดการการศึกษาโดยพัฒนาจากแนวคิดของ Millett, J.D. (1954) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert's Scale) (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2554, น.225)

ตอนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยใช้คำถามปลายเปิด

2. การสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับการจัดการการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ตามมาตรฐานอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ

ทั่วไป ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์มาสรุปความสอดคล้องกับข้อมูลการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองโดยขอหนังสือจากคณบดีวิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในระยะเวลาที่กำหนดมาตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลสำหรับ การวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้บริหารหลักสูตรดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จำนวน 2 ท่าน ซึ่งคัดเลือกมาโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การคัดเลือกอาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์โดยอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและสอนนักศึกษาทั้ง 2 ชั้นปี ส่วนผู้บริหารหลักสูตรที่ให้สัมภาษณ์เป็นผู้จัดทำหลักสูตรของนักศึกษาที่ไปเก็บข้อมูลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 155 คน ในตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ T-test และอธิบายเชิงพรรณนา

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในตอนที่ 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) คำถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ของ (Best, 1981, P. 179-187)

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.80$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ค่าเฉลี่ยมาก คือ ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.79$) รองลงมา ด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.82$) ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.76$) และด้านการจัดการทั่วไปมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.82$) ตามลำดับ ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านกายภาพ วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ มีการดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.71$) ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อการจัดการการศึกษาด้านวิชาการ วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัย

ศรีปทุม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ หลักสูตรสาขาที่เรียนมีความทันสมัย ตรงตามตลาดแรงงานต้องการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.78$) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาด้านงบประมาณ วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.76$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ มีระบบที่ทันสมัยในการติดตาม ตรวจสอบการชำระค่าลงทะเบียนการศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.67$) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาด้านการจัดการทั่วไป วิทยาลัยการbin และคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ สามารถค้นหาข้อมูลของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบันได้เสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.74$) ดังแสดงตารางที่ 1

ตาราง 1

สรุปวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รายการ	ระดับความพึงพอใจ			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านกายภาพ	4.11	.82	มาก	2
มีการดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ	4.34	.71	มาก	1
2. ด้านวิชาการ	4.12	.79	มาก	1
หลักสูตรสาขาที่เรียนมีความทันสมัย ตรงตามตลาดแรงงานต้องการ	4.31	.78	มาก	1
3. ด้านงบประมาณ	4.06	.76	มาก	3
มีระบบที่ทันสมัยในการติดตาม ตรวจสอบการชำระค่าลงทะเบียนการศึกษา	4.26	.67	มาก	1
4. ด้านการจัดการทั่วไป	4.04	.82	มาก	4
สามารถค้นหาข้อมูลของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบันได้เสมอ	4.19	.74	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.08	.80	มาก	

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.23 ช่วงอายุ 17- 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.58 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 90.32 และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด คิดเป็น ร้อยละ 65.81

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้บริหารหลักสูตรวิทยาลัย การบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า อาจารย์ทั้ง 2 ท่านมีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลการตอบแบบสอบถาม ของผู้เรียนในเรื่องการจัดการการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ มีการจัดพื้นที่ให้นักศึกษาทำกิจกรรมขณะ รอเรียนและว่างจากการเรียนการสอน มีการจัดเตรียม ขยายพื้นที่ทำกิจกรรม เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี 2) ด้านวิชาการ มีการพานักศึกษาไปดูงาน นอกสถานที่เพื่อหาประสบการณ์จากผู้ปฏิบัติงานจริง การ จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษากับนักศึกษาได้ ตลอดเวลา จากการพบปรึกษาส่วนตัวและปรึกษาผ่าน ระบบออนไลน์ 3) ด้านงบประมาณ จัดให้มีกองทุนกู้ยืม เพื่อการศึกษาและการมอบทุนการศึกษาให้นักศึกษาที่ เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ มีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการซ่อมบำรุงอุปกรณ์สื่อการสอนให้พร้อมใช้งานอยู่ เสมอ 4) ด้านการจัดการทั่วไป จัดให้มีพนักงานรักษาความ ปลอดภัยรอบอาคารตลอด 24 ชม. เมื่อนักศึกษาต้องการ แสดงความคิดเห็นสามารถแสดงความคิดเห็นส่งผ่านตู้รับ ความคิดเห็นได้ตลอดเวลาและมีช่องทางปรึกษาหารือกับติ ผ่านระบบออนไลน์ตลอด 24 ชม.

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย มีดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการ การศึกษาวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน วิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรสาขาที่เปิดสอน มีความ ทันสมัยตรงตามที่ต้องการ สอดคล้องกับคำ กล่าวของ วัชร วัฒนภาส กฤตาคณี (2557) อดีตนักบิน กองทัพอากาศและนักบินประจำกองกำลังสหประชาชาติ ที่เคยกล่าวไว้ว่า “หลักสูตรธุรกิจการบินต้องพัฒนาให้ทัน โลก ทันเทคโนโลยีการบิน ทุกมิติตลอดเวลา และสนใจผู้ บริโภค” การที่วิทยาลัยการบิน และคมนาคม มหาวิทยาลัย

ศรีปทุม เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาการ จัดการความปลอดภัยการบิน เป็นแห่งแรกและแห่งเดียว ของประเทศไทยย่อมแสดงถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารใน การให้ความสำคัญและเพื่อสนองต่อความต้องการในภาค อุตสาหกรรมการบิน ตามแผนยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมการ บินแห่งชาติ พ.ศ. 2559-2574 จากประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่ประเทศไทยตั้งเป้าหมายไว้ว่า ต้องการเป็นศูนย์กลาง ความเป็นเลิศด้านวิชาชีพอุตสาหกรรมการบินของชาติและ อาเซียน (คณะกรรมการการคมนาคม สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ, 2558) ลำดับรองลงมาด้านกายภาพ ความพึง พอใจมีค่าเฉลี่ย 4.11 ในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาด ห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ทั้งนี้ อิศศักดิ์ อุปไมย อธิชัย (2560) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน อุปกรณ์ แสงสว่าง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด รู้สึกสบายและ อยากรเรียน จะช่วยส่งเสริมการคิด การริเริ่ม ทำให้ผู้เรียน ได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภา นุเดช เพียรความสุขและคณะ (2558) กล่าวว่าสถานที่ที่ มี ความสะอาดและเป็นระเบียบการจัดบรรยากาศโดยรอบ ให้มีบรรยากาศที่ดีเพียงพอในการให้บริการ สิ่งเหล่านี้มีผล ต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีใช้บริการของสำนักงาน ส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี ลำดับต่อมาด้านงบประมาณ ความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 4.06 มีระบบที่ทันสมัยในการติดตาม ตรวจสอบ การชำระค่าลงทะเบียนการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษา ปี 2554 ในส่วนของมาตรฐานด้าน ศักยภาพ และความพร้อมในการบริหารการศึกษา กล่าว ว่า ในส่วนของมาตรฐานด้านศักยภาพ และความพร้อม ในการบริหารการศึกษา ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรร การใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพมีความทั่วถึง และเป็นธรรม เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้เรียน สำหรับด้านการ จัดการทั่วไป มีความพึงพอใจเป็นลำดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 4.04 สามารถค้นหาข้อมูลของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบันได้เสมอ สอดคล้องกับมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา ปี 2554 ในส่วน ของมาตรฐานด้านศักยภาพ และความพร้อม ในการบริหาร การศึกษา กล่าวว่า ในส่วนของมาตรฐานด้านศักยภาพและ ความพร้อมใน การบริหารการศึกษาด้านการจัดการทั่วไป ประกอบด้วย ยึดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการการศึกษา ในทุกระดับชั้น การให้บริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม

เสมอภาค มีการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์ของคณะอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งคณะกรรมการนักศึกษา เพื่อให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารที่จัดการการศึกษา และสอดคล้องกับ นิธิมิช เพียรประเสริฐ (2559) กล่าวว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศควรตรงตามความต้องการขององค์กร เพื่อช่วยในการตัดสินใจในภาวะที่มีการแข่งขันสูง มีการนำนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในหลาย ๆ ด้านทั้งงานด้านบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารสารสนเทศ และด้านกิจการนักเรียน เพื่อต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกมิติหลายหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารงานและบริหารทรัพยากร จำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศที่จะมาช่วยจัดการทรัพยากรต่างๆ ทางการศึกษา

2. ปัจจัยที่มีผลกับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีช่วงอายุ 17 - 19 ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารประจำหลักสูตรทำให้ทราบว่า การที่มีผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาจด้วยชื่อสาขาที่เปิดสอนการจัดการความปลอดภัย การbin ทำให้ผู้ที่สนใจเป็นเพศชาย และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จึงเป็นข้อดีที่ว่า นักศึกษาเมื่อจบการศึกษาไปปฏิบัติงานจริง งานด้านความปลอดภัยการbin บางครั้งต้องมีการสำรวจออกนอกพื้นที่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเพศชายจึงมีข้อได้เปรียบ ในการปรับตัวกับพื้นที่และการปฏิบัติงานในภาคสนาม ผู้เรียนอยู่ในช่วงอายุ 17-19 ปี เป็นส่วนใหญ่ ก็ในช่วงวัยรุ่นจึงมีลักษณะชอบทำกิจกรรมที่ทำหาย ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงมีความสนใจเลือกเรียนสาขานี้ ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำแนกตามเพศ เพศชายและเพศหญิงในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อมองรายด้าน เพศชาย มีความพึงพอใจ ด้านกายภาพระดับมากเป็นลำดับแรก เพศหญิง มีความพึงพอใจด้านวิชาการระดับมาก เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ อาจารย์ประจำหลักสูตรให้ความคิดเห็นไว้ว่า ในห้องที่ใช้ทำกิจกรรมของนักศึกษา มีคอมพิวเตอร์ จำลองการฝึกบิน ส่วนใหญ่นักศึกษาชายจะมาเล่นโปรแกรมการฝึกบินจำลองสถานการณ์ ส่วนผู้เรียนเพศหญิง มักสนใจเวลาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

และสอบถาม เมื่อจบการศึกษาแล้ว จะไปสมัครงานได้ที่ไหนอย่างไร ซึ่งมีความสอดคล้องกับภานุเดช เพียรความสุขและคณะ (2558) กล่าวว่า สถานที่ที่มีความสะอาดและเป็นระเบียบ การจัดบรรยากาศโดยรอบให้มีบรรยากาศที่ดีเพียงพอในการให้บริการ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีใช้บริการของสำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ การจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา การจำแนกตามอายุ เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่า ช่วงอายุต่ำกว่า 19 ปี กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 มีความพึงพอใจด้านวิชาการระดับมากเป็นลำดับแรกเหมือนกัน ส่วนช่วงอายุมากกว่า 19 ปีกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความพึงพอใจด้านกายภาพระดับมากเป็นลำดับแรกเหมือนกัน จากข้อมูลนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 19 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายอายุ 17-19 ปี ทั้งนี้ ช่วงอายุดังกล่าว วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา (2555) ได้กล่าวถึง “ช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะยังมีความเป็นตัวของตัวเอง นิสัยชอบ ทำหาย ชอบชีวิตโลดโผน ผจญภัย ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่” การที่ผู้เรียนสนใจสมัครเรียนหลักสูตรที่มีการเปิดสอนเป็นที่แรกและที่เดียวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย อาจทำให้เกิดความรู้สึกทำหายในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวลักษณ์ โพธิดารา (2554) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ประสบการณ์การเรียนรู้ ความคิด วิมุติ และคุณวุฒิ ทำให้มีมุมมองบางอย่างที่แตกต่างกัน เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพต่อผู้เรียน จึงมีผลต่อการจัดการระบบการศึกษา เช่น ความแตกต่างกันในภูมิหลัง อายุ ประสบการณ์ และการศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษา วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำแนกตามภูมิลำเนา ในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ผู้เรียนที่อยู่ภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจระดับมาก ด้านกายภาพเป็นลำดับแรก ส่วนผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด มีความพึงพอใจระดับมาก ด้านวิชาการเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ Kashan (2012) กล่าวว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาโท มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล เพศ และความแตกต่างของ กลุ่มสังคมภูมิลำเนา

จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัย

ศรีปทุม การจัดการการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการทั่วไป โดยมีการจัดการการศึกษา ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการการศึกษาในวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พิธพร กลิ่นเฟื่อง (2560) ว่า การผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพด้านการbin เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการbin วิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อเปิดสอนหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษาสนใจสมัครเรียน ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 140 คน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. การจัดการการศึกษาของวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้บริหารควรนำจุดที่บกพร่องไปปรับปรุงพัฒนาจะเป็นการเพิ่มคุณภาพในการจัดการการศึกษา การจัดการระบบการเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตเครือข่ายที่เข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็วเพื่อรองรับกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี

2. ควรมีการปรับปรุงตารางเรียนให้มีความสอดคล้องกับระยะเวลาเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนได้เหมาะสมกับเวลาที่เริ่มและเลิกเรียน มีการเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาแก่นักศึกษาที่เรียนได้อย่างเพียงพอ

3. เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการบริการด้านต่าง ๆ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและแก้ปัญหาโดยเร็ว เพื่อลดความรู้สึกไม่พึงพอใจของนักศึกษาเพราะปัญหาที่เล็กน้อยสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจเรียน ของนักศึกษาในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยสามารถศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานเฉพาะในแต่ละด้าน เช่น ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการทั่วไป เพื่อเป็นการพัฒนาในแต่ละด้านให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการจัดการการศึกษาวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมการเรียน การสอน และการจัดการความรู้ของวิทยาลัยการbinและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุมต่อไป

Reference

- Best, J.W. (1981). *Research in education*. (4th ed). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Kashan, A. (2012). *Measuring student satisfaction of master level*. Students: Evidence from University of Sargodha, Pakistan.
- Klinfaung, P. (2017). *Annual report year 2016*. College of Aviation and Transportation Sripatum University. (in Thai)
- Millet, J.D. (1954). *Management in the public service*. New York: McGraw-Hill.
- Office of the Higher Education Commission Standard of Higher Education. (2011). *Book 128*. Bangkok: Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. (in Thai)
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2017) *The 12th education improvement plan: CE. 2017-2021*. Bangkok: Policy and Strategy Office Press. (in Thai)
- Phiarnkhamsuk, P. & Faculty (2015). *Students satisfaction toward the service of academic and registration office Ubon Ratchathani Rajabhat University*. Thesis from the Office of Academic Promotion and Registration Budget Year (2015), Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)

- Phiarprasert, N. (2016). The challenges of using information systems for management of basic education in Thailand. *Journal of Vocational Education and Technical Education*, 6 (12), 21-29 (in Thai)
- Phothidara, Y. (2011). Nursing education management: for student generation y. *Journal of Nursing Science & Health*, 34(2), 61-67 (in Thai)
- Pongsopa, W. (2012). *Mental hygiene*. Bangkok: The Chulalongkorn University. (in Thai)
- Ritthakhani, W.R. (2014). *Airline industry: 4th International Congress on Interdisciplinary Research and Development Theme Interdisciplinary with the pace of the ASEAN community*. Bangkok: Office of the Royal Society. (in Thai)
- Ritjaroon, P. (2011). *Research methodology in social sciences*. (5th ed.). Bangkok: House of Kermyst. (in Thai)
- The Committee on Transportation, The National Legislative Assembly. (2015) *The National Aviation Industry Development Strategy*. Bangkok: The National Legislative Assembly. (in Thai)
- Uppamaiathichai, T. (2017). *Fundamentals of Educational management*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

การพัฒนางานบริการในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหาร กรณีศึกษา
ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร
Service Development of Franchise Restaurant: A Case of
Santa Fe' Steak in Bangkok

รุ่งโรจน์ เจือสนิท

Rungrote Jursnit

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร

Doctor of Business Administration Program, Shinawatra University

Received: October 1, 2018

Revised: November 5, 2018

Accepted: November 8, 2018

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) หาปัจจัยส่วนบุคคลของลูกค้าที่มีผลกระทบต่อยอดขายของร้านอาหารแฟรนไชส์เด็กซานตาเฟ (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก (3) เพื่อหาเหตุผลในการเข้ามาใช้บริการที่ร้านแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ (4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ ประชากรในการวิจัยได้จากการสุ่มโดยบังเอิญเฉพาะลูกค้าที่ยินดีให้ข้อมูล จำนวน 600 คน จากจำนวนร้านทั้งหมด 49 สาขา ผลการวิจัย พบว่า (1) ลูกค้าส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพเป็นพนักงานบริษัทและรัฐวิสาหกิจ มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลูกค้ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอาหารแฟรนไชส์ (2) เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านของลูกค้า พบว่า ลูกค้ามารับประทานอาหารในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์มากที่สุด ช่วงเวลา 13.00-17.00 น มาใช้บริการ 2-3 ครั้งต่อเดือน สาขาที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุดอันดับหนึ่งได้แก่ ร้านสาขา เดอะ มอลล์ บางกะปิ เมนูที่ลูกค้าชอบมากที่สุดคือ สเต็กหมู ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้งอยู่ที่ 500 บาท ส่วนใหญ่มารับประทานสองคน วัตถุประสงค์ในการมารับประทานอาหารส่วนใหญ่คือมารับประทานอาหารในโอกาสปกติไม่มีในโอกาสพิเศษ ลูกค้าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริการของร้าน มีความต้องการที่จะบอกต่อ และจะกลับมาใช้บริการซ้ำ (3) เหตุผลที่ลูกค้าเลือกมาใช้บริการที่ร้านเพราะ ชอบในรสชาติของอาหารมากที่สุด (4) แนวทางในการพัฒนาการบริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ ในมุมมองของลูกค้าพบว่าธุรกิจร้านอาหารควรมีการพัฒนา รูปแบบการบริการทั้งหมดใน 3 ด้านดังนี้ หนึ่ง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีการเลือกทำเลที่เป็นแหล่งชุมชนที่ง่ายต่อการค้นหา ลูกค้าให้ความคิดเห็นมากที่สุด ร้อยละ 54.2 สองคือ ด้านรสชาติ ควรมีการรักษามาตรฐานรสชาติของอาหารให้มีมาตรฐานที่เหมือนกันในทุกสาขามากที่สุด ร้อยละ 25 และสามควรที่จะปรับปรุงเรื่องความรวดเร็วในการบริการลูกค้าไม่ควรต้องให้ลูกค้าต้องรออาหารนาน ร้อยละ 20.8

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมของลูกค้า, รสชาติของอาหาร, ช่องทางการจัดจำหน่าย

Abstract

The objective of this research aims (1) to find out the customer's personal factors that affect the sales of the Santa Fe Steak franchise in Bangkok (2) to study customer service practices that affect the success of the franchise business (3) to find out the reason why customer visit the Santa Fe Steak House franchise in Bangkok (4) to find out how to develop a franchise business. The samples for this research got from accident sampling and selecting customer who has willing for give data by doing the questionnaire, Totally 600 peoples form 49 Franchise Branch. Research result found that (1) most customers have a bachelor's degree or equivalent. Occupation is employees and enterprise is the most. This shows that these customers are the target groups that affect the success of the franchise food business (2) about customer service behavior. Customers come to eat on most Saturdays and Sundays during 13.00-17.00 pm, visited 2-3 times a month. One of the most popular branch is the Mall Bangkok. The menu that customers like most is pig steak. The cost per meal is 500 baht. Mostly for two people. The purpose of the meal is to eat at regular occasions, not on special occasions. Most customers are satisfied with the service (3) the customer would like to recommend to the others and reservice again. The reason why customers get service at the restaurant because they like the taste of food is the most (4) guidelines for the development of the franchise business. Steak restaurant Santa Fe. In the view of the customer, the restaurant business should be developed all service models in 3 areas: First is the contribution channels. The location of the restaurant should be community and easy to find is the most, 54.2%. Second is the taste of food, should be the same standard quality of taste for every brand is 25 percent. And third should improve the speed of customer service, don't let customer waiting for food is 20.8 percent, respectively.

Keywords: Marketing Mix, Customer behavior, Taste of food, Distribution channels

บทนำ

ธุรกิจแฟรนไชส์เป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นทั่วโลก เพราะสามารถทำให้นักธรรมดาเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มการขยายตัวทางเศรษฐกิจและส่งเสริมผลิตภัณฑ์มวลรวมให้กับประเทศได้อีกทางหนึ่ง จึงไม่แปลกที่ในแต่ละประเทศทั่วโลกหันมาให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนธุรกิจแฟรนไชส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น ดังเช่นสถานการณ์ตลาดแฟรนไชส์ในกลุ่มประเทศอาเซียนที่เป็นเพื่อนบ้านของเรา ณ ขณะนี้ก็ได้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น ทั้งในประเทศมาเลเซีย ประเทศเมียนมา ประเทศลาว ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศบรูไน ประเทศเวียดนาม ประเทศกัมพูชา และประเทศฟิลิปปินส์ รวมถึงภายใน

ประเทศไทยเองก็ได้รับความนิยม ส่งเสริม และกระตุ้นให้มาสนใจธุรกิจแฟรนไชส์มากขึ้น เพราะสามารถสร้างมูลค่าการเจริญเติบโตให้กับประเทศของตัวเองได้ดี

จากข้อมูลของสถาบันธุรกิจแฟรนไชส์ (2016) ได้นำเสนอสถิติของการลงทุนธุรกิจนี้ในประเทศมาเลเซีย พบว่าธุรกิจแฟรนไชส์กลุ่มอาหารและเครื่องดื่มเป็นกลุ่มแฟรนไชส์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ครองสัดส่วนตลาดแฟรนไชส์ถึงร้อยละ 31 โดยมีมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ ส่วนประเทศเมียนมานั้น พบว่าเป็นธุรกิจแฟรนไชส์มากกว่า 50 ยี่ห้อเป็นแฟรนไชส์กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม เพราะเป็นแฟรนไชส์ที่ดำเนินธุรกิจหรือเปิดกิจการได้ง่ายกว่า และเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่ผู้บริหารจำเป็น

ต้องตัดสินใจซื้อในทุกๆวัน โดยธุรกิจที่เข้าไปดำเนินการในประเทศนี้ ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดย่อม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 90 ของธุรกิจทั้งหมด (thaismescenter,2016)

ในทางกลับกัน อัตราการเติบโตของตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศอินโดนีเซียยังไม่ค่อยมีมากนัก โดยเฉพาะธุรกิจแฟรนไชส์ที่เป็นแบรนด์ในประเทศ ดังนั้น อินโดนีเซียจึงยังต้องพึ่งแบรนด์แฟรนไชส์จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศ โดยปัจจุบันคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 40 ที่ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจแฟรนไชส์ที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับประเทศลาว ก็มีการเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ค่อยมีมากนัก อาจเป็นเพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ในประเทศยังมีความยากจน มีรายได้น้อย จึงทำให้แบรนด์แฟรนไชส์จากต่างประเทศชะลอเข้าไปลงทุนในลาว ในขณะที่ตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศบรูไน ยังมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศบรูไนมีความต้องการให้แบรนด์แฟรนไชส์กลุ่มธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กเข้าไปลงทุนอีกจำนวนมาก และมีความต้องการแฟรนไชส์อาหารและเครื่องดื่มต่อเนื่อง และในตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ประเทศเวียดนาม กำลังมีการเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไป ตามสถานการณ์และความต้องการของตลาด โดยแบรนด์ธุรกิจแฟรนไชส์ต่างประเทศได้เข้าไปลงทุนอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีแบรนด์แฟรนไชส์มากกว่า 110 แบรนด์ เป็นแฟรนไชส์ต่างประเทศ และแฟรนไชส์กลุ่มอาหารและเครื่องดื่มเป็นกลุ่มแฟรนไชส์ที่ใหญ่ที่สุดในเวียดนาม สถานการณ์ตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ในเวียดนามนั้นมีการเติบโตประมาณ ร้อยละ 61.6 มาจากการบริโภคอาหารที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี ค.ศ 2012-2017 และกว่าร้อยละ 50 เป็นการใช้จ่ายในครัวเรือนเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม (im2, 2015)

ช่วงสองสามปีที่ผ่านมาจนถึงปี ค.ศ. 2016 ถือเป็นโจทย์ที่ยากและท้าทายของธุรกิจเช่นร้านอาหารทุกประเภท เมื่อผู้บริโภคเลือกที่จะลดอัตราความถี่ในการทานอาหารนอกบ้านน้อยลงตามสภาวะพลังซื้อที่ถดถอยตามเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ร้านอาหารต่างๆ ต้องหาวิธีการแก้ไขหรือปรับตัวเองในการดำเนินธุรกิจกันพอสมควรและที่จะต้องนำเอาวิธีการสารพัดโปรโมชั่นมาใช้นั้นก็เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันของตนเอง และหนึ่งกลุ่มธุรกิจร้านอาหารที่กำลังปรับตัวกันอย่างต่อเนื่องก็คือธุรกิจร้านอาหารแฟรนไชส์เด็ก ซึ่งมีมูลค่าโดยรวมภายในประเทศ อยู่ที่ประมาณ 14,000 ล้านบาท หากลองเอามาเทียบกับร้านอาหารญี่ปุ่น

ร้านสแต็กยังมีอยู่น้อยมากในพื้นที่ศูนย์การค้าและที่เห็นได้ชัดเจนก็คือมีผู้บริโภคต้องการทานสแต็กเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้ราคาในร้านอาหารญี่ปุ่นที่ราคาจานละ 200-300 บาท ไม่ไหว (thaismescenter, 2016) ตรงนี้จึงถือได้ว่าตรงนี้เป็นโอกาสช่องว่างทางธุรกิจที่รอการตอบสนองทางการตลาดคือการทำสแต็กที่รสชาติถูกปากคนไทยราคาเข้าถึงง่ายโดยล่าสุดเรามีเมนูสแต็กจานละ 69 บาท ซึ่งเป็นที่มาของเจฟเฟอร์สเด็ก ที่ต้องการตอบสนองโอกาสอันนี้ ได้กล่าวถึงโอกาสทางการตลาดที่เปิดกว้าง และยังได้มองต่อไปอีกว่าในเมื่อร้านอาหารอย่าง เอ็มเค หรือแม้แต่ เคเอฟซี ยังสามารถมีสาขาได้ถึง 500 สาขาทั่วประเทศ แล้วทำไมร้านสแต็กอย่างเจฟเฟอร์สเด็กที่มีจุดขายคือราคาและคุณภาพจะขยายอาณาจักรให้ครอบคลุมมากกว่าที่เป็นอยู่ 79 สาขาให้ติดสปริงบอร์ดก้าวกระโดดไปสู่ 240 สาขาทั่วประเทศภายใน 5 ปี ไม่ได้ ปีที่ผ่านมา เจฟเฟอร์สเด็ก มียอดขาย 721 ล้านบาทแต่ในอนาคต 5 ปีข้างหน้าจะต้องมีรายได้ 2,300 ล้านบาท พร้อมกับจำนวน 240 สาขา หากเจาะลึกไปที่ตลาดร้านอาหาร สแต็ก มูลค่า 14,000 ล้านบาท กลุ่มตลาดที่ใหญ่ที่สุดนั่นคือ ตลาดบน (Premium Segment) ที่มีราคาขายจานละ 500-1,000 บาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ถัดมาคือ ตลาดกลาง (Standard Segment) ที่มีราคาขายจานละ 200-500 บาทคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 20 สุดท้ายคือตลาดล่าง (Mass Segment) ที่มีราคาขายอยู่ที่จานละ 69-200 บาทคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 30 ของตลาดร้านอาหารสแต็กทั้งหมดในประเทศไทย เหตุผลที่กลุ่มร้านสแต็กตลาดบน ที่ส่วนใหญ่อยู่ตามโรงแรมหรูหรือร้านในรูปแบบสแตนดอลน ครอบคลุมสัดส่วนตลาดสูงสุดคือ ร้อยละ 60 เนื่องมาจากราคาขายต่อจานแพงสร้างมูลค่าต่อจานได้ราคาสูงในขณะที่ กลุ่มตลาดล่าง ที่มีคู่แข่งหลักๆ อยู่ 2 ราย นั่นคือ เจฟเฟอร์สเด็ก และ ซานตาเฟสเด็ก แม้จะมียอดขายจำนวนจานมากกว่าแต่ในแง่มูลค่าเม็ดเงินแล้วนั้นก็ไม่สามารถเทียบเท่าร้าน สแต็กระดับตลาดบนได้เลย (Premium segment) หรืออธิบายให้เห็นภาพเข้าใจง่ายๆ ร้าน สแต็กกลุ่มลูกค้าระดับล่าง (Segment Mass) ขายสแต็ก 10 ชิ้น จึงเท่ากับร้าน สแต็กระดับบน (Segment Premium) ขายแค่ชิ้นเดียว (Thaismescenter, 2016)

จากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนางานบริการในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหาร โดยเน้นไปที่ร้านอาหารสแต็กซานตาเฟที่

อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้นำเสนอแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการชาวไทยที่กำลังดำเนินธุรกิจประเภทนี้อยู่ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไปในระยะยาว ตลอดจนเราจะสร้างระบบแฟรนไชส์ที่มีความเข้มแข็งต่อไปเพื่อเตรียมรองรับความพร้อมเพื่อรับมือกับนานาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดประชาคมอาเซียน (ASEAN ECONOMIC COMMUNITY : AEC) ที่จะมีประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางเศรษฐกิจ และที่สำคัญผู้วิจัยอยู่ในอยู่ในวงการธุรกิจแฟรนไชส์มาเป็นเวลานาน ทั้งดูแลในเรื่องของการวางระบบ การทำแผนธุรกิจ การบริหารกิจการ และเป็นที่ปรึกษานักลงทุน จึงมีความสนใจในเรื่องนี้เป็นพิเศษ และเชื่อว่าการหาข้อมูลต่างๆในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยง่ายเพราะเป็นผู้ที่คล้อยตามอยู่ในวงการธุรกิจร้านอาหารแฟรนไชส์โดยตรงมาเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี ถ้าเราไม่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้อย่างจริงจังผู้วิจัยเชื่อว่า ประเทศไทยนั้นจะสูญเสียความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันให้กับประเทศบ้าน ซึ่งจะเป็นผลเสียอย่างในการพัฒนาประเทศต่อไปในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาความสัมพันธ์การพัฒนางานบริการด้านปัจจัยส่วนบุคคลของลูกค้าต่อการใช้บริการร้านอาหารแฟรนไชส์เด็กซานตาเฟ
2. เพื่อหาความสัมพันธ์การพัฒนางานบริการด้านพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ
3. เพื่อหาหาเหตุผลในการเข้ามารับบริการที่ร้านแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ
4. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารเด็ก ซานตาเฟ ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยทำการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับ ส่วนผสมทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นสินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย และพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนผสมทางการตลาด หรือกลยุทธ์ทางการ

ตลาดหมายถึง เครื่องมือต่าง ๆ ทาง การตลาดที่กิจการใช้เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดเป้าหมาย ประกอบด้วยกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญ เป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด ประกอบด้วย 4P คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (Carol H.Anderson, Julian W.Vincze, 2004). ส่วนนักการตลาดที่มีชื่อเสียงอีกท่าน กล่าวว่า (Kotler, 1999) ประสมการตลาด (marketing mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดเครื่องมือทางการตลาดนี้เรียกว่า 4Ps ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่จำหน่าย และการส่งเสริม การขาย ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละ P เป็นดังนี้ (1) ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ คุณภาพ การออกแบบรูปทรง ตรายี่ห้อ บรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อ การรับประกัน ขนาดและรูปร่างการบริการ เป็นต้น (2) ราคา ประกอบด้วย ราคาสินค้า ส่วนลด การรับรู้ราคาสินค้าของผู้บริโภคระยะเวลาการจ่ายเงิน เป็นต้น (3) สถานที่จำหน่าย ประกอบด้วย ช่องทางการจำหน่าย สถานที่จำหน่ายสินค้า สินค้าคงคลัง การขนส่ง เป็นต้น (4) การส่งเสริมการขาย ประกอบด้วย กานส่งเสริมการขาย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายตรง การส่งเสริมการขายโดยผ่านตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น

การใช้ส่วนผสมทางการตลาดจะส่งผลต่อการนำเสนอสินค้าให้กับผู้บริโภคสินค้า และบริการให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย ซึ่งธุรกิจสามารถเปลี่ยนแปลงช่องทางการจำหน่ายสินค้าในระยะยาว ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในระยะสั้น จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดได้ และในมุมมองของผู้บริโภคเครื่องมือทางการตลาดนี้จะแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ของ ผู้บริโภคได้

สินค้าและบริการ คือ สิ่งใดก็ตามที่ลูกค้าสามารถเห็นเป็นรูปธรรมหรือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ โดยมีระดับความคาดหวังและความพึงพอใจในสิ่งนั้นๆแตกต่างกันไปตามปัจเจกบุคคล โดยในความเป็นจริงแล้วนั้น ทุกๆสินค้าและบริการมีลักษณะเฉพาะการใช้งานตามพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภคอยู่แล้ว อย่างเช่นธนาคาร ที่มีการเสนอสินค้าและบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน หรือการลงทุนชนิดต่างๆ โดย

ลูกค้าคาดหวังไว้กับความเชื่อมั่นในตัวของสถาบันการเงินเป็นสิ่งสำคัญหลัก ว่าเงิน ทองหรือทรัพย์สินของพวกเขา นั้น ยังอยู่ดี ไม่ได้หายสูญไปกับสิ่งใดและ ความพึงพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับชดเชยกับความเสี่ยงในการลงทุน (Carol H. Anderson & Julian W.Vincze, 2004)

ราคา หมายถึง มูลค่าของ สิ่งของที่คิดเป็นเงินตราจำนวนเงินซึ่งได้มีการชำระหรือตกลงจะชำระในการซื้อขายทรัพย์สิน นอกจากนี้ราคา หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการในรูป ตัวเงิน หรือหมายถึงจำนวนเงินที่ผู้จ่ายเต็มใจที่จะตกลงให้เกิดการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ภายในเวลาและสถานการณ์เฉพาะอย่าง จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าราคา คือ สิ่งที่กำหนดมูลค่าผลิตภัณฑ์และผลตอบแทนจากการดำเนิน ธุรกิจในรูปแบบของเงินตรา ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนซื้อขายผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ผู้ซื้อเต็มใจที่ชำระและผู้ขายเต็ม ใจที่จะขายในราคาเดียวกันและในช่วงระยะหนึ่งเนื่องจากผลิตภัณฑ์มีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า จึงต้องมีราคาที่เหมาะสมกล่าวคือ เป็นราคาที่สอดคล้องกับคุณค่า หรือมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในสายตาของลูกค้าซึ่งถ้าหากผลิตภัณฑ์มีราคาต่ำ เกินไปก็จะทำให้กิจการมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์น้อย แต่ถ้าราคาสูงเกินไปลูกค้าก็อาจจะไม่ซื้อมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ส่งมอบให้กับลูกค้าต้องสูงเกินกว่าต้นทุนผู้ซื้อซึ่งต้นทุนผู้ซื้อก็คือราคาสินค้า นั่นเอง (O.C Ferrell, Michael D.Hartline, George H. Lucas,Jr.,2002)

การจัดจำหน่าย (Distribution) หมายถึง กระบวนการในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือผู้ใช้อุตสาหกรรม โดยทั่วไปแล้วผู้ผลิต ส่วนใหญ่ไม่ได้จำหน่ายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง แต่จะมีกลุ่มคนกลางทางการตลาด เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ ในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือผู้ใช้ ทำให้ผู้ซื้อได้รับผลิตภัณฑ์ตามเวลาและสถานที่ที่ต้องการ คนกลางทางการตลาดเข้ามาช่วยทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ เรียกว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือช่องทางการค้า

ช่องทางการจัดจำหน่าย หรือ คือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่สัมพันธ์ระหว่างกัน ในกระบวนการนำผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในช่องทางการจัดจำหน่ายรวมเรียกว่า คนกลางทางการตลาด ซึ่งมี 3 ประเภท คือ 1) พ่อค้าคนกลาง

เป็นพ่อค้าคนกลางที่ทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตมาไว้ในครอบครองแล้วขายต่อไป มีกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้า ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของกำไร ได้แก่ พ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีก

2) ตัวแทนคนกลาง เป็นคนกลางที่ทำหน้าที่แสวงหาลูกค้า เรายาต่อรองการค้าแทนผู้ผลิต ไม่มีสินค้าในครอบครอง ไม่มีกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้า ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของค่านายหน้าให้แก่ตัวแทนผู้ผลิต ตัวแทนการขาย

นายหน้า 3) คนกลางทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดจำหน่าย เป็นคนกลางทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในกระบวนการจัดจำหน่ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย เช่น หน้าที่การขนส่ง การเก็บรักษาสินค้า ช่วยจัดหาด้านการเงิน การรับประกันความเสี่ยงภัย หรือทำหน้าที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ไปยัง กลุ่มเป้าหมายที่ถูกต้อง

คนกลางทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดจำหน่าย ได้แก่ บริษัทขนส่งสินค้า คลังสินค้า สถาบันการเงินต่าง ๆ บริษัทประกันภัย บริษัทวิจัย บริษัทตัวแทนโฆษณา (David W.Cravens,Nigel F.Plarcy,2009)

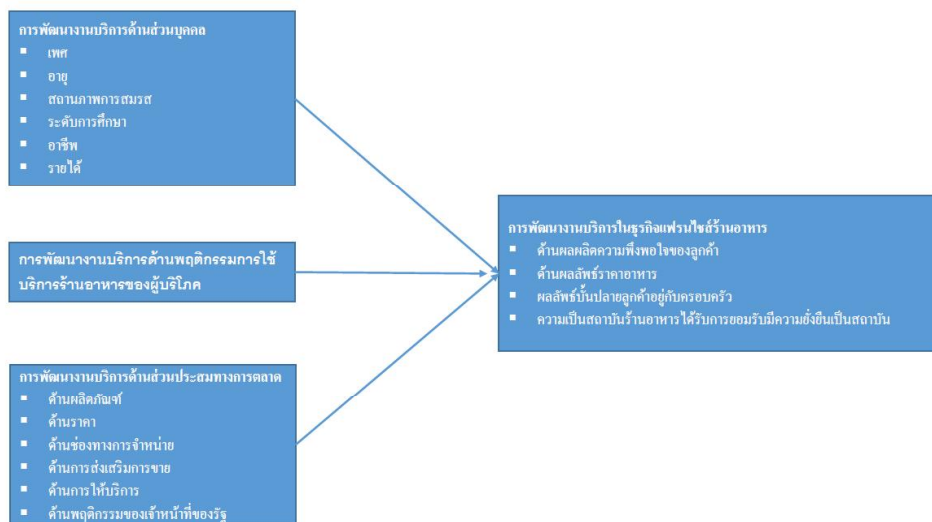
เป็นส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) ตัวหนึ่งขององค์กรหรือบริษัทกิจการที่นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ ราคาและการจำหน่ายที่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารทางการตลาด เพื่อผู้มุ่งหวัง ทั้งในตลาดอุตสาหกรรมและตลาดผู้บริโภค เพื่อแจ้งข่าวสาร จูงใจ และเตือนความทรงจำของลูกค้าเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือหรือเพื่อสร้างเจตคติ การรับรู้ การเรียนรู้ ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการเป็นการสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีแก่องค์กรหรือบริษัท กิจการร้านค้าทั่วไป หากธุรกิจใดมีการวางแผนทางการส่งเสริมการโดยมีตัวผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการ มีการกำหนดราคาอย่างเหมาะสม โดยมีการวางแผนการจัดจำหน่ายที่ดีและสามารถทำได้อย่างทั่วถึง ผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการอาจจะขายได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าหากต้องการให้การดำเนินการด้านการตลาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างเห็นผลรวดเร็ว บริษัทก็ควรใช้เครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดควบคู่กันไปด้วย (Kotler, 1999)

พฤติกรรมผู้บริโภค คือการศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ และกระบวนการที่พวกเขาเหล่านั้นใช้เลือกสรร รักษา และกำจัด สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ บริการ ประสบการณ์ หรือแนวคิด เพื่อสนองความต้องการและผลกระทบที่กระบวนการเหล่านี้มีต่อผู้บริโภคและสังคม พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการผสมผสานจิตวิทยา สังคมวิทยา

มนุษยวิทยาสังคม และเศรษฐศาสตร์ เพื่อพยายามทำความเข้าใจกระบวนการการตัดสินใจของผู้ซื้อ ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล พฤติกรรมผู้บริโภคศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้บริโภคปัจเจกชน อาทิ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ และตัวแปรเชิงพฤติกรรม เพื่อพยายามทำความเข้าใจความต้องการของประชาชน พฤติกรรมผู้บริโภคโดยทั่วไปก็ยังพยายามประเมินสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยกลุ่มบุคคล เช่น ครอบครัว มิตรสหาย กลุ่มอ้างอิง และสังคมแวดล้อมด้วย การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคมีรากฐานมาจากพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค ซึ่งแสดงบทบาทที่แตกต่างกันสามบทบาทได้แก่ ผู้ใช้ ผู้จ่าย และผู้ซื้อ ผลการวิจัยได้แสดงว่าพฤติกรรมผู้บริโภคนั้นยากที่จะพยากรณ์แม้กระทั่งโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นเอง การตลาดความสัมพันธ์คือสิ่งหนึ่งที่ทรงคุณค่าและมีอิทธิพลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เพราะมันมีจุดสนใจที่โดดเด่นในการรื้อฟื้นความหมายที่แท้จริงของการตลาด ด้วยการยอมรับความสำคัญของลูกค้าหรือผู้ซื้อ การรักษาลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์ต่อผู้บริโภค การปรับตามปัจเจกบุคคล การปรับตามผู้บริโภค และการตลาดหนึ่งต่อ

หนึ่ง ก็เป็นสิ่งที่ได้ให้ความสำคัญมากขึ้น การทำหน้าที่เชิงสังคมสามารถจัดประเภทเป็นทางเลือกของสังคมและการทำหน้าที่สวัสดิการ พฤติกรรมผู้บริโภคมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจะทำให้สามารถสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคและความสามารถในการค้นหาทางแก้ไข พฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะช่วยให้พัฒนาตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคที่ฉลาดนอกจากจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อสินค้าบริการแล้ว จะต้องรอบรู้เท่าทันกลวิธี เทคนิค และกลฉ้อฉลต่างๆ ที่ใช้ในการขายสินค้าและบริการ รวมถึงสามารถปกป้องสิทธิของตนเองพึงได้รับด้วย การเรียนรู้การเป็น ผู้บริโภคที่ฉลาด จะทำให้ทราบและสามารถลำดับความสำคัญของการเลือกต่าง ๆ ในการใช้เงิน ตลอดจนรู้จักหลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อและใช้สินค้าและบริการ (Frank R. Kardes, 2002)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กล่าวคือ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 600 ชุดและสัมภาษณ์เฉพาะลูกค้าที่มีความยินดีที่จะให้ข้อมูลจำนวน 120 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้ที่มาใช้บริการร้านอาหารแฟรนไชส์ซานตาเฟ สเต็ก ในกรุงเทพมหานคร โดยการมารับประทานอาหาร และมารับบริการด้านต่างๆ เก็บข้อมูลเฉพาะลูกค้าคนไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental

Sampling) เฉพาะลูกค้าที่ยินดีให้ข้อมูล จำนวน 600 คน เพื่อทำแบบสอบถามในช่วงเดือนสิงหาคม – เดือนธันวาคม ปี 2559 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง จนได้ข้อมูลครบถ้วนและสมบูรณ์ จำนวน 600 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.88 และได้ค่าความเชื่อถือได้ ที่ระดับ 0.97 ส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ เชิงลึกที่มีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัย และผู้ช่วยอีก 2 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างช่วงเดือน สิงหาคม ถึง เดือน ธันวาคม 2558 ผู้วิจัยและผู้ช่วยอีก 2

ผลการวิจัย

ตาราง 1

แสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลผู้มาใช้บริการร้านอาหารซานตาเฟ สเต็ก จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนราย	ร้อยละ	ลำดับ
มัธยมศึกษา	104	17.3	3
ต่ำกว่าปริญญาตรี	171	28.5	2
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	267	44.5	1
ปริญญาโทหรือเทียบเท่า	58	9.7	4
รวม	600	100.0	

ตาราง 2

แสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลผู้มาใช้บริการร้านอาหารซานตาเฟ สเต็ก จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวนราย	ร้อยละ	ลำดับ
ค้าขาย / ธุรกิจ	57	9.5	3
พนักงานบริษัท / รัฐวิสาหกิจ	319	53.2	1
รับราชการ	25	4.2	5
นักเรียน / นักศึกษา	140	23.4	2
รับจ้าง	56	9.3	4
อื่นๆ	2	0.3	6
รวม	600	100.0	

คน เก็บรวบรวม แบบสอบถามกลับคืนมาได้ 600 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์ลูกค้า จำนวน 120 คน ด้วยตนเอง และเป็นการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติเชิงพรรณนา (SPSS) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการนำ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลูกค้ามาประมวลผลและแจกแจงความถี่

ตาราง 3

แสดงพฤติกรรมผู้บริโภคในการเข้าไปใช้บริการร้านอาหารแฟรนไชส์ ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวันที่ไปใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
วันใดที่ส่วนใหญ่ท่านมารับประทานอาหาร			
1. วันทำงาน	129	21.5	2
2. วันหยุดเสาร์-อาทิตย์	401	66.8	1
3. วันหยุดนักขัตฤกษ์	69	11.5	3
4. วันอื่น ๆ	1	0.2	4
รวม	600	100	

ตาราง 4

แสดงพฤติกรรมผู้บริโภคในการเข้าไปใช้บริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารซานตาเฟ สเต็กในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเวลาในการไปใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
เวลาใดที่ส่วนใหญ่ท่านมารับประทานอาหาร			
1. เวลา 10.00-13.00น.	88	14.7	3
2. เวลา 13.00-17.00น.	346	57.7	1
3. เวลา 17.00-22.00น.	166	27.6	2
รวม	600	100.0	

ตาราง 5

แสดงพฤติกรรมผู้บริโภคในการเข้าใช้บริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารซานตาเฟ สเต็กในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนครั้งในการเข้าใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวนราย	ร้อยละ	ลำดับ
จำนวนครั้งต่อเดือนในการรับประทานที่ร้านอาหารซานตาเฟ สเต็ก			
ไม่เกิน 1 ครั้ง	268	44.7	2
2-3 ครั้ง	275	45.8	1
4-5 ครั้ง	42	7.0	3
มากกว่า 5 ครั้ง	15	2.5	4
รวม	600	100.0	

ตาราง 6

แสดงพฤติกรรมผู้บริโภค ที่เข้าไปใช้บริการธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหารซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสาขาที่ใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
สาขาร้านอาหารแฟรนไชส์ ซานตาเฟ สเต็กที่ ท่านเลือกใช้บริการบ่อยที่สุด			
1. เดอะมอลล์บางกะปิ	171	28.5	1
2. เซ็นทรัลเวสเกต	70	11.7	5
3. เซ็นทรัลบางนา	62	10.3	6
4. เซ็นทรัลเวิลด์	111	18.5	3
5. ซิคอนสแควร์	72	12.0	4
6. ศูนย์ค้าปลีกอื่น ๆ (เช่น Lotus, Big C และ อื่น ๆ)	114	19.0	2
รวม	600	100	

ตาราง 7

แสดงพฤติกรรมผู้บริโภค ในการไปใช้บริการที่ร้านอาหารแฟรนไชส์ ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเหตุผลที่ใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
เหตุผลในการเลือกที่จะมารับประทานอาหารที่ ร้านซานตาเฟ สเต็ก			
1. ราคาถูก	109	27.9	2
2. มีชื่อเสียง	74	16.0	5
3. รสชาติดี ถูกใจ	167	37.3	1
4. บรรยากาศดี การตกแต่งร้านสวยงาม	97	19.7	3
5. สะดวกในการเดินทาง	80	7.0	4
6. มีที่จอดรถ	42	5.2	6
7. มีส่วนลด สะสมคะแนน หรือมีโปรโมชั่น	31	2.9	
รวม	600	100.0	

ตาราง 8

แสดงถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการไปใช้บริการที่ร้านอาหารแฟรนไชส์ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรายการเมนูอาหารที่นิยม

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
เมนูอาหารยอดนิยม ที่ท่านชอบรับประทาน			
อาหารมากที่สุด			
1. เมนูสเต็กเนื้อ	145	24.2	2
2. เมนูสเต็กปลา	118	19.7	3
3. เมนูสเต็กหมู	224	37.3	1
4. เมนูสเต็กไก่	96	16.0	4
5. สลัด และอื่น ๆ	17	2.9	5
รวม	600	100.0	

ตาราง 9

แสดงถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เข้าไปใช้บริการร้านอาหารแฟรนไชส์ ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนคนที่ไปใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
จำนวนคนที่เข้าไปใช้บริการในแต่ละครั้ง			
1. 1 คน	52	8.7	3
2. 2 คน	298	49.7	1
3. 3-5 คน	219	36.5	2
4. มากกว่า 5 คน	31	5.2	4
รวม	600	100.0	

ตาราง 10

แสดงถึงพฤติกรรมที่ผู้บริโภคในการเข้าไปใช้บริการร้านอาหารแฟรนไชส์ซานตาเฟ สเต็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามโอกาสที่ไปใช้บริการ

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
โอกาสในการเข้าใช้บริการร้านอาหาร			
1. ตามปกติ/ไม่มีโอกาสพิเศษ	285	47.5	1
2. สังสรรค์ในโอกาสพิเศษ/วันสำคัญ	136	22.7	2
3. เลี้ยงรุ่น/พบปะสังสรรค์	25	4.2	5
4. พักผ่อนในเวลาว่าง	78	13.0	3
5. นัดพบปะทางธุรกิจ	76	12.7	4
รวม	600	100	

ตาราง 11

แนวทางการพัฒนา จากมุมมองของลูกค้า

หัวข้อ	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ทำเลของร้านที่สะดวกและครอบคลุม	65	54.2
รสชาติของอาหารจะต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน	30	25
ความรวดเร็วในการบริการ	25	20.8
รวม	120	100

บทสรุป

จากตารางที่ 1-10 พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการกับทางร้าน เป็นลูกค้าที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่งานเป็นอาชีพพนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจที่มีรายได้ประจำ พฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารซานตาเฟสเด็กลูกค้าชอบมารับประทานอาหารในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์มากที่สุด ผู้บริโภคอาหารร้านซานตาเฟสเด็ก มาใช้บริการในช่วงเวลา 13.00-17.00 น. มากที่สุด ส่วนใหญ่มาใช้บริการ 2-3 ครั้งต่อเดือน สาขาที่นิยมไปใช้บริการ คือ สาขาเดอะมอลล์บางกะปิ ส่วนใหญ่กลุ่มศึกษาใช้เหตุผลที่เลือกร้าน เพราะรสชาติดี ถูกใจ ส่วนใหญ่กลุ่มศึกษาชอบทานเมนูสเต็กหมูมากที่สุด ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้งต่ำกว่า 500 บาทมากที่สุด ส่วนใหญ่กลุ่มศึกษาไปรับประทานอาหารนิยมนำไปทาน 2 คน นิยมไปกับเพื่อน ส่วนการไปรับประทานอาหาร เป็นไปตามปกติ/ไม่มีโอกาสพิเศษใดๆ มีความพึงพอใจในการบริการของร้านและตัดสินใจจะกลับมาใช้บริการซ้ำกับทางร้านอีก และแนวทางในการพัฒนาการบริการในมุมมองของลูกค้า นั้น ลูกค้า ต้องการให้ร้านแพรรนไฮด์สเด็กซานตาเฟส มีการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมแหล่งชุมชน เน้นทำเลที่ลูกค้าสะดวกและหาได้ง่ายเดินทางสะดวก ทางร้านควรมีการควบคุมมาตรฐานเรื่องรสชาติของอาหารให้มีมาตรฐานที่เหมือนกันในทุกๆ สาขา และต้องการให้ทางร้านมีการปรับปรุงการบริการให้รวดเร็วมากขึ้นไม่ควรมีที่จะต้องให้ลูกค้าจะต้องมานั่งรออาหารเป็นเวลานาน

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบด้านบน ลูกค้าที่มาใช้บริการกับทางร้าน เป็นกลุ่มลูกค้าที่มีระดับความรู้ค่อนข้างดี เป็นลูกค้า

ที่มีอาชีพและเป็นผู้ที่มีรายได้ประจำเป็นลูกค้าที่มีศักยภาพในการจ่าย ซึ่งกลุ่มลูกค้ากลุ่มนี้จะนิยมมารับประทานอาหารนอกบ้านในช่วงวันหยุดจากการทำงานเพื่อเที่ยวพักผ่อน และนิยมชวนเพื่อนๆ เพื่อมารับประทานอาหารกันในโอกาสปกติ โดยที่กลุ่มลูกค้าจะเข้าไปรับประทานอาหารโดยที่เลือกทำเลที่เดินทางสะดวก เป็นร้านอาหารสเต็กที่ทานแล้วรสชาติอร่อยถูกใจลูกค้า การบริการที่รวดเร็ว ดังนั้นธุรกิจควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาตัวสินค้าที่เป็นรสชาติเมนูอาหารให้ถูกปากผู้บริโภค เน้นช่องทางการจัดจำหน่าย การบริการที่รวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และช่วงเวลาตั้งแต่ 13-19.00 น ทางร้านจะต้องมีการบริหารจัดการให้ดีให้ทันกับความต้องการของลูกค้า และที่สำคัญผู้บริหารควรที่จะให้ความสำคัญกับการควบคุมมาตรฐานรสชาติของอาหารให้ได้เท่าเทียมกันทุกที่ ทุกสาขา สอดคล้องกับ (Subhash C. Jain and George T. Haley, 2009) กล่าวว่า ธุรกิจร้านอาหารบริการ และร้านอาหารนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องช่องทางการจัดจำหน่าย คุณภาพของอาหารที่เป็นรสชาติที่ใกล้เคียงกันเป็นมาตรฐานเดียวกัน และองค์กรควรที่จะมีการบริหารส่วนประสมทางการให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นไปที่ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นประเด็นที่สำคัญที่ควรคำนึงถึง เพื่อให้ได้ความพึงพอใจจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสอดคล้องกับ (Thongsookularn. S ,2017) กล่าวว่าลูกค้าและผู้บริโภคที่เข้าไปรับประทานอาหารในร้านอาหารนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนในวัยทำงาน มีรายได้ประจำ และส่วนประสมทางการตลาดนั้นจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะรสชาติของอาหาร ที่เป็นประเด็นหลักในเรื่องของตัวสินค้าและส่วนอื่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย รวมไปถึงการส่งเสริมทางการตลาดนั้นจะต้องมีการออกแบบ

ที่สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค อย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ชอบที่จะออกไปรับประทานอาหารในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ อันถือว่าเป็นช่วงโอกาสพักผ่อนโดยการเดินเที่ยว ตามห้างสรรพสินค้า เพื่อพบปะกับเพื่อนในยามว่าง ถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เหตุผลส่วนใหญ่ในการเข้าไปรับประทานอาหารนั้นจะชอบเกี่ยวกับรสชาติของอาหารที่ถูกปากผู้บริโภค สดชื่น คือเมนูที่คนไทยชอบมากที่สุด คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบรับประทานเนื้อด้วยเห็นผลด้านการรักษาสุขภาพ และคนไทยส่วนใหญ่เวลาไปทานอาหารจะชอบไปกับเพื่อนหรือไปกับครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่สนใจศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อนี้สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปทำการศึกษาต่อยอดด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ผลการ

วิจัยเชิงลึก เพื่อรับทราบความคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานบริการในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านอาหาร ที่มีผลต่อการพัฒนาความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหารแฟรนไชส์ซานตาเฟ สเต็ก ต่อไป

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth Interview)

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และได้ข้อมูลเชิงลึกมากกว่า

3. ศึกษาปัจจัยอื่นๆ รวมถึงปัจจัยภายนอกเพิ่มเติม เช่น ความภักดีต่อตราแบรนด์สินค้า

(Brand Loyalty) ระบบบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแผนในการวางกลยุทธ์รักษาแฟรนไชส์ธุรกิจร้านอาหาร รวมทั้งการขยายฐานลูกค้าใหม่ในอนาคต

Reference

- Anderson, C. H. & Vincze, J. W. (2004). *Strategic marketing management*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Cravens, D. W. & Plercy, N. F. (2009) *Strategic marketing*. New York: McGraw-Hill.
- Ferrell, O. C., & Hartline, M. D. (2005). *Marketing strategy*. (3rd ed.). Mason, OH: Thomson Learning/ South-Western College Publishing.
- Ferrell, O. C., Hartline, M. D. & Lucas, Jr., G. H. (2002). *Marketing strategy*. (2nd ed.). Mason, OH: thomson learning/south-western College Publishing.
- Jain, S. C. & Haley, G. T. (2009). *Strategic marketing*. Australia: Cengage Learning.
- Kardes, F. R., Sanbonmatsu, D. M., Cronley, M. L. & Houghton, D. C. (2002). Consideration set overvaluation: when impossibly favorable ratings of a set of brands are observed. *Journal of Consumer Psychology*, 12(4), 353-361.
- Kotler, P. (1999). *How to create, win, and dominate markets*. New York: A division of Simon and Schuster Inc.
- Thongsook ularn, S. (2017). *Marketing mix strategy and thai's consumer behavior that effect to steak franchise restaurants*. (ICMSIT 2017: 4th International Conference on Management Science, Innovation and Technology on June 16, 2017. Faculty of Management, SSSRU.)
- IM2, (2015). *The important of marketing*. Retrieved from <http://www.im2market.com>

Thaismescenter, (2016). *To discover franshince market in Asen 2017*. Retrieved from <http://www.thaismescenter.com>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6
Factors Affecting Student Quality in Schools Under the Office of
Secondary Education Service Area 6

พงศกร โมงขุนทด

Pongsakon Mongkhuntod

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master of Education Programs, Sukhothai Thammathirat University

Received: October 2, 2018

Revised: October 29, 2018

Accepted: October 29, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน (2) ศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียน (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนกับระดับคุณภาพผู้เรียน และ (4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 363 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และแบบบันทึกข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านความพร้อมของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านนโยบายส่งเสริมผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (2) คุณภาพผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ เรียงตามลำดับดังนี้ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาคณิตศาสตร์ (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 (4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ด้านการสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: คุณภาพผู้เรียน, ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน, มัธยมศึกษาเขต 6

Abstract

The purpose of this research were as follows: (1) to study factors related to student quality (2) to study quality level (3) to study the relationship between factors related to student quality and student quality level, and (4) to study factors affecting student quality. The research sample consisted of 363 grade 12 students of Schools in Samut Prakan Province under the Office of Secondary Education Service Area 6 in academic year 2017, obtained by stratified random sampling. The

employed research instrument was a rating scale questionnaire with .95 reliability coefficient and a data collecting form. Statistics employed for data analysis were the Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson's correlation coefficient, and Multiple Regression Analysis. The findings indicated that (1) the overall and by-aspect factors related to student quality were rated at the high level and could be ranked as follows: availability of students were rated at the high level, parental support were rated at the high level, learning management were rated at the high level, student promotion policy were rated at the high level and instructional media and learning center support were rated at the high level (2) the overall and by-aspect student were rated at the fair level and could be ranked as follows: Thai Language, Social Studies, Science, English Language, and Mathematics (3) factors related to student quality correlated positively and significantly at the .01 level with student quality, and (4) factors affecting student could be ranked as follows: parental support, instructional media and learning center support and learning management

Keywords: Student Quality, Factors Affecting Student Quality, Secondary Education Service Area 6

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นในโลกมากมาย ทั้งในเชิงที่ได้ผลประโยชน์ ที่เป็นโอกาสในการเรียนรู้วิทยาการและระบบบริหารจัดการที่ก้าวหน้า และในเชิงที่เสียผลประโยชน์ ที่อาจโดนละเมิดลิขสิทธิ์ผลงาน การหลอกลวงหลอกลวงขายสินค้า หรือหมกมุ่นจนเกินเหตุจนเสียการเรียน สถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้เท่าทัน กระแสโลกาภิวัตน์ สามารถปรับตัวเข้ากับหลักสากล และคงเอกลักษณ์ซึ่งความเป็นไทยไว้ เพราะการพัฒนาประเทศและแข่งขันกับนานาชาติประเทศไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเงินทุนทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเครื่องจักรเพียงเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่า คือ ศักยภาพ และคุณภาพของมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553, น. 4) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561 ซึ่งได้ประกาศว่า

คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิดมีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก โดยเป้าหมายคือเพื่อคนไทยยุคใหม่เพื่อให้ก้าวทันกระแส การเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาในปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับเพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานตามที่ต้องการ สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่หน่วยงานทางการศึกษาของชาติกำหนดไว้นั้น มีปัจจัยต่างๆเข้ามาส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 2012 : 14) ได้เสนอแนวคิดการบริหารการศึกษาตามทฤษฎีเชิงระบบแบบเปิด ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน คือปัจจัยนำเข้า ที่ตัวสถานศึกษาได้นำเข้ามาก่อนที่จะมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงจนนำมาสู่คุณภาพผู้เรียน จะมี 4 ปัจจัยคือ 1) คน 2) เงิน 3) วัสดุอุปกรณ์ และ 4) ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่ง (UNICEF, 2000 cited in Doungkaew R, 2014 : 5) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งพิจารณาจาก 4 ปัจจัย คือ 1) ผู้เรียน ต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี มี

ความพร้อมที่จะเรียนรู้ และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ การเรียนจากครอบครัวและชุมชน 2) สภาพแวดล้อม ต้อง ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย มีการจัดหาทั้งทรัพยากรและสิ่ง อำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอเหมาะสม 3) เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ ต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร หนังสือ สื่อ อุปกรณ์การเรียน และทักษะพื้นฐาน 4) กระบวนการ เรียนการสอน ที่ครูเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Quality of education, 2014: 5)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการ ศึกษาในระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ วิชาภาษาไทย 54.95 คะแนน วิชาสังคมศึกษา 52.64 คะแนน วิชาวิทยาศาสตร์ 45.78 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ 42.90 คะแนน และวิชาคณิตศาสตร์ 38.70 คะแนน ซึ่งมีเพียงรายวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยเกิน ร้อยละ 50 และในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ก็มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าในระดับประเทศ (ณภัทร ศรีละมัย, 2561: 2 – 18)

จากสภาพปัญหานี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็น ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งต้อง ได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และการที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้นั้นล้วนมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัย ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เพื่อจะได้้นำผลการ

วิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้ มีคุณภาพต่อไป

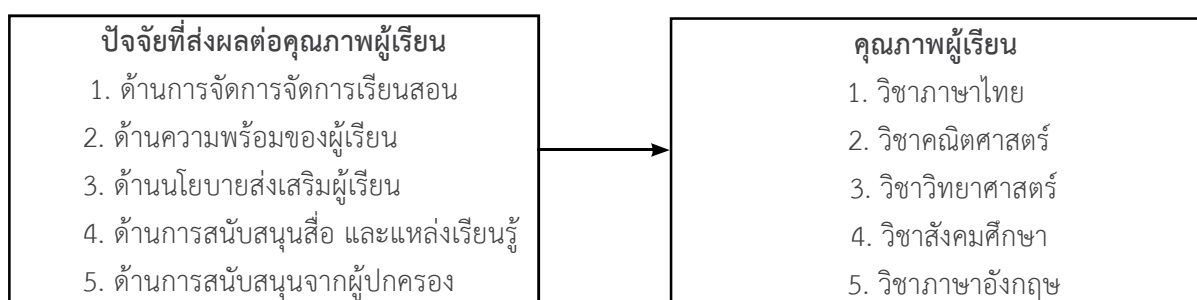
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนกับระดับคุณภาพผู้เรียนในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาจากการ สังเคราะห์แนวคิดของ Scheerens and Bosker (1997), UNICEP (2000) , UNESCO (2005), Lunenburg & Ornstein (2012), Lugsanawisit J. (2009), Office of the Basic Education Commission (2011) และ Jarernpornsakul N. (2018) ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคุณภาพผู้เรียนได้ 5 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ปัจจัยด้านความ พร้อมของผู้เรียน 3) ปัจจัยด้านนโยบายส่งเสริมผู้เรียน 4) ปัจจัยด้านสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ 5) ปัจจัยด้าน สนับสนุนจากผู้ปกครอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการดำเนินการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาเขต 6 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งของประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 6,738 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 363 คนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 โดยใช้วัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 50 ข้อ โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ปรากฏว่าแบบสอบถามทุกข้อมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.8 ถึง 1 และนำแบบทดลองไปใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในสถานศึกษาที่นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .95

2. แบบรวบรวมข้อมูลคุณภาพผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพินฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 ในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 ฉบับ พร้อมกำหนดวันรับคืนด้วยตนเอง โดยได้รับคืนจำนวน 363 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบคำถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ตั้งไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดมาต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านความพร้อมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.78$, $SD = 0.55$) ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.74$, $SD = 0.68$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.70$, $SD = 0.56$) ด้านนโยบายส่งเสริมผู้เรียน ($\bar{X} = 3.63$, $SD = 0.61$) และด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.54$, $SD = 0.66$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพินฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 ในภาพรวมมีคุณภาพในระดับ พอใช้ ($\bar{X} = 2.62$, $SD = 0.32$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า วิชาที่มีคุณภาพสูงสุดคือ ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 0.78$) รองลงมา คือ สังคมศึกษา ($\bar{X} = 2.92$, $SD = 0.71$) และคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีคุณภาพในระดับ ปรับปรุง ($\bar{X} = 2.25$, $SD = 0.67$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนทุกด้านมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงตามลำดับความสัมพันธ์ดังนี้ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ($r = 0.379$) ด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($r = 0.329$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($r = 0.245$) ด้านนโยบายส่งเสริมผู้เรียน ($r = 0.235$) และด้านความพร้อมของผู้เรียน ($r = 0.226$)

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา มี 3 ด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ($\beta = 0.270$) ด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($\beta = 0.253$) และด้านการจัดการเรียนการสอน ($\beta = 0.190$)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล ใกล้กับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีความเจริญในหลายๆด้าน ทั้งการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ที่สะดวกสบาย อีกทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย ทำให้สามารถจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ สภาพแวดล้อมรอบโรงเรียนส่วนใหญ่มักเป็นโรงงานหรือผู้ประกอบการบริษัทใหญ่ระดับประเทศ ทำให้มีการระดมทรัพยากรและได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในเรื่องของการจัดการศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษ อยู่ในเขตปริมณฑล มีงบประมาณในการสนับสนุนเพียงพอ มีความพร้อมของบุคลากรในการดำเนินงานของสถานศึกษาตลอดจนอุปกรณ์อาคารสถานที่ที่มีความพร้อม การเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดจนความพร้อมของผู้ปกครองในการดูแลสนับสนุนการเรียนของนักเรียนซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนในระดับสูงที่สุด คือ ด้านความ

พร้อมของผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ Mepeamsombul P. and other. (2012, : 145-146) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม พบว่าระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยคุณภาพผู้เรียน พบว่า จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 มีคุณภาพในภาพรวมในระดับพอใช้ ซึ่งอาจเป็นเพราะ แต่ผู้เรียนยังขาดความกระหายใฝ่รู้ในการเรียน หรือต้องการเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยแสวงหาความรู้ใหม่ๆด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ยังมีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ เท่านั้น โดยรายวิชาที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง คือ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับ Pumpoung A. (2016, : 18) ได้ศึกษาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่าในทุกมาตรฐานทั้งด้านผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และด้านผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นอยู่ในระดับดีขึ้นไป ยกเว้นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่อยู่ในระดับพอใช้

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน พบว่า ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน โดยด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ในระดับที่สูงที่สุด อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนมีผู้ปกครองที่คอยติดตามการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดหาอุปกรณ์การเรียนให้ผู้เรียนอย่างครบถ้วน และคอยให้คำชี้แนะถึงความสำคัญของการเรียนในวิชาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Samaelsuk W. (2011, : 47-48) Kammane T. (2007, : 39) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้หรืออยากจะเรียนรู้ ทำให้เกิดความคิด ความอ่าน เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพได้

4. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนพบว่า มี 3 ด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน คือ ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านความพร้อมของผู้เรียน และด้านนโยบายส่งเสริมผู้เรียนไม่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6

4.1 ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 มากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองของนักเรียนมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ที่เพียงพอในการสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน เห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการประชุมผู้ปกครอง การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ปกครองและที่ปรึกษา ผ่านการตั้งกรุ๊ปไลน์ ทำให้ผู้ปกครองทราบพฤติกรรมและผลการเรียนของผู้เรียนและคอยช่วยกำกับนักเรียนให้คอยทบทวนบทเรียนและปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้อง Farooq (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ในเมืองเมโด้โพลี เทนประเทศปากีสถาน พบว่า สถานะทาง เศรษฐกิจ สังคมของผู้ปกครองส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

4.2 ด้านการสนับสนุนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณในหลายๆภาคส่วน นอกเหนือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ยังมีสมาคมครูผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลในท้องถิ่นคอยให้การสนับสนุนงบประมาณตามที่สถานศึกษาได้เสนอโครงการในการพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้อยู่เสมอ ประกอบกับสถานศึกษาอยู่ในเขตปริมณฑลทำให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนทำได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมอบรมพัฒนาการสร้างสื่อการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนโดยเฉพาะสื่อประเภท

อิเล็กทรอนิกส์ เช่น Google Classroom , E-Book และ QR Code เพื่อให้ครูนำไปสร้างสื่อเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ได้จำกัดแค่ในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Suktawe T. and Nillawan G. (2016) ได้ทำการศึกษา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักการบริหาร 4M โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักการบริหาร 4M ประกอบไปด้วย Man, Money, Material และ Method โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และทักษะ และทำให้มีระดับคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมในระดับดี

4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 อาจเป็นเพราะ ครูมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน จัดการเรียนการสอนตรงตามตัวชี้วัด และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตตามพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของนักเรียน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ทำให้นักเรียนกล้าถามและกล้าแสดงความคิดเห็น ประกอบกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 มักมีโครงการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบันมากอยู่เสมอ ทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิด สังเกตตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้ข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ Andrea Davis Washington (2011) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนของนักเรียนในด้านทักษะการอ่าน และด้านคณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ที่ดี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างครูที่มีคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสูงตามที่กำหนดโดยระบบการประเมินผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองตัวแปร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง
สถานศึกษาควรดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้
ปกครองในการพานักเรียนออกไปทัศนศึกษาตามแหล่ง
เรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน และเป็นตัวอย่าง
ในการแสวงหาความรู้ให้กับนักเรียน เช่น ชอบอ่านหนังสือ
ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

1.2 ด้านการสนับสนุนสื่อและแหล่ง
เรียนรู้ สถานศึกษาควรดำเนินการ ประสานความร่วมมือ
กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 6 หรือ
เครือข่ายต่างๆ ในการจัดงบประมาณในการติดตั้งเครือ
ข่ายอินเทอร์เน็ต ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
ด้านการศึกษามีคุณภาพได้อย่างรวดเร็ว

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน สถาน
ศึกษาควรดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของ

ครูในการถ่ายทอดความรู้โดยใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย
มีสื่อใหม่ๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน

1.4 ด้านความพร้อมของผู้เรียน สถาน
ศึกษาควรดำเนินการ จัดกิจกรรมปรับพื้นฐานหรือแนะแนว
เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดของตนเอง
ให้มีความกระหายใฝ่รู้ในการเรียน มีความต้องการเรียนรู้
อยู่ตลอดเวลา และคอยแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเอง
อยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยที่มีระเบียบการวิจัย
แบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีการเก็บข้อมูลเชิง
คุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง ผู้
อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

References

- Washington, A. D. (2011). *Formalevaluation of teachers: an examination of the relationship between teacher performance and student achievement*. Available from ProQuest Dissertations & Theses database. (UMI No. 3454838)
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). *Educational administration*. Wadsworth:Cengage Learning
- M.S. Farooq. (2011). *Factors affecting students' quality of academic performance: a case of secondary school level*. University of the Punjab, Pakistan.
- Lugsanawisit, J. (2009). *Education policy instructional management*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Srilamai, N. (2018). *The results of the national educational test of students in schools under the office of secondary education service Area 6*. Retrieved from <http://www.srilamai.net/>. (in Thai)
- Suktawe, T., & Nillawan, G. (2016). Management by learning management principles in 4 M. *Journal of Educational Administration Silpakorn University*, 6(2), 238-244. (in Thai)
- Kammanee, T. (2007). *Teaching principles: knowledge for effective learning process*. Bangkok: Dan Sutha Printing. (in Thai)
- Jarernpornsakul, N., & Baongein, Ch. (2018). Factors affecting the effectiveness of primary schools. Under the private education commission. *Journal of Pathumthani University*, 8(2), 220-223 (in Thai)
- Mepeamsombul, P., & other. (2012). *Factors affecting the quality standards of school students primary school under the office of Nakhon Pathom Primary Education Area*. Master of Education, Burapha University. (in Thai)

- Doungkaew, R. (2014). *Quality of education*. Retrieved from <http://www.edu.stou.ac.th>. (in Thai)
- Samaelsuk, W. (2011). *The role of parents in promoting school learning Ban sri takuapa takua pa district*. Master of Education, Rajabhat Suan Dusit University. (in Thai)
- Teratammathada, S. (2014). *The behavior of those who are motivated by achievement creative behavior and emotional intelligence*. Bangkok: Faculty of Business Administration Bangkok University (in Thai)
- Office of the Education Council. (2009). *Education reform in second century 2009 – 2018*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Pumpoung, A. (2016). *Problems and development guidelines for secondary school academic administration in Samutprakarn Province under the office of the secondary education service area 6*. Master of Education, Burapha University. (in Thai)
- Andrea Davis Washington. (2011). *Formalevaluation of teachers: an examination of the relationship between teacher performance and student achievemen*. Available from ProQuest Dissertations & Theses database. (UMI No. 3454838)
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). *Educational administration: concepts and practices*. (6th ed.). Australia: Wadsworth Cengage Learning.
- M.S. Farooq. (2011). *Factors affecting students' quality of academic performance: a case of secondary school level*. University of the Punjab, Pakistan.

Entrepreneurial Marketing and Its Effect on MSME Performance in Kaski and Syangja Districts, Nepal

Shrijan Gyanwali¹ and Chanchai Bunchapattanasakda²

¹Doctor of Philosophy in Management Science Program, Shinawatra University

²School of Management, Shinawatra University

Received: October 4, 2018

Revised: January 9, 2019

Accepted: January 11, 2019

Abstract

Entrepreneurial marketing with proactive approach, opportunity focus, calculated risk taking, innovativeness, resource leverage, customer value creation and customer intensity is found appropriate technique to address the present un-linear global market situation due to technological advancement, intense competition and constantly changing need and preference of customers. Prime objective of study is to examine the effect of entrepreneurial marketing on Micro, Small and Medium Enterprise (MSME) performance in Nepal. Mix method of research design with quantitative and qualitative analysis is adopted. For quantitative study, data were collected from 182 owner-managers in Kaski and Syangja Districts and employed the Chi-square statistics to test the hypotheses. Qualitative data were collected from 21 experts from concern departments of government, business association executives and entrepreneurs, and used content analysis. The quantitative study shows that there is significant relationship between entrepreneurial marketing and performance of MSME in Nepal. On the basis of qualitative analysis, MSMEs are found as the best fit for country by considering the geographical situation and economic size. Five dimensional entrepreneurial marketing named customer, market, entrepreneurial, innovation and influence orientations is recommended for further research with large number of sample respondents in wider geographical areas.

Keywords: Entrepreneurial Marketing, MSME, Organizational Performance and Entrepreneurial Marketing Orientation

Introduction

Enterprises that have been operating in small size with limited investment are not able to acquire human resource and modern technology to take better advantage. These firms

have to rely on the resources and capabilities of their owner-managers and they play multiple roles in the business – as a leader, manager, company representative, and of course as an employee

(Gyanwali, 2018). Thus, the entrepreneurial skills of owner-managers are crucial for the success and survival of small firms. These businesses firms are important contributors to economic development of nation.

Nepal government has been given priority to micro, cottage and small industries from the initial planning phase of Nepal. Since few years, the contribution of industrial sector to the GDP is around six percent; out of that micro, cottage, small and medium enterprise retain approximately four percent shares out of that (Ministry of Finance Nepal, 2014). Micro, cottage and small industries are generally described the enterprises which are established with small amount of investment and smaller volume of transaction. Medium scale industries are large size than micro, cottage and small industries but not as greater as large scale industries in accordance to capital investment (Nepal Government, 2016; Ploybut, 2012).

Owner-manager of small firm associated with entrepreneurship have problem for application of marketing activities as similar with textbook as these theories are more applicable in large scales industries. The traditional marketing is conceived of a deliberate and planned process to identify the customer need through formal market research process instead of developing new products and services to meet the changing needs of customers. Entrepreneurial marketing on the other hand is more informal, unplanned activity relying on the intuition and energy of an individual to make things happen. It seems appropriate to examine marketing process in small enterprises in order to develop understanding of entrepreneurial marketing (Stokes, 2000; Morris Schindehutte & LaForge, 2002).

Statement of Problem

Manufacturing sector is crucial to attain prosperity, generate employment, poverty alleviation, promote trade and spur national growth. In Nepal, the sector has had uneven growth over the years due to longstanding weaknesses in the adoption of new technology, poor infrastructure, shortage power, stalled political process, difficult trading conditions and global competition. Manufacturing industries are labor intensive and raw material based (Central Bureau of Statistics Nepal, 2014).

Limited studies have done in the area of entrepreneurial orientation and performance of MSMEs in Nepalese context even though MSME can contribute significantly for economic development of nation. Thapa (2014) justifies that the scope for scientific research program in micro entrepreneurship is as novel field. The specific study in the area of entrepreneurial marketing and MSME performance is still lacking within the local context. Therefore, the study on affect of entrepreneurial marketing on performance of MSME in Nepal is essential.

Significance of the Study

MSME contribution for economic development of the states has been highlighted in various studies. Large companies competing through mass production, product differentiation and economic scales are being shifted to small enterprises relaying on knowledge, initiative and flexibility (Gupta, 2012). Small and medium enterprises are becoming main sources of employment and competitiveness creating entrepreneurial spirit and innovation (Gorica & Buhajoti, 2016).

The study will be important to Nepal Government for MSME policy development.

Similarly, business association like Federation of Nepalese Chamber of Commerce and Industry will be benefitted to develop appropriate training packages and marketing programs. Academicians, researchers and policy makers will be able to use as reference. Therefore, the study is designed to conduct in Kaski and Syangja district of Nepal.

Objectives of the Study

To examine the effect of entrepreneurial marketing dimensions on MSME performance.

To evaluate the existing situation of MSME in Nepal.

To investigate the ways of intervention by which MSME performance can be improved.

Research Hypothesis

Twelve alternative hypotheses have been set for study purpose. All these are under the four dimensions of entrepreneurial marketing as customer orientation (three hypotheses), market orientation (three hypotheses), entrepreneurial orientation (four hypotheses) and innovation orientation (two hypotheses).

Ha₁: Responsiveness to customers has significant effect on MSME performance.

Ha₂: Customer intensity has significant effect on MSME performance.

Ha₃: Customer value driven has significant effect on MSME performance.

Ha₄: Integration of business process leverage has significant effect on MSME performance.

Ha₅: Net-work and relationship has significant effect on MSME performance.

Ha₆: Market intelligence generation has significant effect on MSME performance.

Ha₇: There is significance relationship between calculated risk taking and MSME performance.

Ha₈: There is significance relationship between proactiveness and MSME performance.

Ha₉: There is significance relationship between opportunity driven and MSME performance.

Ha₁₀: There is significance relationship between willingness to change and MSME performance.

Ha₁₁: Overarching learning and knowledge has significant effect on MSME performance.

Ha₁₂: Encouraging and retaining innovation has significant effect on MSME performance.

Identification of Research Gap and Conceptual Frame Work

A lot of research works have been done since last three decades in the field of entrepreneurial marketing interface in business discipline. It is found that appropriate marketing approach influences significantly to improve the performance of new and small scale enterprises in various countries. Although research on MSME has increased in recent years, there is lacking of studies on entrepreneurial marketing practice in MSME of Nepal.

After setting the hypothesis, a conceptual frame work is proposed whereas dependent variable is MSME Performance which is measured in terms of relevance, effectiveness, efficiency and financial viability (Mitchell, 2002). Independent variable includes the four dimensions of entrepreneurial marketing as customer orientation, entrepreneurial orientation, market orientation and innovation orientation (Jones & Rowley, 2011). Measurement of performance in MSME with reference to entrepreneurial marketing is first attempt in Nepal which has conducted with help of conceptual framework as figure 1.

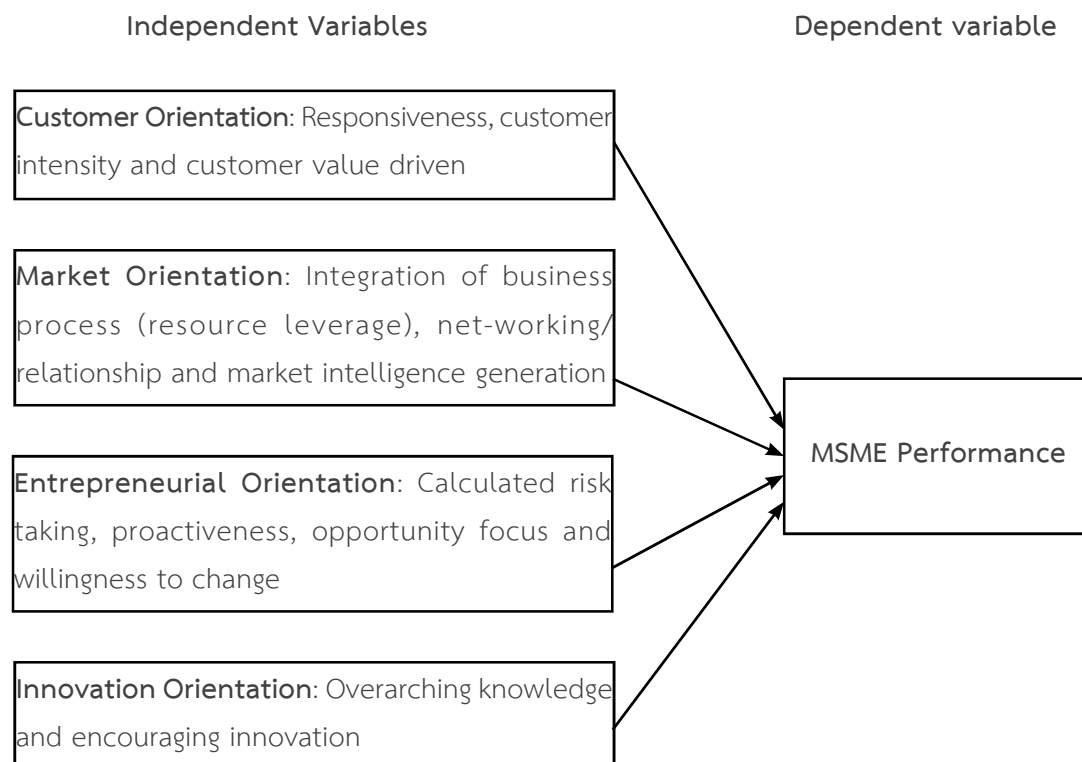

Figure 1: *Conceptual Framework*

Literature Review

Even though marketing and entrepreneurship were regarded two different disciplines traditionally, entrepreneurial marketing is combination of marketing propositions in the entrepreneurial way. Entrepreneurial marketing is defined as effectual action or adoption of marketing theory to the particular needs of the small business (Becherer, Haynes & Fletcher, 2006). Entrepreneurial marketing is the marketing of small firms growing through entrepreneurship (Bjerke & Hultman, 2002). The rapid development of entrepreneurship over last thirty years and application of marketing behavior in small and medium sized business are found to be fruitful since the issue raised by Gerald Hills in 1982 (Hills, Hultman & Miles, 2008; Toghraee, Rezvani, Mobaraki, & Yadollahi, 2017). Growth orientation, opportunity orientation, total customer

focus, value creation through networks, informal marketing analysis and closeness to the market are observed as important elements of entrepreneurial marketing (Kilenthong, Hills & Hultman, 2015).

Seven underlined dimensions of entrepreneurial marketing are presented as proactiveness, calculated risk taking, innovativeness, an opportunity focus, resource leveraging, customer intensity and value creation (Morris, Schindehutte & LaForge, 2002). Further, Jones and Rowley (2011) conceptualized a model of SME Entrepreneurial Marketing Orientation on the basis of their study. In their model, entrepreneurial marketing paradigm is described with four broad entrepreneurial marketing dimensions as customer orientation (CO), entrepreneurial orientation (EO), innovation orientation (IO) and market orientation (MO) as shown in figure 2.

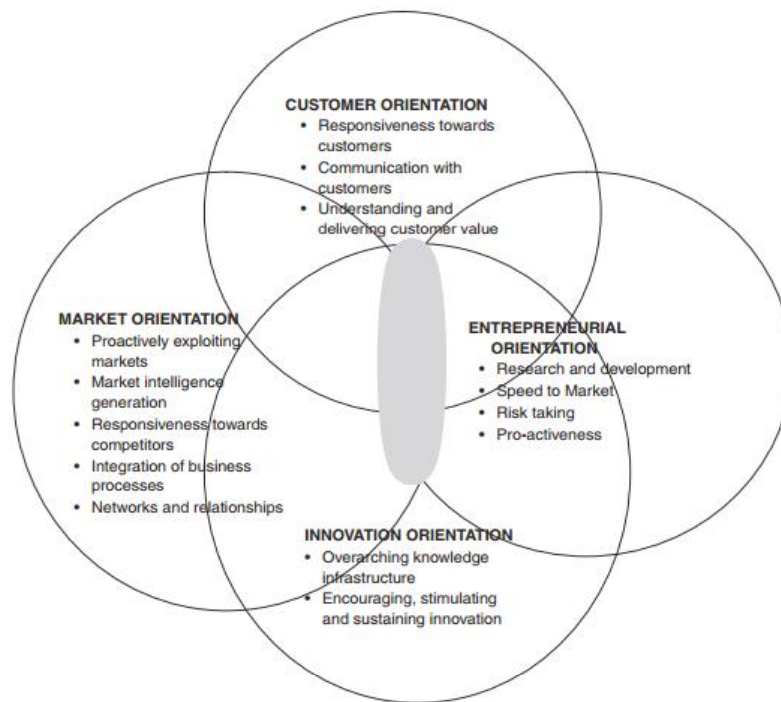

Figure 2: *Model of SME Entrepreneurial Marketing Orientation*

Organizational performance has been described by various studies in terms of financial and non-financial achievements. Previous studies, however, have suggested that performance measures include growth and financial performance (Wiklund, 1999). In another side, organizational performance as the measure of organizational success with regards to the value it creates and delivers to internal as well as external customers (Antony & Bhattacharyya, 2010).

Bakar, Ahmad, Mahmood, Arshad and Razalli (2015) presented the performance scale including 10 points of measures. These factors are return on investment, net profit, control of operational expenses, market share, product/service cycle time, customer service level, inventory level, resource utilization, sales growth and sales volume.

Mitchell (2002) presented the organizational framework to describe the organizational performance influencing elements.

According to this framework, performance is affected by organizational motivation, influence of external environment and organizational capacity to achieve the performance desired. He also explained that organizational performance itself can be measured in four buckets – relevance, effectiveness, efficiency and financial viability. All these measures are affected by organization’s motivation and capacity and by its interaction with the external environment.

MSMEs provide economic growth, employment and innovation. SMEs have contributed significantly to job creation, social stability and economic welfare of the countries (Aziz, Mahmood, Tajudin & Abdullah, 2014). MSMEs also act as supplier of goods and services to large organizations. Most MSMEs have been characterized as dynamic, innovative, efficient and their small size allows for flexibility, immediate feedback, short decision-making chain, better understanding and quicker response to

customer needs (Idar & Mohmood, 2011).

Empirical review of literature on entrepreneurial marketing and MSME performance gives the broader idea in this academic discipline. Relationship between entrepreneurial marketing and organizational performance of MSME in Nigeria recommended that young and upcoming entrepreneurs should be compelled to train and be abreast of modern marketing technique/strategies before the establishment of their business for better understanding of marketing problems and challenges (Kesinro, Ogunlusi & Adu, 2016). Autonomy, risk-taking, and pro-activeness and competitive aggressiveness are positively correlated with MSME performance (Gautam, 2016).

Nepal Airlines Corporation has been applying entrepreneurial marketing practices by maintaining reliability and punctuality on flight, networking and extra benefits to customers, integrated marketing communication, proactive approach to consumers, word-of-mouth promotional practice, internet based ticket selling, image of national flag carrier and resource leveraging (Gyanwali, 2016). Entrepreneur's parental profession plays role in entrepreneurship development and many people take inspiration from their family members while selecting a profession (Pant, 2015).

Micro enterprises of Nepal have been facing different problems as marketing, technology, operation, economic and personal barriers. Lack of working capital, high interest rate and difficulties on credit collection are financial problems. One window support system is needed to entrepreneurs as like in India (Karki, 2015).

Entrepreneurship Development Institute of India (EDI) identified 13 entrepreneurial competencies as initiative, see and act on opportunities, persistence, information

seeking, concern for high quality work, commitment to work contract, efficiency orientation, systematic planning, problem solving, self-confidence, assertiveness, persuasion and use of influence strategies which are critical for an enterprise to become competitive in the global world (Kaur & Bains, 2013).

Entrepreneurialism in Thailand has been harmed throughout known history by the segregation of the labor market, lack of governmental and institutional support and low level of emphasis placed upon value-adding activities (Walsh, 2007). Favorable industrial policy, sufficient number of training and consulting services, minimizing the unnecessary bureaucratic process of financial institutions and reduction of unplanned power cut off are recommended for industrial development in Nepal (Gyanwali, 1997).

Research Methodology

As much as accurate and realistic finding and conclusion is possible by adopting the proper methodology and appropriate tools of survey. Situation analysis, gap identification and analysis of finding have been made as the formal practices of studies. Sources of quantitative information are 182 MSME owner managers through structured questionnaire on the basis of random sample technique and 21 experts from government authorities and business association for qualitative information through personal interview. The population is estimated with help of membership record of business associations (Federation of Nepalese Chamber of Commerce and Industry, and Federation of Cottage and Small Industries of Nepal) and government record of registration of industries (department of industry and department of cottage and small industry). The analyses of quantitative data, hypothesis test, have

been made by chi-square test. Content analysis has been made for qualitative information.

Analysis of Quantitative Data and Test of Hypotheses

Owner-managers' demographic information includes the gender, districts, nature of their business and type of enterprises. The relationship has been measured between demographical information and owner-managers' response on 36 statements that are related to entrepreneurial marketing. Twelve hypotheses have been tested under the four orientations of entrepreneurial marketing as customer,

entrepreneurial, market and innovation orientation by employing Chi-square statistics.

Customer Orientation

Customer orientation includes the three areas named responsiveness, customer intensity and customer value creation. Each of them has been tested with selected demographic elements namely gender, district and nature of firm.

Ha₁ Responsiveness to customers has significant effect on MSME performance.

Ha₂ Customer intensity has significant effect on MSME performance.

Ha₃ Customer value driven has significant effect on MSME performance.

Table 1

Chi-square Test for Customer Orientation Elements

Statements	Gender P Value	District P Value	Nature P value
Statements related to responsiveness to customers			
We reply the enquiries of customers timely.	0.140	0.130	0.303
Our staffs try to solve the problems of customers if they have.	0.338	0.760	0.537
I closely monitor our level of commitment in serving customers' needs.	0.487	0.850	0.104
Statements related to customer intensity			
I frequently measure my company's customer satisfaction.	0.307	0.055	0.668
We believe that satisfied customers are key advertisers of our business.	0.783	0.104	0.306
My company's competitive advantage is identifying customers' needs.	0.748	0.002**	0.682
Statements related to customer value driven			
My company creates value for customers with excellent service.	0.351	0.036*	0.500
Company's pricing structure reflects value created for customers.	0.339	0.192	0.756
Employees can contribute to add value for customers.	0.611	0.071*	0.887

* P value $\leq$ 0.05

** P value $\leq$ 0.01

Frequency (N) = 182

Table 1 shows that customer value driven has significant affect on the performance while analyzing the statements with geographical factor. Two statements of this hypothesis have P value < 0.05. Alternative hypothesis Ha3 is accepted. Responsiveness to customers has no significant affect on MSME performance and only-one statement relating to customer intensity, identifying customers' need, is found highly significant to MSME performance. So, Ha1 and Ha2 are rejected.

Market Orientation

Market orientation includes the three

areas as integration of business process (resource leverage), networking/ relationship and market intelligence generation. The three alternative hypotheses have been tested on the basis of response in the related statements.

Ha₄ Integration of business process (resource leverage) has significant effect on MSME performance.

Ha₅ Networking and relationship has significant effect on MSME performance.

Ha₆ Marketing intelligence generation has significant effect on MSME performance.

Table 2

Chi-square Test with Market Orientation Elements

Statements	Gender P Value	District P Value	Nature P value
Statements related to integration of business process /Resource leverage			
I have been able to leverage our resources by bartering or sharing.	0.093	0.009**	0.011*
My company prides itself on doing more with less.	0.485	0.645	0.844
My company has a small staff that delegates authority efficiently.	0.239	0.020*	0.270
Statements related to networking and relationship			
We are affiliated with business association of our industry.	0.615	0.001**	0.203
We have good network with suppliers, customers and stakeholders.	0.391	0.000**	0.105
We take part and support financially to community programs.	0.499	0.024*	0.675
Statements related to marketing intelligence generation			
We have systematic practice to collect & maintain marketing information	0.841	0.219	0.407
Our sources of information - customers, suppliers, staffs, internet/ medias	0.208	0.220	0.898
We know our competitors' marketing strength.	0.122	0.032*	0.647

* P value ≤ 0.05

** P value ≤ 0.01

Frequency (N) = 182

Table 2 shows that integration business process (resource leverage) has significant effect on business performance while analyzing the statement relating to district and nature of business by retaining a statement P value < 0.01 and another statement P value < 0.05. Net working and relationship has also significant effect on MSME performance. Two statements are significant at P value <0.01 level and one statement is significant at P value <0.05 level. Regarding the marketing intelligence generation issue only one statement is found significantly related to performance. Alternative hypothesis, Ha4 and Ha5 are accepted and Ha6 is rejected.

Entrepreneurial Orientation

Calculated risk taking, proactiveness, opportunity focus, willingness to change are

assumed as the key elements of entrepreneurial orientation. The relationship between entrepreneurial related statements and demographic factors are assessed here under.

Ha₇: There is significance relationship between calculated risk taking & MSME performance.

Ha₈: There is significance relationship between proactiveness and MSME performance.

Ha₉: There is significance relationship between opportunity driven and MSME performance.

Ha₁₀: There is significance relationship between willingness to change and MSME performance.

Table 3

Chi-square Test with Entrepreneurial Orientation Elements

Statements	Gender P Value	District P Value	Nature P value
Statements related to taking calculated risk			
We would rather accept a risk to pursue an opportunity than miss it.	0.115	0.072	0.095
While making a new decision, I do so in stages rather than all at once.	0.067	0.004**	0.071
My marketing efforts are directed for taking calculated risk of the business.	0.499	0.006**	0.228
Statements related to proactiveness			
I am great at turning problems at my company into opportunities.	0.160	0.150	0.247
When it comes to company, I am more action oriented than reacting on it.	0.276	0.002**	0.020*
In my company, I enjoy facing and overcoming obstacles to put best ideas.	0.933	0.002**	0.260
Statements related to opportunity focus			
We look beyond current customers and markets for more opportunities.	0.006**	0.580	0.618
My company is always looking for new opportunities.	0.574	0.285	0.293

When new market opportunities arise, my business very quickly acts them.	0.465	0.046*	0.452
Statement related to willingness to change			
I consistently monitor and improve the marketing approaches of business.	0.913	0.005**	0.019*
I have a passion for continually changing the ways of products/ services.	0.300	0.029*	0.726
My business is one of the first in community to alert its marketing methods.	0.718	0.602	0.446
* P value $\leq$ 0.05	** P value $\leq$ 0.01	Frequency (N) = 182	

The above table 3 shows that the entire four alternative hypotheses have significant relationship MSME performance. Half of the entrepreneurial marketing statements are highly significant with demographic elements at P value $\leq$ 0.01 and some other statements are significant at P value $\leq$ 0.05. Alternative hypotheses Ha7, Ha8, Ha9 and Ha10 relating to calculated risk taking, proactiveness, opportunity focus and willingness to change are accepted.

Innovation Orientation

Innovation dimension includes the two areas named overarching learning and knowledge; and encouraging and retaining innovation. The assessment is made between innovation related statements and demographic elements of respondents to draw the output.

Ha₁₁: Overarching learning and knowledge has significant effect on MSME performance.

Ha₁₂: Encouraging and retaining innovation has significant effect MSME performance.

Table 4

Chi-square Test with Innovation Orientation Factors

Statements	Gender P Value	District P Value	Nature P value
Statements related to overarching learning and knowledge			
We have been overarching our learning and knowledge properly	0.943	0.004**	0.283
We revise working procedures, policy & job flow-charts well	0.139	0.151	0.165
Communicating with customers is a best way to create new ideas	0.844	0.255	0.237
Statements related to encouraging and retaining innovation			
My company tends to be more innovative than other competitors	0.504	0.001**	0.139
Top management creates encouraging & stimulating creativity	0.611	0.067	0.402
Staffs are appreciated officially for their innovative, creative jobs	0.805	0.299	0.265
* P value $\leq$ 0.05	** P value $\leq$ 0.01	Frequency (N) = 182	

Only one statement under each hypothesis is found highly significant. Hence, there is somehow relationship with MSME performance even though both hypotheses are rejected.

Seven hypotheses, out of twelve, are accepted. These accepted hypotheses are H_{a_3} related to customer value creation, H_{a_4} related to integration of business resources or leveraging resources, H_{a_5} related to networking and relationship, H_{a_7} relating to calculated risk taking, H_{a_8} relating to proactiveness, H_{a_9} relating to opportunity focus, and $H_{a_{10}}$ relating to willingness to change. Other four hypotheses have somehow significant relationship with MSME performance. Only one hypothesis is rejected.

Analysis of Qualitative Data

Qualitative analysis is made to fulfill the research gap and meet the research objectives. It includes the existing situation of MSME in Nepal and the best ways to improve their performance.

Existing Situation of MSME in Nepal

Even though traditional goods and crafts producing industries were in existence since ancient time in Nepal, formal initiation of government for enterprise development took place with establishment of 'Udyog Parisad' in 1935 A.D. Industrial sector was remained always with priority from the beginning of five year planning system, started from 1956 A.D. Due to the lack of entrepreneurial mind set and inadequate support from government the goal of industrial development was not achieved as desired. But some other Asian countries having similar types of socio-cultural environment have took advantages of liberalization, globalization and computerized networking technology and accelerated their economic development.

Low risk intensity family business: MSME in Nepal are still operated by family members. Lack of professional management and risk taking propensity is still exists.

Most of the industry, trade and service enterprises of Nepal are operating in a traditional way, family owned business. Nepalese enterprises have low risk bearing capacity and they want to remain is small size so that it could be managed by family members. Application of business principles in micro and family owned enterprise is rare. Small and medium sized enterprises are best fit in Nepal considering the economic size, capital formation mechanism, population and employment opportunity, support mechanism, expansion scope, sales turnover and consumption volume. Association Executive (1)

Government Executive (1) mentions "entrepreneurs have practice to launch business without analyzing competitive market. Most of the small businesses are established on the basis intuition of owner and they are lacking proper business plan which may be risky to handle the contingency situation."

Influence of socio-cultural assumption: Women entrepreneurs are still influenced by socio-cultural assumptions. As a woman, they need to bear the work-load on household affairs. Women entrepreneurs have some problems as compared to males. Basically, women need to take-care of family members and they have lack of financial accessibility. Culturally, women can't be imagined participating for dinner till late night with outsiders even they would be regular supplier or customers. Association Executive (5)

MEDPA as an appropriate approach: Nepal government introduced Micro Enterprise Development Program (MEDEP) to provide necessary support to small scale enterprises. It has updated as Micro Enterprise Development

for Poverty Alleviation (MEDPA) and has been implemented to all over the country extensively. Cottage and Small Industry Office has introduced Micro Enterprise Development for Poverty Alleviation (MEDPA) in all 75 districts of the country. Marketing facilitation, appropriate technology transfer, access the approach for micro finance, skill development training and entrepreneurial awareness development program have been operating to support the industrial development in the country. Government Executive (4) Entrepreneurial support program are helpful to enhance the employment opportunity, economic development and building-up the confidence of entrepreneur. My confidence level is increased after participating MEDEP. Now, I have good net-work with ministry and I can put my opinion in national and international forum but I was shy to introduce myself in front of the group while I was in village 15-16 years ago. Association Executive (6)

Political interference: Nepalese economy was not able to achieve its objectives for last two decades. First half had conflict with armed Maoists. After ceasefire of conflict, second half was spent for drafting and introducing the new constitution. Government Executive (1) says “political leaders deliver their words and assure for greater support to entrepreneurs in their speech. When entrepreneurs start to register and operate the business they need to suffer with strike and Nepal Band because of political reasons.”

Lack of creativity and duplicating the business ideas from others may limit the growth and sustainability of the enterprise. Involvement in social activities and putting second priority for business has become the present fashion in Nepal. Primary reason for business failure is deciding emotionally and copying from others. Lack of feasibility study, poor plan for

investment and operational activities and extra show of businessman for taking leading position in social organizations are some other reasons of lacking behind the MSME. Owner-manager (4)

Lack of coordination: The lack of coordination among the support agencies and inadequate support for entrepreneurship development are the reasons for poor result. Different agencies implement their programs in their own modality. For example, some agencies provide training allowances and other agencies charges the training fee. Similarly, duplication of programs in some of geographical territories and no support programs to other geographical area is unfair practice of support agencies. Government Executive (3)

Lack of entrepreneurial education: Lack of entrepreneurial education is a key factor for poor entrepreneurial environment as the parents and society expects their child to be become a doctor, engineer, charter accountant but not an entrepreneurs. Lack of motivational education to start business is main problem in Nepal. For example, if the students are asked what they want be in future, most of them reply to become a Doctor, Engineer, Chartered Accountant, Pilot, Police Inspector, Army Officer, Banker, Nurse and abroad study but rarely mentioned for becoming entrepreneur. Owner-manager (9)

Weak implementation of rules: Because of lack of proper implementation rules customers are being cheated and have been suffering from poor quality of goods and services. Some micro and small industries are being operated without receiving commencement letter from government such letter. For example few bakery, noodles and chips Industries are also found selling their products without labeling; manufacturing date, expiry date, weight, maximum retail price and

ingredients. Some food processing industries have not appointed food specialist which is mandatory to them. Association Executive (3)

Entrepreneurs have dilemma and confusion for long term planning due to frequent change in industrial policy. Association Executive (4) opinions “industrial enterprise act which governs the micro, cottage, small and medium enterprises is being changed frequently and some clauses of this act are found contradictory with other rules like provision income tax.”

Electricity load-shading, unavailability of labor and least priority of leaders: Geographical remoteness, electricity load shading, lack of roadways, unavailability of skilled labor and poor service delivery mechanism are problems of MSME in Nepal. Leaders least preference to become Minister of Industry is crucial issue for industrial development. The challenges for enterprise development are difficult to transport the resources in geographically remote areas, unavailability of skilled labor and over influence of political alliance groups are hindrances of enterprise development. Additionally, political leaders have least preference to be an Industry Minister as they prefer to become Home Minister, Local Development Minister and such other ministries. Government Executive (4)

Push marketing: It is identified that MSME in Nepal have been adopting push marketing approach. Sales promotion, discount, prize and such other schemes are important to motivate customers for pulling the products. Micro, small and medium enterprises adopt push marketing strategy; they sell their products/ services with appropriate incentives to the dealer, wholesaler and retailer. Entrepreneurs design seller oriented marketing program and make them happy by

discount, additional offer, tour package and such other prizes. Owner-manager (5)

MPS model: Market, Problem, Solution (MPS) and Fit model is a best tool in successful marketing in the changing marketing situation. Market, Problem, Solution (MPS) and Fit model is a suitable tools to success the MSME. First of all the market (M) is to be identified. After that real problems (P) of customers which are not met yet should be investigated. The possible solutions (S) should be validated with test marketing. Unmet needs of target customers are solved properly with customized and tailored service. Government Executive (5)

Improvement Interventions

The study identified the various ways and important actions as the means of economic development through smooth operation of MSME. Recommendations are also made for application of entrepreneurial marketing activities.

Efficient support mechanism: Entrepreneurship has direct impact on economic development and employment opportunities. Government should provide proper supports that are beneficial to the real entrepreneurs at grass root level but not only to limited number of players who are in close contact of political leaders. State has two roles for development issues; either provide employment or create appropriate environment to run business so that employment opportunity can be generated. Subsidy is being given to farmers for purchasing fertilizer and seeds. But the benefits of this scheme are being taking by handful agents who have linkage with political leaders and government authorities, real farmers have no access of such benefits. Similarly, private nursing homes are taking advantages of grants. Association Executive (1) It is the responsibility of Nepal government to prepare and implement

appropriate policy which needs to address the diversified zones of development regions from Nawalpur in Terai to Manang in Himal. The plan should be helpful to minimize the existing gap between export and import trade.

To minimize the gap of trade deficit, presently 7% export and 93% import, export promotion is essential. MSME should be promoted as it has significant contribution for economic development of the states. Industrial sector has 6 percent contribution in the Nepalese economy. Out of that, MSME shares by 4 percent. Our products should be competitive for selling international market. We can take economic advantages of two giants neighboring countries, China and India. Association Executive (4)

Strong commitment and continuous dedication of Ministry of Industry is essential. Side by side unauthorized practices on business sectors should be controlled. Association Executive (2) opinions “strong role of government is essential to control the duplication of products and to take legal actions to those brokers who have been importing such goods by using unauthentic route at the border.” Similarly, owner-manager (2) gives importance for protection of customer interest in his statement “customers are cheated by low quality products as originality of products can not be identified by their color and pattern. Concern authorities should take actions if someone is taking undue advantages from customers.”

Entrepreneurial education and motivation: Intensive training for entrepreneurial motivation is to be provided as entrepreneurial mind-set is important one. Formal education in school and college on entrepreneurship is essential. Free vocational courses, exposure visiting opportunity, grants, seed money and loan should be accessible easily.

Entrepreneurial mind-set is most. Short term trainings are useful but not sufficient. School and college education are helpful to orient youths for developing entrepreneurs. The supportive socio-cultural environment is most. Present government policy encourages youth for foreign employment which should be replaced by encouraging youth for establishing enterprise in our own country. Government Executive (4)

One window tax policy and entrepreneur friendly bureaucracy: Entrepreneurs should have easy and simple procedure to fulfill required formalities in government authorities like business registration and its renewal. One window policy should be established. Different departments of government ask different reports and taxes. We want to pay total amount of tax and submit the report in a single department rather than fulfilling requirements of different department. Government should trust entrepreneurs and provide necessary assistance to promote the industrialization in the country. Owner-manager (3) Attitude of government authorities and parliament members should be positive to develop enterprise friendly environment. It should be discouraged money laundering practice and unethical business deals on the protection of political leaders. Political and policy level corruption should be eliminated. Proper investigation and control should be done on money laundering and unethical practice for converting black money into white. Government should promote training institutions which provide training for skilled workers. Loan should be provided easily to the entrepreneurs. Industrial corridor should be developed.

Owner-manager (7)

Marketing game between buyer and seller; government as an umpire: Marketing mechanism

is like a foot ball game where supplier and buyer play in the ground, and government performs an umpire. Effective coordination among government agencies should be maintained.

Buyer and seller are two players in the market and government is an umpire. Government needs to observe marketing function carefully and should take necessary action if someone plays unfairly. Smooth regulation of ideal market is possible with responsible government, honest businessman and aware customers. Syndicate and cartel is never being worthy to the society. Association Executive (3)

Discussion

On the basis of conceptual framework, the elements of entrepreneurial marketing and their effect on MSME performance is examined. Four entrepreneurial marketing dimensions are customer orientation, market orientation, entrepreneurial orientation and innovation orientation as presented by Jones and Rowley (2011). The assessment on 12 elements of entrepreneurial marketing as responsiveness, customer intensity, customer value creation, resource leverage, networking and relationship, marketing intelligence generation, calculated risk taking, proactiveness, willingness to change, overarching learning and knowledge, and encouraging and stimulating innovation is made. Seven hypotheses are accepted through the Chi-square test result. Hypotheses related to customer value driven, resource leverage, networking and relationship, calculated risk taking, proactiveness, opportunity focus and willingness to change are accepted. It indicates that entrepreneurial marketing has significant effect on MSME performance in Nepal as similar result to Nigeria (Kesiinro, Ogunlusi & Adu, 2016). The research objective examining the

effect of entrepreneurial marketing dimensions on MSME performance is fulfilled by this assessment.

Qualitative analysis on the basis of research gap, identified the prevailing situation of MSME and the best direction for their better performance is studied. The existing situation is pictured that MSME of Nepal are operating mainly under the family management with low risk intensity. They have influence of social-cultural influence like responsibilities to women for household chores and division of provision as accordance to ethnicity of people. Undue political influence and bureaucratic hurdles are observed. Lack of entrepreneurial motivating training and education are observed as the key factors for slow growth of MSME. Frequent change of industrial policy, long hour electricity load shading and poor infrastructure facility would be the reasons for being unable to serve goods and services in competitive price as similar as previous studies (Karki, 2015). Essential actions that should be adopted to improve MSME performance are enterprise support system, one window tax policy and simple bureaucratic process (Gyanwali, 1997; and Walsh, 2007). Protection of customers' rights and controlling the unethical marketing practice are to be maintained. Entrepreneurial education and motivational training are essential. Two objectives relating to evaluate the existing situation of MSME in Nepal and investigating the best ways to improve the MSME performance are achieved by qualitative analysis.

The study proposed five dimensional model of entrepreneurial marketing for MSME performance. The model includes market orientation, customer orientation, entrepreneurial orientation, innovation orientation and influence orientation. Influence orientation is newly proposed dimensions over existing framework.

In this regard, entrepreneurs should possess influencing and persuasion skills to convince government authorities for grabbing opportunities and making them to decide in favor of enterprises (Kaur & Bains, 2013). Owner-managers' soundness on entrepreneurial marketing is expected by training and educational opportunities. All together 14 elements as opportunity focus,

proactiveness, calculating risk taking, willingness to change, overarching knowledge, encouraging innovation, networking/relationship, resource leverage, market intelligence, responsiveness, customer intensity, customer value creation, entrepreneurial education/training and support agency persuasion are provisioned under five dimensions of entrepreneurial marketing. The proposed model is presented in figure 3.

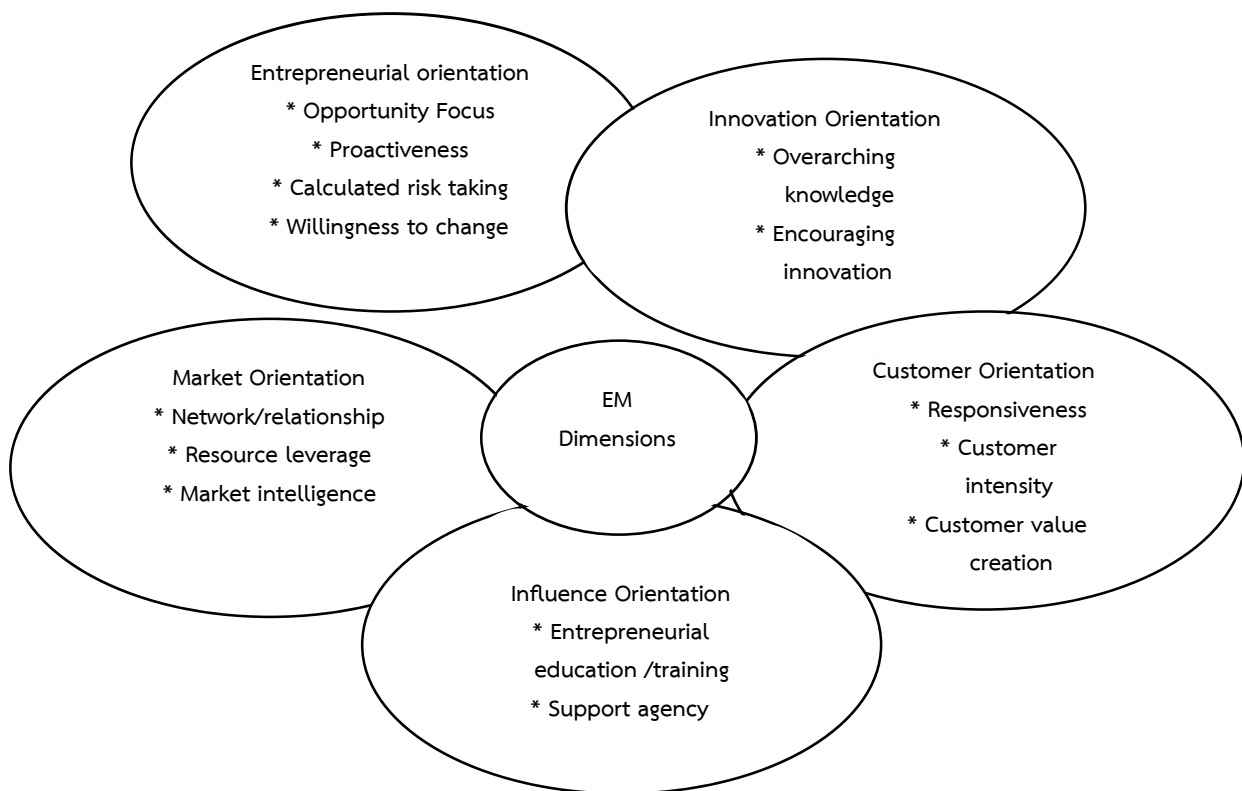

Figure 3: Five dimensional model of entrepreneurial marketing for MSME performance

Examination and test on the proposed model with larger number of sample respondents covering wider geographical area is recommended for further research as this research is limited within the two districts of Nepal. Enterprise

friendly policy and entrepreneurs encouraging bureaucratic practice should be adopted by Nepal Government as MSMEs are found best fit by considering the economic size and geographical constraints of the country.

References

- Antony, J. P., & Bhattacharyya, S. (2010). Measuring organizational performance and organizational excellence of SMEs–Part 2: an empirical study on SMEs in India. *Measuring Business Excellence*, 14(3), 42-52.
- Aziz, R. A., Mahmood, R., Tajudin, A. & Abdullah, M. H. (2014). The relationship between entrepreneurial orientation and business performance of SMEs in Malaysia. *International Journal of Management Excellence*, 2(3), 221-226.
- Bakar, L. J. A., Ahmad, H., Mahmood, R., Arshad, D., & Razalli, R. (2015). Linking entrepreneurial orientation and performance: stimulating effective Government link companies. *International Journal of Research in Social Science*, 5(4), 30-40.
- Becherer, R. C., Haynes, P. J., & Fletcher, L. P. (2006). Paths to profitability in owner-operated firms: the role of entrepreneurial. *Journal of Business and Entrepreneurship*, 18(1), 17-31.
- Bjerke, B., & Hultman, C. M. (2002). *Entrepreneurial marketing: the growth of small firm in the new Economic era*. UK: Edward Elgar Publishing Limited.
- Central Bureau of Statistics Nepal (2014). *Development of manufacturing industries in Nepal: Current State and Future Challenges*. Kathmandu: National Planning Commission, Central Bureau of Statistics, Nepal Government.
- Central Bureau of Statistics Nepal (2014) *National population and housing census*, Kathmandu: National Planning Commission, Central Bureau of Statistics, Nepal Government.
- Gautam, P. R. (2016). Entrepreneurial orientation and business performance of handicraft industry: study of Nepalese Handicraft Enterprises. *International Journal of Small Business and Entrepreneurship Research*, 4(2), 48-63.
- Gorica, K., & Buhajoti, A. (2016). Entrepreneurial marketing: Evidence from SMEs in Albania. *American Journal of Marketing Research*, 2(2), 46-52.
- Gupta, R. (2012). *Role of strategic and entrepreneurial orientation in the growth of SMEs*. Doctoral Dissertation, University of Delhi.
- Gyanwali, M. (1997). *Problems and prospects of industrial development in Pokhara*. Tribhuvan University.
- _____. (2018). *Sme growth in a recession*. Doctoral Dissertation, University of Leicester.
- Gyanwali, S. (2016). *Effect of entrepreneurial marketing on organizational performance: a case of nepal airlines corporation*. Doctoral Special Study Report, Shinawatra University. (in thai)
- Hills, G. E., Hultman C. M., & Miles M. P. (2008). The evolution and development of entrepreneurial marketing. *Journal of Small Business Management*, 46(1), 99-112.
- Idar, R., & Mahmood, R. (2011). Entrepreneurial and market orientation relationships to performance: the SME perspective. *Interdisciplinary Review of Economics and Management*, 1(2), 1-8.
- Ionita, D. (2012). Entrepreneurial marketing: a new approach for challenging times. *Management and Marketing*, 7(1), 131-150.
- Jones, R. & Rowley, J. (2011). Entrepreneurial marketing in small businesses: a conceptual exploration. *International Small Business Journal*, 26(3), 340-357.
- Karki, B. B. (2015). *A study of entrepreneurship withn refrence to micro enterprise development in*

Nepal. Doctoral Dissertation, Patna University.

- Kaur, H., & Bains, A. (2013). Understanding the concept of entrepreneurial competency. *Journal of Business Management & Social Science Research (JBM&SSR)*, 2(11), 31-33.
- Kesinro, O. R., Ogunlusi, G., & Adu, C. A. (2016). Entrepreneurial marketing and SMEs performance in Lagos State, Nigeria. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research (IJIR)*, 2(1), 98-101.
- Kilenthong, P., Hills, G. E., & Hultman, C. M. (2015). An empirical investigation of the entrepreneurial marketing dimensions. *Journal of International Marketing Strategy*, 3(1), 1-18.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.
- Ministry of Finance Nepal (2014). *Economic survey fy 2013/14*. Kathmandu: Ministry of Finance, Nepal Government.
- Mitchell, H. (2002). *Strategic worth of human resource: driving organizational performance*. Paper presented at human resource conference (June 6, 2002). Universalialia. Retrieved from http://www.universalia.com/sites/default/files/presentations/fichiers/2002_strategicworthhr_hugh_mitchell.pdf
- Morris, M. H., Schindehutte, M., & LaForge, R. W. (2004). *The emergence of entrepreneurial marketing: nature and meaning*. *entrepreneurship the way ahead*. Milton Park, UK: Rotledge.
- Morris, M. H., Schindehutte, M., & LaForge, R. W. (2002). A construct for integrating emerging entrepreneurship and marketing perspectives. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 1, 1-19.
- Nepal Government. (2016). *Industrial enterprise act*. Kathmandu Ministry of Law, Justices and Parliament, Nepal Government.
- Nepal Government. (2016). *Special economic zone act*. *Nepal gazette*. Kathmandu Ministry of Law, Justice and Parliament: Nepal Government.
- Pant, S. K. (2015). Role of the family in entrepreneurship development in Nepali Society. *The Journal of Nepalese Business Studies*, IX (1), 37-47.
- Ploybut, S. (2012). *Financial reporting by small and medium enterprise in Thailand*. Doctoral Dissertation, University of Portsmouth.
- Singh, R. K., Garg, S. K., & Deshmukh, S. G. (2008). Strategy development by smes for competitiveness: a review. *Benchmark: an international Journal*, 15(5), 525-547.
- Stokes, D. (2000). Putting entrepreneurship into marketing: the process of entrepreneurship marketing. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship*, 2(1), 1-16.
- Thapa, A. (2014). *Microenterprise development as a poverty-reduction strategy in Nepal: a multidimensional analysis of the factors determining micro enterprise performance*. Doctoral Dissertation, National Institute of Development Administration (NIDA).
- Toghraee, M. T., Rezvani, M., Mobaraki, M. H., & Yadollahi, F. J. (2017). A systematic review on entrepreneurial marketing: three decade research on entrepreneurial marketing. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 15(8), 273-296.

- Walsh, J. (2007). The development of Thai entrepreneurs. *Proceeding of 10th International Conference of Society for Global Business and Economic Development*, (August 8-11, 2007)
- Wiklund, J. (1999). The sustainability of the entrepreneurial orientation-performance relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(1), 37-48.

การศึกษาสถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม
ในจังหวัดอุบลราชธานี

The Study of Financial Position of The Food and Beverage Industry in
Ubon Ratchathani Province

วีระชัย ผ่องบุรุษ

Verachai Phongburut

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Master of Business Administration Program, Ubon Ratchathani University

Received: October 10, 2018

Revised: December 4, 2018

Accepted: February 8, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงินและสถานะทางการเงินของธุรกิจอาหาร และเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD) ซึ่งจะใช้ข้อมูลงบแสดงฐานะทางการเงินและงบกำไรขาดทุนเป็นรายปี พ.ศ. 2557 -25590 จำนวน 58 กิจการหลังจากเก็บข้อมูลจากงบการเงินแล้ว จะนำมาวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ตัวแบบ Altman's Z-Score Model ได้แก่ (1) อัตราส่วนความคล่องตัว (2) เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน (3) ความสามารถในการทำกำไร (4) สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน และ (5) ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ อีกทั้งได้มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น โดยธุรกิจรายย่อยจะมีอัตราส่วนทางการเงินจุดเด่น คือ อัตราส่วนความคล่องตัวและสัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 80 ธุรกิจขนาดย่อมจะมีอัตราส่วนทางการเงินจุดเด่น คือ สัดส่วนโครงสร้างทางการเงินและประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 50 และธุรกิจขนาดกลางจะมีอัตราส่วนทางการเงินจุดเด่น คือ อัตราส่วนความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 70 ต่อมาสถานะทางการเงินของโดยธุรกิจรายย่อยจะเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) คิดเป็นร้อยละ 80 ธุรกิจขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) คิดเป็นร้อยละ 50 และธุรกิจขนาดกลางเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) คิดเป็นร้อยละ 65

คำสำคัญ: ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม, สถานะทางการเงิน, อัตราส่วนทางการเงิน

Abstract

This research aimed to study financial ratio and financial positions of Food and Beverage Business in Ubon Ratchathani province. The data used in this research were the financial statement and income statement from the year B.E. 2014-2017. The 58 businesses' financial data had been collected from the Department of Business Development (DBD) website. The data were

analyzed by the financial ratio of Altman's Z-Score Model in terms of various factors, including (1) mobility ratio (2) funding from internal sources (3) profitability (4) financial structure ratio, and (5) asset management efficiency. In addition, the statistics software program has been employed to calculate the frequency, percentage, median, quartile deviation, maximum, and minimum. The research results of financial ratio of food and beverage business in Ubon Ratchathani were found that Food and Beverage Business in Ubon Ratchathani. Micro businesses have outstanding financial ratios including 80 percent in mobility ratio and financial structure. Small businesses have outstanding financial ratios, including about 50 percent in financial structure and efficiency in asset management. Finally, Medium businesses is approximately 70 percent in mobility and efficiency in asset management. It is found that about 80 percent of Micro business is in a safe zone business, Small businesses are the safe zone about 50 percent , and Medium businesses are categorized in safe zone and approximately 65 percent

Keywords: Food and Beverage industry, Financial Position, Z-score Financial Ratio

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมมีศักยภาพสูงในการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรที่มั่นคง ทำให้มีผลผลิตที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปได้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง มีแรงงานที่มีคุณภาพจำนวนมาก มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น

จากข้อมูล พ.ศ. 2560 พบว่า สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้รายงานไว้ว่า โรงงานอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ในช่วงไตรมาสที่ 2 พบว่ามีโรงงานปิดกิจการเพิ่มเป็นจำนวน 12 แห่ง ซึ่งในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมอาหารจำนวนทั้งสิ้น 8,651 แห่ง (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2560) โดยสาเหตุที่ผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมอาหารมีการปิดกิจการลง เนื่องจากหลายปัจจัยหลักที่กระทบต่อกิจการ เช่น 1) ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีทำให้ผู้บริโภคมีกำลังซื้อลดลง 2) ต้นทุนในการผลิตอาหารที่สูงขึ้นเพราะวัตถุดิบอาหารมีราคาสูงขึ้น 3) มาตรการเข้มงวดเกี่ยวกับแรงงานบุคคลต่างด้าวของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนที่สูงขึ้นและปริมาณแรงงานต่างด้าวที่ขาดแคลน เป็นต้น (ประชาไท, 2560)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ธุรกิจต้องมีการพิจารณาสถานะทางการเงินของตนเอง เพื่อให้สามารถเตรียมการสำหรับรับมือปัญหาต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการดูข้อมูลทางการเงินในงบการเงิน โดยงบการเงินนั้นจะสะท้อนถึงสถานการณ์ของกิจการได้ โดยจะศึกษาเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและด้านการท่องเที่ยว จึงถือว่าเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด อีกทั้งจากข้อมูลจากเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้าวิเคราะห์กลุ่มธุรกิจกลุ่มจังหวัด พบว่า “จากกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พบว่า สัดส่วนของรายได้รวม 62.61% ของกลุ่มจังหวัดมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีประชากรและตัวเลข GDP มากที่สุดในกลุ่ม” รวมไปถึงจังหวัดอุบลราชธานีมีการวางแผนพัฒนาจังหวัดในอนาคต (พ.ศ. 2561-2564) โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน เช่น 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2) การส่งเสริมการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร 4) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) การเสริมสร้างและรักษาความมั่นคง 6) การพัฒนาระบบบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยแผน

พัฒนาจังหวัดนั้น เพื่อส่งผลให้เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัด

ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์สถานะการเงินของบริษัทของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม โดยหากภาพรวมของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มมีสถานะทางการเงินมีความมั่นคงทางการเงินสูง จะแสดงให้เห็นว่าธุรกิจส่วนใหญ่มีความสามารถในการวางแผนลดความเสี่ยงในด้านการเงินของกิจการ โดยงานวิจัยนี้ได้มีการศึกษาตัวแบบ Z-score (Altman, 1968) ซึ่งเริ่มต้นจากการนำข้อมูลทางการเงินจากงบการเงิน หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 5 อัตราส่วน ได้แก่ 1) อัตราส่วนความคล่องตัว 2) เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน 3) ความสามารถในการทำกำไร 4) สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน และ 5) ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ สุดท้ายจะมีการนำอัตราส่วนทางการเงินมาใช้คำนวณคะแนนตามตัวแบบ Z-score นอกจากนั้นมีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาผลการทดสอบหลายครั้ง (เอกสิทธิ์ เข้มงวด, 2554; จตุราพร สีหาบุตร และ นารา กิตติเมธิกุล, 2557; ศรสวรรค์ บัวนาถ, 2559) โดยการวิเคราะห์สถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี ช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2557 - 2559) เพื่อวิเคราะห์สถานะทางการเงินของธุรกิจว่ามีสถานะทางการเงินมีแนวโน้มทิศทางการขึ้นหรือแยลง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพยากรณ์สถานะทางการเงินของธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดงบการเงิน

งบการเงิน เป็นการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ นอกจากนั้นงบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล

ทรัพยากรของกิจการ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ มาตรฐานรายงานทางการเงิน ,2560) โดยงบการเงินประกอบด้วย 5 งบ ดังต่อไปนี้

1. งบแสดงฐานะทางการเงิน (Financial Position Statement) เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง โดยจะแสดงให้ทราบถึง สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ว่ามีจำนวนเท่าใด ตามหลักแล้วจะต้องจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงินขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. งบกำไรขาดทุน (Profit and Loss Statement) เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของกิจการในระหว่างงวดบัญชี หรือสิ้นงวดบัญชีใดบัญชีหนึ่ง โดยจะแสดงรายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรหรือขาดทุนสุทธิ ช่วยให้ผู้ใช้ทราบว่าการดำเนินงานในงวดหน้าๆ ของกิจการเป็นอย่างไร

3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น (Statement of Changes in owner Equity) หมายถึง รายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น จะแสดงรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงในรายการที่เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้ถือหุ้น

4. งบกระแสเงินสด (Cash flow Statement) เป็นรายงานที่แสดงถึงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด โดยจะแสดงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของ 3 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมดำเนินงาน (Operating activities) กิจกรรมลงทุน (Investing Activities) และกิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities)

5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน (Note to financial Statement) ประกอบด้วย คำอธิบาย และการวิเคราะห์รายละเอียดของจำนวนเงินที่แสดงในงบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น โดยแสดงในรูปของงบย่อย หรืองบประกอบต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้เปิดเผย

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ เป็นแนวคิดที่นักลงทุนควรศึกษาถึงพฤติกรรมที่บริษัท เมื่อบริษัทได้ประสบสถานะทางการเงินย่อมส่งผลต่อผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น

ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น บริษัท เป็นต้น ดังนั้นในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการพยายามสร้างเครื่องมือที่เหมือนสัญญาณล่วงหน้า หรือการเกิดปัญหาที่ชี้นำไปสู่การประสบสภาวะทางการเงิน โดยงานวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาเป็น เครื่องมือนั้นคือ การใช้ตัวแบบจำลองสภาวะทางการเงิน (Altman's Z-Score Model) เพื่อศึกษาสัญญาณเตือน จากงบการเงินที่กิจการเปิดเผย

แนวคิดเกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงินและการ วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

อัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือ ที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อให้สามารถ นำข้อมูลทางการเงินมาเปรียบเทียบกันได้ในกิจการ หรือเปรียบเทียบกับกิจการอื่น อีกทั้งสามารถใช้เพื่อวัด ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการได้ โดยการ วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1.การวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity Ratio) เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่แสดงให้เห็นถึงสภาพความคล่องตัวของธุรกิจ นั่นคือ ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ ประกอบด้วย

1.1 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนหรือ อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio) เป็นอัตราส่วน ระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งผลการ วิเคราะห์จะแสดงให้เห็นว่า สินทรัพย์หมุนเวียนมากเป็นกี่ เท่าของหนี้สินหมุนเวียน

1.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio or Acid Test Ratio) เป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์ หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแสดง ให้เห็นว่า สินทรัพย์หมุนเวียนมีสภาพคล่องสูงมากน้อย เพียงใด

2. ความสามารถในการหากำไร (Profitability Ratio) เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัด ความสามารถในการบริหารงานของบริษัท ซึ่งจะแสดงใน รูปอัตราผลตอบแทนจากการขาย และอัตราผลตอบแทน จากเงินลงทุน ประกอบด้วย

2.1 อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นว่า แสดงให้เห็นผลการ ดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายการผลิตและการตั้งราคา

2.2 อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (Operating Profit Margin) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบ กำไรจากการดำเนินงานต่อยอดขาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ จะแสดงให้เห็นว่า แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานเกี่ยวกับ ต้นทุนของสินค้า รวมทั้งไปถึงต้นทุนในการบริหารและขาย รวมไปถึงการหักค่าเสื่อมราคาที่ต้องตัดจากสินทรัพย์ถาวร

2.3 อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อยอดขาย ซึ่งผลการ วิเคราะห์จะแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานเกี่ยวกับกำไร หลังจากที่ได้มีการหักค่าใช้จ่ายต่างๆออก

3. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการ ทำงาน (Efficiency Ratio) เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ วัดความสามารถในการบริหารด้านสินทรัพย์ภายในของ กิจการนั้นคือ เป็น การเน้นการใช้ไปของสินทรัพย์ต่างๆ ว่ากิจการมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

3.1 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบกำไรสุทธิ ต่อส่วนของสินทรัพย์รวมของกิจการ แสดงให้เห็นผลกำไร ที่กิจการทำได้ว่าเป็นร้อยละของการลงทุนด้วยสินทรัพย์ที่ เป็นทรัพยากรในการดำเนินงาน

3.2 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบกำไร สุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น แสดงให้เห็นผลกำไรที่กิจการทำได้ ว่าเป็นร้อยละของส่วนที่เจ้าของนำมาลงทุน ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า ส่วนของเจ้าของได้มีการลงทุนแล้วเกิดประโยชน์ อย่างไร

4. อัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Leverage Ratio) เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัด ความสามารถในการบริหารเงินทุนหรือหนี้สินภายในของ กิจการนั้นคือ เป็นการเน้นในด้านการจ่ายชำระหนี้ของ กิจการ ว่ากิจการมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

4.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt/ Equity Ratio) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบหนี้สินต่อส่วน ของผู้ถือหุ้น แสดงให้เห็นผลจากการนำเงินทุนในกิจการไป ใช้ในแหล่งเงินทุนที่เกิดจากการก่อหนี้จากผู้เป็นเจ้าของมี อัตราเท่าใด

4.2 ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage) (เท่า) เป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบ

กำไรก่อนดอกเบี้ยต่อดอกเบี้ย แสดงให้เห็นผลการวัดความสามารถของธุรกิจในการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้

แบบจำลองเพื่อพยากรณ์สถานะทางการเงิน

แบบจำลองเพื่อพยากรณ์สถานะทางการเงิน เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานะทางการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินมาใช้ในการแยกประเภท 3 ประเภท คือ บริษัทที่มีความมั่นคงทางการเงินสูง บริษัทมีโอกาสประสบปัญหาสถานะทางการเงินได้น้อยหรือสูง และบริษัทที่มีความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน เพื่อให้สามารถรู้ถึงสถานะทางการเงินของบริษัท ทำให้บริษัทสามารถเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสถานะทางการเงินที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

แบบจำลองเพื่อพยากรณ์ความล้มเหลวสถานะทางการเงิน (Altman's Z-Score Model) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินมาใช้วิเคราะห์หาความล้มเหลวทางการเงิน โดยตัวแบบดังกล่าวภายหลังจาก ค.ศ. 1985 เป็นต้นมา Altman Z-Score ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่ผู้ตรวจสอบบัญชี (Accounting Audit) ที่ปรึกษาทางการเงินของบริษัท เอกชน ศาล และระบบพิจารณาอนุมัติการกู้ยืมของธนาคาร เนื่องจากมีผลการพยากรณ์ความล้มเหลวมีความแม่นยำสูง

สูตรในการวิเคราะห์เพื่อพยากรณ์สถานะทางการเงินของบริษัท คือ

$$Z = 1.2X_1 + 1.4X_2 + 3.3X_3 + 0.6X_4 + 0.999X_5$$

ความหมายของตัวแปรแต่ละตัว คือ

Z = ค่าดัชนีวัดความเสี่ยงในสถานะทางการเงินของธุรกิจ

X_1 = อัตราส่วนความคล่องตัว เป็นอัตราส่วนใช้วัดสภาพคล่องในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเงินของธุรกิจ ถ้ามีอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึง บริษัทจะส่งผลให้กิจการมีสภาพคล่องสูง แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึง บริษัทจะส่งผลให้กิจการมีสภาพคล่องต่ำ โดยคำนวณจาก เงินทุนหมุนเวียน/สินทรัพย์รวม

X_2 = เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน เป็นอัตราส่วนใช้วัดผลกำไรสะสมในช่วงเวลาที่ประกอบกิจการ ถ้ามีอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึง บริษัทมีศักยภาพสูงในการลงทุนขยายกิจการด้วยเงินทุนของตัวเอง แต่หากอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึง บริษัทมีศักยภาพต่ำในการลงทุน

ขยายกิจการด้วยเงินทุนของตัวเอง โดยคำนวณจาก กำไรสะสม/สินทรัพย์รวม

X_3 = ความสามารถในการทำกำไร เป็นอัตราส่วนใช้วัดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ เพื่อให้กิจการทราบถึงรายได้ โดยไม่นำภาระในการกู้เงินที่เกี่ยวข้องและภาษีมาใช้ในการวิเคราะห์ ถ้ามีอัตราส่วนนี้มีค่าสูง แสดงถึง บริษัทมีความสามารถในการทำกำไรและความสามารถที่จะสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ หากอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึง บริษัทไม่มีความสามารถในการทำกำไรและความสามารถที่จะสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ โดยคำนวณจาก กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี/สินทรัพย์รวม

X_4 = สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน เป็นอัตราส่วนใช้วัดความอ่อนแอทางการเงินของกิจการ โดยพิจารณาสัดส่วนระหว่างหนี้สินรวมเปรียบเทียบกับมูลค่าของส่วนผู้ถือหุ้น ถ้ามีอัตราส่วนนี้มีค่าสูง แสดงถึง บริษัทมีสถานะทางการเงินมีความมั่นคงทางการเงินสูง หากอัตราส่วนนี้มีค่าต่ำ แสดงถึง บริษัทมีสถานะทางการเงินมีแนวโน้มจะเกิดวิกฤตทางการเงินสูง โดยคำนวณจาก ส่วนของผู้ถือหุ้นตามมูลค่าตลาด/มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินรวม

X_5 = ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนใช้เปรียบเทียบยอดขายต่อส่วนของสินทรัพย์รวมของกิจการ ถ้าอัตราส่วนนี้มีสูง แสดงถึง บริษัทมีสินทรัพย์เหมาะสมตามความต้องการ หากอัตราส่วนนี้มีต่ำ แสดงถึง บริษัทมีสินทรัพย์มากเกินไปตามความต้องการ โดยคำนวณจาก ยอดขาย/สินทรัพย์รวม

สามารถแบ่งสถานะทางการเงินได้ 3 กลุ่ม คือ

$Z\text{-Score} > 2.99$ จัดว่า บริษัทมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone)

$1.81 < Z\text{-Score} < 2.99$ จัดว่า บริษัทมีโอกาสประสบปัญหาสถานะทางการเงินได้น้อยหรือสูง (Gray Zone)

$Z\text{-Score} < 1.81$ จัดว่า บริษัทมีความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone)

แต่สมการ X_5 จะไม่สามารถสะท้อนถึงสถานะทางการเงินของกิจการที่ไม่ได้อยู่ในอุตสาหกรรมภาคการผลิต (Non-manufacturing) ดังนั้นในปี 1985 Altman ได้ทำการปรับเปลี่ยนตัวแปรในการพยากรณ์ค่า $Z\text{-Score}$ ให้เหมาะสมกับลักษณะกิจการ ดังนี้

$Z = 6.56X_1 + 3.26X_2 + 6.72X_3 + 1.05X_4$
โดยที่ตัวแปร ($X_1 - X_4$) นั้นยังคงมีความหมายและสูตรการวิเคราะห์เหมือนสมการ Z-score ในอุตสาหกรรมภาคการผลิตที่กล่าวไว้ข้างต้น เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนการถ่วงน้ำหนักใหม่

ข้อมูลธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

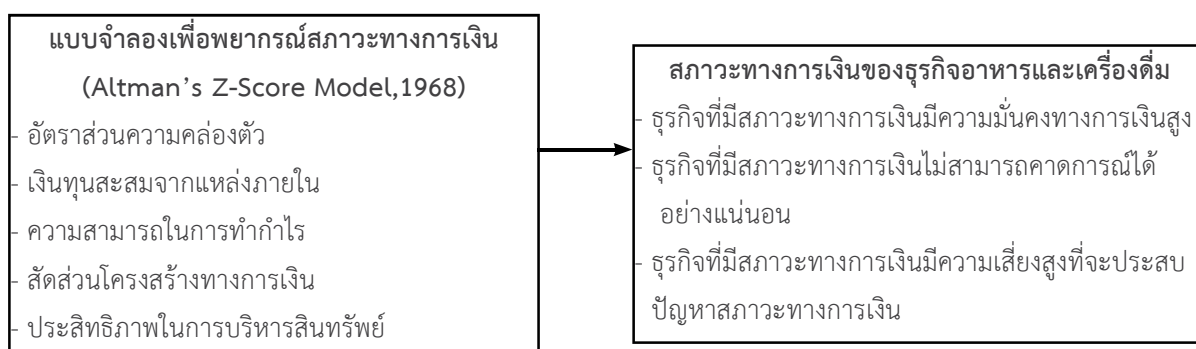
อุตสาหกรรมอาหาร (Food industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำผลิตผลจากภาคเกษตร ได้แก่ ผลิตผลจากพืช ปศุสัตว์ และ ประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหาร โดยอาศัยเทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร และการถนอมอาหาร ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการแปรรูปอาหาร (food processing equipment) บรรจุภัณฑ์อาหาร (packaging) เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์อาหารให้ได้ปริมาณมากๆ มีคุณภาพสม่ำเสมอปลอดภัย และสะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในช่วงขั้นตอนต่อไป และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลิตผลจาก พืช ปศุสัตว์ และประมง (นิธิยา รัตนูปานนท์ และ

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์ , 2553)

อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม (Beverage industry) หมายถึง อุตสาหกรรมเครื่องดื่มเป็นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องดื่มในประเทศไทยจัดเป็นตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย มีผู้ประกอบการเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของตลาด จึงมีตลาดส่วนใหญ่อยู่ในประเทศและเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงรวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกเป็นจำนวนมาก (ริเจนท์นิวส์.เน็ต , 2551)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มจะมีการนำวัตถุดิบและทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรรูป โดยต้องใช้เครื่องจักรในการผลิตที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย อีกทั้งต้องผ่านกระบวนการผลิตตามลำดับขั้นตอนของการกระทำก่อนหลังออกมาเป็นผลผลิต ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตและผลผลิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่ง ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษาโดยใช้วิธีการค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร ฐานข้อมูล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้ข้อมูลงบแสดงฐานะทางการเงินและงบกำไรขาดทุน เป็นรายปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 3 ปี ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มใน จ.อุบลราชธานี ที่จดทะเบียนในการค้าที่มีข้อมูลแสดงในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีจำนวน 58 แห่ง เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์

ข้อมูลต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นประชากรทั้งหมด คือ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มใน จ.อุบลราชธานี ที่มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยธุรกิจต้องมีการแสดงฐานะทางการเงินและงบกำไรขาดทุน ประจำปี 2557 – 2559 เปิดเผยในฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า อีกทั้งอาจต้องมีการพิจารณาตัดข้อมูลทางการเงินในงบการเงิน ที่ไม่มีการลงทุนสินทรัพย์ถาวรและหรือไม่มี

ยอดขายระหว่างเปิดธุรกิจ เพื่อให้สะท้อนความเป็นจริงกับธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่ม โดยเหลือเพียง จำนวน 58 กิจการ โดยมีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มีทั้งหมด 174 (หน่วยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา คำนวณได้จาก ประชากร 58 กิจการ คูณ ระยะเวลาที่ต้องการศึกษา 3 ปี = 174 หน่วย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ คือ กระดาษทำการ (Working paper) สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

1. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี เช่น ประเภทจดทะเบียน วัตถุประสงค์ในการเปิดกิจการ ปีจดทะเบียน ทุนจดทะเบียน สินทรัพย์

รวม ขนาดสินทรัพย์ กำไร (ขาดทุน) สุทธิ

2. ข้อมูลงบการเงินของกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและข้อมูลงบการเงินที่มีการซื้อเพิ่มเติมจากกระทรวงการคลัง ได้แก่

2.1 ข้อมูลในงบแสดงฐานะทางการเงิน คือ สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์รวม หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินรวม และส่วนของผู้ถือหุ้น โดยมีเพียง กำไร(ขาดทุน) สะสม ที่มีการซื้อข้อมูลเพิ่มเติม

2.2 ข้อมูลในงบกำไรขาดทุน คือ ยอดขาย และกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี นอกจากนี้จะนำทางการเงินดังกล่าวที่ได้มานั้นทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และคำนวณค่า Z-score model เพื่อพยากรณ์ความสภาวะทางการเงิน โดยมีรายละเอียดอัตราส่วนทางการเงินดัง ตารางที่ 1

ตาราง 1 สมการคำนวณอัตราส่วนตัวแบบ Z-score model

ลำดับ	ข้อมูล	หน่วย
1	อัตราส่วนความคล่องตัว = เงินทุนหมุนเวียน/สินทรัพย์รวม	เท่า
2	เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน = กำไรสะสม/สินทรัพย์รวม	เท่า
3	ความสามารถในการทำกำไร = กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี/สินทรัพย์รวม	ร้อยละ
4	สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน = ส่วนของผู้ถือหุ้น มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินรวม	เท่า
5	ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ = ยอดขาย/สินทรัพย์	เท่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษาโดยใช้วิธีการค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร ฐานข้อมูล และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลงบแสดงฐานะทางการเงินและงบกำไรขาดทุน เป็นราย พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 3 ปี ของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี ที่จดทะเบียนการค้าที่มีข้อมูลแสดงในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีจำนวน 58 กิจการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำข้อมูลมาประมวลผลในโปรแกรม Excel และ SPSS โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ประเภทจดทะเบียน วัตถุประสงค์ในการเปิดบริษัท อายุกิจการ ขนาดสินทรัพย์ ทุนจดทะเบียน ปีจดทะเบียน กำไร(ขาดทุน)สุทธิ โดยการใช้สถิติ คือ แจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

2. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินทั้ง 5 อัตราส่วน ซึ่งได้แก่ อัตราส่วนความคล่องตัว เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน ความสามารถในการทำกำไร สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน และประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โดยมีการแสดงรายละเอียดของแต่ละอัตราส่วนดังต่อไปนี้

อัตราส่วนความคล่องตัว เป็นอัตราส่วนใช้สำหรับวัดสภาพคล่องในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเงินของธุรกิจ
สมการของ $X1 = \text{เงินทุนหมุนเวียน/สินทรัพย์รวม}$

เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน เป็นอัตราส่วนใช้วัดผลกำไรสะสมในช่วงเวลาที่ประกอบกิจการ สมการของ
 $X2 = \text{กำไรสะสม/สินทรัพย์รวม}$

ความสามารถในการทำกำไร เป็นอัตราส่วนใช้วัดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ เพื่อให้กิจการทราบถึงรายได้ โดยไม่นำภาระในการกู้เงินที่เกี่ยวข้องและภาษีมาใช้ในการวิเคราะห์

สมการของ $X3 = \text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี/สินทรัพย์รวม}$

สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน เป็นอัตราส่วนใช้วัดมูลค่าของบริษัทและหนี้สินรวมในปัจจุบันของกิจการว่าเป็นห่วงหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลนอกตลาดหลักทรัพย์ไม่มีมูลค่าตลาด จึงได้ทำการปรับเปลี่ยนสมการเป็น “ส่วนผู้ถือหุ้น” แทน เพื่อให้สามารถคำนวณสมการในการศึกษาครั้งนี้ได้

สมการของ $X4 = \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น/มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินรวม}$

หมายเหตุ สมการตัวแบบ Altman's Z-Score Model (1968) สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน คำนวณจากส่วนของผู้ถือหุ้นตามมูลค่าตลาด/มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินรวม

ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนใช้เปรียบเทียบยอดขายต่อส่วนของสินทรัพย์รวมของกิจการ สมการของ $X5 = \text{ยอดขาย/สินทรัพย์รวม}$

โดยมีการใช้สถิติ ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ (Quartile Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

3. การวิเคราะห์สถานะทางการเงินในอนาคต โดยใช้ตัวแบบในการพยากรณ์ Z-Score Model ที่คิดค้นขึ้นโดย Altman (1968) ดังสมการต่อไปนี้

$Z = 1.2X1 + 1.4X2 + 3.3X3 + 0.6X4 + 0.999X5$
ตัวแปรแต่ละตัวมีความหมายดังต่อไปนี้

$Z = \text{ค่าดัชนีวัดความเสี่ยงในการล้มละลายของธุรกิจ}$

$X1 = \text{อัตราส่วนความคล่องตัว}$

$X2 = \text{เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน}$

$X3 = \text{ความสามารถในการทำกำไร}$

$X4 = \text{สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน}$

$X5 = \text{ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์}$

ค่า 1.2, 1.4, 3.3, 0.66 และ 0.999 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $X1, X2, X3, X4, X5$ โดยมีการคำนวณจากน้ำหนักของปัจจัย (Weighting Factor)

โดยมีการกลุ่มธุรกิจออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

$Z\text{-Score} > 2.99$ หมายถึง ธุรกิจมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone)

$1.81 < Z\text{-Score} < 2.99$ หมายถึง ธุรกิจที่มีสถานะทางการเงินไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน (Gray Zone)

$Z\text{-Score} < 1.81$ หมายถึง ธุรกิจมีความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone)

โดยหลังจากคำนวณคะแนนตามตัวแบบในการพยากรณ์ Z-Score Model จะมีการใช้สถิติ ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ (Quartile Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

ผลการวิจัย

การศึกษาสถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีกลุ่มตัวอย่างทุกขนาด พบว่า

1.1 อัตราส่วนความคล่องตัว สามารถคำนวณได้จาก เงินทุนหมุนเวียน/สินทรัพย์รวม โดยมีค่ามัธยฐานของกลุ่มธุรกิจทุกขนาด คือ ธุรกิจรายย่อย 0.63 เท่า ธุรกิจขนาดย่อม 0.14 เท่าและธุรกิจขนาดกลาง 0.64 เท่า ดังนั้นในภาพรวมถือว่า ธุรกิจส่วนใหญ่มีความสามารถในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมสูง แต่มีเพียงธุรกิจขนาดย่อม มีความสามารถในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมในระดับปานกลาง

1.2 เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน สามารถคำนวณจาก กำไรสะสม/สินทรัพย์รวม โดยมีค่า

มัธยฐานของกลุ่มธุรกิจทุกขนาด คือ ธุรกิจรายย่อย 0.29 เท่า ธุรกิจขนาดย่อม 0.20 เท่าและธุรกิจขนาดกลาง 0.17 เท่า สะท้อนให้เห็นว่าโดยภาพรวมถือว่า ธุรกิจทุกขนาดส่วนใหญ่มีผลขาดทุนสะสมมากกว่าผลกำไรสะสมหรือมีผลกำไรสะสมเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจในระดับปานกลาง

1.3 ความสามารถในการทำกำไร สามารถคำนวณจาก กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี/สินทรัพย์รวม โดยมีค่ามัธยฐานของกลุ่มธุรกิจทุกขนาด คือ ธุรกิจรายย่อยร้อยละ 0.02 ธุรกิจขนาดย่อมร้อยละ 0.03 และธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 0.06 สะท้อนให้เห็นว่าโดยภาพรวมถือว่า ธุรกิจทุกขนาดส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำกำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ยในบริษัทในระดับปานกลาง

1.4 สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน สามารถคำนวณจาก ส่วนของผู้ถือหุ้น/มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินรวม โดยมีค่ามัธยฐานของกลุ่มธุรกิจทุกขนาด คือ ธุรกิจขนาดย่อม 182.19 เท่า ธุรกิจขนาดย่อม 1.17 เท่า และธุรกิจขนาดกลาง 0.98 เท่า ดังนั้นในภาพรวมถือว่า ธุรกิจทุกขนาดส่วนใหญ่มีความสามารถในการหาแหล่งเงินทุนเข้าธุรกิจมากกว่าก่อนหนี้สิน

1.5 ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ สามารถคำนวณจาก ยอดขาย/สินทรัพย์ โดยมีค่ามัธยฐานของกลุ่มธุรกิจทุกขนาด คือ ธุรกิจรายย่อย 0.28 เท่า ธุรกิจขนาดย่อม 1.09 เท่าและธุรกิจขนาดกลาง 2.09 เท่า สะท้อนให้เห็นว่าโดยภาพรวมถือว่า ธุรกิจส่วนใหญ่มีการหมุนเวียนของสินทรัพย์เหมาะสมตามความต้องการ แต่มีเพียงธุรกิจขนาดย่อยที่มีสินทรัพย์ตามความจำเป็นในธุรกิจในระดับปานกลาง

2. เพื่อพยากรณ์สถานะทางการเงินของธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีตัวอย่างทุกขนาดพบว่า

2.1 ธุรกิจรายย่อย กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 83 - 100 รองลงมาธุรกิจความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 0 - 16 และสำหรับธุรกิจที่มีสถานะทางการเงินไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน (Gray Zone) ไม่มีธุรกิจขนาดย่อยอยู่ในสถานะทางการเงิน

ดังกล่าว

2.2 ธุรกิจขนาดย่อม กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 48 - 56 รองลงมาธุรกิจความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 32 - 40 และสำหรับธุรกิจที่มีสถานะทางการเงินไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน (Gray Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 12

2.3 ธุรกิจขนาดกลาง กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 42 - 65 รองลงมาธุรกิจความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 23 - 38 และสำหรับธุรกิจที่มีสถานะทางการเงินไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน (Gray Zone) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 11 - 35

การอภิปรายผล

เมื่ออภิปรายผลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลตามประเด็น ต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราส่วนความคล่องตัว เป็นอัตราส่วนใช้สำหรับวัดสภาพคล่องในการวิเคราะห์ปัญหาทางการเงินของธุรกิจ จากการศึกษาธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่มีความสามารถในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมสูง ซึ่งมีสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจันทนา วัฒนกาญจน์ (2559) ได้ศึกษาอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในธุรกิจอุตสาหกรรมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ประเภทอาหารและเครื่องดื่มมีเงินทุนหมุนเวียนจากแหล่งภายในธุรกิจมีสภาพคล่องภายในธุรกิจมีค่าเป็นบวก

2. เงินทุนสะสมจากแหล่งภายใน เป็นอัตราส่วนใช้วัดผลกำไรสะสมในช่วงเวลาที่ประกอบธุรกิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่มีผลขาดทุนสะสมเท่าๆกันผลกำไรสะสมหรือมีผลกำไรสะสมเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ธุรกิจส่วนใหญ่ทุกขนาดมีผล

การดำเนินงานเป็นกำไรสะสมและขาดทุนสะสมในจำนวนเท่าๆกัน หรือมีผลประกอบการเป็นจุดคุ้มทุนพอดี

3. ความสามารถในการทำกำไร เป็นอัตราส่วนใช้วัดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ เพื่อให้กิจการทราบถึงรายได้ อีกทั้งไม่นำภาระในการกู้เงินที่เกี่ยวข้องและภาษีมาใช้ในการวิเคราะห์ จากการศึกษาธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจทุกขนาดส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำกำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ยในบริษัทในระดับปานกลาง ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจันทนา วัฒนกาญจนะ (2559) ได้ศึกษาอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในธุรกิจอุตสาหกรรมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ประเภทอาหารและเครื่องดื่มมีผลกำไรเพียงน้อยเล็กน้อยก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีหรือประสบภาวะขาดทุนก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี

4. สัดส่วนโครงสร้างทางการเงิน เป็นอัตราส่วนใช้หาความสามารถในการหาแหล่งเงินทุนเข้าธุรกิจ ซึ่งจะพิจารณาสัดส่วนระหว่างหนี้สินรวมเปรียบเทียบกับมูลค่าของส่วนผู้ถือหุ้น จากการศึกษาธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจทุกขนาดส่วนใหญ่มีความสามารถในการหาแหล่งเงินทุนเข้าธุรกิจมากกว่าก่อนหนี้สิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ธุรกิจส่วนใหญ่ทุกขนาดมีแหล่งที่มาจากสินทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ และมีหนี้สินเพียงเล็กน้อยในระหว่างดำเนินธุรกิจ

5. ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนวิเคราะห์การหมุนเวียนของสินทรัพย์เหมาะสมตามความต้องการของกิจการ จากการศึกษาธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่มีการหมุนเวียนของสินทรัพย์เหมาะสมตามความต้องการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ธุรกิจทุกขนาดมีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ได้เหมาะสมตามยอดขายที่ธุรกิจดำเนินการ

5.1 จากการศึกษาวิเคราะห์สถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการศึกษาสถานะทางการเงินด้วยตัวแบบ Altman's Z-Score Model โดยผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีการวิเคราะห์

สถานะทางการเงินตามตัวแบบ Altman's Z-Score Model โดยธุรกิจส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางการเงินสูง (Safe Zone) รองลงมาจะธุรกิจความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาสถานะทางการเงิน (Weak Zone) นอกจากนั้นจะเป็นธุรกิจจำนวนเพียงเล็กน้อยที่มีสถานะทางการเงินไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน (Gray Zone) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น โดยธุรกิจรายย่อยส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) มีแนวโน้มสูงประมาณร้อยละ 80 เนื่องจากธุรกิจรายย่อยส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 10 ปี ซึ่งเป็นธุรกิจที่เพิ่งเปิดกิจการไม่นาน จึงทำให้มีการกู้ยืมหนี้สินเพียงจำนวนเล็กน้อย ต่อมาธุรกิจขนาดย่อมส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) แต่กลับมีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี เนื่องจากธุรกิจขนาดกลางส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 11-20 ปี ซึ่งเป็นธุรกิจที่เริ่มมีการกู้ยืมหนี้สินสำหรับขยายกิจการหรือกิจการเริ่มมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และธุรกิจขนาดกลาง จะเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคงสูง (Safe Zone) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากธุรกิจขนาดกลางส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 11 - 20 ปี เหมือนกับธุรกิจขนาดย่อม แต่ธุรกิจขนาดกลางนั้นมีความสามารถในการบริหารหนี้สินมากกว่าและมีรายได้สูงกว่าธุรกิจขนาดย่อม จึงทำให้ธุรกิจขนาดกลางมีความมั่นคงทางการเงินสูงกว่าธุรกิจขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะ

1. ธุรกิจทุกขนาดสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพยากรณ์สถานะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้มีการจดทะเบียนในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยสามารถนำผลการพยากรณ์มาใช้วางแผนป้องกันหรือลดความเสี่ยงในด้านการเงินของกิจการ

2. สถาบันทางการเงินสามารถนำไปพัฒนาการปล่อยสินเชื่อให้เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ สำหรับเป็นเกณฑ์เพิ่มเติมในการพิจารณาลูกค้าที่ต้องการกู้ยืมสินเชื่อ เพื่อให้สามารถประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าที่ต้องการกู้ยืมสินเชื่อกับสถาบันการเงิน

3. นักลงทุนสามารถทราบถึงสถานะทางการเงินของกิจการที่จะลงทุนนั้นว่าอยู่ในสถานะทางการเงินใด และเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของธุรกิจว่ามีทิศทางดีขึ้นหรือแย่ลง ทั้งนี้เพื่อให้มีความมั่นใจในการลงทุนของกิจการที่

มีความสนใจลงทุน

4. รัฐบาลสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อ
ศึกษาสภาวะทางการเงินของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่
เผชิญอยู่ โดยรัฐบาลมีการออกนโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการ

การให้บริการทำงานในกิจการ เพื่อให้ผู้ประกอบการมี
ความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

References

- Buanak, S. (2016). *A bankruptcy test for small and medium-sized enterprises (SMEs) in Thailand*. An independent study Master of Business Administration in Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University. (in Thai)
- Choti, P. (2008). *Analysis of service industry operates transportation and logistics category Listed on the stock market using financial ratios*. An independent study Master of Business Administration in Finance Branch, University of the Thai Chamber of Commerce. (in Thai)
- Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King (2017). *Thai financial reporting standard no.1*. Retrieved from <http://www.fap.or.th/upload/9414/M31wUCdbVW.pdf>. (in Thai)
- Khemngud, A. (2011). *A study of the accuracy and develop a Altman 'SEM-SCORE Model for financial failure prediction company registered in stock exchange of thailand*. An independent study Master of Business Administration in International Business Management Faculty of Commerce and Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce. (in Thai)
- Legendnews.net. (2008). *Beverage industry*. Retrieved from <http://www.legendnews.net/index.php?lay=show&ac=article&id=539342311>. (in Thai)
- Prachatai. (2017). *Restaurant business association. Predictions of 2560 small shop and medium shop closed again Increase doubled*. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2017/07/72374> (in Thai)
- Rattanapanone, N., & Pornchaloempong, P. (2010). *Food industry*. Retrieved from <http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/2561>. (in Thai)
- Sihabutr, C., & Kittimetheelul, N. (2014). Financial strength of tourism operators and travel agents from economic and social crises Thailand. *Veridian e-journal*, 7(3), 146-158. (in Thai)
- The Office of Industrial Economics. (2017). *Quarter economic report to 2nd quarter year 2017 (April-June 2017)*. Retrieved from http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/industry_overview/r_aprjun60.pdf. (in Thai)
- Watanakanjana, C. (2016). A study of financial standard ratio in business sectors of listed companies in the stock exchange of Thailand 2548 to 2557 B.E. *Veridian e-journal*, 9(3), 1399-1426. (in Thai)
- Altman, E. I. (1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *The Journal of Finance*, 23(4), 589-609.

- Khemngwad , A. (2011). *A study of the accuracy and develop a Altman 's EM-Score Model for financial failure prediction company registered in stock exchange of Thailand*. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.
- Altman, E. I., Young, H. E. & Dong, W. K. (1995). Failure prediction: evidence from Korea. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 6(3), 230-249.
- Khemngwad, A. (2011). *A study of the accuracy and develop a Altman 'SEM-SCORE Model for financial failure prediction company registered in stock exchange of Thailand*. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.
- Beaver, W. (1966). Financial ratios as predictors of failure. *Journal of Accounting Research*, 4 (Supplement), 71-111.

ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์

Faith of Dhamma in Buddhism of the buddhists in the Era of Globalization

พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง

PraSupitak Topheng

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยชินวัตร

Doctor of Public Administration Program, Shinawatra University

Received: October 26, 2018

Revised: December 12, 2018

Accepted: December 13, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษา (1) ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ (3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาหรือยกระดับศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ให้ยั่งยืนสืบทอดต่อไป ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม สถิติบรรยาย (Description Statistics) คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบเชิงพหุคูณ (Multiple - Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนยังคงมีศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ต่อเนื่อง ภายใต้อิทธิพลของทั้งภายในและภายนอกศาสนา (2) ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและปัจจัยด้านการสื่อสารมวลชน มีผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความผันแปรของศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาได้ ร้อยละ 62.20 (3) แนวทางการพัฒนาศรัทธา หรือยกระดับศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา จะต้องมีการนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดย (1) พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เจ้าอาวาส ต้องพัฒนาตนเองในการบริหารจัดการวัดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (2) “เปิดวัด” ให้ชุมชนเข้าร่วมรับผิดชอบการดำเนินการกิจการของสงฆ์มากขึ้น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องกำหนดนโยบายในการรื้อฟื้นความเข้าใจว่าพุทธบริษัท มีหน้าที่ในการสร้างศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศรัทธา ความเชื่อ, หลักธรรม คำสอน, พุทธศาสนา, พุทธศาสนิกชน, ยุคโลกาภิวัตน์

Abstract

This research to compare the opinions of the globalized Buddhists in the Bangkok metropolitan area and outside the Bangkok metropolitan area to the belief in the precepts of the Buddhist world, to present the knowledge of the development of Buddhism. Elevated faith in the

principles of Buddhist teachings in Buddhism globalization sustainable passed away. Use a mixed methodology. Descriptive Statistics (Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation) and Multiple-Regression Analysis. The research found that (1) individual factors in different areas affect faith, belief in Buddhist doctrine, precepts of globalization (2) factors influencing faith, belief in Buddhist doctrine in the globalization era. Leadership Participatory Factors and Mass Communication Factors Influence on Faith, Belief in the Doctrine of Buddhism in the Globalization Era At the 0.05 level, the variance of beliefs, beliefs, and beliefs in Buddhism was 27.25% (3) knowledge of Public Administration in the Development of Faith, Faith Or raise the faith, faith in the principles of Buddhist teachings of the Globalization of the Buddhist era. It must have and lead to concrete action in the midst of changing social conditions. The key elements are as follows (3.1) the succession of Buddhism is a mission of the monks. It consists of monks who act as pastors. And monks in the temple. The monk who served the abbot There is a need for self-improvement in leadership. Measure the business using a participatory process. The opportunity for the monk in the temple. Buddhists around the temple and /or other persons involved in the management of the temple business (3.2) temple is religious place, Buddhist company, religious activities. There must be more social roles. With public activities. The relationship between the monks and the people is tightened. Use as a moral. Unique culture. The opportunity for all Buddhists to participate equally, as well as “open the temple” to the community to participate more responsible for the conduct of ecclesiastical affairs (3.3) religious organizations are the governing bodies of Buddhist monastic organizations. They have to set a policy to revive Buddhists who are interested in Buddhism. Buddhist monks and Buddhists It is the same duty to create the faith, the principles, the teachings of Buddhism to continue to exist.

Keywords: Faith, Dhamma, Buddhism, Buddhists, Era of globalization

บทนำ

ศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งในหลายสถาบัน และเป็นองค์ประกอบของสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งที่มีอิทธิพลในการจัดระเบียบสังคมให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้สังคมเป็นอยู่อย่างมีระบบเป็นระเบียบเรียบร้อย ดินงาม และสงบสุข อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นมรดกล้ำค่าคู่บ้านคู่เมือง ของประเทศไทย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบอริยสัจ 4 ด้วยวิธีที่เป็นการฝึกจิตด้วยสติ จนถึงซึ่งความรู้แจ้งในสรรพสิ่ง ทรงสอนให้มนุษย์ทำบุญ รักษาศีล และภาวนาเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพ้นทุกข์ของมหาชน ทั้งนี้ “มองว่า ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาคุณค่าแท้ให้ แก่ชีวิตเพื่อเข้าถึงความสำเร็จและความจริงสูงสุด มีองค์

ธรรมที่สำคัญ คือ ปัญญา เป็นฐานในการสนับสนุน มุ่งให้ใช้ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา (สัทธาญาณสัมปยุต) คือ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ประกอบด้วยปัญญาหรือ กลั่นกรองแล้วจากปัญญา เพื่อป้องกันไม่ให้ความเชื่อนั้น เป็นศรัทธาที่มกมายโดยปราศจากปัญญาก่อนลงใจเชื่อสิ่งใด” “พระพุทธศาสนาประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ ศาสดา ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี ศาสดา และศาสนธรรม เป็นองค์ประกอบหลักที่มั่นคง “ศาสนบุคคล” ซึ่งหมายถึง “พุทธบริษัท” ทั้ง 4 ได้แก่ “ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นตัวแปรสำคัญ มีหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการประพฤติปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสั่งสอนและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน

ต่อไป หนึ่งในพุทธบริษัทที่ได้รับการตั้งข้อสังเกตในเชิงลบมากที่สุด คือ “พระภิกษุ” โดยคำถามที่ว่า “พระสงฆ์บางรูปกำลังเป็นต้นเหตุแห่งวิกฤติศรัทธา” (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2556) ที่มากับ “สังคมโลกาภิวัตน์” ขวสารสารสนเทศ จากการประพจน์ผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดสถานการณ์วิกฤติศรัทธาความเชื่อต่อพระภิกษุในสังคมไทย นำไปสู่ปัญหาศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตนของพุทธบริษัทและการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกลาคใจของพุทธศาสนิกชนสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ “กำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้พุทธบริษัทส่วนหนึ่งมุ่งแสวงหาความสุขส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ละเลยการประพฤติปฏิบัติตามแนวทางแห่งพระธรรมวินัย ส่งผลให้สถาบันทางสังคมมีแนวโน้มอ่อนแอ ขาดความไว้วางใจเชื่อใจและการมีส่วนร่วมทางสังคม ขาดการเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร การใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้มีความมึนงงและจริยธรรมของคนในสังคมเสื่อมถอย” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2016) ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่จะส่งผลต่อความมีระบบเป็นระเบียบเรียบร้อย ดึงดูด และสงบสุข

วิกฤติการณ์ศรัทธาความเชื่อและภาพลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏให้เห็นเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้น มีแนวโน้มสู่ความรุนแรงมากขึ้น หากไม่มีการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์แล้ว การแก้ไขปัญหาศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและภาพลักษณ์ขององค์กรทางศาสนาจะเป็นสิ่งที่ลำบากยิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์
3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาหรือยกระดับศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา

ของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ให้ยั่งยืนสืบทอดต่อไป

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา มาทำการพิสูจน์ทุกทฤษฎีได้ เนื่องจากความหลากหลายของทฤษฎีที่มีผู้ทำการศึกษาไว้มากมาย ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกทฤษฎีที่สอดคล้องและเหมาะสมกับโลกาภิวัตน์มาทำการพิสูจน์เท่านั้น โดยกำหนดตัวแปรต้น จากทฤษฎีเครือข่ายทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และทฤษฎีสื่อสารมวลชน ดังนี้

ทฤษฎีเครือข่าย มาการเร็ต (Margaret, 1999, p. 106) อธิบายว่า ความเข้าใจในความสัมพันธ์เชิงกระบวนการ ระบบจัดเป็นความสัมพันธ์ในมิติของความเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยง และได้ถูกนำมาอธิบายในรูปแบบของแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่มองถึงกระบวนการของสรรพสิ่งว่ามีการประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับความเป็นไปของการทำหน้าที่ตามระบบนั้นๆ ให้มีความสัมพันธ์และมีความเป็นปกติยิ่งขึ้น (ธีรวิทย์ กายแก้ว, 2556, หน้า, 20-21) กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายมี 5 ประการ 1) ความเข้าใจ 2) ความเป็นประชาธิปไตย 3) ความจริงใจ 4) การจัดการ เครือข่าย 5) การสื่อสาร, ริทเซอร์ (Ritzer, 1992, p. 299-300) 1) ยิ่งบุคคลคาดหวังจากการทำกิจกรรมใด เขาก็ยิ่งมีแนวโน้มจะกระทำกิจกรรมนั้นมากขึ้น 2) ยิ่งบุคคลได้ทำการแลกเปลี่ยนรางวัลกับคนอื่นบ่อยครั้งเท่าใด โอกาสในการเกิดความผูกพันระหว่างกันจะมีมากยิ่งขึ้น และความผูกพันนี้จะกำหนดกิจกรรมแลกเปลี่ยนของทั้งสองฝ่าย

ทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยดาฟท์ (Daft, 2003, p. 5) อธิบายว่า ภาวะผู้นำเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ใต้บังคับบัญชา (Followers) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Purposes), ภารตี อนันต์นาวิ (2551, น. 77-78) ภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อองค์การ 1) เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่าง ๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ 2) ช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน 3) ช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์การ 4) เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากร, รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551, น. 73-74) ลักษณะส่วนตัวที่เป็นภาวะผู้นำที่มี

ประสิทธิผลด้านคุณภาพ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความสามารถพิเศษ (Charismatic) (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) หรือผู้นำที่มีใจผู้ตามให้กระทำตามที่ตนต้องการ (Inspirational Leadership) (3) การกระตุ้นทางปัญญาหรือแรงกระตุ้นด้านสติปัญญา (Intellectual Stimulation) และ (4) การคำนึงถึงความเป็นเอกัตบุคคลหรือการให้ความสำคัญรายบุคคล (Individualized Consideration) มีวีโรจน์ สารัตนะ (2555, น. 13) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลอันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) ผู้นำและผู้ตาม (Leaders Followers) 2) การมีอิทธิพล (Influence) 3) วัตถุประสงค์ขององค์การ (Organizational Objectives) และมีความท้าทายนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล 4) การเปลี่ยนแปลง (Change) 5) คน (People)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยมณวิภา ชูภิวน (Monwipa Choopiban, 2009, น. 42) กล่าวว่า “หากสามารถสร้างความสัมพันธ์บนความพยายามในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมร่วมกันแล้ว ความปรารถนาดีต่อสังคมส่วนรวมน่าจะเป็นความรู้สึกที่แข็งแกร่งที่แทรกซึมเข้าไปในจิตใจของคนในชุมชนมากพอที่จะเกิดการกลมเกลียวของสังคม (Socialization) ให้มีทัศนคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าและมีความปรารถนาดีที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน โดยไม่รู้ตัว จนกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมมาภิบาล” การให้ความสำคัญในแง่จิตใจจึงเป็นอีกบริบทหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม, พระศรีวิสุทธิโกศล (2546 น. 106) วัดหรือพุทธบริษัทนั้นถือเป็นทั้งทางจิตใจและในขณะเดียวกันก็สามารถสร้างการรวมกลุ่มสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เข้ามาช่วยกันพัฒนาสถาบันศาสนาโดยจิตสาธารณะเพื่อสังคม การบริหารจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องมองที่พื้นฐานของกิเลสของคนตามความต้องการของคน เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการก้าวข้ามกิเลสไปสู่จุดมุ่งหมายของการหลุดพ้นจากความทุกข์และสังคมมีความสุขอย่างยั่งยืน กระบวนการมีส่วนร่วมจึงถูกแฝงไว้มากมายในหลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนาแต่หลักที่สำคัญและเป็นหลักพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในพระพุทธศาสนา คือ หลักพุทธบริษัท 4 อันได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาต่างเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้มีภาระหน้าที่ในการรักษาและ

สืบทอดพระพุทธศาสนา

ทฤษฎีสื่อสารมวลชน โดย Wright, 1959 อ้างถึงใน Severin และ Tankard Jr., (2001) ลักษณะสำคัญของกระบวนการสื่อสารมวลชน 3 ประการ ดังนี้ 1) มุ่งเผยแพร่ไปยังผู้รับสารกลุ่มค่อนข้างใหญ่ หลากหลายและไม่เป็นที่รู้จักมักคุ้นกับผู้ส่ง 2) สารถูกถ่ายทอดเป็นสาธารณะและมักไปถึงผู้รับสารในเวลาเดียวกันหรือพร้อมกัน โดยมีลักษณะปรากฏให้รับรู้แบบผ่านหูผ่านตาแล้วหายไป 3) ผู้ผลิตและส่งสารมักจะดำเนินงานโดยองค์การที่ซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายสูง, ลาสเวลล์ (1948, 1960) หน้าที่หลัก 3 ประการของสื่อมวลชนต่อสังคม 1) สอดส่องดูแลและวิจารณ์สิ่งแวดล้อมให้กับสังคม 2) ประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมหรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นสมานฉันท์ 3) ถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกจากรุ่นหนึ่งสืบทอดไปสู่รุ่นใหม่ ๆ

ความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยพระชัยพร จนทวิโส (จันทวงศ์) (2555) ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทได้แสดงศรัทธาไว้ 2 ประการ คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา กับ ศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา ศรัทธา หมายถึง อริโมกข์ ที่เป็นทางผ่านของผู้ได้เริ่มเข้าสู่วิปัสสนาญาณ เมื่อเกิดปัญญาหยั่งรู้ในรูปนามที่มีความแปลกประหลาดอัศจรรย์ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2552) กล่าวว่า “ตัวเชื่อมที่ทำให้มิตรนั้นเข้ามามีอิทธิพลชักจูงได้ หรือปัจจัยเครื่องเชื่อมระหว่างมิตรกับอิทธิพลที่เกิดขึ้นในใจ ก็ได้แก่ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความนิยมชมชอบ ความซาบซึ้งใจ ที่เรียกว่า “ศรัทธา” เมื่อมีศรัทธาแล้ว หรือทำให้เกิดศรัทธาได้แล้ว ถึงตัวมิตรจะอยู่ไกล ไม่คลุกคลี ก็มีอิทธิพลได้ ถึงตัวมิตรจะอยู่ใกล้ แต่ถ้าไม่มีศรัทธา ก็หาอิทธิพลชักจูงไม่ได้, เสฐียร พันธงสี (2549, น. 36) เห็นว่า ศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวงเกิดจาก ศรัทธา 2 ประการ ศรัทธาประเภทใดประกอบด้วยวิชา เป็นญาณวิปยุต ศาสนาที่เกิด ก็ตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะไม่มีเหตุผลตามธรรม ส่วนศาสนาที่เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้นานนั้นเกิดจาก ศรัทธา อันเป็นสัมปยุตด้วยปัญญา และปฐมพงษ์ โปธิ์ประสิทธิพันธ์ (2560, ออนไลน์) ว่า ปัญญาชนในประเทศทุนนิยมทั่วโลกเวลานี้คงเอือมระอา กับ “ทุนนิยมเสรี” หรืออีกชื่อหนึ่งว่า กระแสโลกาภิวัตน์กันไม่น้อยและก็คงเห็นชัดเจนแล้วว่าแม้แต่ศาสนาเท่านั้นที่จะ

ช่วยเปลี่ยนให้มนุษย์มีความเป็นผู้เป็นคน (ใจสูง) มากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ปัจจัยด้านเครือข่าย
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม
4. ปัจจัยด้านการสื่อสารมวลชน
5. ปัจจัยด้านความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ศรัทธาความเชื่อของพุทธศาสนิกชน
ในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา
ยุคโลกาภิวัตน์

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านการสื่อสารมวลชน ปัจจัยด้านความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณสนับสนุน วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กำหนดให้หน่วยการวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) คือ พุทธศาสนิกชนที่มารับฟังธรรมจากวัดต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในวันสำคัญทางศาสนา เดือนธันวาคม 2559 จำนวน 6,000 คน จากเขตปกครองในใจกลางกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 เขต ได้แก่ เขตพระนคร และนอกใจกลางกรุงเทพมหานคร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คือ พุทธศาสนิกชนที่เป็นผู้ปฏิบัติธรรม และตัวแทนองค์กรทางพุทธศาสนา คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 22 คน ประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนพุทธศาสนิกชน จำนวน 17 คน และกลุ่มตัวแทนองค์กร

พุทธศาสนา จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คือ พุทธศาสนิกชนที่เป็นผู้ปฏิบัติธรรมจากวัดเขตพระนคร เขตห้วยขวาง-ดินแดงและเขตบางกะปิ สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple Random Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ประเภท คือ กรอบแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายตามที่ได้ติดต่อประสานงานไว้ พร้อมทั้งอธิบาย และชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม ในส่วนการสัมภาษณ์ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลในช่วงเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับผู้ให้ข้อมูลตามที่เห็นสมควร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสังเกตการณ์ของแต่ละผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์สร้างข้อสรุป โดยใช้รูปแบบอุปนัย (Inductive Method)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนิน

การวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว กับตัวแปรตาม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

ใช้สถิติบรรยาย (Description Statistics) คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และวิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อศรัทธา ความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบเชิงพหุ (Multiple-Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ สามารถสรุปได้ ดังนี้ วัดอุประสงค์ที่ 1 ศึกษาศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า “ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนยังคงมีศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง รวมทั้งมีความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนพระพุทธศาสนา” โดยอริยสัจ 4 เป็นคำสอนเรื่องการดับทุกข์ที่จัดเป็นคำสอนที่สำคัญที่สุดของพระพุทธเจ้า ซึ่งคำสอนระดับสูงนี้จะเน้นเรื่องความเชื่อมาก โดยจะสอนให้ใช้ปัญญาหาหนทางความเชื่อ ซึ่งในปัจจุบันศาสนาพุทธได้เผยแพร่ไปทั่วโลก มีจำนวนผู้นับถือส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย ทั้งในเอเชียกลาง เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งกระจายไปทั่วโลก ประมาณ 700 ล้านคน ในหลายประเทศ ศาสนาพุทธจึงเป็นศาสนาสากล เป็นอู่อารยธรรมไทยที่มอบให้แก่อารยธรรม “พุทธศาสนิกชนส่วนมากมีศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่อย่างต่อเนื่อง” มีความเข้าใจในเรื่องศรัทธาและปัญญา, อริยสัจ 4, การมุ่งเน้นเรื่อง การพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากความไม่รู้ความจริงในธรรมชาติ อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ซึ่งสามารถสนับสนุนข้อคิดเห็นจากข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า ระดับศรัทธาความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง

วัดอุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า “ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัย

ด้านการมีส่วนร่วมและปัจจัยด้านการสื่อสารมวลชน มีผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์” โดยองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความผันแปรของศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 62.20

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาหรือยกระดับศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า แนวทางที่จะต้องมีและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดย 1) พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เจ้าอาวาส จำเป็นต้องพัฒนาตนเองในเรื่องการบริหารกิจการวัดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 2) วัด ต้องมีการปรับบทบาทรับใช้สังคมมากขึ้น “ด้วยการดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณะ ปรับความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนให้กระชับแน่นยิ่งขึ้น ใช้ความเป็นกลยุธมิตร วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนทุกคนเข้าร่วมอย่างเท่าเทียม” รวมทั้ง “เปิดวัด” ให้ชุมชนเข้าร่วมรับผิดชอบการดำเนินการกิจการของสงฆ์มากขึ้น และ 3) องค์การสงฆ์ปกครองสงฆ์ ต้องกำหนดนโยบายในการรื้อฟื้นให้พุทธศาสนิกชนหันมาสนใจและเข้าใจว่าพระพุทธศาสนา พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนมีหน้าที่เดียวกันในการสร้างศรัทธาในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถอภิปรายได้ตามประเด็นศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านเครือข่าย การที่ปัจจัยส่วนบุคคลมีศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา อาจจะเป็นเนื่องมาจากการเกิดผลตามทฤษฎีเครือข่าย ที่มีหลักการว่าเครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มาร่วมทำกิจกรรมเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นการมองสรรพสิ่งอย่างเป็นองค์รวม มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีกระบวนการพัฒนาทางความคิด สมาชิกเกิดการรับรู้ เกิดการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อที่ปรากฏขึ้นจากการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่ จึงเป็นฐานคิดที่สำคัญของเครือข่ายที่อธิบายถึงกระบวนการสร้างภาระหน้าที่ของตนเองและเครือข่าย เพื่อให้กระบวนการ

นั้นมีการเลื่อนไหลและเป็นไปอย่างมีระบบ มีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน โดยพุทธบริษัทต่างก็จะมีเครือข่ายและขยายเครือข่ายต่อไปตามเส้นทางของตน กรณีเครือข่ายของภิกษุ ก็จะมีตั้งแต่สามเณร ลูกศิษย์วัด ลูกศิษย์ที่ให้ความเคารพนับถือ โยมผู้อุปถัมภ์ และพุทธบริษัททั้งสามที่เหลือ ภิกษุณีก็เช่นเดียวกับภิกษุ ส่วนอุบาสกอุบาสิกา เครือข่ายก็จะมีตั้งแต่ลูกหลาน เครือญาติ เพื่อนสนิทมิตรสหายที่มีความคิดและวิถีการดำรงชีวิตคล้ายคลึงกัน ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559, ออนไลน์) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุการณ์ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น 2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) รับรู้ เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกันจะช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างลงไป 3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefits) มีการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย 4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholders participation) สมาชิกในเครือข่ายควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่ายและควรสานต่อความสัมพันธ์แนวนราบ 5. กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) ทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย 6. การพึ่งพิงร่วมกัน (interdependence) เป็นการเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่ายเนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในกระบวนการทำงานและมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง 7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามด้วย นอกจากนั้นเครือข่ายยังเป็นการร่วมมือและการเปิดรับของฝ่ายต่างๆ ที่จะมีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อกำหนดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความพยายามที่จะระดมทรัพยากร กระบวนการ ความรู้และวิธีการต่างๆ

เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จจากการร่วมมือและการเปิดรับในสิ่งใหม่ในนั้นเสมอ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต), 2539) ได้กล่าวไว้ว่า “พระพุทธศาสนาจะเข้าถึงประชาชนได้ดีก็ต้องปรับใช้วิธีการเผยแผ่ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ความเป็นไปในสังคมแต่ละยุคสมัยล้วนมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา” สอดคล้องกับกรกต ชาบัณจิตติ เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และอภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2556) ที่พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีเป้าหมายการเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น หนึ่งในยุทธศาสตร์การเผยแผ่ประกอบด้วย 1. สร้างเครือข่าย ลักษณะการเชื่อมโยงหรือการดำเนินงานด้านการเผยแผ่ร่วมกัน โดยการสร้างเครือข่ายสามารถทำได้ทั้งการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอก การประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผลักดันให้การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติ 2. ขยายพลัง ต้องอาศัยพลังร่วมเป็นตัวขับเคลื่อน คือ ต้องอาศัย บ้าน วัด โรงเรียน หรือเรียกว่า บวร เป็นตัวขับเคลื่อน ทำงานร่วมกัน โรงเรียนหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของพลัง มีความสำคัญต่อการเผยแผ่อย่างยิ่ง เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้รวมตัวกันเข้าจะเกิดเป็นพลังกลุ่ม ซึ่งจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ขยายไปได้เร็ว อีกทั้งพลังของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานพระพุทธศาสนาก็เป็นพลังในการขับเคลื่อนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญเช่นเดียวกัน และพระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยะทสสี) (2557) พบว่า การดำรงอยู่ซึ่งพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอยู่อย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์การเผยแผ่ คือ การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในทางปฏิบัติ ดังนี้ 1. ความเข้าใจในหลักธรรมแห่งตน คือ ความรอบรู้ รู้ซึ่งเห็นจริงตามหลักการของพระพุทธศาสนา 2. ความรู้ในวิธีการสร้างเครือข่ายธรรม เป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น สร้าง

ความเข้าใจในวิธีการเผยแพร่ ให้อำนาจวิเคราะห์ และวิธีการเข้าถึงกลุ่มต่าง ๆ 3. มีคุณสมบัติหรือคุณธรรมของผู้เผยแพร่ 4. รู้จักใช้แก่นธรรมที่ดีที่เหมาะสมกับบุคคล 5. กระจายเครือข่ายองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางด้วยการศึกษา (ปริยัติ) การประพฤติ (ปฏิบัติ) และการทำนุให้บริสุทธิ์เพื่อการพ้นทุกข์ (ปฏิเวธ)

ส่วนอภิธานศัพท์เครื่องดอง, จิตภา ว่างมีศรีสุข และ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ (กัตติยง) (2558, หน้า 15) สรุปว่า เครือข่าย เป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์การประเภทเดียวกัน องค์การต่างประเภทกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม โดยดำเนินงานภายใต้เป้าหมาย และวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันเป้าหมาย และแผนงานที่จะทำ และธนากร สังเขป (2556, หน้า, 54) กล่าวถึง การสร้างเครือข่ายว่า เป็นการสร้างเครือข่ายกับองค์กรอื่นหรือสังคมอื่น เป็นแนวทางแบบเดียวกับการสร้างมิตร ซึ่งมีส่วนทำให้การทำงานมีพลัง มีความเข้มแข็ง ดำรงอยู่ต่อไปได้แม้จะอยู่ท่ามกลางกระแสการต่อต้านทำลาย ในขณะที่เดียวกันก็จะมีความร่วมมือทำให้เกิดผลการพัฒนาเร็วขึ้น สมบูรณ์ขึ้น สอดคล้องกับสำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโพล (2560) พบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ จะสามารถช่วยทำให้ผู้คนได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น ขณะที่ร้อยละ 62.79 เห็นว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้คนหันมาให้ความสนใจศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น ร้อยละ 58.77 มีความคิดเห็นว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะมีส่วนทำให้ผู้คนเข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามร้อยละ 74.08 เห็นว่าในปัจจุบันมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาที่ไม่ถูกต้อง/ผิดไปจากหลัก

ธรรมคำสั่งสอนที่แท้จริง

2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ พบว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมการนำของผู้นำทำให้เกิดการปฏิบัติที่สร้างความเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นในองค์กรตามทิศทางที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำจึงเป็นศิลปะในการทำให้เกิดอิทธิพลในการจูงใจผู้อื่นให้ร่วมปฏิบัติงานมีความเชื่อ ศรัทธาในตัวผู้นำ การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดี และคำสั่งสอนที่สำคัญ ๆ ของพระพุทธองค์ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดี หรือวิถีทางของการที่จะเป็นผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ, อริยสัจธรรม 4, พรหมวิหารธรรม 4, อคติ 4, คหิสุข 4, สังคะวัตถุ 4, ชันติโสรัจจะ หิริโอตตปละ, อิทธิบาท 4, เวสาร์ธกธรรมา 5, ยุติธรรม 5, อปริหานิยธรรม 7, นาถธรรมา 10, กัลยาณมิตรธรรม 7 และบารมี 10 ประการ (ทศบารมี) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารและจัดการสมัยใหม่ได้ สอดคล้องกับพระสมุห์อภิเศก สิลเตโช (โณมตริก) (2557) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของพระธรรมสิทธินายก (เฉลิม พนฺธุรสี) พบว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำและผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งลักษณะของผู้นำในพระพุทธศาสนานั้น มีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของธรรมราชาและลักษณะของเทวราชา พระเดชพระคุณพระธรรมสิทธินายก (เฉลิม พนฺธุรสี) เป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ปฏิบัติ มีจริยวัตรที่งดงาม เป็นครูผู้สอนที่ดีที่ปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างเป็นพระเถระที่ปกครองคณะสงฆ์กรุงเทพมหานครด้วยหลักของเมตตาและความยุติธรรม ยึดหลักในวิธีการสอนหรือการแนะนำ ตามหลักผู้นำของพระพุทธเจ้า จนทำให้เห็นว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์กรุงเทพมหานครนั้น ผู้นำองค์กรคณะสงฆ์ไทยในระดับต่าง ๆ สามารถนำภาวะผู้นำ คือ มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ สัปบุริสธรรม 7 พรหมวิหารธรรม 4 และสังคหวัตถุธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้กับตนเองในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรคณะสงฆ์ ให้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมของคณะสงฆ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระมหานพพล กนตสีโล (สายสินธุ์) (2557) พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำที่เป็นไปได้คือ รูปแบบของการเป็นผู้นำเชิงประสาน หลักธรรมที่มีคุณลักษณะโดดเด่นสำหรับผู้ที่มีภาวะผู้นำ คือ หลักสัปบุริสธรรม 7 กรณีศึกษาที่เป็นแบบ

อย่างที่ดีในการปฏิบัติ คือ ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของสมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิคม ฐานิสสรมหาเถร) และภาวะผู้นำของพระราชธรรมโสภณ (จำปี จันทมโม) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการควรประกอบด้วยแนวทาง 3 ประการ ตามหลักการครองตน ครองคน ครองงาน โดยที่ 1. ส่งเสริมการเป็นผู้นำที่มีหลักสัปปริสธรรม 7 ในการครองตน 2. สนับสนุนการเป็นผู้นำเชิงประสานในการครองคน และ 3. มุ่งเน้นการเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานทางการสงฆ์ให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ในการครองงาน และพระใบฎีกาสุรฉิมทาลาโก (หงส์คำ) (2558) พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญของการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป คือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พระสังฆาธิการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายเดิม บทบาทประยุกต์ของพระสังฆาธิการที่จำเป็นอย่างยิ่งได้แก่ บทบาทในเชิงสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา บทบาทผู้ทรงไว้ซึ่งคุณวิเศษ บทบาทนักบริหาร ศรัทธา บทบาทผู้นำแห่งจิตวิญญาณ บทบาทนักพัฒนาสังคม และบทบาทผู้นำสู่ความพ้นทุกข์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยืนนานสืบไป

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรการตัดสินใจกับความรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนา ตลอดจนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจส่งผลให้องค์กรศาสนาสามารถขับเคลื่อนไปสู่จุดมุ่งหมายได้สำเร็จ ช่วยขัดเกลาคความนึกคิด จิตใจของพุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดความศรัทธาในศาสนาพุทธร่วมกันซึ่งจะเกิดผลดีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนสังคมของประเทศไทย สิ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาโดยประเพณีที่เด่นชัด เช่น วันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา หรือการทำบุญต่าง ๆ ได้แก่ การตักบาตร

การถวายสังฆทาน การถวายสลากภัต การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน การถวายผ้าอาบน้าฝน และประเพณีอื่น ๆ ได้แก่ การบวชนาค การทำบุญเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันครบรอบวันเกิด ครบรอบวันแต่งงาน ครบรอบวันก่อตั้งกิจการ ฉลองความสำเร็จต่างๆ

การมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบออกไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่สภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ก็เปลี่ยนไปด้วย อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติกิจของสงฆ์และจริยวัตรต่าง ๆ ก็ยังดำเนินต่อไปในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ การรักษาศีล การบิณฑบาต การนุ่งห่มจีวรที่ยังคงเป็นไปอย่างเคร่งครัด และในส่วนของพุทธศาสนิกชนก็ยังมีปฏิบัติในการอุปถัมภ์อุ้มชูพระสงฆ์คงเดิม เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ การตักบาตร ที่พุทธศาสนิกชนไปตักบาตรพระในตลาด หรือบางคนอาจจะไปตักบาตรตามเส้นทางที่พระออกบิณฑบาตร หรือแม้กระทั่งการร่วมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ๆ ทั้งทางศาสนาหรือวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นการแสดงออกของพุทธศาสนิกชนที่ยังยึดมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา และได้แสดงออกถึงศรัทธาความเชื่อว่า การให้ด้วยการทำบุญตักบาตร สามารถส่งผลให้จิตใจสงบ เยือกเย็นมีความสุขใจเมื่อได้ประกอบกิจกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับเสาวภา ไพทยวัฒน์ และคณะ (2553) พบว่าการเปลี่ยนแปลงการทำบุญภายในวัดโดยการนำจุดเด่นซึ่งเป็นทุนทางสังคมของวัดมาให้บริการแก่ผู้ที่มาทำบุญ อาทิ เช่น การทำบุญตักบาตรหน้าวัด การทำบุญเวียนเทียน โดยแบ่งเป็น 3 รอบ คือ รอบกลางวัน รอบเย็น และรอบค่ำ การจัดโรงเรียนพระพุทธศาสนา การอบรมพระธรรม การฝึกอบรมสมาธิ การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การบวชพระภิกษุและสามเณรให้กับบุคคลทั่วไปและกลุ่มชาวเขา การจัดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การจัดการกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ การเปิดโอกาสให้มีการบริหารงานที่ทันสมัย การจัดบรรยายภาคภายในวัดให้เกิดความสงบ สะดวก สมถะและสมานฉันท์เป็นบรรยากาศที่ผู้ที่มาทำบุญได้นำครอบครัวของคนในสังคมเมืองเข้ามาทำบุญได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์ (2555) พบว่า 1) ระดับการมีส่วน

ร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ปัจจัยด้านสังคม คือ การรับรู้ข่าวสาร และระยะเวลาพักอาศัยในชุมชน

4 การสื่อสารมวลชน เป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารสู่มวลชนโดยส่งสารผ่านสื่อมวลชน เป็นการขยายโลกทัศน์ให้แก่พุทธศาสนิกชน อาจใช้เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับธรรมะ เปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา และสามารถสนับสนุนระบบและกลไกทางสังคมให้เจริญงอกงามตามหลักธรรม ในปัจจุบันได้มีองค์กรทางพุทธศาสนาหลายองค์กรใช้สื่อหลายประเภทอย่างหลากหลายแตกต่างกันไปตามศักยภาพของแต่ละองค์กร จากความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนที่มีผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยุคโลกาภิวัตน์ทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ การเพิ่มสื่อการกระจายข่าวสารช่วยสร้างศรัทธาทาง ขาวฉาวของพระสงฆ์ ในวงการพระพุทธศาสนาในขณะนี้ มีผลทำให้ความเชื่อมั่นหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาลดลง และบุคคลจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากผู้อื่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองในแง่ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อให้เกิดศรัทธาและความเชื่อ อาจเนื่องเพราะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ยังเป็นไปตามหลักทฤษฎีมหภาค ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนและระบบสังคม มุ่งอธิบายและคาดคะเนปรากฏการณ์ เกี่ยวกับสื่อสารมวลชนภายในและระหว่างระบบสังคมต่าง ๆ นับตั้งแต่โครงสร้าง (Structure) และหน้าที่ (Function) ของการสื่อสารมวลชนในระบบสังคมชนกลุ่มย่อย (Primary group system) ไปจนถึงแบบการใช้สื่อมวลชน (Patterns of mass media use) ในระบบสังคมชุมชน (Community system) และการกระจายข่าวสารหรืออุดมการณ์ (Diffusion of information or ideologies) ในระดับสังคมระหว่างประเทศ (International systems) ที่เป็นการกิจหลักของพุทธ

บริษัท และองค์กรสงฆ์

การสื่อสารเกี่ยวกับธรรมะ ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว คือจากพระสู่ชาวพุทธ มีผู้ดูและฟังธรรมะมีจำนวนน้อยซึ่งอาจจะเนื่องมาจากหลายสาเหตุ โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีภารกิจที่เร่งรีบ รัดตัว เมื่อว่างเว้นจากภารกิจก็อาจต้องการพักผ่อนโดยการดูทีวีตามช่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายการบันเทิงแตกต่างกัน รายการธรรมะจะนำเสนอในช่วงเวลาภาคเช้าหรือเฉพาะวันพระ รายการธรรมะที่นำเสนอโดยบุคคลในพุทธศาสนา เช่น พระสงฆ์ กลับได้รับความสนใจจากพิธีวีดิทัศน์น้อย ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ชมโทรทัศน์ส่วนใหญ่ต้องการดูรายการประเภทบันเทิงมากกว่ารายการธรรมะที่สื่อโทรทัศน์ไทยมองว่าเป็นรายการประเภทสาระ “สื่อโทรทัศน์หรือแม้กระทั่งสื่ออื่นๆ ที่เป็นองค์กรธุรกิจโดยทั่วไปจะเลือกสื่อบุคคลหรือแนวคำสอนนั้นมากกว่าที่จะเลือกบุคคลที่มีหลักการและแนวคำสอนที่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมวินัย” “ฝ่ายสื่อโทรทัศน์ในเมืองไทยเองก็ไม่ได้สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนามากนัก รวมถึงไม่สนใจที่จะลงทุนจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนามาวิเคราะห์ข่าวหรือเหตุการณ์ด้านศาสนาเหมือนสื่อในอเมริกา” ซึ่ง การเผยแพร่ธรรมะผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาศาสนาพุทธก็มีมากยิ่งขึ้นตามมาด้วย “เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแพร่พุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์หรือ ศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีตที่ผ่านมา การเผยแพร่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน ที่บ้าน หรืออยู่ในต่างประเทศ” และณัฐพงศ์ แยมเจริญ วโรชา สุทธิรักษ์ พระเมธาวิญญู (2557) พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ได้ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์บ่อยที่สุดโดยใช้การเชื่อมต่อ ระดับอินเทอร์เน็ตทาง Wireless การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนา พบว่า ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาไม่บ่อยโดยส่วนใหญ่มีความถี่ 2 สัปดาห์ต่อครั้งลักษณะการ

เปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาเป็นไปโดยไม่ตั้งใจ ช่วงเวลาที่ใช้เปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาผ่านสังคมออนไลน์เป็นประจำ พบว่าช่วงเวลา 18.01 - 21.00 น. วันที่เปิดรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาคือวันอาทิตย์มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม “การที่สื่อบุคคลในพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์สำนักต่าง ๆ ที่มีแนวคำสอนไม่เหมือนกันยังเป็นเหตุให้สื่อพิจารณาเลือกบุคคลและแนวคำสอนในพุทธศาสนาโดยคำนึงถึงการตลาดก่อน แนวคิดไหนสอดคล้องกับแนวทางการตลาดคือสร้างความสนใจ (rating) ให้กับมวลชนมากที่สุด สื่อโทรทัศน์หรือแม้กระทั่งสื่ออื่น ๆ ที่เป็นองค์กรธุรกิจโดยทั่วไปจะเลือกสื่อบุคคลหรือแนวคำสอนนั้นมากกว่าที่จะเลือกบุคคลที่มีหลักการและแนวคำสอนที่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมวินัย” โดยเฉพาะ “สื่ออินเทอร์เน็ตที่เป็นการสื่อสารแบบ 2 ทางทำให้เกิดกลุ่มก้อนจากหน่วย (cell) ต่าง ๆ ที่ไปรวมกันซึ่งก็คือกลุ่มมีความเห็นที่สอดคล้องหรือเหมือนกัน เมื่อสื่อมวลชนในพุทธศาสนาเข้าไปใช้บริการของสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ก็ย่อมทำให้ชาวพุทธเกิดการแบ่งกลุ่มเข้ากับพวกที่มีความศรัทธาหรือความเชื่อด้านพุทธศาสนาแบบเดียวกับตน การสื่อสารจึงถูกขีดวงจำกัดแค่มวลชนในกลุ่ม (groups) เช่น กลุ่มในเฟซบุ๊ก (facebook) กลุ่มในไลน์ (LINE) เป็นต้น ซึ่งจะเป็น

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนจำกัดอยู่ในกลุ่มของตนเองเท่านั้น ความเห็นเชิงอุดมการณ์และความเชื่อที่ได้รับจากสื่อมวลชนในพุทธศาสนาแคบลง ความเป็นสำนักใครสำนักจะปรากฏชัดขึ้น พุทธศาสนิกชนจะใส่ใจเฉพาะกลุ่มที่ตนเองศรัทธา ไม่มีเวลาไปแสวงหาความรู้จากแนวคิดทางด้านพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ปรากฏการณ์ดังกล่าวหากดำเนินการต่อไปเป็นระยะเวลายาวนานและมีการบิดเบือนหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ก็จะเกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อศรัทธาความเชื่อในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาตัวแปรอธิบายผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อทางศาสนาเพียงสี่ตัวแปรเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามยุคโลกาภิวัตน์ อาจจะมีตัวแปรใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่กว้างไกลและรวดเร็วขึ้น ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการบริโภคสื่อของพุทธศาสนิกชน และการควบคุมสื่อที่มีการนำเสนอบิดเบือนหลักธรรมคำสอนของรัฐในการส่งเสริม และ/หรือสืบทอดพระพุทธศาสนาในอนาคต

References

- Anannawee, P. (2010). *Principles, concepts, theory, administration, education*. (3rd ed.). Chonburi: Montri Press. (in Thai)
- Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life*. New York: Wiley.
- Chabundit, K., Naresseene, K. & Kalyanamit, A. (2013). Strategies for proactive Buddhism, propagation. *Graduate Journal Rajamangala University of Technology Thanyaburi In the Royal Palace*. 7(2), 55-67 (in Thai)
- Chaiwong, S. (2015). Community leaders and promoting the use of sufficiency economy concept in community. *Journal of the Buddhist College of Lampang*. 3(2). 47-54. (in Thai)
- Chanjumnong, S. (1997). *Faith and belief toward philosophy and religion*. Bangkok: Sukkaphap Jai. (in Thai)
- Charoenwongsak, K. (2016). *Network management: key strategies for the success of Educational reform*. Bangkok: Success Media. (in Thai)
- Choopiban, M. (2009). Opportunity to cultivate environmental governance culture in industrial area

- by communication process and community sharing activities. *Journal of Environmental Management*, 5(1), 39-60. (in Thai)
- Daft, R. L. (2003). *Leadership theory*. New York: McGraw-Hill.
- Kaikaew, T. (2013). *The social network-making: a case study amateur soccer players In the Northern Bagnkok Area*. Mater of Arts, Social Development Administration, National Institute of Development Administration (NIDA). (in Thai).
- Khwannak, K. (2016). *The role of the monks as a development network in Chiang Mai*. Master of Social Work, Thammasat University, Bangkok. (in Thai)
- Lasswell, H. D. (1948). *The Structure and function of communication in society*. In Schramm, mass communications. (2nd ed.). Urbana, IL: University of Illinois Press.
- Lassewll, H. D. (1960). *Power and society*. New Havens: Yale University.
- Margaret J. W. (1999). *Measurement-based management of network resources*. Retrieved from <https://www.cl.cam.ac.uk/~awm22/publication/moore2002phd.ps.gz>
- Office of the National Economic and Social Development Borad. (2016). *National Economic and Social Developmentp Plan*. (11), 2012-2016.
- Paitayawat, S. (2010). *Participation of the people inbuddhist activities*. Bangkok: Siam University. (in Thai)
- Pho-Suwan, K. (2014). The leadership on Buddhism propagation of Phramongkol Thepmuni (Sod Candasara). *STOU Education Journal*, 7(1), 113-117. (in Thai)
- Phra-Bideekasaravutmahalapho (Hongkam). (2015). The roles and leadership of Buddhist executive monks in the 21st century. *Journal of Nakhonratchasima College*, 9(1), 78-83. (in Thai)
- Phra Chaiyaporn Jantawangso. (2012). *A study of faith in insight mediation practice according to the four foundations of mindfulness*. Master of Arts. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Phrakruyanapetcharat (Tewin Piyatussi). (2014). Approach strategies of Buddhist progagation. *Journal of MCU Peace Studies*. 2(2), 80-93 (in Thai)
- Phramahanopporn Kantasilo (Saisin). (2014). *Leadership development of Sangha administration monks in Sangha Administrative Region*. Doctor of Philosophy. Bangkok: Mahachulalong kornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Phramaha Hunsa Dhammahas. (2015). Honestly, as a fraud prevention tool in today's society. *Journal of Machula Academic*, 2(Special issues), 24-40. (in Thai)
- Phraphaitoon Arerunparat. (2012). *People's participation in Buddhist activities*. Bangkok: Siam University. (in Thai)
- PhraSamuapisek Srilatechow (Chometuek).(2014). *Study of the Leadership Phrathamsittinayok*. Master Thesis. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Phra Tham Pidok (Col. Puyutto). (2009). *The measure of buddhist prosperity*. Retrieved from *The measure of Buddhist prosperity*. (in Thai)
- Phra Thep Sophon (Prayuth Thammichitoto). (1996). *The Buddha in the globalization period*. Bangkok: The Dhamma Foundation. (in Thai)

- Phantarangsri, S. (2006) .*Comparative religion*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Phothipasitinan, P. (2017). *Developing Buddhism in England: the history and current situation*. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/> (in Thai)
- Prasertsri, R. (2008). *Leadership*. (2nd ed.). Bangkok: Teeraphol and Syntex. (in Thai)
- Puttagosa, K. (2011). *Community development learning guide*. Bangkok: National Research Council of Thailand. (in Thai).
- Research Institute of Technology, Internet Poll (2017). *Explore the clergy using online media. Buddhists believe the wrong teachings*. Retrieved from <https://www.ryt9.com/s/bmnd/2468351> (in Thai).
- Ritzer, G., & Guppy, N. (1992). *Introduction sociology: Canadian version*. Thousand Oaks, Calif: SAGE.
- Saratta, V. (2012). *Theories, concepts and issues for educational administration*. Bangkok: Tawee Print. (in Thai)
- Srikrueadong, A., Rangmeesrisuk, J., & Phrakhrusangharak Chakkit Phuripunyo. (2015) *The development administration network in Nontaburi Municipality*. Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya. (in Thai)
- SungKeb, T. (2013). *Sustainable development*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Waritt, W, Yamcharoen, N., Sudithiluk, V. & Phramedhavinaiyaios (Suthep Buddhachanya). (2014). *A study of current communication pattern of Buddhism to the new generation in Thailand*. Bangkok: The Scretariat of the Senate.
- Wattanasiritham, & Srilukwha, W. (2009). *New political commentary on the community*. Retrieved from <http://rcp.in.th/topics/page/16/> (in Thai).

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
Academic Administration of Private Schools Under the Office
of the Private Education Commission

อรัทัย สุรทัตโชค¹ และ สุรชัย สิกขาบันฑิต²

Orathai Suratatchok¹ and Surachai Sikkhabandit²

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Master Of Education Program, Eastern Asia University

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²Graduate School, Eastern Asia University

Received: November 20, 2018

Revised: January 9, 2019

Accepted: January 11, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน (2) ศึกษาความพึงพอใจการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน 15 โรงเรียน จำนวนผู้ให้ข้อมูล 238 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.44$ SD= 0.38) และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, SD= 0.33) โดยเรียงค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านจากมากไปน้อยดังนี้ งานการบริหารหลักสูตรงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ งานการวัดค่าเฉลี่ยและวัดผลประเมินผล งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาและงานการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาคือการพัฒนาและสื่อและนวัตกรรมไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ คือควรมีเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้และควรจัดอบรมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการสอนให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ความพึงพอใจ, โรงเรียนเอกชน

Abstract

This research aimed (1) to study the state of academic administration in private schools (2) to study the satisfaction of administrators and teachers towards academic administration in private schools (3) to study the problems and suggestions regarding academic administration in private schools.

The samples consisted of 238 administrators and teachers in 15 private schools. The instruments used for data collection was an opinionnaire. Statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research findings were as follows 1) the state of academic administration in private schools overall ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.38$) and in each aspect were at a high level 2) the satisfaction of administrators and teachers towards academic administration in private schools in overall were at a high level ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.33$). For each aspect arrangement, they were as follows: Curriculum management, curriculum development and learning process, measurement and evaluation, library development and learning resources, group learning and learning activities, networking, curriculum development and instructional management, promotion and development of media, innovation and technology in education and educational quality; respectively 3) the most importance problem was insufficiency of learning media and innovation development. The suggestion for problem-solving were to increase number of learning media and innovation the technology and conduct training in learning media and innovation for improving instruction.

Keywords: Academic administration, Satisfaction, Private school

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีในรูปแบบของโลกไร้พรมแดน (Boarderless World) ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และความเป็นสากล (Internationalization) ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2445, น. 1) และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ในทศวรรษที่ผ่านมาทำให้สังคมโลกสมัยใหม่มีการแข่งขันกันด้วยภูมิปัญญาที่ซับซ้อน ลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge - Based Economy) เมื่อเป็นเช่นนั้น ทุกประเทศต่างให้ความสนใจในการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากการศึกษา เป็นภารกิจทางสังคม ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างคนให้เป็นคนดี สามารถประกอบอาชีพ และดำรงตนได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น. 151)

พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่ม

เติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า “การศึกษา” หมายถึง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงาม ของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และมาตรา 8 10 45 และในหมวด 2 กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง 4) บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และ 5) ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดโดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้บริการการศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่รัฐไม่

สามารถจัดได้โรงเรียนจะมีคุณภาพทางการเรียนการสอน เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน(ทำนุ นระวัย, 2538, น. 4) ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ คิตรงูเรือง (2539, น. 56) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2543, น. 2.) อ้อยทิพย์ สุทธิเทพ (2543, น. 27) กมล ภูประเสริฐ (2544, น. 5) และ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2545, น. 111)

การบริหารโรงเรียนเอกชนให้ประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ปกครองนั้น มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหลักคือ การจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาที่จะต้องให้ตอบสนองต่อสังคม และกระแสโลก ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนทุกแห่งจะต้องจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ โดยเฉพาะระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2544, น. 1) งานวิชาการเกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดผลประเมินผล

การบริหารงานวิชาการเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรในสถานศึกษา ปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2538, น. 6) งานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางและมีความสำคัญต่อหน่วยงานการศึกษาจุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมืองและความมั่นคงของประเทศชาติ

งานวิชาการถือเป็นหัวใจหรืองานหลักของการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งส่วนงานด้านอื่น ๆ ถือเป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีมีกิจกรรมและโอกาสที่ส่งเสริมสนับสนุนชักนำให้เด็กได้มีประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองคุณลักษณะดังกล่าวเพื่อเป็นโรงเรียนตามการศึกษาที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียน เพื่อ

พัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ อุทัย บุญประเสริฐ (2540, น. 25-26)

โรงเรียนที่ดีมีคุณภาพทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพและคุณภาพสำคัญที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพย่อมมาจากคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับ Highett (1989, น. 34, น. 14; อ้างถึงใน สงบ ประเสริฐพันธุ์, 2543, น.14) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จต้องเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการและให้การสนับสนุนคุณภาพการเรียนการสอน สอดคล้อง กับ Sergiovanni (1991, p.76) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนและงานวิจัยหลายชิ้นกล่าวว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกถือว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

งานวิชาการครอบคลุมภารกิจและขอบข่ายการบริหารวิชาการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ธรรมนูญโรงเรียนแผนปฏิบัติการการจัดการเรียนการสอน ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการวางแผนพัฒนางานการจัดนิเทศ การสอน การดำเนินการวัดผลและประเมินผลในการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจแนวคิดการบริหารงานวิชาการ มาปรับปรุงและบูรณาการให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยศึกษาการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในงานด้านวิชาการ 7 งาน คือ 1) งานบริหารหลักสูตรงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 2) งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล 3) งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา 5) งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และ 7) งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

จากความเป็นมาและปัญหาของการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารโรงเรียน คือ การบริหารงานวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรภายใต้การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันจะส่งผลถึงคุณภาพนั้นคือความเป็นเลิศทางวิชาการของนักเรียนอย่างสูงสุดในงานด้านวิชาการ 7 งาน คือ 1) งานบริหารหลักสูตรงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 2) งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล 3) งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา 5) งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และ 7) งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการศึกษา มีจุดมุ่งหมายในการสร้างคนให้เป็นคนดี มีทักษะการเรียนรู้ครบตามหลักสูตรมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริม ให้การศึกษาเอกชนได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์และเป็นทางเลือกที่มีมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพในการพัฒนาการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากรและด้านสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, น.1.) ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการดำเนินงานบริหารวิชาการของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน เพื่อเป็นแนวทางให้แก่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนและครูผู้สอนในการวางแผนและเป็นแนวปฏิบัติเพื่อมาพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และเหมาะสมกับบริบท และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนดังปรากฏในภาพ 1

ตัวแปรต้น

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 7 ด้าน

- 1.งานบริหารหลักสูตรงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
- 2.งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล
- 3.งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4.งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา
- 5.งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 6.งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
- 7.งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ตัวแปรตาม

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ปีการศึกษา 2560 จำนวน 238 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่บุคลากรทั้ง 15 โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ปีการศึกษา 2560 ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มประชากรโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอแกน (Krejcie and Morgan, 1970,p.608) ได้จำนวนประชากร 238 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเองโดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และเป็นมาตรวัด (Scale) 5 ระดับโดยสร้างและพัฒนาเครื่องมือตามกรอบแนวคิด ที่กำหนดขึ้นแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC มีค่าอยู่ตั้งแต่ 0.67-1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าเป็น 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามถึงโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยให้ส่งข้อมูลคืนผ่านทางไปรษณีย์มายังผู้วิจัยโดยตรงภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน และส่งคืน

กลับมา จำนวน 238 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผู้วิจัยสรุปผลการประเมินในงานด้านวิชาการ 7 งาน คือ 1) งานบริหารหลักสูตรงานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 2) งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล 3) งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา 5) งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และ 7) งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. ความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ อันดับที่สอง คือ งานบริหารหลักสูตร งานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ อันดับที่สาม คือ งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล อันดับสี่ คือ งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา อันดับห้า คือ งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันดับหก คือ งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2. ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการ

ศึกษาเอกชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ งานบริหารหลักสูตร งานพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ อันดับที่สอง คือ งานการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล อันดับที่สาม คือ งานการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ อันดับที่สุด คือ งานการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันดับที่ยี่ห้า คือ งานการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน อันดับที่ยี่หก คือ งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ งานการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีค่าความถี่อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน และรายด้านที่มีค่าความถี่สูงสุดคืองานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปัญหาคือการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพียงพอต่อการเรียนรู้ มีค่าความถี่คือ 7 รองลงมาคือควรมีเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้และควรจัดอบรมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการสอนให้มากขึ้นมีค่าความถี่คือ 6 รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียนมีค่าความถี่คือ 5 และอันดับที่สามคือ ครูยังไม่เข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าความถี่คือ 4 ข้อเสนอแนะมีความสอดคล้องกันคือ ควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกันในแต่ละช่วงชั้น และเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น และควรให้ครูมีการขยายผลและนำมาถ่ายทอดสิ่งที่มีประโยชน์ให้กับครูท่านอื่นๆ ดังนั้น สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านจากมากไปน้อย ดังนี้ :งานการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมให้เพียงพอต่อการเรียนรู้ ควรจัดอบรมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ประกอบการสอนแก่ครูและนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนมีประเด็นซึ่งควรนำมาอภิปรายดังนี้

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกในภาพรวมครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนซึ่งส่งผลต่อตัวผู้เรียนและโรงเรียน สอดคล้องกับหน้าที่หลักของผู้บริหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรฐานที่ 2 กล่าวว่าแนวการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัย 1) ปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ผู้เรียนครูคณาจารย์ผู้บริหารและ 2) ปัจจัยด้านการบริหาร(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2548, น. 2-4) สอดคล้องกับ อำภา บุญช่วย (2537, น. 20.) กล่าวว่างานวิชาการเป็นหัวใจ ของสถานศึกษา ประเทือง สังข์นาค (2545, น. 18.) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับสถานศึกษาเพราะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของการศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการจะมีส่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนตั้งแต่การวางนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการจัดดำเนินการสอนการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการนิเทศการศึกษาและการวัดผลและประเมินผล

จำแนกเป็นรายด้านดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในด้านการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอยู่ใน

ระดับมากทั้งนี้เนื่องจากจุดหมายหลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับการวางแผนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับกมล ภูประเสริฐ (2544, น.53.) ที่กล่าวว่า ถึงภารกิจในการบริหารการเรียนการสอนไว้ว่าภารกิจในการบริหารของผู้บริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อย่างแท้จริงผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดให้มีการดำเนินการตามภารกิจในการจัดเตรียมและอำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอน เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน นัยนา ดันติวิสุทธิ (2546, น. 23.)

2. ด้านการบริหารหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อผลิตผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับ สมแผน จำปาหวาย (2542 บทคัดย่อ) และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2542, 11.) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นพบว่าผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีทางการบริหารเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานโดยนำหลักการและทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนเช่นการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานได้เหมาะสมกับความสามารถ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ได้บังคับบัญชาอยู่เสมอการบริหารเวลา และการศึกษาค้นคว้าแนวคิดกลยุทธ์ใหม่ในการบริหารอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผู้บริหารต้องสามารถแนะนำให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในการจัดทำแผนการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเป้าหมายของโรงเรียนอีกด้วยจันทราณี สงวนนาม (2545, น. 139-157.)

3. ด้านการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนด้านการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า12.)

ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลจึงต้องประเมินผลทั้งการทดสอบภาคความรู้และการประเมินตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย (กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ 2545, น. 37.) การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่างๆของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียนสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพ และประสิทธิภาพให้ผลการประเมินผลถูกต้องตามสภาพความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะเดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาจะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาได้เพื่อให้การวัดและการประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับ อำภา บุญช่วย (2537, น.129.) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการตรวจสอบว่านักเรียนได้บรรลุจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ เพียงใดผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลจะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่างๆดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการวัดผล และประเมินผลรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

4. ด้านการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้

โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนให้การส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้มีการกำหนดนโยบายในการจัดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้มีการติดตาม ประเมินผล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ในระดับมาก เนื่องจากห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์รวมของหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ห้องสมุดสามารถจัด บริการได้ทั้งทางด้านยืมหนังสือ การแนะนำหนังสือ และการใช้วัสดุ

อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการจัดนิทรรศการหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, น. 195-196.) กล่าวว่าวัตถุประสงค์หลักของห้องสมุด เพื่อให้เป็นแหล่งที่ให้การศึกษากับบุคลากรในสถานศึกษาได้แก่ครูอาจารย์และนักเรียน เพื่อความรู้และข่าวสาร ห้องสมุดที่ทันสมัยนอกจากจะเป็นที่รวบรวมตำราหนังสือและวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ แล้วยังเป็นแหล่งที่จะให้บริการในด้านข่าวสารความรู้ทั่วไป เช่น การจัดนิทรรศการการจัดป้ายแผ่นกระดาน เพื่อปิดประกาศข่าวสารความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งการเชิญวิทยากรการประชุมเพื่อเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร เพื่อการศึกษาค้นคว้าอีกทั้งห้องสมุดจะเป็นแหล่งหนังสืออ้างอิง ที่ใช้ในการค้นคว้าการทำวิจัยเป็นต้น และเป็นแหล่งที่มีหนังสือที่เป็นหนังสือบันเทิง หรือการจัดกิจกรรม การฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์เพื่อความจรรโลงใจและเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีมุมจัดกิจกรรมต่างๆ และเป็นที่ผ่อนคลายจากการเรียนในห้องเรียน

5. ด้านการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใน 3 ส่วน คือ 1) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) การจัดบริการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียนและ 3) การจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริม และช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับ (อรุณี อินทรปัญญา, 2548, น. 77-82.) ที่ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดนนทบุรี พบว่าปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคือ ขาดการนิเทศครูผู้สอนกิจกรรม ในด้านส่งเสริมสนับสนุนพบว่า การให้การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารตามบทบาทยังมีน้อย อีกทั้ง ยังไม่มีการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสนับสนุนที่ไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ กระจำนุทร (2542, น. 113.) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ครูผู้สอนกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีมีปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครู และไม่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ครูไม่ได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ

แนวทางการปฏิบัติ เป็นเหตุให้ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนขาดความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร เพ็งชะตา (2541, น. 104- 109.) ที่พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็คือ ขาดความชัดเจนในนโยบายและวัตถุประสงค์ และในการกำหนดผู้รับผิดชอบในสายงาน ทั้ง นี้จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา วัฒนกุล (2540, บทคัดย่อ.) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนพบว่า การบริหารงาน 184) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการบริหารงานกิจกรรมพัฒนานักเรียนพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการกำกับติดตามผล ขาดข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการให้คำปรึกษาการจัดบุคลากร และการตัดสินใจในการแก้ปัญหาแก่นักเรียนในอนาคต รวมทั้ง ขาดการกำกับติดตามจากผู้บริหารด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรม

6. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ผลิตสื่อการสอนและประเมินผลคุณภาพสื่อการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 30 ที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยระบุให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งนี้จุดเน้นสำหรับครูผู้สอน คือ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งมีความหมายกว้างไปถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการพัฒนาการเรียนการสอน อติพงษ์ สุขนาคน และคณะ (2556, น. 104-105.) ศึกษาการพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า รูปแบบแนวทางการบริหารงาน ควรดำเนินจัดเตรียมความพร้อมสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอและเหมาะสมต่อบุคลากร มีการประเมินแผนการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีและนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาให้ครูผู้สอน

ทดลองใช้ก่อน ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน อำนาจความ สะดวก และจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการความรู้ และ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ติดตามประเมิน ผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องกิจกรรมนักเรียนมี ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับ อดีตคดี สามงาม แสน (2544, น. 173.)

7. ด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน

โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก นโยบาย การมีสิทธิเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนการ จัดการศึกษาของบุคคลในชุมชนนโยบายการมีสิทธิเข้า ร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของ บุคคลในชุมชนนโยบายการร่วมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการ ศึกษาของบุคคลในชุมชนและสถานศึกษานโยบายการร่วม ประเมินคุณภาพของบุคคลในชุมชนและสถานศึกษาทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา คุณภาพด้านการศึกษาให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของ พระ ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่ม เดิม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ โดยให้ยึดหลัก ความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายวิธี การปฏิบัติมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการ จัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น สอดคล้องกับ จานงค์ แจ่มจันท รวงษ์ (2553, น.315 – 316.) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของ การบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้สรุปการปฏิบัติงานของ สถานศึกษาได้ คือ 1) สถานศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูองค์คณะบุคคลต่างๆในสถานศึกษา ตลอดจน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย ทั้งที่เป็นเครือข่ายโรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาและ เครือข่ายหน่วยงานที่ไม่ใช่หน่วยงานการศึกษา หน่วยงาน ทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถาน ศึกษาตามสถานการณ์และโอกาส 2) สถานศึกษามีการจัด โครงสร้างการบริหารตามสภาพบริบทของสถานศึกษามี การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียน มีความร่วมมือกันระหว่างบุคคลทั้งภายใน

และภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้น ฐานเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตาม สนับสนุน การจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามนัย ของพระ ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่ม เดิม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา 4) สถานศึกษามี การการบริหารตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ซึ่งกระจายอำนาจการบริหารภารกิจ งาน 4 ด้านคือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงาน บุคคล ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงาน ทั่วไป และ 5) สถานศึกษามีการปฏิบัติในด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการ ศึกษา ให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์และมาตรฐานของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก และจัด ทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนต่อสาธารณชนอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสิฐ เทพ ไกรวัล (2554, น.285 – 290.) ได้ศึกษารูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก รูปแบบการพัฒนาประกอบด้วย 1) กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอนหลัก 49 ประเด็น ย่อย ได้แก่ ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือ ข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธ สัญญาร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นการพัฒนา ความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ขั้นรักษาความสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง และ 2) องค์ประกอบของเครือข่ายความ ร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก 6 องค์ประกอบหลัก 61 องค์ประกอบ ย่อย ได้แก่ ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพ การดำเนินการกิจของเครือข่าย ขอบข่ายและภารกิจการ บริหารจัดการสถานศึกษา เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และการปฏิบัติงานของ เครือข่ายและการสะท้อนผล ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นผลที่ เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในการพัฒนาคุณภาพการ ศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนในด้านอื่น ๆ ตามบริบทของสภาพปัญหาหรือตามบริบทของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของครู

และผู้เรียนให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

3. ควรมีการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

References

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Sergiovanni, T.J. & moore J.H. (1989). *The leadership needed for quality schooling, in schooling: schooling for tomorrow dincting reforms to issue that count*. Boston: Allyn & Bacon.
- Boonchouy, A. (1994). *Academic administration in schools*. Bangkok: O & S Printing House. (in Thai)
- Boonprasert, U. (1997). *School curriculum and academic administration*. Bangkok: SD Press. (in Thai)
- Chaemchanarawong, C. (2010). *Development of network management model to promote the quality of education in basic school under the Office of Bangkok Educational Service Area*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Department of Education. Ministry of Education. (2002) *Basic education curriculum*. Bangkok: Cargo & Shipping Organization. (in Thai)
- Intonpunya, A. (2005). *Problems of student development activities in public secondary schools*. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)
- Jumpawai, S. (1999). *Academic administration of the educational opportunity school under the office of Elementary Education in Khon Kaen*. Educational Administration Khon Kaen, Graduate School Khonkaen University. (in Thai)
- Krajangyuth, S. (1999). *A study of music supplementary activities in elementary schools under the jurisdiction of the office of the National Primary Education Commission*, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2002). *Basic education curriculum2001*. Bangkok: Ministry of Public Health. (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). *National education act B.E. 2542 (1999) and its amendmets (No. 2)*. 2002. Bangkok: Chili Sweet Graphic. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2000). *The most important learning reformer*. Bangkok: Company Pimdee. (in Thai)
- Office of the Private Education Commission. (2001). *Act, laws, regulations, and practices relating*

- to private schools. Bangkok: Office of the Private Education Commission. (in Thai)
- Phuprasert, K. (2001). *Academic administration in educational institutions*. Bangkok: Tip of the Day. (in Thai)
- Pengsatha, P. (1998) *Conditions and problems of organizing student activities in secondary schools under the Department of General Education Saraburi Province*. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)
- Prasert Phan, S. (2000). *Together to create quality schools*. Bangkok: Suwiriyan. (in Thai)
- Sanguannam, C. (2008). *Theory and Practice in school administration*. Bangkok: Book Point. (in Thai)
- Sangrak, P. (2002). *Academic administration of the administrators of Nakhon Nayok Technical College*. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Samngamsan, A. (2001). *State and problems of management of student development activities in elementary schools under the jurisdiction of the office of Primary Education Suphanburi Province*, Master of Education Thesis Kasetsart University. (in Thai)
- Suthitep, O. (2000). *Culture of academics affecting academic performance of elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration*. (Educational Administration) Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)
- Saratana, V. (1999). *Administrative principles theories and educational issues*. Bangkok: Alphabet Pipat. (in Thai)
- Thepkraiwal, P. (2011). *Development of collaborative network model for educational quality management in schools*. Master of Education, Graduate School of Education, Graduate School Khonkaen University. (in Thai)
- Thungruang, T. (1996). *Quality assurance of academic administration of private schools general education*. Bangkok. Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)
- Tuntiwisuth, N. (2003). *Synthesis of research on leadership behavior in academic administration in elementary schools*. Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Wongthanaroj, P. (2000) *Academic administration*. Bangkok: Pimdee. (in Thai)
- Wattanakun, S. (1997). *Administration of student affairs of secondary schools under the Department of General Educational Area 12*. Educational Administration, Graduate School, Mahasarakham University. (in Thai)

การบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล
Administration to Adopt Modern Technology and Network in the Small
and Medium Enterprises Promotion of the Office of Small and Medium
Enterprise Promotion According to the Digital Era Administration Concept

อิศรา ดิสรเตติวัฒน์¹ และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ²

Easra Disorntetiwat¹ and Wiruch Wiruchnipawan²

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Eastern Asia University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²Instructor of Philosophy Program in Public Administration, Eastern Asia University

Received: March 4, 2019

Revised: April 3, 2019

Accepted: May 1, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ และ (3) ยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ได้นำแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทั้ง 5 ด้านนั้น ได้แก่ ด้านการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน ความเป็นมืออาชีพ ความสะดวกรวดเร็ว ความน่าเชื่อถือ และความเป็นประชาธิปไตย ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาค้นคว้านี้ได้ออกแบบรูปแบบการวิจัยให้เป็นวิธีการวิจัยแบบผสมโดยเน้นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเสริม แบบสอบถามได้ผ่านการ ทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงได้ค่าเท่ากับ 0.95 ประชากรคือ ผู้ประกอบทั้งหมดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวม 277,374 คน กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 1,112 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์แบบลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า (1) ปัญหาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของ สสว. ไม่ใช่มืออาชีพ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ควรปฏิบัติอย่างมืออาชีพ หรือใช้นักบริหารมืออาชีพ และ (3) สสว. ควรสร้างและนำยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัลไปปรับใช้เป็นกลุ่มตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน นำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งนำไปพัฒนาต่อยอดต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, แนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล

Abstract

Objectives of this study were to explore (1) problems of administration to adopt modern technology and network in the Small and Medium Enterprises promotion of the Office of Small and Medium Enterprise Promotion according to the Digital Era Administration Concept (2) development guidelines of administration to adopt the modern technology and network, and (3) strategy of development guidelines to adopt. The Digital Era Administration Concept of 5 aspects: professionalism, people, convenience, dependability, and democracy, was applied as a conceptual framework of this study. Methodology of this research was designed the research design as mixed methods research applying quantitative research as a principal and qualitative research as a supplementary. The questionnaires passed pre-test of validity check at level of 0.95. Population was all 277,374 entrepreneurs of the Small and Medium Enterprises in the areas of Bangkok Metropolis. Total of 1,112 samples were calculated. Data analysis was represented in contingency table with descriptive approach. For qualitative data, in-depth interview of 9 experts was also applied. Findings of this research were (1) the main problem of administration was the Office of Small and Medium Enterprise Promotion's nonprofessional administration to adopt modern technology and network in the Small and Medium Enterprises promotion, (2) the main development guidelines of administration should work as professionals or support professional executives and (3) the strategy of development guideline of administration was the Office of Small and Medium Enterprise Promotion should create and apply the strategy of development guideline as the Key Performance Indicators and implement practically and continuously. Further model development should also be done.

Keywords: Administration, modern technology and network adoption, the Small and Medium Enterprises, the Office of Small and Medium Enterprise Promotion, the Digital Era Administration Concept

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เห็นได้จากการที่ สสว. มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น และอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอน 9 ก หน้า 1 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543) มี

เหตุผลสำคัญในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศและมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังขาดความสามารถในการประกอบการทั้งด้านเทคโนโลยี การผลิต การจัดการ การตลาดและการเงิน ทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงเป็นกิจการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นกลุ่มพลังที่ใหญ่ที่สุดของภาคธุรกิจที่จะมีบทบาทในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้แข็งแกร่งขึ้นได้ นอกจากนี้แล้ว ยังมี

วัตถุประสงค์สำคัญในการจัดตั้งเพื่อ (1) เป็นแหล่งเงินทุนให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยรวมถึงส่งเสริมการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ (2) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง เหล่านี้เป็นต้น

สำหรับอำนาจหน้าที่ของ สสว. ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 17 เช่น (1) ให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2) ร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนทั้งในและต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ (3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ดังกล่าวครอบคลุมไปถึงการสนับสนุนหรือการนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่กำลังศึกษานี้ด้วย

กล่าวได้ว่า สสว. เป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในเรื่องการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการประชาชนอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเป็นปัญหาทำนองเดียวกับปัญหาของเทศบาลในเรื่องการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ ดังนี้ เทศบาลในจังหวัดปทุมธานีใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น รถกวาดและดูดขยะ รถอัดขยะ รถคัดแยกขยะ และรถยกถ่ายขยะอัตโนมัติ ในการจัดเก็บขยะไม่มากเพียงพอ หรือไม่มากเท่าที่ควร รวมทั้งเทศบาลในจังหวัดปทุมธานีใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บขยะอย่างไม่คุ้มค่าและไม่เกิดประโยชน์สูงสุด (นันทพร สุริยกุล ณ อยุธยา และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). “การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บขยะของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี”, วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560), น. 156-167.) นอกจากนั้น เทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการยังประสบปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายและเทคโนโลยี ด้วย โดยเห็นได้จาก วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560, น.

108-121.) “ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมที่ทันสมัยเพื่อให้บริการประชาชนของเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการตามแนวคิด PANT-ITER MS”, วารสารมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560), หน้า 108-121. ที่แสดงผลการวิจัยในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ระบุว่า ผู้บริหารของเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการบางส่วนให้ความสนใจกับการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมที่ทันสมัยเพื่อให้บริการประชาชนของเทศบาลไม่มากเท่าที่ควร เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาลหรือหน่วยงานของรัฐตามตัวอย่างดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยนั้น มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ หรือการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อ “พัฒนาหน่วยงานหรือ พัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยงาน” อันได้แก่ “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” กล่าวคือ สสว. มี “ปัญหาการวิจัย” ซึ่งเป็น “ปัญหาในเรื่องที่ สสว. นำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร หรืออย่างไม่กว้างขวาง และไม่ครอบคลุมมากเท่าที่ควร” ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ท โฟน (smart phone) โปรแกรมที่ใช้ทำกิจกรรม หรือทำธุรกรรมออนไลน์ (online) รวมทั้งไลน์ (Line) และเฟสบุ๊ค (Facebook) ผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (computer network system) ทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน เป็นต้น เพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งรวมทั้งการให้ความอุดหนุนหรือช่วยเหลือ หรือส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจ การติดต่อราชการ การขอรับข้อมูลข่าวสาร การนัดหมาย การยื่นคำร้อง การรับคำตอบแทนและค่าบริการในการให้บริการ การร้องเรียน การลงทุน การกู้ยืมเงินจากกองทุน การให้กู้ยืมเงิน การเข้าร่วมกิจการหรือถือหุ้น การเข้าซื้อ การรับโอนสิทธิการเช่าหรือการเช่าซื้อ การขายหรือการจำหน่ายซึ่งสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

ปัญหาการวิจัยที่กล่าวมานี้ เป็นปัญหาที่สำคัญที่

กำลังประสบอยู่ อีกทั้งข้อเท็จจริงปรากฏด้วยว่า เท่าที่ผ่านมา สสว. ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัลบางประการ เป็นต้นว่า (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน เช่น สสว. บริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทิศทางที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่มากเท่าที่ควร (2) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความเป็นมืออาชีพ เช่น สสว. บริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยไม่ได้ใช้นักบริหารมืออาชีพ และ (3) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความน่าเชื่อถือ เช่น สสว. ปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยได้รับความเชื่อถือในการให้บริการหรือในการส่งเสริมไม่มากเท่าที่ควร เป็นต้น

หากปัญหาการวิจัย หรือปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข พัฒนา หรือการปรับปรุงแล้ว ย่อมทำให้เกิด (1) ผลเสียต่อหน่วยงาน เช่น ทำให้การบริหารจัดการ หรือการปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. มีมาตรฐานไม่สูงเท่าที่ควร หรือไม่ได้มาตรฐานสากล (2) ผลเสียต่อบุคลากรหน่วยงาน เช่น ทำให้บุคลากรของ สสว. ได้รับการเชื่อถือ และยอมรับจากหน่วยงานอื่น ผู้ประกอบการ ประชาชน และสังคม ไม่มากเท่าที่ควร และ (3) ผลเสียต่อประชาชนและสังคม เช่น ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ได้รับการอำนวยความสะดวก ไม่ได้รับการบริการที่ดี และทำให้ผู้ประกอบการต้องเวลา และเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายัง สสว. เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าอันจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการ ทางปฏิบัติต่อหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมถึงการนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชน ผู้ประกอบการ และสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล
3. ศึกษายุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดให้สอดคล้องกับหัวข้อดัชนีพันธุ์ วัตถุประสงค์ การวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัยของการศึกษาค้นคว้า โดยครอบคลุม 5 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
 2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัย
 3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการยุคดิจิทัล
 4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ
 5. ความเป็นมา โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล (Digital Era Administration Concept) เป็นหลัก มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดส่วนที่เป็นตัวแปรตามในการศึกษาค้นคว้า อย่างไรก็ดีตามได้อ้างอิง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ ทั้ง 3 ท่านดังกล่าวเป็นหลัก

วิช วิรัชนิภาวรรณ. (2561, น. 122-123, 329-335). การบริหารจัดการยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพเพช.) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการยุคดิจิทัลว่าประกอบด้วย 10 ด้าน โดยได้ให้ความหมายแต่ละด้านพร้อมกับเสนอแนวคิด ตัวชี้วัด และตัวแบบของการบริหาร

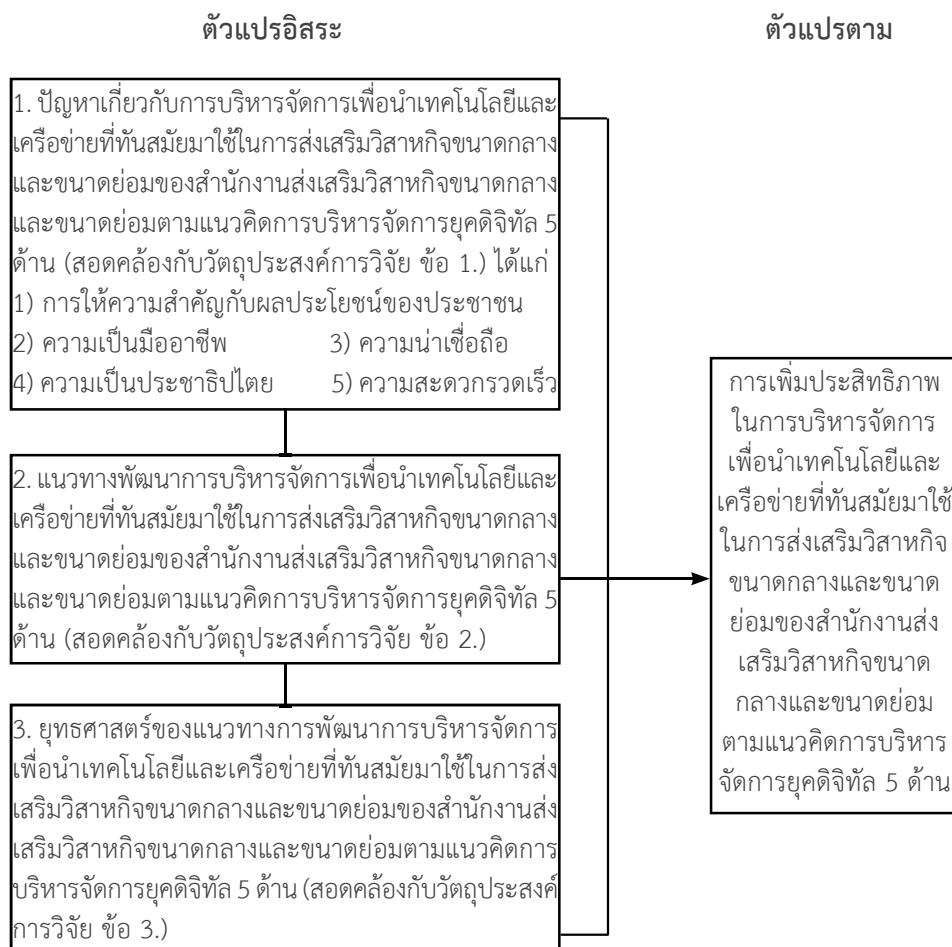
จัดการยุคดิจิทัลที่ประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่ ด้าน (1) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน (People) (2) ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) (3) ความน่าเชื่อถือ (Dependability) (4) ความเป็นประชาธิปไตย (Democracy) (5) การริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) (6) การปรับปรุงตลอดเวลา (Improvement) (7) ความสะดวกรวดเร็ว (Convenience) (8) การประสานงานอย่างเป็นเครือข่าย (Coordination Network) (9) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Technology) และ (10) การทำงานเป็นทีมหรือทีมงาน (Teamwork)

John D. Millet. (1954, p. 397). Management in the Public Service: The Quest for Effective Performance. New York: McGraw-Hill. กล่าวถึงการให้บริการสาธารณะกับประชาชน โดยเห็นว่า การให้บริการ

สาธารณะมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การสร้าง ความพึงพอใจให้แก่ประชาชน ซึ่งเป้าหมายนี้เป็นค่านิยมแรกของผู้ปฏิบัติงานจะต้องยึดถือไว้เสมอ พร้อม ๆ กับการยึดถือค่านิยมหรือหลักการให้บริการสาธารณะที่ดี

Stanley Wasserman and Katherine Faust. (1994, pp. 1-27). "Social Network Analysis in the Social and Behavioral Sciences", Social Network Analysis: Methods and Applications. Cambridge University Press. เห็นว่า เครือข่ายสังคม หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่สร้างขึ้นจากกลุ่มของผู้กระทำ (เช่น บัณฑิตบุคคลหรือองค์กร) และความสัมพันธ์ทวิภาคระหว่างผู้กระทำเหล่านี้ ทศนิยมเครือข่ายสังคมช่วยให้สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยสังคมทั้งหมดได้อย่างกระจ่างแจ้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ (เหตุ) กับตัวแปรตาม (ผล-ในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม) อย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกัน โดยจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. การออกแบบวิธีวิจัย (research design) ผู้ศึกษาได้ออกแบบวิธีวิจัยให้เป็นวิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) (John W. Creswell and Vicki L. Plano Clark. (2011, pp. 174-175). Designing and Conducting Mixed Methods Research. Second Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.) ซึ่งในทางทฤษฎีหรือในทางวิชาการ หมายถึง การผสมในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เท่านั้น สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เป็นหลัก ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 80 และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นข้อมูลเสริม ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณนั้น เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) ที่ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม (field data collection) หรือการวิจัยสนาม (field research) เป็นหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งมีประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้ประกอบการเป้าหมายทั้งหมดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวม 277,374 คน (ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) “ประมวลข้อมูล ปี 2560” สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=4>) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการดังกล่าวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,112 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดหรือจำนวนของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อถือได้ 97% หรือที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.03 (Taro Yamane. (1967, p. 398). Elementary Sampling Theory. New Jersey: Prentice-Hall.) เช่นนี้ ถือว่าเป็นการสุ่มตัวอย่างประเภท

ที่ใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) (Ernest L. Cowles and Edward Nelson. (2015, pp. 13-34). An Introduction to Survey Research. New York: Business Expert Press, LLC.) หรือเป็นการสุ่มตัวอย่างประเภทที่ใช้หลักวิชาการทางสถิติ และเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างในประชากรมีโอกาสถูกสุ่มหรือถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน

เหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้รับบริการ เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือได้รับผลโดยตรงจากการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ส่วนเหตุผลที่ผู้ศึกษาไม่เลือกบุคลากรของ สสว. เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล หากไปสอบถามข้อมูลหรือข้อเท็จจริงจากบุคคลดังกล่าว อาจได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อน หรือมีอคติได้

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากประชากรของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นประชากรแฝง หรือประชากรที่ไม่อาจจะบ่งชี้จำนวนได้อย่างชัดเจน หรือได้ง่าย (hidden or hard-to-reach populations) ดังเช่นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ (Mirela-Cristina Voicu. (2011). “Using the Snowball method in Marketing Research on Hidden Populations”, Challenges of the Knowledge Society 1 (2011): 1341-1351.) เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามแนวคิด สโนว์บอลล์ (Snowball Sampling Concept) (Patrick Biernacki and Dan Waldorf. (1981, pp.141-163). “Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling”, Sociological Methods & Research, 10, 2 (1981): 141-163.) เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญ

(experts) หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) สำหรับทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview of experts) หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล การสุ่มตัวอย่างเช่นนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างประเภทที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non probability sampling) (Greg Guest, Emily E. Namey, and Marilyn L. Mitchell. (2013, pp. 47). *Collecting Qualitative Data: A Field Manual for Applied Research*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.) หรือไม่ใช่หลักวิชาการทางสถิติ ซึ่งหมายถึงการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ดุลพินิจของผู้ศึกษามากกว่าวิธีการทางสถิติทั่วไปดังเช่นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ส่วนนี้ถือว่าเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) และเป็นข้อมูลเสริมสำหรับนำไปวิเคราะห์เทียบกับข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ได้จากการวิจัยสนามของกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่เป็นข้อมูลหลัก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลจากประชากรเป็นจำนวนมาก โดยแบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (validity) ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence หรือ IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.95 และได้ทำการทดสอบ (try out) จำนวน 50 ชุด เพื่อหาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม หรือหาค่า Cronbach (Cronbach) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ที่ระดับ 0.87

ส่วนเนื้อหาภายในแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปิดและคำถามเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา ส่วนที่ 2-4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ และยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการ

บริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1.-3.) ส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง (structured in-depth interview form) เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อคำถาม ซึ่งได้ผ่านการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (validity) (Bonnie K. Nastasi and Stephen L. Schensul. (2005, pp. 177-195). “Contributions of Qualitative Research to the Validity of Intervention Research”, *Journal of School Psychology*, Volume 43, Issue 3, (May-June) 2005: 177-195.) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม 2561 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 892 ชุด/คน (n=892) คิดเป็นร้อยละ 80.22 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,112 คน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ด้วยตนเอง และเป็นการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว (face to face interview) ทีละคน ๆ ละไม่น้อยกว่า 60 นาที

5. วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลเชิงปริมาณมาทำการประมวลและวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในรูปตาราง (contingency table analysis) (Brian S. Everitt. (1992, pp. 2-3). *The Analysis of Contingency Tables*. Second Edition. Boca Raton, Florida: Chapman and Hall/CRC.) รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนาสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative descriptive analysis) (Herbert Stone, Joel L. Sidel, and Jean Bloomquist. (1997, pp. 53-69). “Quantitative Descriptive Analysis” in M.C. Gacula. (ed.). *Descriptive Sensory Analysis in Practice*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ

ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) หรือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) หรือ SD ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักมาประมวล (จัดกลุ่ม) แปลความ วิเคราะห์ และเขียนพรรณนาหรือบรรยาย (descriptive interpretation and descriptive analysis approach) ไว้ในตาราง (Robert Elliott and Ladislav Timulak. (2005, pp. 147-152). “Descriptive and Interpretive Approaches to Qualitative Research” in Jeremy Miles and Paul Gilbert (eds.).(2005). A Handbook of Research Methods for Clinical and Health Psychology. New York: Oxford University Press.)

ผลของการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54) เป็นหญิง และที่เหลือ (ร้อยละ 46) เป็นชาย อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.2) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่าปริญญาตรี และที่เหลือ (ร้อยละ 47.8) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี สำหรับผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ/เรื่อง ได้เขียนอธิบายและสรุปไว้ในตาราง 1 ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ คำถามที่ว่า สสว. บริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือไม่ได้ใช้นักบริหารมืออาชีพ ($\bar{X}$ 2.41, SD 0.59) (2) ความสะดวกรวดเร็ว และ (3) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน ขณะเดียวกัน กลุ่ม

ตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความน่าเชื่อถือ และ (2) ความเป็นประชาธิปไตย

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ คำถามที่ว่า สสว. ควรบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือใช้นักบริหารมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X}$ 2.61, SD 0.54) (2) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน (3) ความสะดวกรวดเร็ว (4) ความเป็นประชาธิปไตย และ (5) ความน่าเชื่อถือ

3. ยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ คำถามที่ว่า การที่ สสว. มียุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสูง รวมทั้งการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือใช้นักบริหารมืออาชีพ ($\bar{X}$ 2.62, SD 0.53) (2) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน (2) และ (3) ความสะดวกรวดเร็ว ขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความน่าเชื่อถือ และ (2) ความเป็นประชาธิปไตย ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อ 3 เรื่อง เรียงตามแนวทางการบริหารจัดการ ยุคดิจิทัล 5 ด้าน จำแนกตามค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับ และลำดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

การ บริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน	1. ปัญหา (เห็นด้วยระดับมาก 3 ด้านและ ระดับปานกลาง 2 ด้าน) ด้านที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คำถาม ที่ว่า “สสว. บริหารจัดการหรือ ปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและ เครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมโดยไม่ได้ปฏิบัติงาน อย่างมืออาชีพ หรือไม่ได้ใช้นัก บริหารมืออาชีพ” ($\bar{X}$ 2.41, SD 0.59)				2. แนวทางการพัฒนา (ล้วนเห็นด้วยในระดับมากทั้ง 5 ด้าน) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คำถามที่ว่า “สสว. ควร บริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อ นำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัย มาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมโดย ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือใช้ นักบริหารมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น” ($\bar{X}$ 2.61, SD 0.54)				3. ยุทธศาสตร์ (เห็นด้วยระดับมาก 3 ด้านและ ระดับปานกลาง 2 ด้าน) ด้านที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คำถาม ที่ว่า “การที่ สสว. มียุทธศาสตร์ ของแนวทางการพัฒนาการ บริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยี และเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมโดยสนับสนุนผู้ ที่มีความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์ด้านการบริหาร จัดการสูง รวมทั้งการปฏิบัติงาน อย่างมืออาชีพ หรือใช้นักบริหาร มืออาชีพ” ($\bar{X}$ 2.62, SD 0.53)			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ ของประชาชน	2.37	0.55	มาก	3	2.52	0.63	มาก	2	2.57	0.63	มาก	2
2. ความเป็นมืออาชีพ	2.41	0.59	มาก	1	2.61	0.54	มาก	1	2.62	0.53	มาก	1
3. ความน่าเชื่อถือ	2.33	0.62	ปาน กลาง	4	2.46	0.56	มาก	5	2.31	0.61	ปาน กลาง	4
4. ความเป็นประชาธิปไตย	2.31	0.60	ปาน กลาง	5	2.48	0.59	มาก	4	2.30	0.58	ปาน กลาง	5
5. ความสะดวกรวดเร็ว	2.40	0.59	มาก	2	2.50	0.58	มาก	3	2.49	0.55	มาก	3

สำหรับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ต่อคำถาม 2 ข้อคำถาม (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2-3. ตามลำดับ) ซึ่งนำมาจากผลการวิจัยเชิงปริมาณด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นมืออาชีพ (จากตาราง 1 ข้างต้น) อันได้แก่ (1) คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหาร

การอภิปรายผล

เพื่อประโยชน์และสอดคล้องกับการเสนอข้อเสนอแนะ ผู้ศึกษานำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. การอภิปรายผลแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ล้วนเห็นด้วยในระดับมากต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างซึ่ง

จัดการ ($\bar{X}$ 2.61, SD 0.54) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 10 คน ล้วนเห็นด้วย และ (2) คำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ 2.62, SD 0.53) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ 9 คน เห็นด้วย ส่วนผู้เชี่ยวชาญอีก 1 คน ไม่มีความเห็น

เป็นผู้ประกอบของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ล้วนเห็นด้วยในระดับมาก แทนที่จะเห็นด้วยในระดับปานกลางหรือในระดับน้อย ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และพึงพอใจกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านความเป็นมืออาชีพ ที่ว่า “สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(สสว.) ควบบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือใช้ นักบริหารมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเชื่อมั่นว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ตรงประเด็น ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีส่วนสำคัญทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านความเป็นมืออาชีพ ดังกล่าว ยังมีความสำคัญและจำเป็น ด้วยเหตุผลที่ว่า (1) การบริหารจัดการในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องใช้นักบริหารมืออาชีพ หรือการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ซึ่งมีแนวโน้มทำให้การบริหารจัดการของ สสว. ประสบความสำเร็จ และ (2) เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ทำให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้ สสว. ได้รับชื่อเสียง การยอมรับ และความเชื่อมั่นจากผู้ประกอบการและสังคมเพิ่มขึ้น เหตุผลเช่นนี้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 10 คน

2. การอภิปรายผลยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากต่อยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 3 ด้านแรก ได้แก่ ด้าน (1) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน (2) ความเป็นมืออาชีพ และ (3) ความสะดวกรวดเร็ว ดังกล่าว สำหรับเหตุผลสำคัญที่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก แทนที่จะเห็นด้วยในระดับปานกลาง หรือในระดับน้อย ผู้ศึกษามีความเห็น เนื่องจาก (1) กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย พึงพอใจ หรือเชื่อมั่นอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัลนั้น (2) กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า เป็นยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ จำเป็น และสอดคล้องกับสถานการณ์ รวมทั้งสอดคล้อง และตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งทำให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์และพึงพอใจ เช่นนี้ พอเทียบเคียงได้กับบทความวิจัยของ นันทพร สุริยกุล ณ อยุธยา

และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). “การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บขยะของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี”, วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560), หน้า 156-167. ที่ได้เสนอแนะไว้ว่า เทศบาลในจังหวัดปทุมธานี ควรกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บขยะโดยให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ไม่เพียงเท่านั้น (3) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หาก สสว. นำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ย่อมมีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. มีแนวโน้มประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ด้านความเป็นมืออาชีพ ซึ่งเป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (2.62, SD 0.53) ดังคำถามที่ว่า “การที่ สสว. มียุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสูง รวมทั้งการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือใช้ นักบริหารมืออาชีพ” ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่จำนวน 9 คน จากทั้งหมด 10 คน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีส่วนสำคัญทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สสว. ควบบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสูงหรือปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือสนับสนุนนักบริหารมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น ข้อเสนอแนะเช่นนี้ สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับความเห็น

ของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 10 คน พร้อมกันนั้น สสว. ควรสร้างหรือกำหนดยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ชัดเจนและต่อเนื่องในเรื่องการสนับสนุนผู้บริหารทุกระดับให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิบัติงานเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทิศทางที่สนับสนุนความเป็นมืออาชีพ ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หรือสนับสนุนนักบริหารมืออาชีพ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณในเรื่องดังกล่าวด้วย

เฉพาะข้อเสนอแนะให้สนับสนุนความเป็นมืออาชีพ หรือสนับสนุนนักบริหารมืออาชีพนั้น พอเทียบเคียงได้กับงานวิจัยของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). “ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมที่ทันสมัยเพื่อให้บริการประชาชนของเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการตามแนวคิด PANT-ITERMS”, วารสารมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560), หน้า 108-121. ที่เสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ

ควรมีความเป็นมืออาชีพ หรือสนับสนุนนักบริหารมืออาชีพ ให้รับผิดชอบในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมที่ทันสมัยเพื่อให้บริการประชาชนของเทศบาล

1.2 สสว. ควรกำหนดและนำยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. ตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัลที่สำคัญ 5 ด้าน ไปปรับใช้เป็นกลุ่มตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators หรือ KPIs) หรือการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. รวมทั้งนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการดังกล่าว ควรเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้าน (1) ความเป็นมืออาชีพ (2) การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประชาชน (3) ความสะดวกรวดเร็ว (4) ความน่าเชื่อถือ และ (5) ความเป็นประชาธิปไตย ดังภาพ 2

ภาพ 2 ยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อนำเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมตามแนวคิดการบริหารจัดการยุคดิจิทัล 5 ด้าน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สสว. หรือบุคลากร หรือหน่วยงานอื่นควร ทำวิจัยแบบเจาะลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อนำ เทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวคิดการบริหาร จัดการยุคดิจิทัลแต่ละด้านอย่างเจาะจง เช่น ด้านความ เป็นมืออาชีพ ด้านการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของ ประชาชน และด้านความสะดวกรวดเร็ว

2.2 สสว. หรือบุคลากร หรือหน่วยงานอื่นควร ทำวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิด กลุ่มตัวชี้วัด หรือตัวแบบอื่น สำหรับการศึกษาวเคราะห์การบริหารจัดการเพื่อนำ เทคโนโลยีและเครือข่ายที่ทันสมัยมาใช้ในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ สสว. เป็นต้นว่า การบริหารจัดการตามแนวคิดตะวันออก และแนวคิดการ บริหารจัดการที่ยั่งยืน เป็นต้น

References

- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). "Snowball sampling: problems and techniques of chain referral sampling". *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163.
- Cowles, L., Ernest & Nelson, E. (2015). *An introduction to survey research*. New York: Business Expert LLC. Press,
- Creswell, W., John & Clark, Vicki L. Plano. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. (2nded.). Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.
- Elliott, R., & Timulak, L. (2005). "Descriptive and interpretive approaches to qualitative research" in Miles, Jeremy. & Gilbert, Paul. (eds.), (2005). *A Handbook of Research Methods for Clinical and Health Psychology*. New York: Oxford University Press.
- Everitt, S. Brian (1992). *The analysis of contingency tables*. (2nded.). Boca Raton, Florida: Chapman & Hall/CRC.
- Guest, G., Namey, E., Emily & Mitchell, L. Marilyn (2013). *Collecting qualitative data: a field manual for applied research*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.
- Nastasi, K., Bonnie & Schensul, Stephen L. (2005). "Contributions of Qualitative Research to the Validity of Intervention Research", *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195.
- Stone, S., Herbert, Joel L., & Bloomquist, J. (1997). "Quantitative Descriptive Analysis" in Gacula, M.C. (Eds.). *Descriptive sensory analysis in practice*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Voicu, C., Mirela (2011). "Using the snowball method in marketing research on hidden populations". *Challenges of the Knowledge Society*. (1), 1341-1351.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Suriyakun Na Ayudhya, N., & Wiratnipawan, W. (2017). "Management to promote the use of modern technology in municipal waste collection in Pathum Thani Province". *Journal of the Association of Researchers*, 22(3), 156-167. (in Thai)
- Wiratnipawan, W. (2017). "Potential for management by using technology and social networks that modernized to serve the people of the municipality in Samut Prakan Province according to the PANT- ITERMS concept ". *Eastern University of Management and Technology Journal*,

14(1),108-121. (in Thai)

Wiratnipawan, W. (2018). *Digital age management*. Bangkok: Fourpz Publishing. OSMEP (OSMEP).
“Processing data for 2017”. Retrieved from <http://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=4>. (in Thai)

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่ เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล

Participation in Water Conservation of Communities Along the Raw Water Distribution Canal in the Conservation Area and Raw Water Receiving Point

วิจิตร วิชัยสาร¹, กริธา ไชแสง¹, ประภัศร ทองยินดี¹,
นันทวุฒิ จำปานาม¹, เกียรติชัย เวชฎาพันธุ์² และ รัฐพล สันสน²
Vichit Vichaisarn¹, Greta Khaisang¹, Prapatsorn Thongyindee¹,
Nuntawut Champar-ngam¹, Kiaticchai Vesdapunt² and Rattapon Sunson²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹School of Management Science, Eastern Asia University

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

²School of Business Administration, Eastern Asia University

Received: December 25, 2019

Revised: February 12, 2020

Accepted: February 14, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล (2) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล จำนวน 1,000 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยจำนวน 5 ชุมชน ชุมชนละ 12 คน รวม 60 คน ได้แก่ บริเวณเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง บริเวณเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ บริเวณเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ บริเวณเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริกไทย บริเวณเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกลาง บริเวณเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบางกะดี เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อสรุปประเด็นและเรียงลำดับความสำคัญของแต่ละประเด็นเพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชน มีระดับความสำคัญปานกลางในทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า 1.การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการร่วมวางแผน การกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการ

แสดงความคิดเห็นถึงการดูแลปกป้องทรัพยากรน้ำ 2.ขาดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน 3.นโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม 4.ความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการตระหนัก และเห็นความสำคัญของประโยชน์จากการมีส่วนร่วม 5.ขาดการบูรณาการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การอนุรักษ์น้ำ, ทรัพยากรน้ำ

Abstract

Research on participation in water conservation of communities along the raw water distribution canal in the conservation area and raw water receiving point, Its objectives are (1) to study and develop the form of public participation in water management and conservation of water resources in the area of the conservation area and the raw water receiving point (2) to study the problems, lesson learn on water management and water conservation of the community and propose recommendations to lead to policy recommendations in promoting public participation and awareness in water management and water resource conservation in the conservation area and raw water receiving point. This research is conducted both in qualitative and quantitative methods. Sampling groups used in this qualitative research are people who live in water management and conservation of water resources in the area of the conservation area and the raw water receiving point around 1,000 people. And in quantitative research, sampling groups comprised of 5 communities, 12 people in each community, a total of 60 people, which are in the area of Ban Kra Chaeng Sub-district Administrative Organization, in the area of Chiang Rak Yai Sub-district Administrative Organization, in the area of Suan Priktai Sub-district Administrative Organization, in the area of Ban Klang Sub-district Municipality, and in the area of Bangkadi Sub-district Municipality, by using participatory observation in carrying out various activities and in-depth interviews, and Informal interviews with person who are leaders of the communities including group interviews, is a tool for data collection. Using content analysis from qualitative research results and using descriptive statistics which contain with frequency distribution, percentage to summarize issues and prioritize each issue for analysis of public participation. The result of the research found that the level of participation in water management and water resource conservation in the community has a medium level of importance in all areas, including participation in receiving benefits, participation in monitoring and evaluation, participation in operations and participation in decision-making, respectively.

Participation of the people in water resource management and conservation area, the research found that 1. Opportunity and participatory encourage of people is not adequate, especially in joint planning, laying of activities including opinions on water resource protection 2. Lack of clear indicators to assess the participation of the public 3. Policy is not conducive to participate especially the integration between agencies involved in water management. 4. Inconsistent understanding between those involved especially the awareness and visions the importance of the benefits in participation in water management 5. participation of public and agencies involved in water management

such as 5.1. Integration of water management and water conservation between government agencies, especially the Metropolitan Waterworks Authority and local agencies. 5.2 integration between government agencies and citizens In particular, the Metropolitan Waterworks Authority should carry out activities relating to education and promoting awareness among the public and youth in the area thoroughly, by integration the relevant departments in the area.

Keywords: participation, water conservation, water resources

บทนำ

น้ำเป็นส่วนประกอบของร่างกายที่สำคัญ และจำเป็นต่อการมีชีวิต แหล่งน้ำดื่มพื้นฐานในประเทศไทยของคนไทยมาจากแหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน (Surface and Ground water resource) แต่พบว่าแหล่งน้ำดังกล่าวถูกปนเปื้อน โดยน้ำทั้งจากครัวเรือน น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม สารเคมีและโลหะหนัก จากการผลิตทางอุตสาหกรรม การทำเกษตรกรรมโดยใช้สารเคมี แหล่งน้ำใต้ดินขนาดใหญ่ของประเทศไทยจะอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางรอบๆ กรุงเทพฯ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการบริโภคอุปโภค แต่ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) และการเกิดความแห้งแล้งจากการที่มีฝนตกทั้งช่วง ส่งผลต่อการลดลงของปริมาณน้ำบนดินและใต้ดินในที่ราบลุ่มตอนกลาง รวมทั้งส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรจากการคาดการณ์การขาดแคลนน้ำจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (water-in-crisis-Thailand, 2015) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำ การลดลงของปริมาณน้ำดี และปัญหาสภาพแวดล้อมทำให้เกิดปัญหามลพิษ และปัญหาน้ำเสีย คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม เต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูลและสารเคมีที่ถูกปล่อยทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือน้ำทิ้งจากบ้านเรือน ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การแก้ไขปัญหาด้านการจัดการและทรัพยากรแหล่งน้ำให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยการวางแผนระยะยาว และการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับการสร้างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำและสิ่งแวดล้อมจากทุกภาคส่วน

รวมมือกันจึงจะสามารถนำไปสู่การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน (พวงเพชร คงแก้ว, 2554, น. 1)

เมื่อพิจารณาชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตามแนวคลองส่งน้ำดิบและคลองที่มีศักยภาพในการลำเลียงน้ำดิบมาเสริมให้กับระบบน้ำดิบของการประปานครหลวง คลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษและจุดรับน้ำดิบสำแล อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ถึงโรงงานผลิตสามเสน ถนนพระราม 6 ซึ่งเป็นแนวคลองส่งน้ำดิบและคลองที่มีศักยภาพในการลำเลียงน้ำดิบที่มีความสำคัญของการประปานครหลวง อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษและจุดรับน้ำดิบสำแล จากสถานีสูบน้ำดิบสำแล ตำบลบ้านกระแซง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ถึงโรงงานผลิตสามเสน ถนนพระราม 6 พบว่า เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านเป็นจำนวนมาก ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผัก เป็นอาชีพหลัก และโรงงานอุตสาหกรรม รวมไปถึงหมู่บ้านจัดสรร (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง, 2557) และตำบลบางกะดี สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประกอบไปด้วย พื้นที่เกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล ประมาณ 60 แห่ง ในส่วนใหญ่อำนาจในท้องถิ่นไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการเอง แต่เป็นผู้ประกอบการจากภายนอก/ต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนประกอบอุตสาหกรรม ในเขตเทศบาล บริเวณย่านชุมชนจะเป็นอาคารพาณิชย์ หมู่บ้านจัดสรร และร้านค้าปลีก และบริการต่างๆ (เทศบาลตำบลบางกะดี, 2556) นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร กิจกรรมของคนในชุมชน การพัฒนาความเป็นเมือง การเพิ่มขึ้นของ

โรงงานอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพ น้ำและปริมาณน้ำดี ที่ส่งมายังการประปานครหลวง จาก การดำเนินนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของการประปานครหลวง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่ง น้ำดิบ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขต อนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล บทความนี้ได้แบ่งการนำ เสนอออกเป็นสามส่วนต่าง ๆ ดังนี้ ส่วนแรกบทนำ ส่วนที่สอง การทบทวนวรรณกรรม ส่วนที่สามวิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนที่สี่ผลการวิจัย และสุดท้ายส่วนที่ห้าการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการทรัพยากรน้ำและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การจัดการน้ำแบบบูรณาการ คืออะไร การจัดการน้ำแบบบูรณาการ (Integrated Water Resources Management: IWRM) คือ กระบวนการที่เป็นระบบเพื่อ การจัดหา การตรวจสอบ และการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสนองตอบวัตถุประสงค์ของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม IWRM นับเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดการ ทรัพยากรน้ำที่สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นถึง ระดับภูมิภาค ซึ่งเดิมการจัดการทรัพยากรน้ำทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยใช้แนวคิดจัดการน้ำเน้นด้านอุปทาน สอนอง ตอบต่อแผนงานหรือโครงการพัฒนารายสาขา เช่น การ จัดการน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม การ พลังงาน เป็นต้น จากการใช้แนวคิดการจัดการน้ำดังกล่าว จึงได้มีการตั้งหน่วยงานจัดการน้ำรายสาขา การพัฒนา เฉพาะด้านเหล่านั้นขึ้นมา เช่น กรมชลประทานมีหน้าที่

จัดการน้ำเพื่อการเกษตร การประปานครหลวงและการ ประปาภูมิภาค ซึ่งมีหน้าที่จัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและ บริโภคของประชาชน เป็นต้น (ยรรยง อินทร์ม่วง, 2550)

แนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสานต้อง พิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ขัดแย้งของผู้มีส่วนได้เสียต้นน้ำ และท้ายน้ำ การใช้น้ำที่ต้นน้ำจะลดปริมาณน้ำในลำน้ำการ ทิ้งสิ่งปนเปื้อนต้นน้ำจะทำให้คุณภาพน้ำในลำน้ำเสื่อมลง การใช้ที่ดินต้นน้ำอาจเปลี่ยนปริมาณการเติมน้ำใต้ดินและ น้ำผิวดิน การป้องกันน้ำท่วมต้นน้ำอาจกระทบต่อวิถีชีวิต ท้ายน้ำที่ต้องอาศัยน้ำท่วม ความขัดแย้งของผลประโยชน์ ต้องพิจารณาทั้งทางกายภาพและสังคมที่ค่อนข้างจะซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของผู้อยู่ ท้ายน้ำจากกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อยู่ต้นน้ำการผสมผสาน ระบบของมนุษย์ (Human System Integration) ความ เชื่อมโยงของทรัพยากรน้ำ ในการวิเคราะห์กิจกรรมของ มนุษย์และระบบการบริหารจัดการ ต้องคำนึงถึงความ เชื่อมโยงต่าง ๆ ตั้งแต่การเข้าใจระบบเรื่องน้ำ ศักยภาพ ความเปราะบางและข้อจำกัดของระบบตามธรรมชาติ การ ประสานเรื่องน้ำกับสังคมมนุษย์เป็นเรื่องที่ยู่งยากละเอียดอ่อน และไม่มีระบบที่สมบูรณ์แบบแต่มีแนวทางหลัก ได้แก่ 1.พยายามให้การกำหนดนโยบายของรัฐ การจัดลำดับความ สำคัญและการวางแผนมีการพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับ การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ความเสี่ยงด้านน้ำและการใช้น้ำ 2. โน้มน้าวให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจของภาคเอกชน ในการ เลือกใช้เทคโนโลยีกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากร พิจารณาค่าที่แท้จริงของน้ำและความจำเป็นที่ต้องให้เกิด ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติสำหรับการใช้น้ำของ ชนรุ่นหลัง 3. เปิดโอกาสและสร้างกลไกที่ให้ผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรร ทรัพยากรน้ำ การแก้ไขข้อขัดแย้งและพิจารณาทางเลือก การกำหนดนโยบายของประเทศโดยพิจารณาถึงภาคการ พัฒนาอื่นๆ

แนวทางการบริหารจัดน้ำแบบผสมผสานหมายถึง การพัฒนาด้านน้ำภายใต้สภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการน้ำในระดับมหภาพ ดัง นั้น นโยบายของชาติต้องประสานสอดคล้องกับนโยบาย เศรษฐกิจของชาติและนโยบายด้านอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน การกำหนดนโยบายด้านอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อ ทรัพยากรน้ำด้วย เช่น ในกรณีการกำหนดนโยบายพลังงาน

ของชาติ และนโยบายด้านอาหารย่อมมีผลต่อทรัพยากรน้ำ การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรน้ำก็มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ เช่น การย้ายถิ่นฐาน การขยายตัวของชุมชนและการเปลี่ยนสัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรม ดังนั้น การบริหารจัดการน้ำจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลของภาคการพัฒนาต่างๆ และมีการประสานงานตลอดจนมีเทคนิคในการประเมินแต่ละโครงการโดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำและด้านสังคม (กรมทรัพยากรน้ำ, 2550)

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ในส่วนของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติวิคิน อิงคพัฒนกุล (2549: น. 63) กล่าวถึง ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Conservation) ไว้ว่า หมายถึง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยต้องคำนึงถึงสถานภาพ และศักยภาพของทรัพยากร รวมทั้งการควบคุมการเสื่อมสภาพ และบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อรักษาชนิด ปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรให้เกิดความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงนิวัติ เรืองพานิช (2546: น. 38) กล่าวถึง ความหมายของการอนุรักษ์ (Conservation) ไว้ว่า หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ให้น้อยที่สุดและต้องกระจายการใช้ทรัพยากรอย่างทั่วถึง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นการดำเนินงานในด้านการดูแลรักษา การป้องกัน การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะใช้อย่างประหยัด และคุ้มค่า รวมไปถึงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ

การมีส่วนร่วมของประชาชน

กระบวนการมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาในทุกระดับตั้งแต่องค์กรชุมชนขนาดเล็กในชนบท ในบริษัทเอกชน จนถึงการพัฒนาประเทศที่ต้องใช้มติภาคประชาชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน กระบวนการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดพลังในการร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบต่อแทนจากการที่ทำงานร่วมกัน และผลที่ได้จากการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ นำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546, น. 192)

ในส่วนของความหมายของการมีส่วนร่วม ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546, น. 197) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน นอกจากนี้ โกวิท พวงงาม (2553, น. 197) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่ม องค์กร ในการที่จะเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือเพื่อยังกัน เพื่อสร้างพื้นที่ด้านการงานและจิตใจที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพทางความคิด ระบบความเชื่อภายในตัวบุคคล หน่วยงานองค์กรต่างๆ และเวลาอีกด้วย จากการศึกษา ความหมายของการมีส่วนร่วม งานวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดกรอบการนิยาม ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ว่า การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการต่างๆ รวมไปถึงในกิจกรรมหรือโครงการ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทุกระดับตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกลาง ชุมชนบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง ชุมชนบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ ชุมชนบริเวณ

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริกไทยชุมชนบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านบางกะดี โดยมี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล โดยแบ่งออกเป็น ชุมชนละ 200 คน จำนวน 5 ชุมชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,000 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) โดยจะสุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล โดยเก็บแบบสอบถาม 1 ครั้ว เรือน เว้น 2 ครั้ว เรือน จากประชากรที่อาศัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 พื้นที่ที่ศึกษา จำนวน 1,000 คน

ส่วนที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มบุคลากรของรัฐ กลุ่มผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และกลุ่มประชาชน ในจำนวน 5 พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี ชุมชนละ 12 คน จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกลาง ชุมชนบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง ชุมชนบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ ชุมชนบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริกไทย ชุมชนบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านบางกะดี รวมทั้งสิ้น จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ในเขตพื้นที่ชุมชนตามแนวคลองในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแลจำนวน 5 ชุมชน

การหาค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยจะได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อความในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และได้นำไปปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่า Index of Item – Objective Congruence (IOC) นอกจากนี้ หากคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (validity) การทดสอบความเชื่อถือได้ โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปแจกให้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อ

ถือได้ ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่า 0.8

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและอนุรักษ์น้ำของประชาชน

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล นำเสนอผลการศึกษาตามประเด็นดังต่อไปนี้ 1.ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่างของชุมชนในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล 2.ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล 3.ปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 561 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10 มีสถานภาพสมรส จำนวน 589 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 อายุอยู่ในช่วง 45-54 ปี จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อาชีพหลักเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนเงิน 10,001-30,000 บาท จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 จำนวนคนในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 576 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล

ผลศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.124$, $SD = 1.071$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มากที่สุด คือ ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ หรือให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ($\bar{X} = 3.274$, $SD = 0.966$) รองลงมาคือ ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดูแล รักษา พื้นฟูทรัพยากรน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.215$, $SD = 1.010$) ท่านแจ้งข่าวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเมื่อพบเห็นการบุกรุก ทำลายทรัพยากรน้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.052$, $SD = 1.037$) ท่านได้ร่วมจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนและชาวบ้านเพื่อให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.856$, $SD = 1.097$) ท่านร่วมบริจาคหรือหาทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.765$, $SD = 1.162$) ตามลำดับ ซึ่งโดยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.032$, $SD = 1.054$)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มากที่สุด คือ ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำที่ท่านมีส่วนร่วม ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.627$, $SD = 1.090$) รองลงมาคือ ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในการอุปโภค และบริโภคอย่างยั่งยืน มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.580$, $SD = 0.976$) ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.495$, $SD = 0.942$) ตามลำดับ ซึ่งโดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.567$, $SD = 1.003$)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน

ผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมสังเกต ก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์น้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.059$, $SD = 1.131$) มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมเท่ากับข้อคำถาม ท่านได้เข้าร่วมพูดคุย หรือเสนอความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.059$, $SD = 1.161$) รองลงมาคือ ท่านได้เข้าร่วมติดตาม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำหลังจากกิจกรรมหรือโครงการดำเนินเสร็จสิ้นแล้ว มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.939$, $SD = 1.071$) ตามลำดับ ซึ่งโดยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.019$, $SD = 1.121$)

ส่วนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล ผลการวิจัย พบว่า

1. การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมยังไม่เพียงพอ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมหรือวางแผนการดำเนินการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ประชาชนในพื้นที่ยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก โดยเฉพาะการร่วมวางแผน การกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นถึงการดูแลปกป้องทรัพยากรน้ำ เมื่อจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มขึ้น จะขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งคนที่มามักเป็นคนที่เคยเข้าร่วมประชุมในทุก ๆ ครั้งสาเหตุที่เกิดขึ้น ประชาชนยังไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม การติดการกิจการขาดการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น

2. ขาดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ของหน่วยงานภาครัฐยังขาดมาตรฐานการประเมินการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลทำให้ไม่สามารถประเมินการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการทำกิจกรรมหรือดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในแต่ละครั้งไม่มี

ตัวชี้วัดการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ในการวัดระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านอย่างทั่วถึง เช่น ทั่วถึงแต่ละหมู่บ้าน และไม่ใช่แค่บุคคลเดิม ๆ ที่เคยมาร่วมกิจกรรม แต่เป็นกลุ่มคนที่หลากหลาย ไม่ใช่วัดจากจำนวน หรือปริมาณเพียงอย่างเดียว

“การส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยการขับเคลื่อนของชุมชน และภาครัฐให้การสนับสนุนเป็นสิ่งสำคัญ โดยปัญหาและอุปสรรคในขณะนี้คือ การดำเนินกิจกรรมแบบไม่ต่อเนื่องของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการประเมินผลที่ชัดเจน ซึ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ประสบผลสำเร็จ” (สมพร (นามสมมติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 กรกฎาคม 2562)

3. นโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประปานครหลวง ยังขาดการบูรณาการการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งส่งผลทำให้บางกิจกรรมถ้าร่วมมือกันดำเนินงานจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ปัญหาร่วมกัน รวมไปถึงทำให้โครงการ หรือกิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ควรกำหนดนโยบายภารกิจในการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรน้ำ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน และมีความหลากหลายไม่เน้นโครงการเพื่อพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานแต่เพียงอย่างเดียว ควรเน้นนโยบายการปลูกฝังจิตสำนึก และให้ความรู้กับเยาวชนให้ทั่วถึง และประชาชนในทุกๆระดับ เพื่อเยาวชนจะได้ช่วยเป็นกระบอกเสียงในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์น้ำให้กับครอบครัวของตัวเองต่อไป

“การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการร่วมดูแลและรักษาแม่น้ำ ลำคลอง จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การร่วมเฝ้าระวังติดตามและประเมิน โดยภาครัฐ ร่วมกับชาวบ้าน และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้วย การร่วมเฝ้าระวังติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมที่อาจจะกระทบกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดย

เฉพาะแม่น้ำลำคลอง รวมถึงส่งเสริมการเข้ามาร่วมรับฟังปัญหาาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านในพื้นที่” (ไกรสร (นามสมมติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2562)

4. ความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการตระหนัก และเห็นความสำคัญ ของประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยังขาดการประสานงานดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์น้ำในพื้นที่ของหน่วยงานระดับท้องถิ่นร่วมกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เพื่อบูรณาการแผนงาน และกิจกรรมการอนุรักษ์น้ำร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้ตรงกัน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แต่ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ก็จะส่งผลทำให้ไม่สามารถเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้ปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลทำให้กิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการน้ำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

5.1 การบูรณาการร่วมกันจัดการน้ำ และการอนุรักษ์น้ำในการระหว่างหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะการประปานครหลวงกับหน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยการประสานนครหลวงขาดการเข้ามาบูรณาการภารกิจในการอนุรักษ์น้ำกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น ขาดการส่งตัวแทนเข้ามารับฟังปัญหาในพื้นที่ว่าพื้นที่ต้องการอะไร มีปัญหาอย่างไรอะไรคืออุปสรรคในการอนุรักษ์น้ำในพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน เช่นกับเทศบาลตำบลบางกะดี เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานกับประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังขาดการบูรณาการระหว่างการแก้ไขปัญหา ร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่น

“การเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่โดยเฉพาะการประสานนครหลวงเพื่อดำเนินกิจกรรม หรือวางแผนการดำเนินการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำประชาชน ร่วมกับท้องถิ่น และชาวบ้านในพื้นที่จะส่งผลทำให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น” (สมชาย (นามสมมติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 มีนาคม 2562)

5.2 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน โดยเฉพาะการประสานนครหลวงควรดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้ และการส่งเสริมกระตุ้นจิตสำนึกให้กับประชาชน และเยาวชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยอาจบูรณาการร่วมกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น การสนับสนุนวิทยากร การสนับสนุนงบประมาณ ให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์น้ำในพื้นที่ โดยเน้นให้ชุมชนเป็นหลักในการขับเคลื่อน และการประสานนครหลวง กับหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 5 ชุมชนไม่ได้อุปโภคบริโภคน้ำจากการประสานนครหลวง แต่เป็นการประปาส่วนภูมิภาค ดังนั้นแล้ว ถ้าการประสานนครหลวงคาดหวังให้เกิดการอนุรักษ์น้ำอย่างยั่งยืนบริเวณพื้นที่คลองเลขสาม จังหวัดปทุมธานี การประสานนครหลวงต้องทำให้ชาวบ้าน และหน่วยงานท้องถิ่นไว้วางใจในการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมในบริบทการพัฒนา เช่น การประสานนครหลวงให้ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน แต่ทางการประปาส่งเสริมสนับสนุน เช่น วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรให้ความรู้ งบประมาณ การให้คำปรึกษาต่าง ๆ การจัดสรรงบประมาณในการกระตุ้นจิตสำนึกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ควรเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม

พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรม หรือวางแผนการดำเนินการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำประชาชนในพื้นที่ยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก โดยเฉพาะการร่วมวางแผน การกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นถึงการดูแลปกป้องทรัพยากรน้ำ เมื่อจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มขึ้น จะขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งคนที่มา มักเป็นคนที่เคยเข้าร่วมประชุมในทุก ๆ ครั้งสาเหตุที่เกิดขึ้น ประชาชนยังไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม การติดภารกิจ การขาดการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติชัยรัตน์ (2549) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก โดยสำรวจประชากรตัวอย่างจำนวน 600 ตัวอย่าง ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการลุ่มน้ำในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จินตนา ทองรอด (2529 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ: 2546, หน้า 236) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในโครงการขำวนาน้ำฝนในเขตเกษตรล้าหลังของชาวนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้านเกิดจากทางราชการคือ ขาดการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ขาดการให้ข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงชาวบ้านมีการกิจส่วนตัว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนในการอนุรักษ์น้ำของชุมชนริมคลองส่งน้ำดิบในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์และจุดรับน้ำดิบสำแล พบว่า นโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประสานนครหลวง ยังขาดการบูรณาการการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งส่งผลทำให้บางกิจกรรมถ้าร่วมมือกันดำเนินงานจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ปัญหาาร่วมกัน รวมไปถึงทำให้โครงการ หรือกิจกรรมสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ

เกิดความยั่งยืน ความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการตระหนัก และเห็นความสำคัญ ของประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ให้ตรงกัน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล แต่ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริง ก็จะทำให้ไม่สามารถเสริมสร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และ คณะ: 2546, หน้า 219) ได้สรุปเงื่อนไขต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ การประสานงาน กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาค เอกชน ในการบริหารจัดการโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำ ควรชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ในการ เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การทำให้ชาวบ้านเห็นว่า ถ้ามา ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นได้อย่างไร หรือ ถ้าไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

จะทำให้มีคุณภาพชีวิตได้รับผลกระทบอย่างไร และการก ะตุ้น และให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหา และสาเหตุ ของปัญหา รวมถึงให้ร่วมเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น และหาทางออกด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การ สนับสนุน เช่น ผ่านการจัดเวทีพูดคุย เพื่อให้ชาวบ้านและ ความสำคัญ และประโยชน์จากการมีส่วนร่วม

2. ชาวบ้านในพื้นที่ประกอบอาชีพที่หลากหลาย การประกอบอาชีพที่หลากหลายนั้นจะส่งผลทำให้การเข้า ร่วมกิจกรรมของบางอาชีพไม่สะดวกเข้าร่วม โดยหน่วย งานที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลการประกอบ อาชีพของประชาชนไว้เป็นระบบ เพื่อวางแผนวัน-เวลาใน การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไป เพื่อ ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านเป็นไปได้อย่างทั่ว ถึง และครอบคลุม

3. การจัดการด้านข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน และ ตรงประเด็น รวมไปถึงการใช้ช่องทางต่าง ๆ ในการ ประชาสัมพันธ์ เช่น การนำเสนอข้อมูลผ่าน Infographic ที่สั้น และกระชับ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น facebook ของหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน เป็นต้น

References

- Bang Kradi District Municipality (2013). *Local development plan (2018-2021)*. Retrieved from <http://bangkadi.go.th/public/technicalandplan/data/index/menu/180>. (in Thai)
- Ban Krachaeng Sub-district Administration Organization. (2014). *General information*. Pathum Thani: Ban Krachaeng Sub-district Administration Organization. (in Thai)
- Department of Water Resources. (2007). *Annual report 2007*. Bangkok: Department of Water Resources. (in Thai)
- Puangngam, K. (2010). *Community and local self-management*. Bangkok: Bophit Printing. (in Thai)
- Rattana, K. (2006). *Community participation in Huai mae tho river basin management, Tak Province*. National Conference Kasetsart University, Kamphaengsaen 9th, Department of Conservation Sciences, Faculty of Forestry Kasetsart University. (in Thai)
- Ruangphanit, N. (2003). *The conservation of natural resource and environment*. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)
- Walaisatian, P., Oboun, S., Wiset, S., Benjasap, C., & Hasinnaree, C. (2003). *Process and work*

- techniques of developers*. (2nd ed.). Bangkok: Rich Max Inter Print. (in Thai)
- Kongkaew, P. (2011). *Report on follow up education campaign results and participation in children and youths to change behavior in solving problem of waste overflowing and reducing global warming*. Bangkok: Office of Policy and Strategy. (in Thai)
- Inmuang, Y. (2007). *Environmental education*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai)

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
Implementing Good Governance Principle in Operating School Cluster
in Klong Luang, Pathumtani Province

ธนพงษ์ ตันเจริญ

Tanapong Tanjaroen

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Master of Education Program, Eastern Asia University

Received: June 24, 2019

Revised: July 11, 2019

Accepted: August 5, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อ (1) ศึกษาสภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และ (2) เปรียบเทียบความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หน่วยที่ศึกษาคือ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 34 โรงเรียน หน่วยในการวิเคราะห์ คือ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คนจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวม 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตัวเอง การวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติทดสอบ t-test และ F-test และผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.17, SD=0.575) เปรียบเทียบความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน และมีข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การดำเนินงานของโรงเรียน, กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

Abstract

This research was a survey research with 3 objectives such as (1) to study the state of good governance principle in operation; (2) to compare the application of good governance principle in

operations; and (3) to study the recommendationsof good governance principles in the application of primary schools in KhlongLuang district,PathumThani province. The Primary school group in Khlong Luang district,Pathumthani province had 34 schools. The sample of this research were 34 administrators and269 teachers from the small, medium and large schools. The instruments used consisted of a 5-level rating scale questionnaire. The researcher collected the data by self. The content analysis of the administration according to the principles of good governance in 6 aspects;the statistics employed included frequency; percentage; mean ($\bar{X}$) ; standard deviation (SD); t-test and F-test were used for data analysis. The findings revealed that state of good governance principles in the operation of the primary school groups in KhlongLuang district, PathumThani province, Therewas at a high level in theoverall. ($\bar{X}$ = 4.17, SD = 0.575) The comparison of good governance principles in the operation of the primary schools in KhlongLuang district, PathumThani province, and classified by the size of the school, it was found that there was difference,statistically significant at 0.5 level.

Keywords: Good governance, School operations, Primary school group in Kluang Luang district Pathum Thani province

บทนำ

สภาพบ้านเมืองของไทยในปัจจุบันนี้ล้วนเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าห่วงใยและควรระมัดระวังไปเสียทั้งสิ้น เพราะเหตุการณ์ต่างๆที่ปรากฏและประจักษ์ล้วนเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าเกิดภาวะบกพร่องทางคุณธรรม ซึ่งอาจมาจากสาเหตุที่ไม่เข้าใจถึงรากเหง้าของ ศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม อันเป็นพื้นฐานด้านคุณภาพของคนในสังคม (สมศักดิ์ สุทธิรักษ์, 2550 น. 19) หลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความเป็นธรรมได้โดยการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้นั้นคือจะต้องสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งธรรมาภิบาลเป็นหลักการนำมาใช้ในการบริหารงานในยุคปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ มีความเข้มแข็งในภาคราชการซึ่งได้เริ่มดำเนินการสร้างแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล ขึ้น โดยได้แนวทางมาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน รวมทั้งหน่วยงานสถานศึกษาทุกแห่ง โดยระเบียบนี้ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการ โดยยึดหลัก 6 หลักได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อจะได้ร่วมกันปรับบทบาท ปรับวิธีการทำงาน โดยเฉพาะการบริหารจัดการให้สนับสนุนเกื้อกูลกัน ประชาชนตระหนักได้ว่าตนมีอำนาจ ถ้าใช้อำนาจบนความรับผิดชอบและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปรับปรุงกลไกในการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ตระหนักในสิทธิหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคม มีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า

ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ส่วนประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานและการจัดการภายในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลหลายด้าน โดยเฉพาะการขาดหลักความรับผิดชอบในการทำงาน เช่น การขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ โดยส่งผลให้การทำงานภายในโรงเรียนนั้นเป็นไปอย่างล่าช้าขาดประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน โดยอ้างอิงได้จากหลักฐานบันทึกการเข้าร่วมประชุม ในวาระต่างๆในการดำเนินงานของโรงเรียน ที่แสดงให้เห็นถึง การขาดความรับผิดชอบในการเข้าร่วมประชุม เพื่อปรึกษาและวางแผนในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินงานประสบปัญหาหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการทำงาน ขาดการวางแผนที่ดีในการทำงาน บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานไม่สามารถเข้าถึงเป้าหมายความสำเร็จที่วางไว้ในการทำงานร่วมกัน ขาดความสามัคคีในการทำงาน (บันทึกการประชุมภายในโรงเรียน ครั้งที่ 1-20 วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561. มปป.)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2560, น. 4)

1. หลักคุณธรรม
2. หลักนิติธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ 2550, น. 30-33)

1. ฝ่ายวิชาการ
2. ฝ่ายงบประมาณ
3. ฝ่ายบุคคล
4. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548, น.87-90) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครมีการใช้และให้ความคาดหวังต่อหลักธรรมาภิบาลสูง ส่วนการปฏิบัติจริงและความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครมีความแตกต่างกัน แต่ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง

สุจิตรา มีจำรัส (2550, น. 85-92) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอดำรงวิทยะปาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักนิติธรรม สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า หลักนิติธรรมผู้บริหารคณะกรรมการโรงเรียน ครู และชุมชนระดมความคิดเห็น และร่วมกันวางกรอบแนวปฏิบัติข้อบังคับข้อตกลงต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

นางสาวสุพรทิพย์ ไทรทองคำ (2562, น. 94-97) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ มีผลการวิจัยดังนี้ 1. การศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเรียงตามลำดับคือ ระดับมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความมีส่วนร่วม ตามลำดับ การวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาปัจจุบัน มีลักษณะของนักบริหารการศึกษาเมื่ออาชีพ ที่มีความรู้ ความสามารถ ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการบริหารการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ก.ค.ศ. กำหนด จากการพัฒนาโดยการอบรมดังกล่าวทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนได้รับทักษะที่จะเป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหารเพิ่มพูนมากขึ้น 2. การศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่งทางการปฏิบัติงาน วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ และขนาดสถานศึกษาพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามตัวแปรตำแหน่งทางการปฏิบัติงานโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอนมีการรับรู้กันที่เท่าเทียมกันเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้

ข้าราชการครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากขึ้นหรือมีการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ มากมายทำให้เกิดความรู้เข้าใจในพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากขึ้นหรือเข้าใจในพฤติกรรมของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามวิทยฐานะ โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามวิทยฐานะ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ วิทยฐานะแตกต่างกันมีระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มครูปฏิบัติการ และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การในการปฏิบัติราชการ โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การในการปฏิบัติราชการ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ประสบการณ์การในการปฏิบัติราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการสูงกว่า 10 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการต่ำกว่า 5 ปี และกลุ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการสูงกว่า 10 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ 5-10 ปี และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าไม่

แตกต่างกัน และระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต1 และค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ

หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542

1. หลักคุณธรรม
2. หลักนิติธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ตัวแปรตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

1. ฝ่ายวิชาการ
2. ฝ่ายงบประมาณ
3. ฝ่ายบุคคล
4. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

สมมติฐานการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey

โดยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2560,หน้า 4) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านหลักนิติธรรม (2) ด้านหลักคุณธรรม (3) ด้านหลักความโปร่งใส (4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม (5) ด้านหลักความรับผิดชอบ (6) ด้านหลักความคุ้มค่า และในส่วนของตัวแปรตามได้ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งแบ่งฝ่ายการบริหารและการจัดการศึกษา ดังนี้ (1) ฝ่ายวิชาการ (2) ฝ่ายงบประมาณ (3) ฝ่ายบุคคล (4) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยดังสรุปไว้ในแผนภูมิดังนี้

Research) โดยศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 34 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 34 คนและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 25 คน ครูในโรงเรียนขนาดกลาง 341 คนและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 544 คน รวม 944 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่

ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 34 คนซึ่งได้มาจากการเลือกโดยเฉพาะเจาะจง ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก 7 คน โรงเรียนขนาดกลาง 101 คนและโรงเรียนขนาดใหญ่ 161 คน ได้กลุ่มตัวอย่างประเภทครูผู้สอนจำนวน 269 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 303 คน โดยใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผ่านการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง เป็นการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence-IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.97 และได้ทำการทดสอบ (try out) จำนวน 50 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามหรือหาค่า Cronbach (Cronbach, 1971, pp. 202-204) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อถือได้ที่ระดับ 0.969 จึงได้ออกมาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการหามาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู เรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มโรงเรียนประถม

ศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม-20 มิถุนายน พ.ศ. 2562 โดย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 944 ชุด/คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 944 ชุด/คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยหาค่าเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนัก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากการกำหนดเกณฑ์ให้ความหมายค่าเฉลี่ย (Best, 1997: 190) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 1. สถิติทดสอบ t-test สำหรับเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 2. สถิติทดสอบ F-test (One Way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา สภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.17$, $SD=0.575$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X}=4.22$, $SD=0.620$) รองลงมาคือด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.21$, $SD=0.581$) และด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}=4.16$, $SD=0.558$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}=4.12$, $SD=0.658$)

2. ผลการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียน โดย

ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

3.1 หลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ จะช่วยให้การทำงานถูกต้องเป็นไปตามระเบียบต่างๆของทางราชการและการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานโรงเรียน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นการควบคุมติดตามและตรวจสอบป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหาร

3.2 หลักคุณธรรม ต้องมีการจัดการศึกษาการอบรมให้เกิดความรู้ ในด้านคุณธรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข และผู้บริหารที่ดี ต้องมีความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างเสมอภาค ในการบริหารงานควรสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมการเป็นกัลยาณมิตร และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนให้ดียิ่ง

3.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความชัดเจน และนำงบประมาณไปใช้ให้คุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับและกระบวนการบริหารงานนั้นต้องพร้อมที่จะตรวจสอบได้เมื่อทุกเมื่อ ผู้บริหารที่ดีต้องยึดความถูกต้อง มากกว่าถูกใจสามารถตรวจสอบระบบการทำงานได้ทุกเรื่อง ควรมีการตรวจสอบการบริหารงานและโครงการกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง

3.4 หลักการมีส่วนร่วม การให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะช่วยให้การดำเนินงานต่างๆของโรงเรียนประสบความสำเร็จ เพราะครูบางท่านยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารจึงต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานเพื่อให้การบริหารงานนั้นมีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้มากขึ้นเพื่อสร้างเครือข่ายในการทำงานและประสานงานที่ดี

3.5 หลักความรับผิดชอบ บุคลากรควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่การให้บริการต่างๆด้วยความเต็มใจควรมีการทำงานอย่างรวดเร็วเป็นระบบ ควรมีการประเมินผลติดตามผลงานการสอนและการดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักคุณค่าของทรัพยากรต่างๆและใช้อย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านทรัพยากร ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเห็นคุณค่าจากทรัพยากรต่างๆในชุมชนและนำมาปรับใช้ต่อการเรียนการสอนรวมถึงการสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่

การอภิปรายผล

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สภาพของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินงานตามขั้นตอนให้ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับ ไม่สามารถบริหารจัดการตามอำนาจของผู้บริหารหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งนอกจากนี้ยังต้องสร้างความไว้วางใจต่อสังคม ทั้งการบริหาร การจัดการและการพัฒนาการจัดการศึกษา ตลอดจนการใช้งบประมาณของส่วนราชการ และการระดมทุนทรัพยากรจากชุมชนต้องบริหารและจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคคลต่างๆมีส่วนร่วมในการรับรู้ และแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน จึงทำให้สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับ มาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความจำเป็น ในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษามีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีพบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548, หน้า 87-90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคาดหวังต่อการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติจริงและความคาดหวังต่อการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครไม่มีความแตกต่างกัน แต่ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุจิตรา มีจำรัส (2550, หน้า 85-92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูนั้นได้รับการนำหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อีกครั้งเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแล้ว พบว่าอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงในช่วงเวลาเดียวกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นั้น ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนถึงแม้จะมีตำแหน่งแตกต่างกันแต่มีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ภูวินทร์ รักขังพงศ์ (2559 หน้า 167) ขนาด

ของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นขนาดใดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ก็มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในรูปแบบที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน การที่นำหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มาดำเนินการบริหารสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษาจึงยังไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน การวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณพา พวงทอง (2554, 151) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาแพงเพชร เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความต้องการของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในสถานศึกษาเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักการบริหารที่ผู้บริหารทุกคนต้องยึดเป็นหลักในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบความต้องการไม่แตกต่างกัน

จากการวิจัยในครั้งนี้จะพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้นภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และไม่แตกต่างกันเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ส่วนใหญ่มีอายุและประสบการณ์การทำงานที่ใกล้เคียงกันประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอคลองหลวงมีผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้าปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ในเวลาใกล้เคียงกันและเริ่มปฏิบัติราชการเป็นระยะเวลาอันสั้นตรงกับช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทั้งนี้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน ที่มีขนาดแตกต่างกันนั้นมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะปัจจัยทางด้านสภาพพื้นที่ งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรต่างๆในสถานศึกษา นั้นได้มีแนวทางปฏิบัติเดียวกันจากต้นสังกัด คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่มีนโยบาย

ให้สถานศึกษาในสังกัดนั้นดำเนินงานอยู่บนแผนการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันทั้งหมด เพื่อง่ายต่อการบริหารและการจัดการ ดังนั้นการบริหารงานและการใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานกิจการต่างๆภายในโรงเรียนจึงมีความคล้ายคลึงกันและมีบริบทที่ตรงกันในด้านของนโยบายการบริหารงานของโรงเรียนและการดำเนินงาน โดยรวมแล้ว การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นของผู้บริหารหรือครูที่มีโรงเรียนขนาดต่างกันนั้นมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหากได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการบริหารและดำเนินงานของโรงเรียน จะทำให้ผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลภายในโรงเรียนนั้นมากขึ้น กว่าสภาพปัจจุบันและยังส่งผลดีต่อองค์กร เพราะการดำเนินงานภายในโรงเรียนโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 หลัก ได้แก่ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ และ 6. หลักความคุ้มค่า นั้นจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่างๆ อีกมากมายตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อเสนอแนะข้างต้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก แต่ก็มีบางประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อบุคคลและหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรบริหารโรงเรียนให้ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบและกฎต่างๆของทางราชการ และการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารโรงเรียนนั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมไปถึงการควบคุมติดตาม และตรวจสอบป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

2. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรยึดหลักการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีวินัยต่อตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับองค์กร

3. ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกได้มีส่วนร่วมทางความคิด ในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างวินัยในการทำงานเป็นทีม

4. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาแจ้งข่าวสารให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบ ทั้งปัญหา นโยบายและระเบียบข้อบังคับต่างๆในองค์กรให้แก่ผู้ร่วมงานได้ทราบอย่างทั่วถึง และนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรศึกษาประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อให้สามารถกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถ และชัดเจน อีกทั้งควรมีการติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือ และคอยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ปกป้องดูแลหากเกิดความผิดพลาดจากการทำงาน

6. ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมปลูกฝังจิตสำนึกที่ทุกคนให้มีลักษณะนิสัยในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ควรปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนในรูปแบบของการจัดอบรม ศึกษา ดูงานหรือสัมมนาให้บุคลากร เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตรงกันในแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลนำไปสู่ผลของการพัฒนาของโรงเรียน รวมไปถึงในการบริหารงานของโรงเรียนนั้นควรนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ ร่วมกับการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดความสำเร็จและประสิทธิภาพที่ดี ในด้านหลักนิติธรรมของการดำเนินงานภายในโรงเรียน นั้นควรส่งเสริมและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ในการทำงานรวมถึงกฎหมายข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกท่านตระหนักถึงความสำคัญด้านหลักนิติธรรมให้มากขึ้น ในส่วนของหลักคุณธรรมนั้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการบริหารงานภายในโรงเรียนจะต้องคงซึ่งไว้ด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป รวมไปถึงการส่งเสริมและการนำหลักธรรมาภิบาลในด้านต่างๆ มาใช้ควบคู่กับการทำงานภายในโรงเรียน จะ

ช่วยพัฒนาคุณภาพของคนและคุณภาพของงาน ภายใน
โรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้หลักธรรมาภิ
บาลในการบริหารงานของโรงเรียนกับสภาพและบริบทของ
โรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำหลักธรรมาภิ
บาลไปใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีสังกัดที่แตกต่าง
กัน

3. ควรศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
งานของโรงเรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบ
ด้วย

References

- Barnard, C.I. (1972). *The function of the executive: (22nd ed.)*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.
- Best, John W. (1977). *Research in education. (3rd ed.)*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Chaiwatana, B., & Mi Lee, B. (2001). *Good governance indicators research report King Prajadhipok's Institute*. Bangkok: Teachers Council of Ladprao (in Thai)
- Phengpinij, C. (2014). Administration according to good governance of school administrators under Nonthaburi Primary Education Area Office Area 1. *Journal of Social Sciences Research. Society of Social Research of Thailand*. [n.p.] (in Thai)
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper & Row.
- Sompong, K. (2005). *Administration according to good governance principles of basic school administrators under the Suphanburi Educational Service Area Office*. Master Thesis, Kanchanaburi Rajabhat University. (in Thai)
- Krejcie, Robert V., & Morgan, Daryle W. (1970). *Determinining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement. 30, 607-610.
- Ministerial Regulation on the Establishment of Rules and Procedures for decentralization of Educational Administration and Management be. (2007). Government Gazette. *Episode, 124(24)*, 29-33. (in Thai)
- Tangsomboon, P. (2005). *The use of good governance in the administration of school administrators under the Samut Sakhon Educational Service Area Office*. Master of Arts, Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University. (in Thai)
- Supirak, S. (2007). *Development and human resource management Supporting documents School administration personnel*. Nakhon Sawan Province: Development Department Office of Primary Education. (in Thai)
- Meechamrat, S. (2007). *Administration according to good governance principles of school administrators in Tha Maka District, Kanchanaburi Educational Service Area Office 2*. Master of Education Administration Education, Silpakorn University. (in Thai)
- Saithongkham, S. (2019.) *Administration according to good governance principles of school*

administrators under the Office of Primary Education Area, Krabi. *Journal Nakabut Parisit. Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*. [n.p.] (in Thai)

The Prime Minister. (1999). *Regulation of the office of the prime minister on the establishment of a good Governance and Social Affairs System*. Bangkok: Cabinet Publishers And the Government Gazette. (in Thai)

วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
Organizational Culture Affecting Learning Organization of Schools Under
the Secondary Educational Service Area Office 2

พงษ์ธร หนูฤทธิ์¹ และ สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต¹
Phongthorn Nurit¹ and Surachai Sikkhabandit¹

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Master of Education, Eastern Asia University

Received: July 18, 2019

Revised: August 21, 2019

Accepted: August 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา (2) เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา (4) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 155 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $SD = 0.837$) 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.727$) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการมอบอำนาจ ด้านการตัดสินใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ร้อยละ 45

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร, องค์กรแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Abstract

The aims of this research were to (1) study the organizational culture (2) study of the learning organizations of schools under the Secondary Educational Service Area Office 2 (3) study the relationship between organizational culture and learning organizations of schools under the Secondary Educational Service Area Office 2 (4) study the organizational culture factors affecting

the learning organizations of schools under the Secondary Educational Service Area Office 2. The samples were 155 executives and 384 teachers. The data from questionnaires were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation and Stepwise multiple regression analysis. The research results were as follows: 1) The organizational culture factors of schools in overall was at the high level ($\bar{X} = 3.91$, $SD = 0.837$). 2) The learning organization factors of schools under the Secondary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.727$). 3) Relationship between the organizational culture and the learning organization of schools was at a moderate level and it also showed the positive correlation significantly at .01 ($p < 0.01$). 4) The organizational culture factors affecting learning organizations of schools were including target aim of organizations, administration empowering and decision-making. In addition, the result demonstrated some important factors of learning organizations in schools and could be predicted the learning organization being at 45%.

Keywords: Organizational culture, Learning organizations, Secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 2

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษใหม่มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการที่ในแต่ละประเทศมุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมกับจุดเน้นของรัฐบาล หน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการเน้นการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และมีความสามารถที่หลากหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่

12 ได้กำหนดหลักการสำคัญของแผนฯ ไว้บางส่วน คือ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 4) จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้สรุปหลักการจัดการศึกษาและหลักการการพัฒนาคนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้าง

วิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546, น. 4)

จากการศึกษาที่ผ่านมายังพบว่า การปรับเปลี่ยนองค์กรหรือดำเนินการในอันที่จะนำสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังอยู่ในระดับต่ำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ก, น. 29) และหากพิจารณาจากผลการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็พบว่าบุคลากรโดยเฉพาะนักเรียนยังขาดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ในการวัดคุณภาพระดับชาติอยู่ในระดับที่ต่ำในหลายวิชา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551, น. 37) และสอดคล้องกับผลการสำรวจติดตามการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่ามีสถานศึกษาหลายแห่งดำเนินการสร้างการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ไม่สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 97) นอกจากนี้ การสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและบุคลากรต้องรับรู้รับทราบเรื่ององค์ประกอบคุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กร Patterson, Purkey and Parker (1986, อ้างถึงใน กัญญภัคญา ภัทรไชยอนันท์, 2557, น. 18–21) ได้ให้องค์ประกอบไว้ดังนี้ 1) ความมุ่งประสงค์ขององค์กร (organization purposes) 2) การมอบอำนาจ (empowerment) 3) การตัดสินใจ (decision making) 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (sense of community) 5) ความไว้วางใจ (trust) 6) คุณภาพ (quality) 7) การยอมรับ (recognition) 8) ความเอื้ออาทร (caring) 9) ความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร (diversity) จะเห็นได้ว่าปัจจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรนั้นมีคุณลักษณะเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือปรับปรุงองค์กรและส่วนประกอบอื่นให้ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นประโยชน์และสามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรที่มีลักษณะการให้บริการสาธารณะประเภทสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมขององค์กรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพยากรณ์ความสำเร็จทางการศึกษาในอนาคตและศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาค

และระดับประเทศต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กร Patterson, Purkey and Parker (1986, อ้างถึงใน กัญญภัคญา ภัทรไชยอนันท์, 2557, น. 18–21) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในสถานศึกษาว่ามีประเด็นบ่งชี้ 10 ประการ ดังนี้

- 1) ความมุ่งประสงค์ขององค์กร (organization purposes)
- 2) การมอบอำนาจ (empowerment)
- 3) การตัดสินใจ (decision making)
- 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (sense of community)
- 5) ความไว้วางใจ (trust)
- 6) คุณภาพ (quality)
- 7) การยอมรับ (recognition)
- 8) ความเอื้ออาทร (caring)
- 9) ความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) และ
- 10) ความหลากหลายของบุคลากร (diversity)

องค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Senge (1990, อ้างถึงใน คมสัน ณ รังสี, 2550, น. 18) ได้นำเสนอหลักการ (discipline) เกี่ยวกับการเรียนรู้ขององค์กร 5 ประการ ดังนี้ 1) การเป็นผู้รอบรู้ (personal mastery) 2) รูปแบบความคิด (mental models) 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) 4) การเรียนรู้ของทีม (team learning) และ 5) การคิดเชิงระบบ (system thinking)

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการ

ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อองค์กร
แห่งการเรียนรู้ดังนี้

ปริญ บุญฉวย (2556) ได้ทำวิจัย เรื่อง วัฒนธรรม
องค์กร องค์การการเรียนรู้ กับประสิทธิผลองค์กรของศาล
ยุติธรรม: ตัวแบบสมการโครงสร้าง สรุปได้ดังนี้ ระดับ
ประสิทธิผลองค์กร ระดับปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและ
ระดับปัจจัยด้านองค์การการเรียนรู้ของศาลยุติธรรมในภาพ
รวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.374 ถึง 4.970
และพบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านองค์การ
การเรียนรู้และประสิทธิผลองค์กรในภาพรวม ต่างมีความ
สัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อศึกษาในบริบท
ของศาลยุติธรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง
ปัจจัยรายคู่ เท่ากับ 0.335 ถึง 0.762 ผลการศึกษายังพบ
ว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กร
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร้อยละ 83.20 ของค่าความ
แปรปรวนในแนวคิดประสิทธิผลองค์กร

ปิยะ ละมุลมอญ (2556) ได้ทำวิจัย เรื่อง วัฒนธรรม
องค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาปทุมธานี เขต 1 สรุปได้ดังนี้ 1) วัฒนธรรมองค์กร
และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต
1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) วัฒนธรรมองค์กรกับ
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันทาง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปาน
กลาง 3) วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่ง
การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ด้านยุทธวิธีที่
ใช้ด้านตัวประสานองค์กร และด้านคุณลักษณะเด่นของ
องค์กร สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 46.20

กัญญภัคญา ภัทรไชยอนันท์ (2557) ได้ทำวิจัย
เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปได้ดังนี้ 1)
วัฒนธรรมองค์กรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตาม
ค่ามัธยฐานเลขคณิตเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุก
ด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการ
ยอมรับ ด้านเป้าประสงค์ขององค์กร ด้านการมอบอำนาจ
ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านความหลากหลาย

หลายของบุคลากร ด้านความมีคุณภาพ ด้านความเอื้อ
อาทร ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการตัดสินใจ และด้าน
ความไว้วางใจ ตามลำดับ 2) องค์การแห่งการเรียนรู้ของ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่
ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในด้าน
มากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน
องค์กร ด้านการเรียนรู้ ด้านสมาชิกองค์กร ด้านองค์ความ
รู้ และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่าง
วัฒนธรรมองค์กรกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์
กัน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เผด็จ อมรศักดิ์ (2558) ได้ทำวิจัย เรื่อง การ
พัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรม
ที่เป็นเลิศ สรุปได้ดังนี้ องค์การแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจ
อุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ
89 ตัวแปร ผลการพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้
3 ระดับ 11 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ระดับการเรียนรู้ระดับ
บุคคล 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การเป็นบุคคล
ที่รอบรู้ (2) การมีแบบแผนทางความคิด (3) การคิดอย่าง
เป็นระบบ 2) ระดับการเรียนรู้ระดับทีม 2 องค์ประกอบ
ประกอบด้วย (1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม (2) การเรียนรู้ร่วมกัน
เป็นทีม 3) ระดับการเรียนรู้ระดับองค์กร 6 องค์ประกอบ
ประกอบด้วย (1) บรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2)
วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (3) การจัดการความรู้
(4) การให้อำนาจบุคลากร (5) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม (6) ภาวะผู้นำ

ทวีศักดิ์ รูปสิงห์ (2558) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สรุปได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของ Senge 5 ด้าน ในภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ
มาก และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่ง
การเรียนรู้จำแนกตามแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ได้ดังนี้ 1) ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ พบว่า โครงสร้าง
ที่เหมาะสม การเผยแพร่ความรู้การแลกเปลี่ยนความรู้
และประสบการณ์ กลยุทธ์ เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการ
เรียนรู้ และการตรวจวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยตัวแปร

ทั้ง 5 ร่วมกันพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ได้ร้อยละ 25.10 2) ด้านรูปแบบวิธีคิด พบว่า โครงสร้างที่เหมาะสม การจัดทำเอกสาร และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านรูปแบบวิธีคิด ได้ร้อยละ 19.50 3) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า การจัดทำเอกสาร ภาวะผู้นำ การเพิ่มอำนาจและความรับผิดชอบงานแก่บุคลากร การจัดการความรู้ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคณะ โดยตัวแปรทั้ง 6 ร่วมกันพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ได้ร้อยละ 22.70 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า การเพิ่มอำนาจและความรับผิดชอบงานแก่บุคลากร การจัดทำเอกสาร และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ได้ร้อยละ 29.30 5) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม การจัดทำเอกสาร และการจัดการความรู้ โดยตัวแปรทั้ง 2 ร่วมกันพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ได้ร้อยละ 23.40 โดยตัวแปรที่กล่าวมาสามารถพิจารณาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ตามการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ คือ ตัวแปรต้นได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร มี 10 ด้าน 1) ความมุ่งประสงค์ขององค์กร (Organization purposes) 2) การมอบอำนาจ (Empowerment) 3) การตัดสินใจ (Decision making) 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (Sense of community) 5) ความไว้วางใจ (Trust) 6) ความมีคุณภาพ (Quality) 7) การยอมรับ (Recognition) 8) ความเอื้ออาทร (Caring) 9) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร (Diversity) ตัวแปรตาม ได้แก่ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 5 ด้าน 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) รูปแบบวิธีการคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ และสร้างได้ดังภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน

2. วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 227 คน (ผู้อำนวยการ จำนวน 52 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 175 คน) และครูผู้สอน จำนวน 5,085 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2, 2559, หน้า 7)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร 155 คน และครู 384 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 539 คน โดยเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan, (1970, pp. 607-610)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์กรและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน อัตราเงินเดือน และวิทยฐานะ มีลักษณะเป็นแบบตรวจ

สอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตัวแปร 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นประสงค์ 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต 10) ความหลากหลายของบุคลากร จำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) รูปแบบวิธีการคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ จำนวน 26 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) (Cronbach, 1984, p. 161) โดยมีค่า α เท่ากับ .968

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มอบให้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ 1) วิธีส่งด้วยตนเอง 2) วิธีส่งผ่านผู้บริหารสถานศึกษา 3) วิธีส่งทางไปรษณีย์ โดยแบบสอบถามทุกฉบับ เมื่อตอบแล้วสามารถ

ใส่ช่องที่แนบให้ไปพร้อมแบบสอบถาม และส่งได้ทั้ง 3 วิธี
ทั้งสิ้น 728 ฉบับ โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 539
ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.04

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์
และความถูกต้อง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามลักษณะ
ของแบบสอบถามในแต่ละตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ
(percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์กร และ
ระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใช้การหาค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2.1 การแปลความหมายระดับวัฒนธรรมองค์กร
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นำไปเทียบเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ย
ตามแนวคิดของ Best (1977, p.174) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่า มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับ ดีที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่า มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับ ดี

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า มีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2.2 การแปลความหมายระดับการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นำไปเทียบเกณฑ์ขอบเขต
ของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1977, p.174) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่า เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่า เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับ น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับ น้อย

3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ
เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)
เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เกณฑ์พิจารณาความสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์,
2553, หน้า 314)

ความสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1

>0.90 ความสัมพันธ์สูงมาก

0.71 - 0.90 ความสัมพันธ์สูง

0.31 - 0.70 ความสัมพันธ์ปานกลาง

0.20 - 0.30 ความสัมพันธ์น้อย

<0.20 ความสัมพันธ์น้อยมาก

4. การวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน
(Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1) ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, SD = 0.837) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า ด้านการยอมรับ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด
($\bar{X} = 4.09$, SD = 0.839) รองลงมาคือ ด้านความมีคุณภาพ
($\bar{X} = 3.98$, SD = 0.768) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.71$,
SD = 0.876) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาน
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, SD = 0.727) เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.20$, SD
= 0.735) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้าน
รูปแบบวิธีการคิด ($\bar{X} = 4.15$, SD = 0.731) และด้านการ
คิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.88$, SD = 0.758) เป็นด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3) ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .353$) และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการมอบอำนาจ ด้านการตัดสินใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ร้อยละ 45

การอภิปรายผล

ประการที่หนึ่ง การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จากการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาได้กำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ตามที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณเป็นประจำทุกปี ประกอบกับการที่สถานศึกษาเป็นองค์กรภาครัฐ การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาจึงต้องยึดแนวนโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกฎ ระเบียบ กติกา การอยู่ร่วมกัน เพื่อกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การปฏิบัติงาน รวมถึงค่านิยมความคิด ความเชื่อ และการรับรู้ของครูเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (บุปผา หนูนภคตี, 2556, น. 82) และทำให้วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประการที่สอง การศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัทธิ เดชโยธิน (2550, น. 84) ที่ได้ทำการศึกษา วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรตามการรับรู้ ของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย นพมาศ ประภา (2552, น. 72) ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากบุคลากรเป็นทรัพยากรสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งการที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานต่างๆ

ประการที่สาม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 การวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย คือ วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันจากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์กรเกิดขึ้นและพัฒนาขึ้นโดยสมาชิกขององค์กร และสั่งสมสืบกันมาเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยทั่วไป โดยที่จะมีการถ่ายทอดไปยังสมาชิกใหม่เพื่อให้เกิดการรับรู้ การคิด และความรู้สึก ไปในทิศทางเดียวกันในการแก้ปัญหาต่างๆ และเพื่อการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรโดยเฉพาะด้านการยอมรับ ด้านความไว้วางใจ และด้านความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจาก การยอมรับ ความไว้วางใจ และความมุ่งประสงค์ เป็นการที่สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ดำเนินการ ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้เป็น

องค์กรแห่งการเรียนรู้

ประการที่สี่ พบว่าวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐาน จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษานำมาใช้เป็นกลยุทธ์หรือยุทธวิธีเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินงานบนพื้นฐานของการเปิดเผยและเชื่อใจต่อกัน ดังจะเห็นได้จากการเปิด โอกาสให้ บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงาน เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาครูและบุคลากร คณะกรรมการบริหารโรงเรียน และคณะกรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น และมีการกำหนดกรอบในการ ดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีไว้ อย่างชัดเจนว่า บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความไว้วางใจและความเป็นอิสระต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจพร ไหลหล่ง (2551, น. 95) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า องค์กรควรสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานประเพณีหนึ่งและสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วมในองค์กรความรู้สึกเป็นเจ้าของ องค์กร เจ้าของนโยบายที่บุคลากรได้ร่วมกันสร้างขึ้นมานั้น จะหล่อหลอมกลายเป็นค่านิยม เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันขององค์กรในที่สุด และถือเป็นพันธะสัญญาผูกพันทั่วทั้งองค์กรในการมุ่งทำให้สำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้ร่วมกันและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับวัฒนธรรมองค์กรของ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาด้านการยอมรับ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาด้านความมีคุณภาพ และวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาด้านการตัดสินใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ถึงแม้จะอยู่ในระดับมากก็ตาม ดังนั้นผู้บริหาร

หรือการจัดวางโครงสร้างหรือนโยบายขององค์กร ควรให้ความสำคัญกับการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมที่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น

2. ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากโดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยแนวคิดด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ แนวคิดด้านรูปแบบวิธีการคิดของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และในด้านแนวคิดด้านการคิดอย่างเป็นระบบของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาถึงแม้จะอยู่ในระดับมากแต่เป็นด้านที่ระดับผลการวิเคราะห์เฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร ควรส่งเสริมหรือจัดให้มีกระบวนการวางแผนหรือการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทักษะ หรือประสบการณ์ เพื่อให้บุคลากรมองเห็นปัญหาในการทำงานได้อย่างเป็นระบบ สามารถคิดและปฏิบัติงานที่ซับซ้อนได้ และสามารถแปลงความคิดสู่แผนปฏิบัติการได้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้งกว้างขวางยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การหาแนวทางพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงได้มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดต่างๆ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ควรศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรปัจจุบันกับวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมองค์กรปัจจุบันกับวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันจะเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนไปสู่วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

References

- Lailang, B. (2008). *Relationships between organization culture and learning organization of disease prevention and control 7th, Ubon Ratchathani, Thailand*. Master of Public Administration, Ubon Ratchathane University. (in Thai)
- Best, John W. (1977). *Research in education*. (3rd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Noonpakdee, B. (2013). *Teacher 's quality of work life affecting learning organization in educational institution under the jurisdiction of Kanchanaburi Primary Education Services Area Office 1*. Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Pathom Rajabhat University. (in Thai)
- Wongrattana, C. (2010). *Techniques for using statistics for research*. Nonthaburi: Thaineramitkit Inter Progressive. (in Thai)
- Cronbach, L. Joseph. (1984). *Essential of psychology and education*. New York: Mc-Graw Hill.
- Na Rangsi, K. (2007). *Problems and guided development of learning organization of Boraiwitta yakom School Trat Province*. Master of Education Program in Educational Administration, Burapha University. (in Thai)
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Phadtarachaianan, K. (2014). *The Organization Culture and Learning Organization of the Faculty of Education Silpakorn University*. Master of Education Program in Educational Administration, Silpakorn University. (in Thai)
- Detyotin, L. (2007). *Organizational Culture affecting the learning organization as perceived by personnel in schools under The office of Khon Kaen Educational Service Area 4*. Master's independent study report, Master of Education Program in Educational Administration, Khon Kaen University. (in Thai)
- Ministry of Education. (1999). *National education act B.E. 2542 (1999) and amendments (2nd ed.). national education act B.E. (2002) and (3rd ed.). national education act B.E. (2010)*. Bangkok: Kurusapa Ladprao Printing. (in Thai)
- Ministry of Education. (2002). *Research study on knowledge development of Basic Education*. Bangkok: Kurusapa Printing. (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). *School administration of basic education for legal entity handbook*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Prapa, N. (2009). *Organizational culture affecting learning organization of schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1*. Master of Education Program in Educational Administration, Khon Kaen University. (in Thai)
- Office of the Council of State. (2003). *Royal decree on criteria and procedures for good governance b.e*. Bangkok: Office of the Council of State. (in Thai)
- Office of the National Economics and Social Development Board, Prime Minister's Office. (2017). *The 12th national economic and social development plan (2017-2021)*. Bangkok: Prime

- Minister's Office. (in Thai)
- Amonsak, P. (2015). *The development of a learning organization model in industrial business with excellence performance*. Doctor's thesis, Doctor of Business Administration Program in Industrial Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Lamoolmon, P. (2013). *Organizational culture affecting learning organization of schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area 1*. Master of Education Program in Educational Administration Technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (in Thai)
- Boonchaluy, P. (2013). *Organizational culture, learning organization and organizational effectiveness of the Court of Justice: Structural Equation Modeling*. Doctor of Philosophy, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Secondary Educational Service Area 2. (2016). *Fiscal year B.E. 2559 (2016) action plan*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission. (in Thai)
- Roopsing, T. (2015). Factors affecting learning organization of Faculty of Industrial Education. *Technical Education Development*, 28(97), 87-93. (in Thai)
- The Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2008). *Annual report*. Bangkok: The Office for National Education Standards and Quality Assessment. (in Thai)

แนะนำหนังสือ Book Review

Title: Fortress Besieged

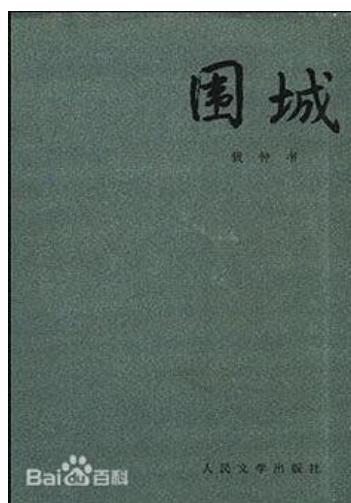
Author: Qian Zhong Shu

Publisher: People literature Publisher

No. of pages: 359 pages

ISBN: 9787020011155

Reviewer: Li Zhao Di. Faculty of Liberal Arts, Eastern Asia University

Abstract

“Fortress Besieged” is written in the background of the war of resistance against Japan and it's the only one long novel written by Qianzhongshu. In satirical terms, Qianzhongshu depicted that a group of students studying abroad like Fanghongjian in the book came back home and how they tried to make a living in that kind of complicated and hypocritical society. People surrounding them including themselves was thoroughly vulgar, selfish and indolent and they wanted to have a good reputation, enough rights and money to let people recognize and worship them to meet their sheer vanity. Nevertheless, someone had the capacity or skills to get this kind of vanity, whereas someone just could be a loser like Fanghongjian done. This book has been translated into five language and it has got a great number of readers in the world and it's worthy of being read.

Keywords: Vulgarly, Hypocrisy, family, career, marriage

Body

Chapter one: Fanghongjian was engaged in a girl he never met before to their parents' request. After his fiancée's death, he exploited his father-in-law to study aboard and bought a fake diploma. On his journey back home, he encountered two girls and he soon fell in love

with Miss Bao, which caused Suwenwan's jealous, his former classmate. Su once despised of Fang's coward of talking to girls in their university times. But now she was attracted by him and complaints arising from her.

Chapter two: Fanghongjian lived with his father-in-law's family and worked as a bank clerk in his father-in-law's company temporarily. A principal invited him to give a speech to his school. Owing to his ignorance and carelessness of his speech draft, he chose opium and syphilis as his topic, which embarrassed the "antiques" thoroughly. Because of his famous speech, Fang got his "reputation" too and some marriage suitors gradually drew back their daughters' information from his parents.

Chapter three: He visited Suwenwan and got acquaintance of Tangxiaofu and Zhaoxinmei, the pursuer of Su. Fang didn't love Su but he liked to have an ambiguous relationship with her, which mistook everyone, including Zhaoxinmei. Zhao often found faults with Fang and Su enjoyed it a lot. Fang often privately wrote letters to Tangxiaofu, which mainly told her about his life things and his love confession to her.

Chapter four: Suwenwan deliberately flirted with Fanghongjian, which upset Fang a lot and he wrote a letter to confess everything. Burnt with anger, Su told Tang that Fang's connection with his father-in-law's family, his fake diploma, his foggy relationship with her and the kiss of last night and his temporary love with Miss Bao and he was a thorough giddy man. Faced with Tang's questions, Fang chose to be silent and escape to Hunan province to be a teacher in Sanlv University. Su engaged in Caowenlang, a fake poet, which attacked Zhao a lot and he also decided to go Sanlv University. Zhao and Fang became friends overnight.

Chapter five: there were five person to go to the Sanlv University. On the journey they had witnessed how much the hardness the war had given to the Chinese people and how cold and indifferent people had become. Limeiting and Gu just brought the three-fourths of their journey fee remitted from Sanlv University. Li flirted with a widow on the half way and Sunroujia gradually fell in love with Fang. After arriving in Sichuan province, they had no money left and had to resort to the Sanlv University. Lacking in a reference, the money was just like a pie in the sky, which tortured them a lot, tired, starving, and without any acquaintance, Li even eat a sweet potato sneakily in a street corner, witnessed by Fang.

Chapter six: Gaosongnian, the principal of the new university, was too good, an old cunning fox. He had already had the five person taped. Fanghongjian was changed to be an associate professor instead of the promised professor for his fake diploma. Gao once promised Limeiting to be the director of the Chinese department, which was wanted by Wangchuhou, the uncle of the section chief of Hu Nan province. Gao bought all the medicine that Li took from Shanghai in a fantastic price as a compensation. Zhaoxinmei, a master of an American university, smoothly was the director of the political department. Hanxueyu, a cunning stutter, having the same fake diploma as Fang, was the director of history department. Liudongfang, an enemy of Hanxueyu, was the director of foreign language department. Miss Fan, an average-looking girl and the roommate of Sunroujia, was a discipline teacher in the university. There were too much schemes and intrigues happened to them.

Chapter seven: Wangchuhou and his wife invited Fang and Zhao to their home to have a

blind date with Miss Fan and Miss Liu, the sister of Liudongfang. Over the dinner, Gaosongnian dropped by and told that Limeiting sued to him that Mrs. Wang played mahjong in school, which led Mrs. Wang's dissatisfaction. And Miss Fan told Luzixiao often wrote letters to Sunroujia and Fang was jealous a lot. Dinner was over and no couple was set. Due to Mrs. Wang's resemblance to Suwenwan, Zhao had an abnormal affair with Mrs. Wang, witnessed by her husband. Zhao quit the job overnight and went to Chongqing. Fang engaged in Sunroujia.

Chapter eight: After the engagement, Sunroujia concealed her calculating nature to Fang without any fear. And Fang decided to leave Sanlv University owing to the implacable contradiction between him and Gao. On their way back to Shanghai, Fang got married with Sun under the persuasion of Zhao.

Chapter nine: Sun didn't obey the rules of Fang's family, not kneeling to Fang's parents at their first sight. Sun thought that she was a new times lady and shouldn't do such odd and ridiculous things and she also didn't like the wives of Fang's two younger brothers who were gossip girls without any good education. The aunt of Sun, who once studied in American and married a half deaf American, also didn't satisfied with Fang, complaining that Fang was not rich, ignorant and a little stupid and didn't know how to make her niece happy. The two family had so many contradictions that they found fault with each other, at last the problems exploded and they broke up.

Comments

Fanghongjian was a contradictory role in the book who was kind and weak, justice and

stubborn, and he distained to do some wicked things but had to surrender to them. He knew nothing about life but had to be careful and prudent of everything. He accepted the marriage his parents set for him and used his father-in-law to study abroad and bought a fake diploma, fell in love with Miss Tang but without any courage to explain anything, unsophisticated to his work and at last went into the trap that Sunroujia set for him. He was trapped from one fortress besieged to another and was rebuffed in all sides and eventually he lost himself. Actually there are too much "Fanghongjian" examples in our life. Everyone wants to make some tries for their life but can't find a good point to balance, including their family, their career and marriage.

Famous sentences

Like "it's cruel to watch people who is ugly, except you hate her", "marriage is a siege, people want to go inside the city, the city people want to come out", "there are two kinds of person in the world: one would firstly select the best grape to eat and another would keep the best to the last and people are prone to think that the former is an optimist and the latter is a pessimist. On the contrary, the latter has some hope left but the former just has the memory", "a sleep, without a dream or feeling inside, is just a dead sample", "most of love is not successful, one is bored of what they have got and another is sad for what they haven't got", "gossip can spread more fast and thoroughly than a flu and had more destructive force than a meteor, more vicious than a rogue and can make people more exhausted than an abortion." So if you really want to feel the wisdom of the book, you can refer to this book, and it's very meaningful.

ใบสมัครสมาชิก

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

1. ประเภทสมาชิก

☐ สมัครสมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุ

1.1 ☐ ประเภท บุคคล

ชื่อ _____ นามสกุล _____ เลขที่สมาชิก _____

1.1.1 บุคลากรภายใน: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

☐ นักศึกษา ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

☐ อาจารย์ หรือ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.1.2 บุคลากรภายนอก: สถาบัน/หน่วยงาน _____

☐ นักศึกษา ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

☐ อาจารย์ หรือ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.2 ☐ ประเภท หน่วยงาน

2. ที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร

เลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____

แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____ อีเมล _____

3. ประเภทการสมัครฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

☐ 1 ปี 3 ฉบับ เป็นเงิน 800 บาท

☐ 2 ปี 6 ฉบับ เป็นเงิน 1,500 บาท

☐ 5 ปี 15 ฉบับ เป็นเงิน 3,500 บาท

หมายเหตุ ค่าสมาชิกรวมค่าจัดส่งแล้ว

ข้าพเจ้าได้ชำระค่าสมาชิก จำนวน _____ บาท (_____)

☐ เงินสด

☐ ธนาณัติ (ธนาณัติ ปณ.ธัญบุรี ในนาม มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย)

☐ โอนเงินเข้าบัญชี ☐ ธนาคารกรุงเทพ สาขาบึงกุ่ม ธัญบุรี บัญชีกระแสรายวัน เลขที่บัญชี 946-3-00392-2

☐ ธนาคารกรุงไทย สาขารังสิต-นครนายก คลอง 4 บัญชีกระแสรายวัน เลขที่ 148-6-00715-5

☐ ธนาคารกสิกรไทย สาขาคลอง 6 ธัญบุรี บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 416-2-22712-8

เมื่อโอนแล้ว กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินกลับทาง E-Mail: sujitra@eau.ac.th หรือ Fax 02-577-1053

การออกใบเสร็จ

☐ ไม่ต้องการ

☐ ต้องการ ออกใบเสร็จในนาม _____

ลงชื่อผู้สมัคร _____

(_____)

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ

ชั้น 4 อาคารชวน ชวนิชย์ (ห้อง C423) มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
(วงเล็บมุมของด้านขวา “สมาชิกวารสาร EAU”)

สำหรับเจ้าหน้าที่

หมายเลขสมาชิก _____ หมายเลขใบเสร็จ _____

ตั้งแต่ฉบับที่ _____ ลงชื่อผู้รับสมัคร _____

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ : 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 โทรสาร : 0-2577-1053

www.eau.ac.th E-mail: eau_heritage@eau.ac.th

<http://eauheritage.eau.ac.th/>

ปรัชญา

“บ่อเกิดแห่งปัญญา คือ การศึกษาที่กว้างไกล”

(Wisdom Through Global Education)

วิสัยทัศน์

“มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อคุณภาพและคุณธรรมในเอเชีย”

(Learning University for Quality and Morality in Asia)

